alis amoris adhereamus. quia quandiu in corpore viuimus, peregrinamur à Domino.

Hactenus expoſuimus tres vias prędictas: & quomodo per eas ſi orationi & meditationi ſtudioſe vacaueris, poteris ſeriatim ad illud quod optas peruenire, ſcilicet ad vnionem illam cum Deo amoroſam. Et ideo dantes finem huic viæ Vnitiuæ, oportet vt nunc ſaltem breuiter tangamus, qualiter contemplando poteris ad illam Seraphicam vnionem pertingere.

QVARTA PARS.

CAP. XXXI.

QVOD MAGNA LITERATVra eſt ſcientia & non ſapientia, & quod contemplatiuis non eſt omnino neceſſaria.

QVAMVIS multi Sancti, & præclari Doctores ſubtiliter de contemplatione locuti fuerint, ſicut Beatus Gregorius in Moralibus, & Beatus Bernardus ſuper Cantica, & Richardus de San-

de Sancto Victore in ſuo libro de Contemplatione; & multi alii, ad quorum tractatus eruditi recurſum habere poſſunt: pro minus tamen eruditis tractabimus ſaltem breuiter de ipſa contemplatione: licet plura de ipſa in ſuperioribus dixerimus. Et primò aſſerimus non eſſe neceſſariam contemplatiuo ſcientiæ copiam. Quamuis enim multa ſcientia & literatura, eruditioq; legis Diuinæ ac ſacræ ſcripturæ non modicum apicem contemplationis aſcendere cupientibus conferat adminiculum, interdum tamen multùm officit multis: non quidem ex ſe, ſed ratione inflationis occaſionaliter ex ea prouenientis. Nemo autem ad veram contemplationem ſcandere valet, niſi per ſcalam humilitatis, vt ait Apoſtolus: Si quis inter vos videtur ſapiens eſſe in hoc ſæculo, ſtultus fiat vt ſit ſapiens. hoc eſt, intellectum ſuum humiliando ſubiiciat, ſtultum ſe æſtimans reſpectu Diuinæ Sapientiæ: vtpote non valens comprehendere Dei iudicia atque opera. Hinc eſt quòd in contemplationis adeptione iter ad eam perueniendi pluribus huius mundi ſapientibus nil adeo intercluſit, quàm quòd ſe humiliare dedignati ſunt, ſcilicet ſuum intellectum captiuando & ſubdendo arcanis redemptionis per Chriſtum Ieſum Redemptorem noſtrum patratæ, ac eius operibus tam humilibus exemplis quæ nobis reliquit. Attamen qui per hoc oſtium tam humile & baſſum non ingreditur, fur eſt & latro, & fruſtra laborat, prout dicit Dominus: In vanitate ſenſus ſui capite incedẽs leuato,

IHS

LAVACRVM ANIMÆ, SEV EXERCITATORIVM VITÆ SPIRITVALIS.

CVM DIRECTORIO HORARVM CANONICARVM.

Opus antiquum à Viro quodam Religioso Ordinis S. Benedicti olim in Italia conscriptum, nunc verò in communem piorum, Polonæ præsertim Gentis, vtilitatem in lucem editum, opera & studio

SLANISLAI GROCHOVII
Custodis Crusuiceñ.

Psal. 33.

Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus.

CRACOVIÆ, In Officina Iac. Sibeneych[...]
Anno Dñi 1601.

QVAM gratos ſpirat virtutum hæc Pinus odores,
Semper & excelſæ laudis honore viret.
Protulit illa viros belloq; togaq; potentes,
Fœcunda in multas creuit & illa domos:
Qua tu ſtirpe ſatus MALISEVI; nomina auorum
Doctrina illuſtras, & pietate ſacra:
Templa ſtruis, condisq; aras, Monachosq; reformas,
Suſtentas inopes, ingenia atq; foues.
Ex te igitur ſeſe fingant, qui relligioſa
Clauſtra colant, ſacris qui cupiuntq; benè.

D. Andreas Schoneus
Patrono ſuo F.

Reuerendiſsimo in Chriſto Patri

D. MICHAELI MALISZEWSKI, DIVINA

prouidentia Monaſterii S. Crucis in Caluo monte Ordinis S. Benedicti Abbati, &c. Domino & Fautori ſuo obſeruandiſsimo.

Staniſlaus Grochouius Cuſtos Cruſuicen. S. D.

CVM SVPERIORE *Iubilei Anno ex vniuerſo orbe Chriſtiani Romam confluerent: & quidam noſtrates ex comitatu magni illius Cardinalis Radiuili, doctrina & pietate præſtantes viri, Patauii in ampliſsimo S. Iuſtinæ dicto Monaſterio ſubſtitiſsent: Abbas illius loci vir venerabilis libellum hunc antiquorum Patrum ſanctita-*

tem ſpirantem, ante verò quinquaginta ferè annos Venetiis impreſſum, magni muneris loco iis donauit. Quem poſtquam illi auidè, nec abſq; pietatis profectu, percurriſsent, plura deinceps exemplaria in tota ferè Italia diligenter perquiſierunt; vt in patriam reuerſi amicis hoc munere, ſuper aurum precioſiore, gratificarentur. Verùm cum inuenire nequiiſſent, hoc vnicum, multis ad deſcribendum & legendum communicarunt: vt ad quàm plurimos fructus hic planè cœleſtis & verè Spiritualis redundaret. Itaq; cum proximis diebus ad manus meas exemplar hoc perueniſſet, admiratus ſum, & penè obſtupui ad ſingula libri verba: videbarq; mihi aſpicere non librum, ſed potiùs ſcalam quandam cœli, clauem paradiſi, ſcholam delitiarum ſpiritualium, limam animæ, Chriſti ſeruorum ſpeculum, fontem denique & origi-

nem

nem ferè omnium piorum exercitiorum, atque ſpiritualium librorum quicunque hactenus ſiue in lucem editi, ſiue in abditis Religioſorum clauſtris manuſcripti aſſeruantur. Quid multa? In huius exigui voluminis chartis, vt Eſdras alicubi loquitur, vena eſt intellectus, & ſapientiæ fons, & ſcientiæ flumen. Taceo Auctoris ipſius, Dei Spiritu pleni, humilitatem incredibilem; qui cum tàm graue & cœleſti ſapientia refertum opus ſcripſiſset, nomen ſuum tamen non inſcripſit, contentus eo ſolo, & id vnum animo ſpectans, vt quàm plurimis prodeßet: eoque nomine nomen eius non in terra ſed in cælo ſcriberetur. Ne igitur theſaurus tantus lateret, néue hoc talentũ, more illius nequã ſerui, apud me premerẽ & quaſi defoderem; in publicam vtilitatem tam nobile opus recudendũ curaui, atque id vt ſub tutella ac patrocinio nominis tui, Abbas di-

gnissime, facerem, causas habui graues. Primum quia Autor vir tantus sub Regula S. Benedicti, quam tu professus es, & sub qua castè & integrè vitam instituis, militauerit: fratribusque suis viris Religiosis potissimum hæc scripserit. Deinde quòd in Monasterio tuo, fidei tuæ concredito, nihil planè prætermittas, quod ad restitutionem collapsæ veteris disciplinæ à Sanctissimo Pátre Benedicto suæ familiæ traditæ, desiderari queat. Hinc tuus à Monasterio rarissimus, idque perbreui tempore, discessus: crebræ tremendi sacrificii oblationes, frequentes atque efficaces ad peregrinum, & ex remotis locis venientem populum, conciones: hinc illæ ferè quottidianæ tuæ ardentes ad mutuam fratrum charitatem, humilitatem, patientiam, cæteràsque monasticas virtutes exhortationes: hinc singulis Sabbatis, mutuæ inter fratres

mandato

mandato & exemplo Domini firmatæ pedum ablutiones, quæ vel ferreum pectus permouerẽt. Quæ quidem sacra instituta & multa alia ab antecessoribus tuis planè neglecta & ita explosa erant, vt locus ille tam sacer & celebris, quiddam aliud potiùs quàm monasterium esse videretur. Nec verò solummodo regulæ ordinis huius sancita religiosè obseruas, sed nihil est tàm sanctum monasticæq; vitæ consentaneum quod in cœnobium tuum studiosè vndecunque introducere non satagas. Nihil dico de antelucanis qualibet feria sexta tuorum Monahorum duris ac seueris castigationibus, atq; disciplinis. Nihil de CONFRATERNITATE *Compaßionis Christi, quæ vt à Martino Siskouio Canonico Cracouieñ spectatæ doctrinæ & pietatis viro, primo in Polonia excitata: ita per te primum in Caluo monte laudabiliter instituta est.*

Taceo plurimos, etiam ex ordine ſacro, qui cum in quædam nefanda errorum diuerticula male ſano ſpiritu dilapſi fuiſſent, hæreſim tandem atque perditas opiniones ſuas, te facem veritatis illis præferente, atq; tam graui ſcelere pro tribunali Chriſti eos expiante, magna animi penitudine & cordis dolore abiurarunt. Hæc omnia cæteraq; prætereo: ſi enim enumerarem, ſingula creſceret in immenſum oratio: maximè cùm tu, quæ tua eſt modeſtia, mauis benè facere, quàm benè audire: nulliq; magis tibi ingrati ſint quàm tuarum laudum buccinatores. Atque ideo ſi quid ea in parte & ego delinquo, velim id ſummæ erga te meæ obſeruantiæ tribuas, qui pectoris mei ardentes flammas non poſſum tenere. Quis enim ſeipſum prodentē celauerit ignem? Et quidem eum ignem quem tu ipſe ſuauiſsima tuæ beneuolentiæ aura excitaſti. Ab eo enim tem-

nim tẽpore quo tibi cognitus ſum, pedem nunquam in tuis ædibus poſui, quin clara mihi ſigna eximii cuiusdã & beneuoli animi tui exhiberes; dum mira humanitate venientem excipis, manentem retines, diſcedentẽ ægrè dimittis: ita vt mihi iam non modò ad amicitiam & conſuetudinem, verùm ad conuictum & contubernium tuum, quandocunque voluero, liberrimus aditus ſemper pateat. Quo meo merito? nullo planè, ſed ſolo impulſu beneficæ & ingenuæ tuæ naturæ, quæ id efficit, vt omnes te adeuntes etiam in afflicta plerunque valetudine tua, admirabili quadam comitate excipias: vt non immeritò ſedes domiciliumq́ tuum, peregrinorum & egentium patria, refugiumq́ appellari poſsit. Mirabilem porrò prouidentiam Dei in te ferè omnes videmus, qui cùm modicum neſcio quid Eccleſiæ tuæ patrimonii poſsideas, præcipuis

 prædiis

prædiis, per antecessores alienatis; ex tuo tamen exili paupereq; fundo, non modo multorum miseriam calamitatémque subleuas; verùm expensas & sumptus innumeros in alios pios vsus ferè continuò facis. Nam vt omittam illud quod nunc moliris nouum, ad transferendum S. Crucis lignum, magis illustre Sacellum, ad educationem errantium pupillorum orphanotrophium; vt taceam reliquas tuas pias cogitationes & proposita; testis est Slupæ nouiter ædificata Ecclesia S. Michaelis, eademque nouis censibus aucta: testes plerique Monasterii & Ecclesiæ labentes parietes, & vetustate quondam squallentia tecta; quæ partim in oratoria Anachoritis, partim in commodiorem habitandi vsum exornasti: & quod facere ipse non poteras, locupletiores ad id perficiendum excitasti. Notus est tibi Reuerendissimorum virorum

rorum Macieiouii, Wolucij, magni nominis Pontificum, ad eam rem incitatus feruor: nota Illuſtris viri Stanislai Camenecii pietas & religioſa loci illius obſeruantia: qui omnes veluti certatim baſilicam certis donariis, oratoriis, atque ſacellis, Cenobium verò nouis ſtructuris atque fabricis exornare, totius deniq; Calui mōtis publicam viam atq; tramitem inſignibus columnis, Chriſti Paßionem artificiosè repræſentantibus, condecorare deſignarunt. Quid dicam de Oleſnicio Caſtellano Malogoſtenſi Heröe magnanimo, qui nuper diuinitùs incitatus à tenebris ad lucem, ab errore in viam, ab hæreſum perfidia ad religionis Catholicæ optatum gremium rediit: eóque facto graue vulnus & infandum dolorem omnibus falſiſsimarum opinionum magiſtris eorúmque aſseclis attulit: is demum maiorum ſuorum veſtigiis laudatiſsimis in-

mis insistens, quorum non solùm corpora plurima eo loco condita quiescunt, verũ etiam munificentiæ pietatisq; argumenta illustria, Zbignei præsertim Cardinalis qui tanquam sidus in hac gente enituit, ibidem extant; is inquam demum ad exornandum sacrum locum ferè totum se parat effundere. Quod si talium amplissimorum virorum ea est mens atque pietas, Quid putas Regem ipsum pientissimum eiusdem sancti loci causa facturum? Eadem illi certè quæ piis omnibus erga loca sacra pietas, idem animus, ac fortè etiam maior. Quod verò te ipsum attinet, caue credas ignotum esse aut eidem Principi prudentissimo, aut Bernardo Præsuli vigillantissimo, curtam tibi supellectilem, remque familiarem pro tui Monasterii celebritate parum amplam & copiosam esse: itaq; illi si non tuis rationibus prospexerint,

atque

atque aliquod magnificum & magis illustre testimonium præstantissimis tuis virtutibus perhibuerint, ipsa crede mihi erubesceret fortuna. Macte igitur virtute esto: dumque alii, in sortem Domini ascripti, comparandis prædiis opibúsque congregandis toti inhiant, carnem & sanguinem ex bonis pauperum locupletant, tu viam quàm cœpisti ire pergas; neque ab ea vel latum unguem discedas. Arduum quidem iter, sed gloriosum, sed magni meriti fœcundum. sic te rectis sensibus euntē & hîc, & in altera vita æterna præmia manebunt. Precor cælestem Regem ut ad gloriam nominis sui, etiam vires tuas sæpius languentes confirmet, valetudinem tuam affectam corroboret, omnesq; tuas actiones piosq; conatus dirigat atque fortunet. Quod reliquum est, libellum hunc testem animi mei in tui studium & obseruantiam mirifice

rifice

rificè incitati, accipe: cui ſi locum inter eos libros qui manibus tuis teruntur dederis, non dubito quàm plurimos tuo exemplo, præſertim tui ordinis homines, ad eum legendum excitatum iri, atque ita ampliſsimos fructus ex ea re omnes percepturos. Datum ex ameniſsimo Stradomieñ, Generoſi Dñi Staniſlai Lugowski, Palatio. Idibus Maij, Anno 1601.

(✱) (✱)

TABVLA EXERCITATORII VITÆ Spiritualis.

SECVNDA PARS.

Cap.

TERTIA PARS.

QVARTA PARS.

Cap.

TABVLA

TABVLA DIRECTORII Horarum Canonicarum.

Præfatio in Exercitatorium Vitæ Spiritualis.

SEcundùm ſententiam Saluatoris operari debemus cibum, non qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Igitur importuna inſtantia quorundam noſtrorum fratrum, & non improbæ temeritatis audacia me induxit, vt de Exercitiis Spiritualibus aliquam facerem compilationem. Et quamuis vires meas iudicii libra diſcutiens inueniam me ſcientiæ ignarum, & ingenii tardioris: ſpero tamen quòd imperfectum meum & ſupplebit Diuina bonitas, & coadiuuabit fraterna charitas, & excuſabit bona & ſyncera quam gero voluntas. Et quoniam ordinem San

ctiBe-

ꝃti Benedicti, Dei ſum miſeratione professſus: ideo ad Beati Benedicti poſtulanda ſuffragia deuotus recurro: vt ipſe apud DEI clementiam exorare dignetur; quatenus præſens Opuſculum & ad laudem ſuam dirigat, & ad legentium vtilitatem conuertat: & mihi ad meritum prouenire concedat. AMEN.

INCIPIT PERQVAM VTILIS TRACTATVS, QVI DICITVR EXERCITATORIVM Vitæ Spiritualis.

PROLOGVS.

AD BEATISSIMAE TRInitatis, & glorioſiſsimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ & Dominæ noſtrę gloriam: & ad magnam in vita ſpirituali ſe exercere cupientium vtilitatem; in hoc libro fratres dilectiſsimi tractabimus qualiter exercitator & vir deuotus debeat exercitari ſecundùm illas tres vias: ſcilicet,

Purgatiuam,
Illuminatiuam,
Vnitiuam.

Et qualiter certis & determinatis exercitiis per omnes dies hebdomadæ,

Meditando,
Orando,
Contemplando,

gradatim poterit aſcendere ad conſecutionem optati finis: qui eſt animam Deo vniri. quod ſancti veram & abſconditam ſapientiam appellant.

Istæ prædictæ tres viæ attribuuntur tribus virtutibus Theologicis: quæ sunt,

{ Fides,
{ Spes,
{ Charitas.

per quas quasi per quædam media, ad summitatem montis, qui est Diuinus Amor ascendimus.

Fidei,	tribu-	Purgatiua, vt initium,
Spei,	itur	Illuminatiua, vt medium,
Charitati.	via	Vnitiua, vt finis.

Non enim sine medio, secundum Gersonem in suo monte contemplationis, de imperfecto ad perfectum transire valemus: neque subito & repente quis fit summus & in virtutibus perfectus: sed acquiritur ipsa perfectio ad similitudinem operationis naturalis: quæ procedit ab imperfecto ad perfectũ. Ignis em̃ vt videmus à fumo incipit, deinde est flamma cum fumo, postremo ignis purus & clarus in carbone. Similiter granum in terra seminatum primò putrescit, secundò germinat, postea pullulat extra terram, & crescit vsque ad maturitatem. Et planta transplantanda in terra sterili existens primò eradicabitur; secundò replantabitur & erit tanquam mortua, postea virescit & in altum succrescit. suo modo videre est in aliis naturalibus per totum. pariformiter volens ascendere ad vitam vnitiuam & contemplatiuam, in suo initio non potest habere perfectionem: quin potius oportet eum prius emittere fumum displicentiæ de vita sua præterita: &

flere

flere amarè, seipsum turbare sine aliqua consolatione; postea veniet flamma amoris cum fumo tali: postremo amor purus sine fumo. In statu primo mortificabitur vita carnalis præterita: in secundo germinabit altius extra terram: in tertio fructus erit perfectus. Simili modo in similitudinem plantæ eradicabitur talis de terra mala & sterili vitæ mundanæ: quod fiet cum pœna magna & labore; postea replantabitur: vbi adhuc leuiter sustinebit grauitates. vltimo vero erit radicatus fortiter & perfectè: & afferet fructum multum. Itaque qui in prędictarum trium viarum exercitiis diligenter fuerit exercitatus auiditate adipiscendi diuinum amorem, adiuuante domino, citius valebit attingere perfectionem: nisi ex sua culpa & negligentia hoc noluerit, desinens in eis exerceri, aut rediens ad vitia & noxias delectationes: quæ vt superentur & radicitus euellantur, sollicitè est laborandum: alioquin modicum proficiet, prout plenius continetur in tractatu de Spiritualibus ascensionibus: cuius initium est, Beatus vir.

Capitvlvm Primvm.

Quòd religioso spiritualiter proficere cupienti, multum confert bonorum consortia quærere, & malorum deuitare.

De vtilitate boni consortij.

HOrtatur nos Propheta dicens; Cum sancto sanctus eris: & cum peruerso peruerteris. Igitur frater in Christo Iesu dilectissime diligenter caue ne per prauorũ dissoluta & dolosa consortia decipiaris. Adhære alicui viro religioso, qui sit virtute præditus, disciplina ornatus, scientia eruditus, grauitate maturus, in timore Dei fundatus. à quo iugiter audias ædificationis & consolationis verba & imitatione digna. Sicut enim calculus frigidus si adiungatur calculo ignito, accenditur & ardet: ita qui tepidus & frigidus est, adiunctus ei qui est feruidus & deuotus, ferueſcit sæpe, & fit deuotus, eruditus, atque bonis moribus adornatus. Sicut Apostoli redemptori nostro cohœrentes, facti sunt viri sancti, & repleti Spiritu Sancto. Similiter Marcus adherens Petro, fuit eruditus in Euangelio, & meruit esse Euangelista. Timotheus quoque Paulum comitatus, ab ineunte pueritia in scripturis sanctis peritissimus fuit, atque per eundem Apostolum Paulum, Episcopus ordinatus: demumq; Euangelium prædicans obiit gloriosus martyr. Rursus secutus Ambrosium Augustinus ab eo fuit instructus & baptizatus, meruitq; in sancta Ecclesia Doctor esse clarissimus, atque in toto terrarum orbe nominatissimus. Sanctus etiam puer Maurus gloriosum patrem Benedictum sectatus, meruit postea Abbas dignissimus esse, ac virtutibus & miraculis refulgere. Et deuotus Bernardus Abbatem Stephanum comitans in Cisterciensi Monasterio, in sua religione totius

religi-

religiositatis effectus est lumen splendidum: & instar corruscantissimi syderis in cunctis claruit terris: & nunc claret in cœlis. Plura possemus tàm veteris quàm noui testamenti exempla ponere, quòd ad salutem animæ & ad spiritualia exercitia bonorum consortia multum prosunt, & malorum nimium obsunt: quæ ob prolixitatem vitandam prætermittimus.

CAPITVLVM II.

Quòd ad purgandum spiritum religioso valde est necessarium in spiritualibus exercitiis exerceri.

FRatres dilectissimi in libro Psalmorum scribitur, quòd magnus ille Propheta Dauid dicebat; Meditatus sum nocte cum corde meo: & exercitabar & scopebam spiritum meum. Deuoto igitur religioso qui desiderat spiritum ad imaginem & similitudinem Dei factum, de Hierusalem in Hierico, id est, à statu tranquillitatis & pacis ad tantam status mutabilitatem lapsum reformare, & pristino statui restituere, necessarium est vt præfati præclarissimi Prophetæ exemplum accipiens spiritualibus exercitiis spiritum suum castiget, mundet, & purget, tàm à vitiis & peccatis, quàm à corruptis affectionibus: vt gratiarum & spiritualium donorum valeat esse

capax. Nam scriptum est, quòd in animam maliuolam non introibit sapientia: neque habitabit in corpore subdito peccatis. Et quia, vt ait Augustinus, ordo est causa pacis & tranquillitatis animæ: & ea quæ non sunt ordinata non possunt permanere, & Semper sunt inquieta: & quæ ordinata sunt permanent & quiescunt, & præstant animæ magnam fortitudinem: fit enim hostibus terribilis vt castrorum acies ordinata: ideo operæprecium est dare aliquem modum, & aliqua assignare determinata exercitia: vt scientes quæ nobis agenda sunt, semper simus pacifici, & in eis nosmetipsos exercentes, spiritum nostrum ad suam pristinam reformemus amissam dignitatem.

Cap. III.

De fructibus, qui ex certis & determinatis exercitiis proueniunt.

Bonorum exercitiorum perquam gloriosus est fructus.

PRIMVS ex certis & determinatis exercitiis prouenjens, est Prauarum & volubilium cogitationum, ac noxiarum affectionum deuitatio; quibus frequenter sordescimus, non habentes frænum, quo motus cordis nostri constringantur: cum sensus nostri & cogitatio sint prona ad omne malum ab adolescentia

dolescentia sua, vt in Genesi scribitur. Est autem impossibile cor à vagis cogitationibus reuocare, nisi mediante diuina gratia fuerit certis & determinatis exercitiis stabilitum: vt enim ait Abbas Serenus in collationibus Patrum; Naturaliter anima nunquam potest esse ociosa: sed est necessarium vt secundùm suam propriam nobilitatem discurrat: nisi habeat aliquid fixum & stabile, vbi suos motus exerceat. Et secundùm sanctorum doctrinam, anima absque certis exercitiis est quasi domus quatuor habens ianuas apertas: nam quicunque volunt ingrediuntur & egrediuntur, domino domus nesciente: similiter faciunt cogitationes in animam certa exercitia non habentem.

SECVNDVS fructus, quæ determinata afferunt exercitia, est cordis nostri ad expeditè & magnificè operandum stabilitio: nam sæpe idem facientes, illud conuertimus in naturam, & generatur in anima nostra habitus per continuatam operationem. certa autem exercitia non habentes tot in suis exercitiis recipiunt consilia, quot opera vident alios facientes. Hodie circa vnum & cras circa aliud occupantur, semper dispersi & vagi. quod est valde reprehensibile: vt in collationibus Patrum legitur. & in tractatu cuius est initium; Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Hierico: vbi dicitur quod isti tales parum, vel nihil proficiunt.

TERTIVS fructus est Feruor: qui enim habet ordinata exercitia est feruentior ad explendum ea,

& pudet torpore seu negligentia dimittere, quod semel feruenter & solicitè cœpit. Vnde fit vt deuoti religiosi certa soleant habere exercitia secundùm tempora & horas perutilia: ne in spiritus torpeant profectu, quin potius talibus exercitiis se arctant: quo magis ac magis iugiter in tali profectu flammescant. Et secundum Sanctorum doctrinam, sicut ex incuria & negligentia spiritualium exercitiorum causatur tepor & frigiditas, ita ex assiduo eorundem studio, siue ad animam siue ad corpus pertineant, si absque aliqua remissione operemur ea, generatur in nobis suauis quædam actualis vel habitualis affectio.

QVARTVS fructus est: quia per certa exercitia facilius in tui deuenies cognitionem: vt scilicet scias quantum proficis vel quantum deficis, si progrederis vel si retrogrederis: considerans si expleueris exercitia feruētius & solicitius hodie quàm heri, an tepidius seu negligentius. Itaque comparatione vnius diei ad aliam, videbis si proficis vel deficis.

QVINTVS fructus est: quia longe plus proficit & meretur, qui pauca ordinatè operatur recta intentione, quàm qui agit multa & difficilia vagus absque certo modo & ordine. Et vt Sancti testantur, vtilius est vnum opus recte ordinatum sapientis, quàm multa laboriosa insipientis.

CONSIDERA ergo quàm copiosus fructus accrescit eis, qui cor suum tradere curant certis vel deter-

determinatis exercitiis. Et quia tantus inde prouenit fructus, Deo adiutore, aliqua certa & determinata exercitia disponemus, in quibus per totam hebdomadam valeamus exercitari secundum prædictas tres vias: scilicet, Purgatiuam, Illuminatiuam, & Vnitiuam: prout inferius est dicendum.

Cap. IIII.

Quas conditiones debent habere qui in exercitiis spiritualibus exercendi sunt.

OPortet primo fratres dilectissimi, vt ille qui in spirituali vita vult exercitari, ab omni mortali crimine cor suum expurget per contritionem & confessionem: cor enim impurum Spiritus Sancti influxus nequaquam capere potest.

SECVNDA conditio est, vt omnem abhorreat carnis voluptatem, fugiens omnem leuitatem. videlicet, Risum, Fabulas, & quascunque huiusmodi consolationes. quia, vt ait Bernardus, delicata est diuina consolatio: & non datur admittentibus alienam. Et Augustinus dicit; Cum cor nostrum habet vnde delectetur exterius, absque consolatione manet interius. Filii Israël non receperunt manna, donec defuit eis farina quam de Ægypto asportauerant. Et quæ est fratres farina Ægypti nisi nostra se-

cularia opera, quæ donec desint, cœleste manna quod est diuina consolatio, nequaquam gustare valemus?

TERTIA conditio est, Vt cor à curis exterioribus & superfluis sit alienum: vt quasi vas vacuum diuinæ gratiæ implendum illud offerat.

QVARTA est: vt spiritualem profectum ardenter sitiat, ad instar Iacob qui pro Rachele seruiuit, non sentiens præ amoris magnitudine solis ardorem, neque hyemis algorem. Sit feruens in recolendo sua exercitia & in obseruando rememorata: ita vt nec minima negligat. nam qui minima negligit, paulatim decidit.

QVINTA conditio est, vt sit moderatus, id est discretus in exercitiorum electione & executione: ne eorum multitudine grauetur: & ob indiscretionem ab intento fine fraudetur. Alio eñ modo nos debemus habere circa finem, qui est diligere Deum sine mensura, & eum in cor nostrum imprimere: vt nullatenus aliquo consilio ab actu interioris (si fieri potest) dilectionis cessemus: nam huiusmodi dilectioni nullus ponitur terminus. Et alio modo nos debemus habere circa ea quę nos ad finem deducunt: quæ sunt spiritualia exercitia: & sic ea ordinare, quatenus faciliùs nos valeant in optatum finem deducere: qui est Diuinus Amor, & cordis puritas. vt in collationibus Patrum, & in tractatu, Beatus vir, scribitur.

CAP.

Cap. V.

Qualia debent esse exercitia spiritualia, & de eorum moderamine.

NOn expedit frater vt leuiter eligas qualiacunque exercitia: quin potius debes ea eligere & formare secundùm sanctorum Patrum exempla: iuxta illud quod scriptum est: Omnia fac secundùm exemplar, quod tibi monstratum est in monte. Obseruabant autem sancti Patres in suis spiritualibus exercitiis certas conditiones: quas & tu in tuis obseruare debes.

PRIMA est, vt diuinis scripturis & sanctorum dictis, & Patrum exemplis consonent: nam quicquid sacræ scripturæ dissonum est, non immeritò, licet videatur bonum, suspectum est. Et quia sunt multi qui ad suum sensum scripturarum intellectum extorquent, ideo oportet vt tua exercitia cum aliquo spirituali & illuminato viro tractes: & super his eius consilium accipias.

SECVNDA conditio est; diligenter attendere, vt exercitia sint moderata, maximè quantum ad duo; secundùm sanctorum doctrinam. Primum est, ne nimiam afflictionem, neque immoderatam occupationem in eis sumas. Nam propter afflictionis nimietatem mentis dulcedo in amaritudinem vertitur: & propter immoderatam occupationem mentis tranquillitas destruitur. Vnde sic oportet exer-

exercitia moderari, vt omnia cum quadam mentis alternatione & moderatione agantur: secundùm illud; Modo lege, modo ora, modo cum feruore labora, & sic hora breuis, & labor erit leuis. Nec te circa ea ita occupes, quòd tibi fastidium generent, aut causent infirmitatem: alioquin non possent multum durare.

TERTIA conditio est, vt exercitia sic sint disposita & ordinata, quòd congruant vnicuique secundum suum statum & dispositionem tàm interiorem quàm exteriorem: non enim omnia omnibus conueniunt: neque omnes circa eandem rem æqualiter se habere possunt: quin potius talia exercitia vnusquisque debet sibi eligere, quæ contra suas vitiosas inclinationes decertent: & ad virtutis amorem trahant & promoueant, & per talia exercitia magis poterit proficere: nam secundum Ambrosium, quærendum quidem in omni actu quid personis conueniat, quid temporibus & ætatibus: quid etiam singulorum ingeniis sit accommodum.

QVARTA conditio est, vt summè caueatur ne sint temporalia, videlicet quòd ad tempus permaneant, & ad tempus negligantur: sed sint stabilia, hoc est, vsque in finem permanentia. Valde namque, ait Bernardus, est suspecta leuitas eorum, qui nunc hoc volunt, nunc illud: nunc sic se exercent, nunc sic, in nullo fixi. qui tot de se consilia præsumunt, quot loca reuisunt; semper quod non habent cupientes, & quod habent fastidientes, & in neu-

in neutro proficientes. Qui vult in ſuis exercitiis proficere, oportet ſtatuere aliquem finem, & ad eius adeptionem ſua media quæ ſunt ſpiritualia exercitia ordinare: & in illis fixus permanere. Finis autem noſtrorum exercitiorum (vt ait Abbas Moiſes in quadam ſua collatione: & tractatus; Beatus vir) eſt adipiſci cordis puritatem & perfectam Dei charitatem. Quorum vnum, ſcilicet Dei perfecta dilectio vel beatitudo eſt finis vltimus: alterum quod eſt finis ſecundarius & diſpoſitiuus, eſt cordis munditia, quæ diſponit nos ad perfectæ charitatis & beatitudinis adeptionem. & ad hos duos fines animæ oculus ſemper eſt dirigendus: inſtar ſagittariorum, qui aliquod ponere ſignum conſueuerunt, in quod ſagittas ſuas iaciant. alioquin multo conſumpti labore modicum proficeremus.

CAP. VI.
De his quæ ad ſpiritualia exercitia nos excitant.

APoſtolus Paulus exhortatur nos dicens; Solicitudine non pigri, ſpiritu feruentes domino ſeruientes. Solicitè igitur conſideranda ſunt feruoris incitamenta, quia ſecundùm ſanctorum doctrinam, initium totius boni eſt eiuſdem boni feruens deſiderium: nunquam enim in religione feruens erit, qui antè feruens deſiderium non habuerit. Nam ſecundùm

secundùm Bernardum, necesse est vt ignis desiderii præeat omnem locum quò est ipse venturus. Et vt ignis iste desiderii in nobis excitetur, sexdecim considerationes hic assignabimus, quas summo studio deuotus religiosus debet in corde suo ponere: Nullatenus enim spiritualis vita diu permanere potest, nisi per earum assiduam recordationem.

PRIMA igitur est, Vt cum summa diligentia attendamus quantùm diligendus est Deus ratione suæ summæ Perfectionis, Beatitudinis, Magnitudinis, Pulchritudinis, Infinitæ Potentiæ, & ineffabilis Sapientiæ: cùm ipse sit Summum Bonum, & aliarum innumerabilium perfectionum in eo existentium. Considera igitur quantum ipsum diligis; quoniam totum hoc modicum est ad id quod debes.

SECVNDA consideratio est, quot dolores, angustias, anxietates, dura verba, duriora verbera, & acerbissima ac immanissima supplicia passus est; & pro nobis in cruce mori dignatus est: & quàm modicum nos pro eo pati volumus.

TERTIA consideratio est, quot bona nobis promisit in illa æterna Beatitudine, in animæ & corporis glorificatione, & quàm tepidè laboramus pro illius thesauri summi adeptione.

QVARTA consideratio est, quot & quanta bona Dominus noster generi humano contulit in eius Creatione & Redemptione; & vnicuiq; nostrum in vocatione ad religionem, in sustentatione, & con-

& conseruatione: & propter tot & tanta beneficia non solùm gratias non impendimus, quin potius eum incessanter offendimus.

QVINTA est, quot & quanta peccata nobis dimisit, & quoties in eis relabimur; & pro gratiarũ actione in odibile ingratitudinis scelus incurrimus!

SEXTA est, ad quantam perfectionẽ tenemur, scilicet, ad Decalogi obseruationem propter præcipientis authoritatem, & per consequens ad nunquam mortaliter peccandum, & ad Deum super omnia diligendum: nihil in hac vita æquè vel supra ipsum amando: & ad cupiendum proximis nostris bonum, eos sicut nosmetipsos diligendo, & eorum saluationem desiderando, hoc est vt Deum super omnia diligant.

SEPTIMA consideratio est, quot nobis perfectionis exempla in sanctis Patriarchis, Prophetis, Apostolis, & in omnibus sanctis sunt exhibita; qui omnes sicut nos mortales erant; tamen ex nostra desidia illorum exemplorum vestigia nolumus imitari.

OCTAVA est, quanta est virtutum formositas, vtilitas, & honestas; & quanta est vitiorum deformitas, confusio, & vtilitas: nos tamen à virtutibus deuiantes inseparabiliter vitiis adhæremus.

NONA est, quàm difficile est spiritualem vitam inchoare his qui ex tepiditate hoc differunt. cùm enim dominus noster semper sit paratus adiuuare liberi arbitrii infirmitatem, nos nequaquam

conamur

conamur facere quod in manu noſtra eſt. Et hinc eſt quod pauci benè inchoant, pauciores cœptum bonum proſequuntur; & paucisſimi vſq; in finem perſeuerant: propter quod ex diuinæ miſericordiæ confidentia, & ex feruenti conatu, & ex tota noſtra ſcientia, voluntate, & facultate debemus tendere in perfectionem.

DECIMA eſt, quantæ eſt difficultatis, carnis & mundi bella deuincere: tam quæ ex bonorum terrenorum appetitu, quàm quæ ex prauorum inter quos degimus conſilio & familiaritate inſurgunt; & etiam malignorum ſpirituum ſubtilia & crebra certamina: nos autem quamuis in tantis ſimus periculis conſtituti, ac ſi eſſemus ſecuri, tepeſcimus & torpemus, & nullatenus ad reſiſtendum ſatagimus.

VNDECIMA eſt, quàm rari ſunt, qui vſque in finem perſeuerent. multi quidem ſunt, qui perfectionis ſcalam aſcendunt & currunt, & vſque ad eius medietatem pertingunt, non tamen ad eius ſummitatem perueniunt. Verumtamen rari inueniuntur, qui de tanto bono ſicut eſt perſeuerantia curant: pro qua ſemper eſt orandum, ſi ſaluari cupimus. cum reuera ſciamus non eſſe coronandum, qui triginta vel quadraginta annis benè vixerit, ſed qui perſeuerauerit vſq; in finem.

DVODECIMA eſt, quàm breuis eſt vita præſens, & quot merita in ea poſſemus acquirere: & quòd ſi ſemel fuerit amiſſa, nunquam ad eam

ad eam redire poterimus: nos verò tempus nobis ad mensuram datum inutiliter consumimus: morti & extremo iudicio, virtutibus vacui & vitiis pleni, quotidie instanter appropinquamus.

TERTIADECIMA est, quanti rigoris, asperitatis est Diuina iustitia: quæ pro vno solo mortali crimine, de quo si quis pœnitentiã non ageret, neque vsque ad finem emendaretur, corpus & animam eius qui huiusmodi est, in inferno absque dubio æternaliter cruciaret: & quòd nullum peccatum veniale quantuncunque minimum manebit impunitum. Consideranda est hic cæcitas & stultitia nostra: cum enim Dominus noster placari & ad misericordiam inclinari per pœnitentiam, suspiria, & dolorem de peccatis quę in eum perpetrauimus, nunc valeat; hoc agere negligimus; & tanquam intellectu rudes, iugiter Diuinæ iustitiæ manibus appropinquamus.

QVARTADECIMA est; quanta est acerbitas, diuersitas, & æternitas infernalium pœnarum, quarum tamen reus est qui breui & momentanea delectatione sibi per Deum prohibita vult hîc frui. Et cùm illa tormenta multiplicia, sæuissima, & perpetua credamus, non curamus ab eis fugere: cùm per millia millium annorum quascunque temporales pœnas deberemus libenter sustinere, vt ab illis doloribus & nunquam finiendis cruciatibus liberari possemus: dicente Propheta: Quis poterit habitare ex vobis cum igne deuorante, aut quis habitabit ex

vobis cum ardoribus sempiternis?

QVINTADECIMA est, præ oculis semper habere profundam abyssum diuinorum iudiciorum, quæ super multos fecerit, qui multo tempore sanctè vixerunt, & in magna sanctitate diu perstiterunt, quos tamen Dominus propter aliqua vitia in ipsis latentia deseruit. Si hoc attentè aduerteremus non dubito quin ad benè agendum feruentes essemus. Vnde Propheta nos admonet, dicens: Venite & videte opera Dei, terribilis in consiliis super filios hominum. Hic oportet nos considerationem facere de nostra salute, & timere ne diuina gratia priuemur.

SEXTADECIMA & vltima consideratio est; quanto nos beati expectant desiderio, & quanta auiditate nostrum affectant aduentum. Si hoc benè attenderemus, non ambigo quin ad eos ire instaremus. De quo dicit Bernardus: Expectant nos Angeli, vt ruina eorum instauretur; Beati, vt eorum gloria compleatur: Deus pater nos expectat quasi filios & hæredes, quos super omnia bona sua constituat; Filius, quasi fratres & cohæredes, vt fructum natiuitatis & precium sui sanguinis nobis impendat: & ipse Spiritus Sanctus qui est Charitas & Benignitas, in qua nos Pater ab æterno prædestinauit; neque dubium quin prædestinationem suam adimpleri velit. O Fratres quomodo curreremus ad aliquem locum in hac vita, si sciremus ibi esse dominam nostram nos expectantem? quantò magis

igitur

igitur ad locum delitiarum & gloriæ, quæ fine carent festinandum nobis est: vbi tam multi, tam magni, tàmque affectuosè nos expectant? In hac consideratione habendum est desiderium resolui & esse cum Christo. Istarum considerationum finis in duobus consistit. Primum est propriæ imperfectionis clara cognitio. Secundum est ardens desiderium ascendendi in altiorem perfectionem & maiorem feruorem, Quis igitur erit qui hæc in corde suo conferens, nisi mentem habeat ferream, statim ad rectè & religiosè viuendum non inardescat, omnem è se expellens torporem & negligentiam? Ista quæ supradicta sunt non hic scripsi, vt ea tantum semel legas: sed sæpè & quasi semper maneant in memoria: omni die verses ea in corde tuo, ne frigescat; vel si frigere contigerit, eorum recordatione reflammescat.

Cap. VII.

Quòd promissa vota, & loci dignitas, nos ad feruorem cogant in nostris exercitiis habendum.

LEgitur in Ecclesiaste: Si quid vouisti Deo, ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis & stulta promissio. Vehementer ad rectè & feruenter in religione viuendum votis astringimur solenni-

ter promiſsis. Firmiter quippe tenendum eſt per omne votum ritè promiſſum, vouentes ad ſui teneri obſeruationem. Et vt Doctorum quidam aſſerunt: Magis obligat votum quàm iuramentum. itaq; qui promiſſum tranſgreditur votum, mortaliter peccat, & grauiùs quàm tranſgreſſor iuramenti: ſecundùm ſanctum Thomam Secunda ſecundæ. Quid igitur ô Fratres promiſimus niſi per labores, exercitia, dare operam vt ad virtutis veniamus perfectionem? à quo conatu qui recedit, voti tranſgreſſor reputandus eſt: ſicut è contra ſecundùm Bernardum: Quandiu indefeſſum proficiendi ſtudium, ingentemq; ad altiora anterioraq; conatum habuerimus, non voti fractores deputamur, etiamſi crebriùs ceciderimus. Habentes igitur deſiderium hoc, & debita ac ordinata exercitia explentes, quod promiſimus perſoluamus; & quòd nobis promiſſum eſt, obtinebimus. Sumamus à ſæculi hominibus exemplum, qui adeò promiſſa violare perhorreſcunt, vt captiui dimiſsi reditum pollicentes promiſſo tempore redeant, quamuis ſe acriter cruciandos agnoſcant. Incitat nos quoque ad feruorem Loci dignitas. Vtinam attente aduerteremus quàm grauiter offendunt illi, qui tepidè & remiſsè in monaſterio viuunt. De quibus dicit Propheta Hieremias: Quid eſt quod dilectus meus in domo mea fecit ſcelera multa? Grauiſsimè quidem peccant qui huiuſmodi ſunt, multiplici ratione.

PRIMO propter Religionis ſublimitatem, quam

transgrediuntur mentientes, cùm quod Deo promiserunt non soluunt.

SECVNDO propter Loci sanctitatem: secundùm illud Esaiæ: In terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Dei. & secundùm illud Hieremiæ: Contaminasti terram sanctam meam.

TERTIO propter temporis opportunitatem, quam habet in monasterio ad sanctè viuendum. Valdè tamen est dolendum, quia mens nostra dura, & ad malum prona, Manna fastidiens, appetit manducare cæpas quæ suos edentes ad lachrymas cogunt.

QVARTO, propter Bonorum societatem: nam qui inter bonos malus est, similis est Iudæ inter discipulos Domini; & sicut Sathan inter filios Dei.

QVINTO, propter Dei liberalitatem ei necessaria prouidentis. proditor siquidem deputandus est, qui contra dominum suum ei necessaria administrantem pugnat: nam & canis suos consueuit amare beneficos.

SEXTO, propter votum & professionem, quæ multùm peccatum aggrauant. non enim leuis putanda est culpa, vt qui se primo Deo obtulit, ab eo discedens se offerat Diabolo, & sic mentiatur Spiritui Sancto.

SEPTIMO, quia qui in monasterio malè viuit, vnius boni locum occupat.

OCTAVO, quia præsumit illos actus exercere, ad

re, ad quos non est idoneus. nam præsumit astare in conspectu Dei, & alia plura huiusmodi.

NONO, quia non timet illas grauissimas pœnas, quibus legimus fuisse punitos, qui in locis sacris aliqua crimina perpetrarunt.

DECIMO & vltimò, quia non timet damna quæ incurrit; nam perdit omnia religionis bona, & fit expers bonorum religiosorum, & comparatur blasphemo latroni; quia de cruce claustri descendit ad crucem inferni. Et concludens vos admoneo, vt si quis vestrûm se torpere senserit, cum Bernardo dicat: Cur torpes? cur desidia anima tabescis? non sunt condignæ passiones huius temporis ad culpam præteritam quæ remittitur, & ad gratiam præsentem quæ immittitur, & ad futuram gloriam quæ promittitur. Euigila anima mea, quia magna sunt quæ promisimus; sed maiora sunt quæ nobis promittuntur. Compleamus ista ô anima mea, & suspiremus ad illa. Attende, quia delectatio peccati breuis est, & pœna perpetua: paruus labor virtutis, & gloria infinita: vocatio multorum, & pauci electi: omnium remuneratio, quidam ad gloriam, & alij ad pœnam sine fine. Vigila igitur frater in tuis exercitiis: & tempore orationis statuto post vigilias ne dormias: quia qua non putas hora vocaberis. Et attende qui vigilant dici beatos.

HACTENVS diximus, quàm sit necessarium ad spiritualem profectum consortium bonorũ, & de studio spiritualium exercitiorum, & de eorum fructi-

fructibus, si sint certa & ordinata; & de eorum conditionibus, qui in eis sunt exercitandi; & de exercitiorum moderamine; & de his quæ in nobis sanctum feruorem excitant: Restat nunc vt dicamus & disponamus qualiter religiosus debeat exercitari secundùm illas præmemoratas tres vias, scilicet Purgatiuam, Illuminatiuam, & Vnitiuam: vt per earundem exercitium, & per orationem & contemplationem, valeat gradatim ad optatū finem peruenire, scilicet animam Deo vnire. secundū illud Pauli: Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. & hoc à Sanctis dicitur ad veram sapientiam pertingere.

Cap. VIII.

Quod spiritualia exercitia habere debent certas & determinatas materias, tempora, & horas.

SPiritualium diuersitate ciborum vti debet religiosus. Experientia namq; nouimus, quod quantumcunq; aliquibus cibus sit delectabilis, si quotidie sumatur, interdum parit fastidium: & appetit homo alios cibos quamuis non ita sapidos. Et si cui apponuntur diuersi cibi, tantò plus & auidiùs ex eis sumit, quantò in eorum singulis nouum experitur saporem. Similiter & deuotus religiosus cùm ad orandum accedit, spiritualium varietas epula-

ſum ſibi quærenda eſt. Non enim mediocriter laborare credenda ſunt caput, pectus, & vniuerſa corporis membra, cùm anima ignitis deſideriis in cælum conatur aſcendere. Vnde variis meditationum dapibus vtendum eſt, vt in ſaporum viciſsitudine aliquid valeat corpus releuaminis reperire.

PRIMVS & præcipuus cibus debet eſſe Deuota oratio, & Caſtum deſiderium: vt ſcilicet anima appetat purgari, illuminari, & vniri illi ſuo Beatiſsimo & dulciſsimo ſponſo. Et ideo maximè incipientes duo debent conſiderare, vel meditari. Primò illa, quæ timorem incutiunt; à quo anima inchoat ſpiritualem viam ad Deum volens accedere. Secundò debet crebrò Redemptoris noſtri vitam & paſsionem ruminare. Nam Redemptoris vita, mors, & paſsio, eſt oſtium quo intratur ad amorem diuinitatis. & in huius ſignum eius latus ferro fuit apertum, vt per hoc clarè nobis innoteſceret, neminem ad diuinitatis amorem ingredi poſſe, niſi per ianuas vulnerum humanitatis. Et cùm Dei ſeruus cœperit radicari in Deitatis amore, poterit aliquandiu à conſideratione humanitatis ceſſare. Nam propter huius guſtus & experimentalis cognitionis adeptionem, circa humanitatem, & eius vulnera priùs verſabatur. Et hoc modo per totam hebdomadam ſecundùm ferias materiæ ſunt diſtinguendæ. Erit igitur agendum de Timore ſecundùm viam purgatiuam: de Diuinis beneficiis ſecundùm illuminatiuam: de Diuinis perfectionibus &

laudibus

laudibus ſecundùm viam vnitiuam: vt exercitator dapum ſpiritualium habeat multiplicitatem. Et hoc quantum ad materias.

QVANTVM ad temporum & horarum aſsignationem Fratres, eſt notandum quòd multo vtiliùs eſt corpori, & conuenientiùs eius appetitui, vt aſſueſcat aliquo determinato tempore cibum ſumere, ſi illud ſemper obſeruetur. Simili modo anima appetens ſpiritualiter viuere, debet habere tempus conueniens, in quo valeat ſeorſum ſola manere, & certas horas diei & noctis ad orandum; quibus quotidie panem ſpiritualem, & ſpirituale diuinæ conſolationis vinum valeat accipere. Multò enim amabilius & delectabilius eſt animæ hoc conuiuium, quàm carni eſt cibus corporalis. Non enim eſt rationi conſentaneum, vt anima quæ domina eſt corporis, maneat ieiuna & expers ſui ſuauis & delectabilis cibi; & caro quæ eſt ancilla nequam, & pigra, aſsignata & certa hora victum ſuum accipiat.

QVOD autem horæ aſsignatio orationi ſit vtilis, facilè poteſt oſtendi. Nam ſicut ex conſuetudine & frequentatione bonorũ operum generatur in anima quidam Habitus & inclinatio, quæ placet ei & delectatur in bono; ita cùm tempus eſt determinatum vel hora in qua vacet orationi, eodem tempore ſe ſentit promptiorem, & expeditiorem ad surſum erigendum cor ſuum per feruens deſiderium. Tempus autem ad orandum aptius eſt nocturnum: ſecundùm illud Prophetæ: Nox illuminatio mea

in delitiis meis. Et cum Dei seruus habet horam deputatam orationi, semper illa hora per desiderium se sentit aliquo modo proniorem ad orandum. Et si illa hora absq; solita præterit oratione, non manet cor absq; magno dolore: & præcipuè cum dimittitur ex negligentia vel aliqua minus rationabili causa: non enim est anima cruciatus expers, cùm suo dulcissimo cibo delectabili refectione & spirituali lætitia quam degustare solebat frustrari se conspicit. Itaq; concludentes dicimus quòd opportunum orationi tempus est nocturnum: secundùm illud Psalm. In die mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius. ac si apertiùs diceret: In die iussit Dominus operibus vacare misericordiæ, & nocte cantico laudis suæ.

HORÆ autem orationi congruentes secundũ Hieronymum, & Bernardum, sunt post Vigilias & post Completorium: in istis enim horis seruus Dei ad vacandum spiritualibus exercitiis est expeditior. & hæc sufficiant quantum ad tempora, & horas.

CAP. IX.

Quòd multiplici ratione Sancti determinata assignauerunt tempora & horas in quibus vacandum est mentali orationi.

 O fra-

O Fratres dilectissimi non immeritò statuerunt Sancti Patres vt certis horis diei & noctis mentali orationi religiosi vacarent. supra modum enim secundùm deuotum Bonauenturam conuenit proficere cupienti, vt assiduis orationis & deuotionis studiis exerceat cor suum: siquidem, vt prædictus sanctus dicit, religiosus qui hanc orationem quotidie non frequentat, non solum est miser & inutilis, sed reuera animam mortuam portat in corpore viuo. Cùm enim tanta sit efficacia & virtus orationis, ipsa sola certamina & tentationes superat spirituum malignorum. Et omnis anima quæ orationis rore non irrigatur, facit imperfecta opera, & multiplici infecta fastidio. Et è conuerso; Oratio est valdè vtilis & inæstimabilis virtutis ad omnia proficua promouenda, & noxia amouenda. Et ideo si vis patienter tolerare aduersa, sis homo orationis.

SI VIS tentationes & tribulationes superare, sis homo orationis.

SI VIS prauas affectiones conculcare, sis homo orationis.

SI VIS astutias Sathanæ cognoscere ac eius fallacias vitare, sis homo orationis.

SI VIS lætanter viuere in opere diei, & laboris & afflictionis viam incedere, sis homo orationis.

SI VIS in spirituali vita te exercere, & carnis curam non agere in desideriis, sis homo orationis.

SI VIS vanas muscas cogitationum fugare, sis homo orationis.

Si vis

SI VIS animam tuam sanctis & bonis cogitationibus, desideriis, feruoribus, & deuotionibus impinguare, sis homo orationis.

SI vis cor tuum virili spiritu & constanti proposito in Dei beneplacito stabilire, sis homo orationis.

SI VIS vitia extirpare, & virtutibus imbui, sis homo orationis.

SI VIS denique ad contemplationem ascendere, & sponsi amplexibus perfrui, sis homo orationis. In ea enim recipitur Sancti Spiritus vnctio, quæ de omnibus mentem docet: & ad contemplationem & cœlestium degustationem, per orationis exercitium deuenitur.

VIDETIS Fratres orationis rationes, & quàm magnæ sit potentiæ & virtutis. Ad quorum omnium confirmationem omissis scripturarum firmationibus hoc tibi sit pro efficaci probatione: quòd quotidie audimus, & videmus ad oculum, illiteratas & simplices personas præmissa & alia complura potiora dona adeptas fuisse. Sollicitè ergo omnes orationi vacare debent, qui Christum imitari desiderant, & præcipuè religiosi, quibus maior ad hoc debet esse temporis copia. Quare, inquit idem sanctus & Seraphicus Doctor ad sororem suam scribẽs, Te hortor, tibique quantum possum mando districtius, vt pro principaliori exercitio tuo sumas orationem, nihilque aliud te delelectet nisi oratio. quia nihil tantùm te delectare debet, quàm morari cum Domino; quod fit per orationem.

CAP.

Cap. X.

Quod incipientes Deo seruire, inchoant à Timore, qui diuinæ est initium sapientiæ: & de speciebus timoris.

SEcundùm Anselmum in libro doctrinarum, omnes incipientes incipiunt à timore seruili, quia à timore seruili incipit filialis. Beatus cui datum est habere timorem Dei. Timor enim Dei est fundamentum fidei, charitatis origo, initium diuinæ sapientiæ, secundũ illud quod scribitur in Prouerbiis: Principium sapientię timor Domini; quia est ianua conuersionis. & vt dicit Cassiodorus: Per hunc enim ad Deum velut quibusdam ianuis introitur. & deuotus Bernardus super Cantica dicit: Tunc primò Deus animæ sapit, cùm eam afficit ad timendum, non cùm eam instruit ad sciendum. Et Cassianus libro quarto Institutionum dicit: Principium nostræ salutis eiusdemq; custodia timor est; per hunc enim & initium conuersionis, & vitiorum purgatio, & virtutum custodia, his qui imbuuntur ad viam perfectionis, acquiritur. Vnde notandum est, quod secundùm Magistrum Sententiarum in 3. distinct. 34. quatuor sunt species timoris, secundùm quem aliquo modo ad Deum conuertimur, vel ab eo auertimur: scilicet, Timor mundanus siue humanus,

nus, seruilis, initialis, castus vel filialis. Humanus timor, vt ait Cassiodorus, est quando timemus pati pericula carnis, vel perdere bona mundi propter quod delinquimus. Hic timor malus est, & procedit ex nimio sui & præsentis vitæ amore.

SECVNDVS timor est Seruilis, de quo loquimur in præsenti: & vt dicit Augustinus; Timor seruilis est, cum propter timorem gehennæ, aut alicuius temporalis incommodi seu mali, continet se homo à peccato. Iste autem seruilis timor cùm peccandi voluntatem non auferat, non est cum charitate; & habens hunc solum timorem, non posset saluari; sed adueniente charitate propellitur: qui adhuc ideo benè agit quia pœnam timet, Deum non amat, nondum est inter filios Dei. Aduertendum tamen quod licet timor seruilis simul cum charitate non stet, nihilominus via est ad illam, secundùm illud Ecclesiastici: Timor Domini initium dilectionis. Et August. ait: Timor Dei locum præparat charitati, cùm cœperit charitas habitare, pellitur qui ei præparauit locum; quantum illa crescit, tantùm ille decrescit; maior charitas, minor timor; si nullus timor, perfecta charitas.

TERTIVS timor dicitur Filialis, siue Castus, & est ille quo timemus ne sponsum offendamus: ne sponsus tardet, ne discedat, ne eo careamus. Timor iste de vero Dei amore nascitur, de quo Propheta ait: Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi. De differentia autem istorum duorum

rum

rum timorum, videlicet seruilis,& filialis siue casti, Augustinus super prima Canonica Ioãnis dicit sic: Est timor quem charitas foras mittit; & est timor castus permanens in sæculum sæculi. sicut sunt homines qui timent Deum ne mittantur in gehennam: iste timor introducit charitatem, sed sic venit vt exeat: Si enim propter pœnas times Deum, non amas, non bona desideras; sed mala caues. corrigis te & incipis bona desiderare, est in te timor castus, qui est ne amittas ipsa bona. Sicut si ponas duas mulieres maritatas, quarum vna velit adulterium facere, sed timet maritum ne veniat: hæc diligit nequitiam, & onerosa est ei præsentia mariti: altera amat virum, & nulla se adulterina immunditia vult maculare, optat præsentiam viri: timet illa, timet ista: illa timet virum ne veniat, ista timet ne discedat: illa dicit timeo ne damnet, ista dicit timeo ne deserat. Hoc exemplo cognosci potest quomodo timor seruilis quem charitas foras mittit differt à timore filiali, vel casto, qui permanet in sæculum sæculi.

QVARTVS timor dicitur Initialis, qui est quasi medius inter duos supradictos, scilicet seruilem & filialem. nam seruilis timor iuxta prẹmissa est, quo se homo continet à peccato timore pœnẹ, Timor filialis est, quo se homo continet à peccato timore offensæ; filiorũ enim est timere patris offensam: timor verò initialis dicitur, quo homo propter vtrunq;, scilicet pœnam & offensam, à peccato abstinet.

Et ideo

Et ideo dicitur à beato Bernardo duos habere oculos, dextrum, quo respiciens sursum, timet à Deo separari; sinistrum, quo respiciens deorsum, timet incurrere pœnas. Timor iste dicitur initialis, quia est incipientium in quibus inchoatur filialis timor per inchoationem charitatis: non tamen est in eis timor filialis perfectè; quia nondum peruenerunt, ad perfectionem charitatis. Et ideo Timor initialis, vt dicit Sanctus Thomas, hoc modo se habet ad filialem, sicut charitas imperfecta ad perfectam: quę non differunt secundùm essentiam, sed secundùm statum: quidam enim sunt in statu Incipientium, alij Proficientium, alij Perfectorum.

HOS timores hic exposuimus, vt dignoscere queas quo ipsorum sis affectus: & relicto seruili, à filiali possidearis timore.

CAP. XI.

De his quæ à nobis semper sunt timenda.

DILectissimi Fratres, quamuis plura sunt quæ nobis timenda sunt, quædam tamen sunt periculosiora, & ideo horribilius metuenda: ex quibus potiora colligantur, vt ab illis sollicitius cauere valeamus.

Debet homo timere

HVIVS mundi alteritatem & instabilitatem: quia

quia homo nunquam in eodem ſtatu permanet, & neſcit vtrum odio vel amore dignus ſit. Si enim nos Deus deſereret, in ictu oculi dæmon peruerteret.

CARNIS propriæ, mundi, & diaboli bellum. quo indeſinenter ſpiritus impugnatur.

IMBECILLITATEM, & quotidianam negligentiam in reſiſtendo, pœnitendo, & proficiendo.

DIVINÆ iuſtitiæ ſeueritatem, quæ claruit in caſu Luciferi, qui pro vno commiſſo peccato, fuit in æternum de cœlo eiectus: quantò magis qui multa cõmiſerunt peccata illuc nequaquam aſcendent? Apparet quoque iſta ſeueritas in peccato Adæ, qui propter vnum peccatum à Paradiſo fuit expulſus, & porta cœli fuit clauſa, donec Saluator noſter per ſuam mortem eam aperuit. In qua etiam morte & paſsione apparuit rigor inflexibilis, & terribilis Diuinæ Iuſtitię: quia reliquit ſuum dilectiſſimum Filium in manibus tam diræ gentis, vt patuit quando cum clamore valido in cruce clamauit dicens: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? Quia ergo ſeueriſsimus rigor & rigidiſsima ſeueritas Diuinæ iuſtitiæ ita apparuit in viridi ligno & virtutibus pleno & tam dilecto à Patre, quid erit in nobis qui ſumus ligna virtutibus arida & iniquitatibus repleta? Relucet etiam huiuſmodi rigor in diluuio: tunc enim totus (præter animas octo) mundus periit.

AMBIGVVM ex hac vita egreſſum; quis nemo ſcit,

mo ſcit, vbi, quando, aut quomodo, ſcilicet ſi benè vel malè moriturus eſt.

FVTVRVM iudicium, vbi Iudex neque decipi neque precibus aut muneribus poterit inclinari, neque ab eius poterit appellari ſententia, neque ab eo quiſquam valebit fugere.

POENARVM Purgatorij acerbitatem: quæ, ſecundùm Auguſtinum, omnem huius vitæ pœnam ſuperant.

DÆMONIORVM & pœnarum inferni horrorem, eiusq; ignem inextinguibilem.

PERPETVAM à dilectiſsimis cœleſtibus ciuibus ſeparationem.

AMARISSIMOS fletus & gemitus damnatorum, omni carentium ſolatio. Nam ſicut oues in inferno poſiti ſunt, & mors depaſcet eos.

COGNITIONEM, & confuſionem ſuorum peccatorum.

Debet homo timere.

ODIVM ſui, & vniuerſorum quæ in toto mundo aguntur.

POENARVM infernalium perpetuitatem: quia in Inferno nulla eſt redemptio.

PERPETVAM illius ineffabilis gloriæ, & ſpei ad eam perueniendi priuationem.

RATIONIS obſtinationem: quia qui ſunt in Inferno, ſunt in malo obſtinati & nihil boni appetunt.

DENTIVM ſtridorem pręangustiæ nimietate:

qua

qua damnati vltra quàm dici poteſt torquentur.

DAMNATORVM detentionem & captiuitatem: non enim inde exire cum volunt, valent.

CONSCIENTIÆ vermem, qui inceſſabiliter eorum conſcientias corrodit & cruciat,

propter { Bona omiſſa,
Scandala dimiſſa,
Mala comiſſa:

vel propter { Bonorum dimiſsionem,
Scandalorum impenſionem,
Malorum commiſsionem.

Leuemus igitur in æthera oculos, & orantes dicamus,

CHRISTE Redemptor pie,
Qui ſumus cauſa tuæ viæ,
Ne perdas nos in hac die.

Cap. XII.

De meditationum partitione per totam hebdomadam, ſecundùm viam purgatiuam.

DEuotus religioſus, & præſertim incipiens, præcipuè ſe debet exercere ſecundùm viam purgatiuam. Et vt iuxta ea quæ præmiſſa ſunt ſua habeat determinata & ordinata exercitia, diuidendæ ſunt meditationes viæ purgatiuæ per totam hebdomadam hoc modo.

Feria II	Memoria	Peccatorum,
Feria III		Mortis,
Feria IIII		Inferni,
Feria V		Iudicii,
Feria VI		Paſsionis,
Sabbatho		Dominæ noſtræ,
Die Dominico		Cœleſtis gloriæ.

FERIA ſecunda debemus exerceri in memoria peccatorum, ſecundùm tres particulas viæ purgatiuæ, quæ ſunt,

- Exaſperatiua,
- Compunctiua,
- Eleuatiua.

Quarum exercitium hoc modo practicari poteſt.

IVSTICIA & iudicium iuxta Prophetam ſunt præparatio ſedis Domini. Quando igitur aſcendere appetit cordis affectibus ad perfectam cœleſtis ſponſi vnionem, ſi pane illo, quo fruuntur ſpiritus beati in gloria cœleſti, quaſi quibuſdam micis adhuc in huius mortalis vitæ miſeria exulans cupit refici, neceſſe eſt ei tria habere officia, per quæ adiutus Diuina gratia, paulatim aſcendat per ſcalam cœleſtis contemplationis. Dicit enim diuinus Dionyſ. in lib. cœleſt. Hier. quod tria ſunt Angelorum officia: ſcilicet, purgare, illuminare, & perficere. Oportet ergo primò vt anima quæ adhuc in hac mortali vita exiſtens aſcendere cupit ad altiſsimum cœleſtis beatitudinis ſtatum, vbi Angeli Viſione Diuinæ gloriæ lætificantur, ſtudeat ſe purgare.

purgare. Secundò radiis Diuini splendoris illuminari. Tertiò, conetur vt ascendens ad altiorem gradum cordialium affectuum, perficiatur altitudine Diuini amoris, qui eam vnum cum Deo faciet spiritum. Vnde primò dicendum est de prima via, scilicet purgatiua, in qua se exercens luget peccata sua & iniquitates, quas contra Deum perpetrauit; vt sic lugens Diuinam imploret misericordiam. Nam in via ista purgatur conscientia: quod iuxta præmissa statui conuenit incipientium. Et hac via disponitur & instruitur nouum cor absque aliqua humana doctrina, vacans solùm cœlestium studiis doctrinarum. quantumcunque enim sit simplex & laicus & illiteratus qui circa hoc versatur exercitium, necessariò Diuina illustratione eleuabitur, non ad theoriam scientiæ, sed ad praxim experientiæ. Vnde antequam illa increata Sapientia in anima sedeat sicut in proprio throno, secundùm illud, Anima iusti sedes est sapientiæ, oportet in anima fieri Iudicium & Iusticiam. Iudicium quidem vt quemadmodum per peccatum mortale à suo Creatore se auertens, reliquit eum & contempsit, ad creaturam tàm infœliciter quàm miserabiliter per amorem se conuertens: sic plenè se humiliet, vt tantùm ad misericordiam Diuinam inclinet pietatem sua humilitate, quantùm aduersum se Iustitiam & vindictam superni iudicis sua prouocauit temeritate. Iustitiam verò vt anima, quæ sui Creatoris amabilem delectationem com-

mutauit pro abominabili creaturæ delectatione, tãto se cruciet dolore, vt secundùm rationem saltem tanta correspondeat satisfactio offensæ maiestatis Diuinæ, quanta correspondere deberet secundùm rationis æquitatem iniuriæ humanæ.

QVIA igitur Fratres oportet, vt in nobis ipsi faciamus Iudicium & iusticiam, Feria secunda post matutinas hora deputata orationi veniens ad locum statutum, genu flexus, signans Crucis vexillo frontem, os, & pectus, dic hanc Antiphonam: Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende. & ter hunc versum: Deus in adiutorium meũ intende, Domine ad adiuuandum me festina. Et spiritu attracto accipe personam rei, & timoris affectu positus coram Deo, quasi quodam seuero iudice te damnare volente, debes accuratissimè ad memoriam reuocare & attentissimè considerare quantùm Deus quolibet offenditur peccato: & vt tali recordatione ad deuotionem compungaris, & exerciteris secundùm primam particulam, quam diximus exasperatiuam, in principio orationis vulneretur cor tuum in peccatorum memoriam, te ipsum acerrimè reprehendens: & his actus stimulis, meditans dic;

O ANIMA MEA,

Considera nunc attentissimè & totis viribus sentire satage, quantùm vnum solum peccatum displiceat Deo.

INTVERE diligenter & vide, quomodo superbia

perbia è cœlo Luciferum eiecerit: Adam inobedientia de Paradiso: & luxuria consumptæ sunt Sodoma & Gomorra: & totus mundus diluuio periit.

CONSIDERA quomodo Filius Dei Redemptor tuus, propter peccatum tam amarissimam sustinuit mortem; ne peccatum scilicet maneret impunitum, & iustitia Diuina absq; satisfactione.

RIMARE etiam in corde tuo, non nisi secundùm opera tua Deum te iudicaturum.

CONTEMPLARE Deum esse,

Æquitatem { Intelligibilem, Infallibilem, Indeclinabilem,

non minùs in punitione malorum, quàm in glorificatione electorum. Vnde secundùm opera tua tribuet tibi.

ANIMO quoque tuo reuolue peccata ante tuam conuersionem commissa quàm multiplicia sunt, scilicet Cogitationis, consensus, delectationis, oris, & operis: tot enim sunt, vt præ multitudine ea nequeas numerare.

ADVERTE quàm turpia, & pręcipue quantum ad carnalia: in quibus tamen non est commorandum; ne vnde quæris contritionem, decipiaris à delectatione.

ATTENDE quàm grauia quibus DEum offendisti, & iterum Christum crucifixisti.

RECOGITA quoque peccata post conuersionem perpetrata, quomodo semper tam ne-

gligenter, tam tepidè, tamq; inutiliter tot vixeris annis.

CONSPICE peccata tua sigillatim, & ea in conspectu DEI confitere. & cum te examinaueris, ista diligenter in corde tuo pertracta,

Quàm { modicum pro tuis satisfeceris peccatis: modicum pro eis dolorem assumpseris: pauca opera satisfactoria pro eis feceris. }

Scias quidem te in hac vel in futura vita soluturum vsque ad vltimum quadrantem. Et ideò dicit Bernardus: Centuplum reddes quod hîc simplo soluere posses. Cum igitur tu peccator, & præcipuè si nouiter incipis ista in animo tuo versaueris, & te timore confixum senseris, ac interius dolore plenum non timore Inferni quo dignus es, sed quia tuum benignissimum Deum offenderis, humilians animam tuam, inclina faciem tuam, siue caput super genua interpositis brachiis, indignum te reputans cœlum suscipere; & dirigens cor tuum in Deum cum amara contritione, dic: O piissime Pater, ego sum ille filius prodigus, qui omnia scelera hæc contra tuam immensam maiestatem perpetraui,& ingratus extiti: tu enim me innocentem condidisti, sed ego meipsum pollui, deformaui,& vniuersis peccatis laceraui. Tu Domine pro me crucifixus, vulneratus, humiliatus es; & ego omnibus viribus exaltari curaui. Tu Domine nudus in cruce; & ego vanis & lasciuis indutus vestibus. Tu Domine felle & aceto potatus; & ego in comessa-

messationibus & ebrietatibus sum delectatus. Tu Domine totus multiplicibus laboribus plenus; & ego torpens & ociosus. Quid igitur faciam Domine? Nunquid desperabo? Vbi est illud quod ait Propheta? Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Æs eruginosum & speculum maculis respersum expurgatur, igitur & ego per viam

Purgatiuam { Contritionis, Confessionis, Satisfactionis,

lima purgari curabo. Et sicut meipsum exaltaui, sic fiam abiectio & opprobrium hominum.

Contra auaritiam proprietatibus renunciabo: contra carnis illecebras, ieiuniis, vigiliis, fame, & siti me affligere non cessabo: ac meipsum per tria expurgare conabor; scilicet,

per { Gemitum orationis, Caminum tuæ passionis, Incendium tuæ dilectionis.

EXERCITATA igitur anima hoc modo in prima particula viæ purgatiuæ, & per dolorem asperum ex suorum memoria peccatorum amaritudine & dolore plena, transeat ad secundam eiusdem viæ particulam, scilicet Compunctiuam, & viuaci affectione dicat:

O DOMINE DOLEO

Tuam amicitiam amisisse.
Tuam maiestatem contempsisse.

Iniquitatibus meis consensum præbuisse, & multifariè culpabilem vitam egisse.

Tempus & vires tàm animæ quàm corporis dilapidasse: Iussa tua & tuæ sanctæ Ecclesiæ ac maiorum meorum transgressum fuisse: In resistendo peccatis, pœnitendo, & in virtutibus proficiendo infirmum fuisse. Laborem manuum, orationem, meditationem, & lectionem neglexisse: Habitum, consuetudinem, & creberrimam intentionem peccandi habuisse: Ingratitudinis nequissimo vitio, vltra quàm dici potest te offendisse, Te enim mihi scelerum meorum indulgentiam sæpissimè concedente, fateor me miserum in eis iterum & iterum & infinities reincidisse. Charitatem, vitam animæ meæ, peccatorum meorum innumerabili multitudine frequentissimè in me extinxisse: Timorem tuum delictorum meorum grauedine & ingenti abominatione quæ contra te Dominum maiestatis commisi deseruisse. Et hoc modo humiliatus, compunctus, & confusus orans dic: O Domine Deus meus IESV Christe, ego sum ille iniquus & infœlix omnium peccatorum infœlicissimus & abominabilissimus peccator, qui tot & tanta contra tuam immensam maiestatem crimina perpetraui, vt ea numerare non sufficiam, sunt enim super numerum arenæ maris, quæ præ multitudine numerari non potest. Et orans hoc modo vel alio prout te contritio cordis vel deuotio inclinauerit, ex omnibus viribus tuis satage emittere viscerosa suspiria

&gemi-

& gemitus. siquidem queadmodum lima purgat & polit ferrum auferens ab eo omnem rubiginem; sic cordialia suspiria & gemitus peccatorum & vitiorum eruginem destruunt, & rore Diuinæ gratiæ penitus diluunt. Et sic ex præcordiis suspirans & gemens dic: Quò igitur Domine à facie maiestatis tuæ fugiam? si ascendero in cœlum tu illic es, si descendero ad infernum, ades. atque ita orans adde: O Domine quid faciam? Nunquid meipsum interficiam? Absit Domine: scio enim te piissimum omnibus qui ad te in veritate conuertuntur, & miserationes tuę supra omnia opera manuum tuarum. Si autem neque sic dolorem in te vales excitare, non propterea cesses per singulas noctes in tuis exercitiis prædicta saltem cursim transcurrere. Nam Deo satis est vt conemur facere quod in nobis est. Et adhuc sæpè Dominus noster expectat finem operum nostrorum, & derelinquit nos aliquantulum non impendens nobis compunctionem, neque aliquam consolationem, vt fides & patientia in nobis probentur, & peccatorum nostrorum maior compunctio nobis fide & patientia probatis per ipsum donetur.

POSTQVAM sic te in particula compunctiua exercueris, de Domini misericordia non desperans, erige per spem animam tuam secundùm illam particulam quæ appellatur Eleuatiua; & cum grandi fiducia sustolle caput quod hactenus supra genua tenueras: & erectus stans parumper quiescens

ſcens collige animam tuam, & cum dulcedine mentis eleua te intra temetipſum ad laudandum Dominum, implorans eius Miſericordiam, contemplans eius Magnitudinem & Nobilitatem, his quinque verbis magnæ deuotionis excitabis,

ô { Domine, Bone, Pulcherrime, — ô { Dulcis, Miſericors.

Ad obtinendum ſiquidem eius gratiam, ſine qua eius conſequi miſericordiam eſt impoſsibile, oportet vt ad ſimilitudinem paraſitorum Principum magnorum curias diſcurrentium, qui cùm aliquod munus temporale acquirere cupiunt ab aliquo Principe, primò eum multis modis laudant, & deinde quod deſiderant expoſtulant: ſic ſpiritualis fias paraſitus, laudans Dominum ad obtinendam tuorum veniam facinorum. Et cùm Deus tantæ ſit excellentiæ, vt nullius humanæ linguæ officio poſſit prout in ſe eſt nominari, eum per opera eius nominamus: & per eandem eius Magnitudinem & Nobilitatem commendamus, primò in quantum eſt Principium & Origo totius creaturæ, dicentes: O Domine, ſcilicet Factor omnium creaturarum. Bone, ſecundùm quod ſe habet ad animas ſanctas & ad Angelos in æterna beatitudine: ac ſi diceremus, O ſumma Bonitas quam facie ad faciem vident & contemplantur omnes Angeli, & animæ ſanctæ in illa ineffabili Fœlicitate. Tertiò, nominamus eum conſiderantes modum ſecundùm

quem ſe habet ad vniuerſa creata, tàm rationabilia quã irrationabilia, ſcilicet quomodo dominatur omnibus & quomodo in tanta pulchritudine ea creauerit, dicentes: Pulcherrime, id eſt ô omnium creaturarum pulchritudo. Dulcis, id eſt ô Dulcedo omnium iuſtorum. Miſericors, ſcilicet omnibus peccatoribus, miſerere mihi peccatori, tribuens indulgentiam omnium peccatorum meorum. Et vbi in quinque iſtis Dominum laudaueris, ſecurè omnium iniquitatum tuarum veniam poteris poſtulare. Et hoc modo orare docemur in Canticis, vbi Sponſam alloquens, ait Sponſus: Vox tua dulcis & facies tua decora, ſcilicet per tenebrarum fugationem, quibus ante caligauerat. Et quolibet iſtorum quinque verborum cœleſtis Sponſus modo ſpeciali poterit commendari. Et adeò animæ deuotæ conueniunt vt ſemper deberet ea corde ruminare. Et cũ orare volueris, non erit tibi neceſſe per multitudinem verborum vagus diſcurrere, ſed intra te ipſum collectus, & non per ea quæ foris ſunt diſperſus, poteris orare, dicens; O Domine bone, pulcherrime, dulcis, miſericors, propitius eſto huic peccatori, quem precioſo ſanguine Filii tui redemiſti. Et hæc dicens verba ad hoc ſolummodo debet intendere, ſcilicet vt tuorum veniam peccatorum valeas obtinere. Et quia pro aliis orare eſt valde meritorium, atque non minus Deo gratum, ideo iſtis eisdem verbis orare debes pro cunctis tam fidelium quàm infidelium ſtatibus dicens, O Do-

mine &c. propitius esto vniuersis peccatoribus: & conuerte omnes infideles ad agnitionem tuæ sanctæ Fidei Catholicæ. & poteris nonnunquam ab hoc tuum inchoare exercitium. Post hæc implora quoque misericordiam Redemptoris nostri, & expurga te, ponens inter te & Deum eius preciosam mortem & passionem, dicens: O Domine per sanctam passionem dilectissimi Filii tui qui pro me in cruce immolatus est, propitius esto mihi peccatori. Vel dicens: Per sanctam Incarnationem dilectissimi Filii tui, vel per sanctam Natiuitatem, prout scilicet occurrerit meditatio Vitæ Dominicæ secundùm occurentem feriam. Rursum obsecra per sanctorum & præcipuè Dominæ nostræ intercessionem, dicens: O piissima Virgo mater Dei & Saluatoris nostri, tu quæ es Sanctissima, humilima, & benignissima supra omnes Sanctos cœlestis curiæ, & inclinas aurem tuam vt exaudias orationes seruorum tuorum, & semper es iuuare parata, si tu Domina dignaris inclinans te ante Diuinam maiestatem orare pro me, qui sum supra modum peccator superbissimus & cunctis deterior peccatoribus, tecum pariter ô Domina inclinabitur tota cœlestis curia dicens: Inclina Domine aurem summæ pietatis tuæ ad supplicationes Sanctissimæ Genitricis tuæ, dignissimum namque est, vt

eius { Intuitu, Intercessione, Affectu,

tribuatur

tribuatur { Gratia & Benedictio miserabili & perdito, Cura & medicatio ægro, Venia & remissio reo.

O Pientissima virgo, si ego sum indignus, tu Domina dignissima: si ego superbissimus, tu Domina humilima: si ego immundus, tu mundissima: si ego fœtidissimus, tu fragrantissima: si ego carnalis & libidinosus, tu virgo purissima: si ego peccator nequissimus, tu sanctissima. Ex omnibus igitur præcordiis meis te supplico, per vniuersos illos dolores quos feruentissimo amore pro tuo dulcissimo Filio pertulisti, digneris pro me miserabili & derelicto interuenire & supplicare, per fugam Ægypti; per amissionem dilectissimi Filii tui in illo triduo, quo inter Doctores demoratus est in templo disputans; per illum dolorem quem habuisti cùm suam mortem & passionem tibi in Bethania pronunciauit; per illud amarissimum verbum quod in cruce te alloquens dixit: Mulier ecce filius tuus: per fellis & aceti amarissimum potum ei subministratum; per latus preciosum mucrone diræ lanceæ perfossum; per eius preciosissimi corporis in sacrosancta brachia tua descensum; vt mihi dignetur dimittere omnia peccata mea, largiriq; in præsenti vita gratiam, & in futura æternam suam gloriam. Et his peractis conuertere ad Sanctos: videlicet,

FERIA secunda ad omnes Angelos generaliter, & ad Angelum custodem specialiter: qui in

magna deuotione & reuerentia tibi habendus eſt, & offer ei quotidie aliquam deuotam orationem. Sancto quoque cuius feſtum illo die celebratur.

FERIA tertia, vt ſupra dictum eſt, ad Dominam noſtram,& ad Sanctos Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, Euangeliſtas & diſcipulos Domini, accipiendo vnum eorum pro principali aduocato cum Sancto qui illo die celebratur.

FERIA quarta ad Dominam noſtram, & ad ſanctos Martyres.

FERIA quinta ad Dominam noſtram, & ad Confeſſores.

FERIA ſexta ad doloroſam & amariſsimam Domini paſsionem.

SABBATHO ad Dominam noſtram cum vniuerſo choro Virginum.

DIE Dominico ad beatiſsimam Trinitatem, eam ſupplicans per ſuam Omnipotentiam, & per Sapientiam Filii, & per Bonitatem Spiritus Sancti, conſiderans immenſam Dei altitudinem & mirabilem eius ſuper filios hominum diſpenſationem. Et cùm hoc modo Diuinam imploraueris miſericordiam; dilata animam tuam adorans, magnificans, & gratias agens pro ſuſceptis beneficiis, & ſignanter pro beneficiis illius diei, & contritione, & deuotione, & pro aliis donis tunc receptis, dicens: O ſuper ſumme Domine anima mea te adorat, magnificat, & gratias impendit, pro tot & tantis muneribus à tua largiflua magnificentia receptis.

Ex totis

Ex totis præcordiis meis tuæ me dedico pietati. Et his dictis post trinam pectoris tunsionem dic ter hæc verba: Deus propitius esto mihi peccatori. atque exurgens sta in tuis pedibus cum ingenti reuerentia, & dic Psalmum: Laudate Dominum in Sanctis eius: vel Psalmum: Lauda anima mea Dominum: vel Psalmum: Benedic anima mea Domino, vsque ad Versum, Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua, cum Gloria Patri, & Pater noster, & Aue Maria, dicens in fine, Et ne nos. Sed libera nos. Domine exaudi orationem meam, Et clamor meus ad te veniat: Oremus, Deus ad quem dignè laudandum. vel de Trinitate: Omnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis. Et hoc modo finitur exercitium huius viæ purgatiuæ.

DEBES tandem aduertere quòd quamuis quælibet istarum trium viarum habeat nomen determinatum & proprium modum procedendi, non propter hoc extimescas quin in earũ qualibet seorsum te exercitans, in omnibus simul tribus, diuina præuentus gratia, valeas exerceri, scilicet Purgatiua, Illuminatiua, & Vnitiua, tuas miserias recognoscens, gratias agens, & ad adorandum & magnificandũ Dominum animam tuam dilatans. Et caue ne finito præfato exercitio statum diffundaris, sed pro viribus stude conseruare cor tuum in sua virtute & vigore, ne vaga vel fluida cogitatione aut vana lætitia dissoluaris: & sic anima tua lucrum perdat compunctionis, dans locum vanis & fluidis cogitationibus;

bus: ſed ſtabilire cura cor tuum in vita Domini ſecundùm meditationem eius in illa die, vel in aliqua alia materia ſancta deuotionis excitatiua.

Cap. XIII.
Quid feria tertia poſt matutinos ſit meditandum.

FRater dilectiſsime in oratorio poſitus, & crucis ſignaculo inſignitus, ſpiritu ad te reuocato, prout ſupra feria ſecunda diximus, forma meditationem circa mortem hoc modo. Et vt ſemper eius horam habeas ſuſpectam

Cogita

QVOMODO improuiſa veniet: nam ſicut fur ita ventura eſt cùm eam minus ſuſpicatus fueris, cùm minus fueris præparatus, cùm maior tibi fuerit viuendi fiducia, cùm multa facere propoſueris.

Et verſa & reuerſa accuratiſsimè in corde tuo modum & ordinem, quo ad mortem tendimus; & interdum ac ſi ſtatim eſſes moriturus: & ſic profundiùs ſenties ſequentia.

QVOMODO mortem præcedet quædam grauiſsima infirmitas: & quomodo huius languoris cæteræ infirmitates ſunt nuncii.

Languoris grauitatem. Conſidera terrorem naturalis inclinationis non mori ſed permanere vehementer affectantis.

Cogita

Cogita

QVOMODO cùm iam tibi tranſitus tuus ab hac vita innotuerit indicantibus tibi hoc medicis, vel te hoc in teipſo prognoſticante, quantus erit tunc clamor conſcientiæ, quantus remorſus? quia cùm potuiſti non te diſpoſuiſti: tunc omnia peccata tua ad memoriam tibi reuocabuntur.

QVANTO pro eorum ſingulis & paſsionibus quas non ſuperare curaſti, dolore cruciaberis.

SI in tali mortis eſſes conſtitutus articulo & vitiis & concupiſcentiis aſtrictus, quantum vnum annum vel ſaltem vnam horam appeteres ſanitatis.

QVOMODO cùm ad illam perueneris horam, ſi tempus pręteritum ad æternitatem ad quam es tranſiturus comparaueris, quàm breue tibi videbitur: tota vita tua tibi ſomnium fuiſſe videbitur. Et omnes dies tui erunt tunc tibi ac ſi per modicum ſpatium videlicet vnius miliaris perambulaſſes.

QVANTVS tibi erit dolor cùm te propter momentaneam & minimam delectationem æterna & ineffabilia amiſiſſe gaudia lugebis.

QVAM amariſsimum erit diuortium cùm auulſus eris ab his rebus quas hîc malè amaſti, ſcilicet ab honoribus, & ſtatus celſitudine ad quem hîc totis viribus inhiaſti, & à deliciis quibus tàm auidè adhæſiſti, & ſimiliter de aliis multis ſimilibus.

De diſpoſitione morientis, quomodo corpus nigreſcit, rigeſcit, & caligant oculi.

QVOMODO dæmones ibi aſsiſtunt tanquam rugientes leones præparati ad eſcam animam præſtolantes.

QVOMODO miſera anima eius exitu inſtante de corpore incipiet anxiè conſiderare regionem illam ſibi incognitam ad quam tendit, & quot dæmones eam præſtolantur. Quàm inuita à corpore egredietur, & quàm libenter ſi poſſet ad illud regrederetur: non tamen poteſt, quia omnes portæ ſenſuum ſibi clauſæ ſunt. itaq; cogitur inde exire, & per medios dæmones tranſire.

Cogita

QVOMODO tunc ſpiritus ſingulorum vitiorum ad eam concurrent, quærentesq́; ſinguli quod ſuum eſt. Spiritus ſuperbiæ, ſuperbiam: ſpiritus luxuriæ, luxuriam. Itaq; vnuſquisq; illorum immundorum ſpirituum quæret quot ſuum eſt.

POSTREMO, quomodo anima de corpore egreſſa mox ante Tribunal Iudicis ſtatuetur, tunc ſententiam receptura irreuocabilem: & vbi lignum ceciderit, ibi erit in perpetuum.

ADVERTE quomodo tumulo cadauer traditur, & perpetuæ obliuioni: hoſpes enim vnius noctis fuit in hoc mundo, & abiit, & periit memoria eius de terra.

HOC modo per contrarium meditationes formare potes de morte iuſtorum. Nam iuſti præcognoſcentes ſe de hac vita migraturos, valdè lætantur ſuæ teſtimonio conſcientiæ: quia ſe per mortem

tem vident ab huius vitæ miseriis liberari. sed & quia hîc carnalibus non fuerunt illecti concupiscentiis vel aliis, non dolent hinc egredi.

Et post horum vel aliquo eorum meditationem prout noueris sufficere ad compunctionem & deuotionem excitandam, assume personam rei vel serui, qui Dominum suum offendit: & humilitatis & doloris affectu forma orationem ex intimis cordis tui, sicut supradictum est, recognoscensq; tuam miseriam postula misericordiam, dicens: O Domine, bone, pulcherrime, dulcis, misericors, miserere mihi peccatori, quem precioso sanguine Filii tui redemisti. Et his dictis implora misericordiam nostri Redemptoris, ponens inter te & Deum preciosam suam mortem & passionem, dicens vt supra; O Domine per sanctam passionem preciosissimi Filii tui, qui pro me in ligno crucis immolatus est, propitius esto mihi peccatori. Et post hæc conuerte tuæ meditationis oculum ad Dominam nostram, postulans auxilium ab ea, sicut supra est expositum. deinde ad Sanctos illius feriæ; & specialiter ad Sanctum cuius solennitas illo die agitur. Et tandem adorans, magnificans, gratiasq; agens, tuum terminabis exercitium, secundùm ea quæ fuerunt dicta in fine secundæ feriæ.

Cap. XIIII.

De his quæ post matutinorum expletionem feria quarta sunt meditanda.

IGitur Feria quarta ad oratorium veniens, postquam te signaculo crucis insignieris, spiritumq; recollegeris secundùm quod Feria secũda diximus, forma meditationes circa pœnas inferni hoc modo.

DEBES Frater considerare pœnas inferni ipsumque infernum secundùm aliquas similitudines, quas Sancti in hac materia assignant.

Considera

QVODDAM teterrimum chaos, quendam locum sub terra tanquam quendã profundissimum puteùm totum ignitum.

CIVITATEM quandam horribilissimam & maximam, tenebrosam, flammis teterrimis & terribilibus succensam & ardentem: vbi commorantes validos emittunt clamores, vlulatus, & omnes miserabiliter ac inconsolabiliter plangunt, præ dolorum magnitudine & numerositate: nec est lingua mortalis quæ eos sermone explicare valeat.

PER has & similes figuras inexplicabilem pœnarum acerbitatem. Nam vt Beatus August. dicit: Tantum ignis inferni ab isto igne distat, quantum verus distat ab igne depicto. Et idem considera circa

circa algorem & fœtorem. Acerbitas pœnarum clarè patet in ſtridore dentium, gemitibus, planctibus, & blaſphemiis quas in Deum inferunt.

POENARVM multiplicitatem, ibi eſt teterrimus ignis qui nunquam extinguitur, intolerabilis algor, intolerabilis fœtor, palpabiles tenebrę, ibi omnes ſenſus inceſſabiliter cruciabuntur. Viſus, in terribili dæmonum aſpectu. Auditus, in gemituum, fletuum, & clamorum auditione.

Conſidera

MISERABILEM ſocietatem, & tortorum immaniſsimam feritatem: ſunt enim abſque vlla pietate, neque in torquendo laſſeſcunt, neque ad miſericordiam vnquam inclinantur: ſed inſultantes eis quos cruciant dicunt: Vbi eſt nunc veſtræ gloriæ claritas? vbi ſtatus veſtri ſublimitas? vbi ſuperbia? vbi delitiæ? & ſic de aliis vitiis.

QVOMODO in omnibus membris damnati vexantur, ſed in his acerbius quibus deliquerunt.

POENAS interiores, ſcilicet Conſcientiæ remorſum, & vermem qui nunquam morietur. Quis igitur ſufficienter contemplari poterit quantum reprobi ibi crucientur? eo quòd in hoc mundo viuentes modicis & quaſi momentaneis laboribus huius vitæ, illos acerbiſsimos & nunquam finiendos euadere non curauerunt, cùm potuerunt.

INTERIORES paſsiones quantum in ipſis regnabunt. Erunt enim vltra quàm dici poteſt iracundi, & inuidi ſicut canes rabidi, recordabun-

tur quidem præteritorum peccatorum, & præcedentium delitiarum ad suppliciorum augmentum, & lamentantes dicent: Quid profuit nobis superbia? quid luxuria? quid cupiditas? quid gloria temporalis? quid carnis oblectamenta?

POENARVM diuturnitatem, quarum nullus est finis, neque per millia millium annorum; quia ibi nulla est redemptio, & per consequens neque finis.

FRATER igitur dilectissime, conscientia tua præmissis meditationibus stimulata, conuertere ad Dominum dicens in corde tuo: O altitudo sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia tua. O Domine quot cruciantur in inferno pro vno solo peccato? Et ego qui tot & tanta commisi, quantarum sum reus pœnarum; iustissimè reus sum damnationis æternæ, obnoxius enim sum omni supplicio & indignus omni beneficio. Itaque his verbis aut similibus ex intimis præcordiis prolatis, humilia coram Domino animam tuam ante cuius es conspectum. Nam cum orationi intendis, firmiter debes credere te esse coram Domino, & quò te magis mortis æternæ reum iudicaueris & intra te humiliatus fueris, eò citius absolutus eris, & in altiori statu subleuaberis. Itaq; dolore compunctus erige per spem animam tuam: & fiducia veniam consequendi deuotè forma orationem in intimis cordis tui, assumens personam rei, & humilitatis & timoris affectu, tuas calamitates &

tes & miserias recognoscens, implora Diuinam misericordiam; & age gratias, eius contemplans beneficia, secundùm quod dictum est in aliis feriis.

Cap. XV.

In quibus meditationibus debet religiosus exerceri feria quinta post matutinalem synaxim.

FEria quinta constitutus in loco orationi deputato, armans te Sacro Crucis vexillo, collecto spiritu, sicut patuit fer. II. sic formabis meditationes circa finale iudicium.

Attende

QVANTVS erit terror, cum illam Archangeli tubam, & illa tam terribilia signa tonitruorum & fulgurum audient & videbunt peccatores. Turbabuntur horrore terribili vltrà quàm dici potest.

Attende

IVSTI Iudicis iram implacabilem, qui veniet contra eos qui eum offenderunt, & quantum illi reprobi terrebuntur.

AMARISSIMVM illud diuortium: cùm iusti, humiles, & mansueti, ponentur à dextris; superbi autem, inuidi, & luxuriosi, à sinistris, nunquam de cætero coniungendi.

QVANTVS tremor, quantus terror, quanta admiratio erit tunc superbis & elatis, cum se humiliatos, abiectos, pauperes, viles & despectos viderint: & quos viles reputabant, in gloria à dextris Christi astare conspexerint? vnde & præ dolore intra semetipsos dicent: Isti sunt quos aliquando habuimus in derisum. Et è contrario, iusti stabunt in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt.

QVOMODO ibi omnium operum & cogitationum est reddenda ratio. Illic Hierusalem scrutabitur in lucernis, hoc est, illi qui nunc videntur Sancti, ibi examinabuntur, & quicquid in eis latebat, illic clarè patebit: testes erunt Angeli & Dæmones: qui ostensuri sunt nobis quæ fecimus mala, tempus pariter, & locum. Propria quoque peccata & totus mundus peccatores accusabunt.

Attende

QVOMODO Christus insignia passionis suę ostendet: & malis suæ incarnationis beneficia improperabit, quia eum contempserunt.

ILLAM tam terribilem & irreuocabilem sententiam, cum dicturus est: Ite maledicti in ignem æternum.

DVLCISSIMVM Conuiuium æternę Cœnæ, ad quam vocandi sunt iusti illis suauissimis verbis: Venite benedicti Patris mei, percipite Regnũ quod paratum est vobis ab origine mundi.

QVANTVM Deo placent opera misericordię & pietatis: cum sola ea Christus Redemptor noster in iudicio allegare videatur. Quo-

QVOMODO iusti ibunt in vitam æternam, mali autem ad æterna tormenta. Et ista duo loca, scilicet Paradisus & Infernus propter interpositum magnum chaos, in æternum permanebunt diuisa. Stimulata igitur Frater conscientia tua per suprapositam meditationem, verte cor tuum ad Dominum, & dices: O Dñe quis euadere poterit illud tàm iustum & tàm tremendum Iudicium? O Domine non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Et per hæc verba vel similia, forma orationem vt supra patuit.

Cap. XVI.

Quæ cogitanda sunt feria sexta post matutinorum officium.

POstquam feria sexta ad oratorium veneris & te crucis signo munieris, collecto spiritu, prout supra dictum est feria secunda, forma tuas meditationes, quomodo scilicet Redemptor noster in horto orabat, & ac si ibi præsens esses.

Debes considerare

QVOMODO consummata cœna in Ierusalem in cænaculo in monte Sion egressus est cum discipulis suis in hortum.

CVM quanta eos benignitate alloquitur dicens: Vigilate & orate ne intretis in tentationem.

Quomodo

QVOMODO eſt auulſus ab eis, & ſciens omnia quæ ſuper eum ventura erant ſe muniuit armis orationis.

QVOMODO in agonia poſitus fuit in eo tantus dolor & timor in parte ſenſitiua, vt per omnia corporis membra ſanguinei ſudoris guttæ ſcaturirent, inſinuans per huiuſmodi ſudorem magnitudinem internorum dolorum & anxietatum.

QVOT & quanti fuerint dolores & eorum cauſæ, & acerrimi dolores gladii cor ſuum tranſfigentes; quorum omnium cauſa fuerunt peccata electorum præcedentium, præſentium, & futurorum, quæ omnia ipſe clariùs, apertiùs, & diſtinctiùs vidit, quàm aliqua mens humana aliquid valeat cognoſcere.

QVOMODO ibi ſatisfacit Patri pro iniuriis ſibi illatis, pro ſingulis electorum peccatis ſingularem ei offerens ſatisfactionem; ſcilicet ſingularem dolorem, & paſsionem ſuſtinens pro vnaquaq; Patris ſui offenſa.

QVOMODO tunc præſentata fuerunt ei omnia peccata tua, vſque ad minimum veniale, ſigillatim: & quantum pro eorum ſingulis aſſumpſit dolorem Patri pro te abundantiſſimè ſatiſfaciens.

CONDITIONES quæ in eo fuerunt ex quibus tam incomparabiles dolores oriebantur,

Debes conſiderare.

PRIMAM conditionem, quia erat Filius Dei; & ideo vehementer dolebat de offenſis Patris.

Secun-

SECVNDAM, quia erat pacis Mediator inter Deum & homines: & quantò pacem diligebat, tantò de inimicitia & ira Dei contra homines ex peccato exorta dolebat.

TERTIAM, quia erat animarum Sponſus, & earum pulchritudinem ardenter amabat; vnde propter eam fuit doloribus plenus.

QVARTAM, quia erat Gratię reparator, quę per peccatum fuerat deſtructa.

QVINTAM, quia erat vniuerſalis Redemptor; & oportebat ne peccatum maneret impunitum, vt pro omnibus Diuinæ iuſtitiæ ſolueret & ſatisfaceret.

ACERRIMOS doloris gladios cor eius trãſfigentes.

Debes conſiderare

PRIMO, videns gloriæ ſuæ Regnum diuerſis peccatis ita expoliatum, & quàm rari illud erant ingreſſuri.

SECVNDO, videns gratiam multiplicibus peccatis deſtructam in animabus, & ſuam Sacroſanctam paſsionem paucisſimis profuturam. Nam cum ipſe eſſet ipſamet Gratia, dolebat de peccatis tanquam ſui deſtructiuis.

TERTIO, propter noſtram ingratitudinem, in quantum conſiderabat peccata illorum, qui poſt cognitionem tàm inæſtimabilis redemptionis, non verentur ad peccata redire, eum in ſeipſis denuò crucifigentes.

Quartò

QVARTO, videns ianuas inferorum patulas & omnes reprobos damnatos, & vsq; ad finem mundi damnandos.

QVINTO, cùm nudè, claré, ac distinctè omnes dolores, opprobria, & improperia quæ continuò erat passurus, fuit intuitus.

SEXTO, cùm ei illic fuerunt præsentati omnes suæ Sanctissimæ Matris, & omnium discipulorum suorum dolores, ac vniuersæ Martyrum omnium cruces, & cæterorum labores electorum: quæ vsq; ad finem mundi propter eum erant passuri, omnes enim animam suam transfixerunt.

ACERBITATEM dolorum, ex suarum viuacitate potentiarum: excedunt enim omnem mẽsuram, qui fuerunt longè plures & maiores, quàm nos intelligere valemus.

SVAM infinitam misericordiam ex parte nostri, & ex parte Dei tam copiosam redemptionem & satisfactionem.

O DVRISSIMVM cor, quantum malum erit tibi in nouissimo tempore, si ad tot amoris insignia nequis frangi, & totum per amorem resolui: & tot vinculis allectiuis non potes à tua duritia auelli.

AGITATA igitur Frater conscientia tua per præmissam meditationem, verte ad Dominum oculum mentis tuæ, procidens ante suos sanctissimos pedes: petensq; indulgentiam omnium peccatorum tuorum, & ingratitudinis, & frigiditatis hactenus à

nus à te habitarum: proponensq; de cætero calescere ad tantum amoris ignem dices cum Propheta: Memoria memor ero, & tabeſcet in me anima mea, ſcilicet propter ea quæ dicta ſunt. Et ſic proſtratus non ſinas eum donec benedicat tibi. cætera fiant ſicut in præcedentibus feriis.

CAP. XVII.

De materia meditationis Sabbatho poſt matutinalem ſynaxim.

SAbbatho in oratorio poſitus, ac crucis vexillo inſignitus, ſpiritu ad interiora reuocato, vt patuit Feria ſecunda, forma tuas meditationes conſiderans maximos dolores Dominæ noſtræ hoc modo: Attende igitur quod ſi eius filius cupis eſſe & eam tuam aduocatam, oportet te condolere ei quæ omni tempore vitæ ſuæ fuit plena doloribus, anguſtiis, laboribus & afflictionibus, tota quippe eius vita fuit quòddam doloroſum martyrium.

Attende quem habuit dolorem,

CVM vidit ſuum benedictum Filium in præſepio vagientem præ frigoris aſperitate, nil habens quo eum operiret.

IDEM in crucifixione: & in eo quod Simeon ei prædixit, quòd ſuam illius gladius animam eſſet transfixurus: In fuga Ægypti: In triduo illo quo eum quærens tandem inuenit in templo: & in toto

eius

eius vitæ decursu, videns eum fame & aliis inopiis vexari, neq; valens ei subuenire.

CVM vidit eum sæpè plorantem: cum quo & ipsa lugebat.

CVM vidit eum ex itineribus fatigari, fame & siti cruciari; & docentem contemni, vilipendi, & blasphemari, & ad comprehendendum obseruari: nunquid hæc non fuerunt ei immanissima martyria? reuera sic.

CVM toties audiebat eum de morte & passione sua loquentem: si enim Petro & aliis Discipulis erat tàm graue eum de passione sua loquentem audire; quid putas dicendum de Matre, quæ eum tàm tenerrimè diligebat?

CVM cognouit eum à Iuda fuisse venditum, à Iudæis comprehensum, & à Discipulis derelictum.

CVM vidit de Iudice ad Iudicem trahi, & mortis sententia in eum data crucem in humeris baiulare.

Attende quem habuit dolorem,

CVM vidit eum in cruce, & audiuit eum in ea loquentem transfixo corde doloris magnitudine sui dilectissimi Filii, & in agonia positum vidit spirare. Et cum de cruce depositum in suis sacrosanctis vlnis est intuita mortuum & tam dirè vulneratum. Et cùm conspexit eum tumultuari, magnitudinem suorum tunc dolorum non est lingua quæ possit depromere.

MANENS in cœnaculo cum Ioanne & Mariis, & aliis discipulis qui postea superuenerunt, quomodo

quomodo erant supra modum tristes & afflicti propter mortem & paſsionem Domini die hesterna celebratam: & ac si ibi adesses intuere diligenter quàm mœstum est videre, quòd Domina mundi, & Principes Diuini exercitus, sic sint reclusi in quadã domuncula, pleni timore, amaritudine, & dolore.

CVM adinuicem loquebantur magnis fletibus, & singultibus.

CVM Discipuli aderant pleni pudore & confusione, eo quòd eum dereliquerant: & pręcipuè Petrus qui eum negauerat: omnes percutientes pectora sua postulantes sibi à Domina veniam præstari.

CVM eos verbis consolatoriis consolabatur & confortabat dicens: Magister bonus & pastor fidelis discesſit à nobis, & ecce mansimus sicut orphani; sed firmiter expecto nos citius eum rehabituros. Vos scitis quàm benignus est Filius meus & quantum vos diligebat, non dubitetis quia benè reconciliabimini ei, & libenter remittet omnem offensam. Tantus autem permiſsione Patris fuit furoris impetus contra eum, & ita præualuit malorum audacia, quòd non potuissetis eum iuuare etiam existentes cum eo; & ideo nolite turbari. Et quàm verecundè respondit Petrus, dicens: Verè Domina ita est vt dicis: nam & ego qui tantam de me ipso confidentiam habebam, tanto in atrio Cayphæ fui timore percussus, vt vix crederem me euadere posse; & eum negaui; nec fui memor verborum quibus hoc prædixerat mihi, quousq; me respexit.

CONSCIENTIA igitur Frater tua per prę cedentem meditationem ſtimulata, conuertere ad Dominum; petens ab eo veniam omnium peccatorum tuorum, quibus toties eum negaſti, quoties in eum deliquiſti; & ad Dominam noſtram cum omnibus aliis Sanctis, ſicut fuit præmiſſum.

CAP. XVIII.

Quę meditaturus eſt Exercitator die Dñica expleto matutinorũ officio.

DOminica die poſtquam ad locum orationis aſsignatum acceſſeris, & te armis ſalutiferæ crucis munieris, reuoca ad te ſpiritum tuum eo modo quo ſuperiùs fuit dictum: & forma meditationes tuas de cœleſti gloria hoc modo: In primis Contemplare

ILLVM mirabilem locum ſcilicet cœlum Empyreum, ſic appellatum propter ſuum admirabile lumen: hoc autem debes ſpeculari per quaſdam ſimilitudines imaginarias à ſanctis inuentas vt hoc capere poſsimus.

ILLVM locum qui eſt ſicut quidam magna ciuitas ex auro puriſsimo, gemmiſque precioſiſsimis mirabiliter conſtructa, ſingulæ eius portæ ſunt ex ſingulis margaritis.

QVOD in ciuitate illa intrinſecus eſt campus ſpecioſiſsimus, omnium florum qui excogitari poſſint pulchritudine decoratus, ibi lilia roſæ, &c.

florum

florum genera tam ſuauiſsimæ fragrantiæ, vt nullo linguæ officio explicari queat, quæ nunquam marceſcunt. Ibi ſemper eſt amœniſsima æſtas, fragrantiſsima odorum ſuauitas.

ILLVC æternarum delitiarum habitaculum penitus vnius moris, & abſque vlla diſſenſione; in quo ſancti æternaliter habitant, continens in ſe omne quod delectare poteſt.

QVANTVM illic erit gaudium ſemper videre Beatiſsimam Trinitatem; in qua relucet omnis pulchritudinis, dulcedinis, & bonitatis exemplar; in qua viſione omnia ſcibilia cognoſces, omnia concupita poſsidebis, in ea enim Beatus eris.

QVANTVM eſt gaudium quo ibi perfruuntur beati, gaudent enim feliciter in perfecta & præclara contemplatione Diuinę claritatis: & gaudent dulciter in fruitione ſapidiſsima Diuinæ bonitatis, gaudent æternaliter in poſseſsione ſecuriſsima Diuinæ maieſtatis, non eñ timent ea vnquã priuari.

VISIONEM humanitatis Redemptoris noſtri. quomodo ille qui quondam in hoc exilio viſus eſt pauper, humilis & abiectus illic videbitur vt Deus altiſsimus & homo verus.

GAVDIVM quod ibi tibi erit ex conſortio Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, & omnium Sanctorum, ſcilicet, Apoſtolorum, Martyrum, Virginum, & Confeſſorum; ita enim de gaudiis eorum gaudebis ſicut de propriis.

DOTES quibus corpus tuum beatificabitur,

scilicet immortalitatem, impaſsibilitatem, agilitatem, & claritatem.

DOTES animæ, ſcilicet Plenitudinem ſcientiæ, iuſtitiæ, & læticiæ.

QVAM multa alia magna & ineffabilia ex his principalibus dotibus conſequeris, videlicet Securitatem, vt iam non timeas eiici, neq; aliqua tentatione vinci, quia nullam experieris: habebis ſummam libertatem, ſanitatem, voluptatem, amicitiam, honorem & concordiam, & breuiter omnia colligendo, habebis quicquid volueris, & quod nolueris non habebis. Vnde Frater tua conſcientia huiuſmodi amoris ſtimulis agitata, dole vehemẽter te tuis ſceleribus ab hoc tàm mirifico tabernaculo elongaſſe; & tuos defectus recognoſcens conuertere ad Dominum ex toto corde tuo dicens: O Domine trahe me poſt te, & curram in odorem vnguentorum tuorum. Et eodem modo orans conuertere ad Redemptorem noſtrum, & ad eius Genitricem Dominam noſtram. & poſt implorationem ſuę miſericordiæ, & gratiarum actionem, fac finem exercicii tui, eodem modo quo diximus Feria ſecunda.

CAP. XIX.

Quanto eſt tempore manendum in præfata via Purgatiua, & quomodo valet cognoſcere quis ſe eſſe purgatum.

DIximus in superioribus de via Purgatiua, per quam nouus Christi discipulus disponitur ad adeptionem optati finis, qui est Gradatim ascendere ad vniendum animam cum Deo, quod est vera Sapientia, & quòd oportet eum studiosè in ea assuefieri. Vbi autem in hoc assuefactus fuerit exercitio, scilicet per spatium vnius mensis, vt dicit Henricus de Palma in sua Mystica Theologia, progrediatur vlterius amori Cœlestium intendens; quod fit per exercitium secundæ viæ, quæ dicitur Illuminatiua: eò quòd cor illuminat per morosam Diuinorum beneficiorum considerationem. Et quamuis sit magnus peccator, non vereatur à Domino petere sui amoris incendium; quia in hoc nulla est præsumptionis culpa. Cùm enim per præfatum temporis spatium Saluatoris pedes fuerit osculatus suorum amara recordatione peccatorum, dignè potest accedere ad manuum oscula per Diuinorum beneficiorũ considerationem: quod tamen intelligendum est si ita studiosam custodiam adhibuerit vitæ suæ quòd non habeat aliquid iugiter purgandum. Et ad cognoscendum an sit purgatus, debet diligenter considerare, vtrum hæc tria fuerit adeptus; scilicet

Strenuitatem	contra	Negligentiam,
Seueritatem		Concupiscentiam,
Benignitatem		Nequitiam.

His enim tribus habitis, conscientia fit bona, munda & recta. Et vt ista faciliùs valeant intelligi, ponendæ sunt

dæ ſunt hic earum diffinitiones, quas ponit Bonauentura in Tractatu quodam, qui dicitur Paruum bonum.

Strenuitas eſt quidam vigor animi excutiens omnẽ negligentiam, & diſponens animam ad faciendum bona opera,

- Vigilanter,
- Confidenter,
- Eleganter.

Seueritas eſt quidam vigor animi reſtringens omnem concupiſcentiam, & habilitans animam ac feruentem reddens eam ad amorem; ſcilicet

- Aſperitatis,
- Paupertatis,
- Vilitatis.

Benignitas eſt quidam dulcor animæ excludens omnem nequitiam, ſcilicet omnem iracundiam, inuidiam, & acediam, & habilitans animam ad

- Beneuolentiam,
- Tolerantiam,
- Internam lætitiam.

Et hic eſt finis & terminus viæ Purgatiuæ ſecundũ viam meditationis: nam omnis conſcientia munda læta eſt & iucunda. His tribus adeptis promptus eſt animus vt ſurſum tendat, & per iſta cognoſcere poterimus terminum noſtræ purgationis.

SECVNDA

SECVNDA PARS.

CAP. XX.

QVOD ACCEDENS AD EXERcitium viæ Illuminatiuæ, est prius purgandus & mũdandus à suis peccatis per viam Purgatiuam, vt splendores Diuinæ lucis posit capere.

HACTENVS DIXIMVS DE via Purgatiua per quam purgatur conscientia, quæ faciliùs in corde recolligi quàm scripto vel verbo doceri potest, per quam immediatè Dei seruus ad Illuminatiuam ascensurus est: quæ ad illuminandum ordinatur secundùm illud Prophetæ de viro iusto loquentis. Beatus vir cuius est auxilium abs te ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum in loco quem posuit. Vbi est notandum quod per lachrymas & gemitus viæ Purgatiuæ mundatur anima à rubigine malorum operum: & hinc immediatè assurgit ad illustrationem per Diuinæ lucis radios. Et hoc est

conueniens ex parte recipientis: prout experientia videmus in materiali ſpeculo, quod ſi ærugine vel aliqua alia re fuerit maculatum, non clarè apparet facies in eo ſpeculantis, ſicut quando eſt benè terſum & politum. Anima autem ſpeculo comparatur, quia ſi ſe perfectè conſideraret, in ſeipſa cerneret illum cuius imago ipſa eſt. Cùm enim ab ea abſtergitur quicquid in ea obſcurum eſt, confeſtim eam illuſtrat ille ſpiritualis Sol ſplendoribus ſuæ gratiæ & bonitatis. Et quod plus eſt, Quemadmodum radius huius materialis ſolis percutit feneſtram non retrocedens, ſperans quando aperiatur ei, cui ſi aperitur totam illuminat domum quæ priùs tenebreſcebat.: ſic verus iuſtitiæ Sol, cuius ſimilitudinem gerit iſte ſol materialis, nihil aliud expectat immobiliter noſtræ conſcientiæ ianuam pulſans, niſi quòd ei quoquomodo aperiamus & præſtemus ingreſſum ad fœliciter quieſcendum in anima noſtra, & ſic anima ſpiritualiter illuminatur. Vnde cùm anima noſtra Diuinis debet irradiari fulgoribus, oportet vt eis proportionetur & conformetur: ſcilicet vt mundetur priùs per viam Purgatiuam, à tenebris & ſordibus peccatorum; vt conformis effecta ſpeculo immaculato, illius increatæ lucis radios capere valeat. Et quia iam aſsignauimus exercitia in quibus poſt matutinalem ſynaxim ſecundùm viam Purgatiuam debes occupari, quæ ad præfatam animæ purgationem ordinatur; reſtat dicendum de exer-

de exercitiis viæ Illuminatiuæ, ad quæ aptiùs tempus est post Completorium, secundùm quod dicit Bernardus: quod in hac hora debet religiosus examinare suam conscientiam, & pro beneficiis gratias agere.

CAP. XXI.

Quomodo ad transeundum ad viam Illuminatiuã exercitator debet suam conscientiam examinare.

EGressus à Completorio non expedit tibi diu extra cellam demorari, aut per signa vel verba dissolui. Vt enim dicit Bernardus: post Completorium non debet Monachus loqui quousque finita sit missa sequentis diei, nisi sit vrgens causa. Supradicta igitur hora cellam ingressus flexis genibus vel supra pedes stans, postquam te crucis vexillo armaueris, attrahens spiritum & inuocans Spiritum sanctum dic sequentem Antiphonam: Veni sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende. Et sequatur Psalmus: Deus in adiutorium meum intende. totus dicatur. Nesciens Antiphonam & Psalmum, dicat ter hunc versum: Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. Post hęc tene tibi diligenter capitulum te examinans de

peccatis { Negligentiæ, Concupiscentiæ, Nequitiæ.

ad quæ omnia alia possunt reduci.

Quantùm ad negligentiam debes te examinare in IX.

Si negligens fueris illo die,

Cordis custodiendi: examinans te quid cogitaueris, dixeris, feceris.

Temporis expendendi.

Finis debiti intendendi, scilicet in omnibus operibus tuis: scilicet, Vtrum ea feceris principaliter ad Honorem & gloriam Dei; ad quam omnia sunt referenda.

In Oratione; Quomodo illa die diurnum expleueris officium, an tepidè vel deuotè: vel si aliquam prætermiseris canonicam horam, vel aliquid de tuis solitis exercitiis.

In lectione.

In bonorum operum executione. In his enim tribus debes diligenter te exercere, & cordis tui agrum excolere, vt posit bonum fructum dare in tempore suo. Et vnum horum sine aliis non sufficit.

Ad dolendum de iniquitatibus,

Ad resistendum tentationibus,

Ad proficiendum in virtutibus.

Debes enim summoperè

{ Deflere culpam commissam, Repellere tentationem Diabolicam, Proficere de vna virtute in aliam: vt

vt sic posśis peruenire ad terram promisśam. Nota bene ista nouem quæ diximus pertinere ad peccatum negligentiæ.

CIRCA concupiscentiam, debes cogitare si viuit in te

{ Concupiscentia voluptatis,
Concupiscentia curiositatis,
Concupiscentia vanitatis.

PRIMO cogitare debes concupiscentiam voluptatis, quæ tunc viuit in te, si fuerit in te

appetitus { Dulcium,
Mollium,
Carnalium.

Hoc est si quæris

{ Cibaria saporosa,
Vestimenta delitiosa,
Oblectamenta luxuriosa.

Quæ omnia non solùm est reprehensibile appetere cum consensu, sed etiam homo debet ea respuere primo motu.

SECVNDO, te debes examinare de concupiscentia curiositatis, si viuat vel si vixerit in te. hoc autem deprehenditur,

cùm appetis { Scire occulta,
Videre pulchra,
Habere chara.

In omnibus his est vitium auaritiæ & curiositatis. hoc autem multum reprehensibilile est in viro religioso.

Tertio,

TERTIO, te debes examinare de concupiscentia vanitatis. quæ tunc viuit in te, si habueris

Appetitum { Fauoris, Laudis, Honoris.

Quæ omnia vana sunt, & hominem vanum reddūt; & ita fugienda sunt sicut concupiscentia mulierum. Et de omni tali debet conscientia arguere cor tuum. Attende benè hæc quæ pertinent ad peccatum concupiscentiæ.

CIRCA nequitiam debes te examinare, si in te viuit, vel aliquando vixerit: scilicet

{ Iracundia, Inuidia, Acedia:

quæ faciunt hominem nequam.

PRIMO est cogitanda Iracundiæ nequitia: quæ consistit

in { Animo, Signo, Verbo;

vel in { Corde, Facie, Clamore;

vel in { Affectu, Affatu, Effectu.

SECVNDO, cogitanda est nequitia Inuidiæ: quæ in

alienâ { Proſperitate tabeſcit,
Aduerſitate hilareſcit,
Mendicitate refrigeſcit.

TERTIO, recogitanda eſt nequitia Acediæ: ex qua

oriuntur { Suſpitiones malignæ,
Cogitationes blaſphemæ,
Detractiones iniquæ.

Omnis enim talis nequitia admodum deteſtanda eſt. Et hoc modo examinata conſcientia tua, ſi te culpabilem inueneris, compunge te ante Deum,& ablue peccatorum tuorum ſordes, purificans lachrymis conſcientiam tuam; ac ponens in corde tuo confiteri ſi quid notabile repereris. Et attende iſtum modum examinandi prædictum, quem ideo protraximus,vt in confeſsione peccatorum tuorum tibi ſeruiat. Non enim oportet te tam prolixè ſemper poſt Completorium examinare; præcipuè ſi in tui cuſtodia peruigil fueris: quin potiùs breuiter te examinans quomodo diem illum expenderis, debes poſtulare tibi veniam à Deo, dicens generalem Confeſsionem,& Pſalm: De profundis pro negligentiis. Et hinc tranſibis ad moroſam & diligentem Diuinorum Beneficiorum conſiderationem. In qua recordatione Diuinis fulgoribus illuſtraberis: cumq; te illuſtrari cognoueris, ignito affectu gratias age. Et vt pleniùs & perfectiùs Dei beneficia recolere valeas, per Ferias ea deſcribere volui, vt in ſequentibus apparebit.

Cap. XXII.

De via Illuminatiua, secundùm diuinum Dionysium.

PVrgata & tersa ad modum speculi conscientia vt supra diximus, tunc iam fit aptior & capatior Diuini amoris, vt possit se transferre ad viam Illuminatiuam; in qua incipit anima iam suum dilectum cognoscere, in quem propter rubiginem peccatorum suorum aspicere non poterat. Tunc autem anima se interrogat, dicens: Quisnam est dilectus meus? Et ipsa respondet sibi dicens: Ille qui tot & tanta mihi contulit bona; à cuius si possibile foret laudibus nunquam cessare deberem, sed ei semper gratias referre. Hanc viam Illuminatiuam habuit Propheta cum in Psalmo dicebat: Benedicat anima mea Domino,&omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Est tamen considerandum quod non debemus principaliter Deum diligere propter eius beneficia, sed propter suam immensam Bonitatem & propter Seipsum. Nam quemadmodum res non videtur propter lumen, tanquam propter finem, sed tanquam medium per quod clariùs videtur; sic via Illuminatiua appellatur Illuminatiua quia accendit, prouocat, & illuminat hominem ad dilectionem Dei. Deinde dicit Bernardus: Tot bona contulit mihi Deus,

quod

quòd si ea attenderem, & si vnus rusticus mihi ea præstitisset, eum diligerem. Quid igitur rependam summo Amatori de suis beneficiis? Reuera gratias referam, & ea quamdiu potero recolere non lassabor. Et ne discurras per diuersas materias, & valeas morosiùs Diuina considerare beneficia, repetenda sunt hic quæ diximus in directorio in meditationibus primæ & tertiæ.

Cap. XXIII.

De modo quem per omnes hebdomadæ ferias ad animæ irradiationem Religiosus debet habere in Diuinorum beneficiorum recognitione & pro eis gratiarum actione secundùm viam Illuminatiuam.

FERIA SECVNDA post Completoriū diligenter considera creationis beneficium, prædicens in vnoquoq; sequentium articulorum: Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus.

QVI ab æterno me prædestinasti, & perpetua me charitate dilexisti.

QVI tempore quo tibi placuit, me creasti vnam creaturarum tuarum nobilissimam scilicet hominem: non enim me fecisti lapidem vel aliquid aliud huiusmodi.

Qui

QVI ex parte corporis dedisti mihi membrorum integritatem, complexionis bonitatem, sexus nobilitatem, liberans me à multis miseriis, faciensque aptum ad tuum seruitium.

QVI ex parte animæ ad imaginem & similitudinem tuam me fecisti, eam tui capacem atque immortalem faciens, necnon multis naturalibus viribus, & potentiis decorans.

QVI à tempore conceptionis in vtero matris meæ mihi Angelum deputasti custodem, qui mihi innumera conferret beneficia.

QVI mihi parentes contulisti Christianos & me Christianum, non Iudæum, non Agarenum, aut Paganum, vel Infidelem fecisti, & in tempore Fidei Christianæ.

ITAQVE vbi hoc recognitionis beneficiorum expleueris exercitium, & secundùm hanc viam Illuminatiuam gratias egeris, impone finem tuo exercitio, cum ingenti reuerentia adorans & glorificans Deum, & dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. & Canticum, Benedicite omnia opera Domini Domino: vel, Te Deum Laudamus. vel Psalmum, Lauda anima mea Dominum: & finito Psalmo dices, Sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc & vsq; in seculum. Dñe exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Oremus.

GRATIAS ago tibi Domine Sancte Pater omnipotens, æterne Deus, qui me dignatus es in hac die per tuam sanctam misericordiam custodire,

concede

concede mihi hanc noctem mundo corde & corpore sic transire, quatenus manè tibi gratum seruitium exoluere possim, per Christum Dominum nostrum. Itaq; apponens circa te studiosam custodiam quiesce in lecto, & iubilans in corde tuo dic,

O { Amator ardentissime,
Amor meus,
Gloria mea,
Pater meus,
Spes mea,

Quando te diligam filiali amore? Quando te ex totis visceribus meis amplexabor? Et si hæc verba ex viscerali amore iterum & iterum & sæpè geminaueris, experientia disces quantum proficies, & ad quem gradum proueheris. & sic capies somnũ prædictis vel similibus verbis iubilans.

ATTENDE autem diligenter quòd in hoc exercitio viæ Illuminatiuæ non est festinanter meditandum, vt totum percurras, sed in singulis articulis immorandum, accẽdens amoris igne animam tuam, quousque in admirationem redigatur. Et si tempus orationi deputatum non sufficit nisi ad meditandum vnum solum articulum, non cures de aliis nisi vt cursim eos mente pertranseas: & ita concludes tuum exercitium. Et hæc eadem Regula obseruanda est in omnibus aliis exercitiis: non enim expedit vt totum exercitium meditando festines transcurrere, sed si illius primordiis deuotionis, vel compunctionis gratia te Dominus visitauerit, clau-

de te intra teipsum, & mane fixus conseruans in te illam gratiam & dilatans cor tuum in feruidis affectionibus: & circa hoc expende totum tempus orationi deputatum: nec te per alia dispergas. si em̃ vis vlterius procedere, siue vt totum expleas exercitium, vel alia quacunq; causa continuo gratia deuotionis vel compunctionis euanescet, nec poteris eam ad nutum rehabere. Et cum te amore & deuotione senseris ignitum, caue ne in fine exercitii facias prostrationes, vel accipias disciplinas.

FERIA TERTIA post Completorium de beneficio gratificationis.

Gratias ago tibi supersumme Dñe Deus meus,

Qui me dignatus es gratificare in tuo dilectissimo Filio, non parcens ei, sed illum pro me dans

in { Precium, Exemplum, Socium.

Qui dedisti mihi Spiritum Sanctum,

in { Signum adoptionis, Priuilegium dilectionis, Anulum desponsationis.

QVI dedisti mihi Sacramenta: primò dans mihi Sanctam Ecclesiam in refugium, vbi saluari possem à diluuio peccatorũ, sicut saluatus fuit Noe in arca

Pro gratia baptismali, qua

{ Deletur originalis culpa, Restituitur innocentia, Confertur iustitia,

PRO Sacramento confirmationis: cuius gratiam multi non sunt adepti. per quod multa mihi contulisti munera, & multa à me remouisti mala.

QVI ad ostendendum me gratificatum, & in tua gratia receptum, me tuo nomine vocasti, scilicet Christianum, & hoc in tui memoriam constituens me filium & hæredem regni cœlorum.

Itaq; hoc exercitio huius Feriæ consummato, cætera omnia facies prout dictum est in fine Feriæ secundæ, secundùm hanc viam Illuminatiuam.

FERIA QVARTA post Completorium de beneficio vocationis,

Gratias tibi ago supersumme Dñe Deus meus,

Qui post tàm innumera beneficia à te recepta, te spreto per diuersa peccata ad creaturas conuersum tàm patienter sustulisti, tàmq; longanimiter expectasti: neq; me damnare voluisti, neq; me mori in tali statu permisisti.

QVI toties & tam multipliciter errantem multis modis me reuocasti,

modo {
Internis inspirationibus,
Aliorum admonitionibus,
Scripturarum exortationibus,
Tuorum beneficiorum collationibus,
Præmiorum promissionibus,
Suppliciorum comminationibus,
Nec non aliis modis pluribus.
}

QVI dignatus es auferre duritiam mentis meæ, dans virtutem voci tuæ, & dans mihi bonam vo-

luntatem, quæ eſt tuorum donorum præcipuum; & obſtacula meæ conuerſionis repuliſti.

QVI quoties ad te volui conuerti paternaliter ad ſimilitudinem illius filii prodigi Euangelici, gaudenter me recepiſti; tuis amoroſis amplexibus me conſtringens, meq́ deoſculans; ac mihi primam ſtolam, & primum anulum reſtituens.

QVI non ſolùm me eduxiſti de ſeculo, ſed me adunaſti conſortio ſancto & reformato, & cuſtodiſti me à conuentu non reformato, dando mihi pœnitentiæ tempus, quod eſt valdè precioſum, & gratiam ad merendum, ac remittens mihi per profeſsionem quaſi per alterum Baptiſma vniuerſa delicta mea. Poſt hæc fiant cætera, ſicut præmiſſum fuit in fine feriæ ſecundæ.

FERIA QVINTA poſt Completorium de beneficio Iuſtificationis.

Gratias tibi ago ſuperſumme Dñe Deus meus.

QVI dignatus es ita mutare voluntatem meam, vt opera pœnitentiæ, quæ mihi priùs amara erant, eſſent mihi dulcia; & quæ mihi priùs ſapiebant, eſſent mihi inſipida; dans mihi continentiam quod valdè inſigne eſt Donum.

QVI dediſti mihi conſtantiam & perſeuerantiam, ſine qua fieri ſaluus poteſt nemo; cùm tam multi cœperint & non perſeuerauerint.

QVI ne in cœptis deficerem mihi virtutem dediſti: & ſpem veniæ; gratiæ, & gloriæ, de hac

varietate

varietate consolationum internarum me confidentem reddens, dansq; gratiam profectus per odium præteritorum malorum, & per desiderium futurorum bonorum.

QVI ne in profectu lassatus succumberem, mihi mensam vbi reficerer, & educarer præparasti; dans mihi Sacramentum preciosissimi Corporis & Sanguinis tui

in { Viaticum peregrinationis,
Sacramentum communionis,
Sacrificium redemptionis.

QVI vt plenus possem iustificari & mundari, mihi vniuersa necessaria subministrasti: dans mihi sacram scripturam & sanctos libros, velut quoddam speculum in quo defectus meos valeam cernere, & affectus accendere.

QVI dedisti mihi ornamenta & exercitia virtutum, quibus turpitudinem peccatorum meorum cooperirem. Et ne in iustificatione deficerem vel tepescerem, proposuisti mihi sanctorum exempla, quibus possem in bono informari & excitari.

His peractis facito omnia alia, sicut Feria secunda digessimus.

FERIA SEXTA post Completorium de beneficio singularis dotationis.

Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus, Qui mihi dedisti

in bonis naturæ, { Sensum capacem,
Memoriam tenacem,

in bonis fortunæ, { Fortitudinem, Pulchritudinem.

in bonis gratiæ, { Purè credere, Ardenter imitari.

Qvi alia innumerabilia bona mihi contulisti; nā

me { Errantem reduxisti, Ignorantem instruxisti, Iacentem erexisti.

QVI mihi singularem meditandi, & interiùs me exercendi gratiam contulisti,

{ Illuminando intellectum, Excitando affectum, Cooperando effectum.

QVI non modò meum intellectum docuisti meditatione, sed quod potius est, affectum meum affecisti gustu & deuotione, & accendisti interna consolatione, dans mihi arram vitæ æternæ.

QVI ne supradictas gratias perderem, singulariter ne laberer custodisti,

{ Remouens occasiones ad peccandum, Dans vires ad resistendum, Sanans affectiones ad permanendum.

QVI si quando tentatione me superari permisisti, fortiorem me erexisti, præstans virtutem fortiùs resistendi, & ponens super me manum tuam, ne prorsus frangerer. Vbi hæc compleueris, adde ea quæ supra Feria secunda posita sunt.

SABBATHO post Completorium de beneficio gubernationis.

Gratias

Gratias tibi ago superſumme Domine Deus meus,

QVI in hoc Eſſe hactenus me conſeruaſti, dans mihi augmentum quotidianum, præſtanſq; eſſe ſanum & iocundum, cùm ex me nihil ſim.

QVI ab ineunte pueritia vſque ad præſentem diem, tàm ſollicitè à tot periculis, languoribus, hoſtibus, & ab aliis malis pluribus me eripuiſti.

QVI ad meam ſuſtentationem ſufficienter mihi victum & veſtitum præſtitiſti.

QVI cætera omnia mihi neceſſaria miniſtraſti, dans domum ad manendum, cubile ad quieſcendum, & non ſolùm mihi neceſſaria impendiſti, ſed alia multa iocunda & vtilia.

QVI non ſolùm me gubernaſti, ſed etiam omnes alias creaturas propter me in ſuo Eſſe conſeruaſti & direxiſti: miniſtrans ſucceſsionem temporum, producens diuerſitatem fructuum ad tollendum faſtidium.

QVI non modò me rexiſti deducens me per proſpera, ſed etiam per aduerſa, in quibus mihi multa impendiſti bona, purgando delicta, augendo merita. Et quod plus eſt, quòd ſemper circa me ita es ſollicitè intendens & intentè ſollicitus, ac ſi vacares à cæteris. Et ſemper mihi es præſens omnia opera mea proſpiciens. Finito hoc exercitio addantur cætera vt in Feria ſecunda.

DIE DOMINICA poſt Completorium de beneficio glorificationis.

Gratias ago tibi superſume Domine Deus meus, QVI mihi gaudia Paradiſi promiſiſti, ſcilicet, ſupra me, Diuinitatis fruitionem, Redemptoris & Matris eius viſionem. O Domine quantum gaudium erit mihi videre Regem Cœlorum in decore ſuo, & Dominam meam Virginem Mariam totam deificatam & glorificatam? Circa me frui Sanctorum ſocietate iocundiſsima, propter eorum qualitatem. Sunt enim ſpecioſiſsimi, nobiliſsimi, charitate pleniſsimi, & in numero plurimi. Intra me, ſtolam animæ & corporis ratione quadruplicis dotis, quæ illud decorabit, immortalitas illud circundabit, atque ſupra ſolem fulgebit. Extra me, locum amœniſsimum, delitioſiſsimum, & omni quod delectare poteſt refertiſsimum:

ſcilicet, omni { Odore, Sapore, Candore. } { Altiſsimum, Spatioſiſsimum, Luminoſiſsimum. }

Qui alia plura gaudia mihi daturus es, vt promiſiſti: non enim tantummodo fruar his, quæ ſunt ſupra me, iuxta me, & intra me; ſed etiam his quæ ſunt ſubtus me: cum proſpexero me tam ſæuos & terribiles tua gratia & virtute hoſtes deuiciſſe, & commiſſos reatus tua clementia defleuiſſe: & tam doloroſos cruciatus tua miſericordia euaſiſſe.

PROPTER alia multa bona quæ mihi impenſurus es: quæ

sunt { Tam multa, vt nequeant numerari: / Tam magna, vt nequeant mensurari: / Tam preciosa, vt nequeant æstimari.

Gaudens gaudebo itaq; amotione omnium malorum, & impletione omnium desideriorum: omne habens quod cupiam & nihil habens quod odiam,

Cætera explenda sunt sicut Feria secunda.

ADVERTENDVM quòd in qualibet prędictarum considerationum non cursim, sed morosè te debes habere, vt supra meminimus. Rursum vti debes in singulorum recordatione beneficiorum aliquibus punctis, eleuatiuis ad intellectum eleuandum, & affectum inflammandum: qualia sunt

O { Summa Bonitas, / Altissima, / Imcomprehensibilis Maiestas.

O { Ardentissime Amator. / Suauissime Inhabitator, / Sanctissime Sapor.

O { Rex præclarissime, / Magister sapientissime, / Nutritor sufficientissime.

O { Largissime creditor, / Diligentissime custoditor;

quando tibi Domine dignè potero gratias agere,

pro tot { Beneficiis, / Donis, / Misericordiis?

ET non tantũ in his exercitiis viæ Illuminatiuæ, huiusmodi punctis eleuatiuis, & affectiuis debes vti, sed etiam in alis exercitiis.

VTENDVM est præterea in consideratione prædictorum beneficiorum aliquibus Sacræ scripturæ auctoritatibus ad eleuandam mentem aptis: vt est illud, Benedictio, claritas, sapientia, gratiarum actio, honor, virtus, & fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum, Amen. & illud: Regi autem sæculorum immortali, inuisibili, soli Deo honor & gloria in sæcula sæculorum, Amen. & illud, Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt Nomini Sancto eius. & alia huiusmodi.

CONSIDERANDVM quòd gratiarum actione in aliis quoq; exercitiis vtendum est. Oratio enim si sit perfecta, tres debet habere partes: scilicet,

- Culpæ recognitionem,
- Misericordiæ implorationem,
- Gratiarum actionem.

ET à quolibet horum trium potes Orationem inchoare: non enim necesse est semper incipere à defectuum consideratione: sed secundùm statum animæ, scilicet: Incipientes à consideratione suarum miseriarum, Proficientes ab actione gratiarum, Perfecti verò ab affectionibus & suspiriis vnitiuis & amorosis: descendentes nonnunquam ad suas miserias intuendas, & ea quæ timorem ingerunt.

Cap. XXIIII.

Quomodo via Illuminatiua ex multis partibus recipit radios ſuæ claritatis, & præcipuè ab Oratione Dominica, quam religioſus contemplari debet diligentiſsimè, affectuoſiſſimè, & deuotiſsimè, vt incendio flammeſcat Diuini amoris.

SIcut à ſole ſydera radios recipiunt ſuæ luminoſitatis, ſic via Illuminatiua ab illo Sole Iuſticiæ Redemptore noſtro recipit ſplendorem ſuæ claritatis: ſcilicet, Ab eius ſanctiſsima vita, exemplo, & doctrina. Nam vita Saluatoris nihil aliud eſt, quàm quidam illius æternæ claritatis ſplendor ad animarum illuſtrationem. Et ideo oportet ſi in ſpiritualibus cupis copioſè illuminari, te frequenter recolere vitam, exempla, & doctrinam Domini. Recipit quoq; hæc via Illuminatiua influentiam ſui luminis ex vitis Sanctorum Patrum quæ nobis in exempla datæ ſunt, prudenter nobis imitanda. Recipit quoque hæc via influxum ab omnium creaturarum ſollicita conſideratione; à ſanctarum ſcripturarum aſsidua lectione, à Diuini verbi crebra auditione, à cotinua & præcipuè Dominica oratione.

ratione. Et vt intellectus tuus clariùs valeat illuminari, & affectus ardentiùs inflammari, enodabimus hîc in sensu spirituali, scilicet anagogico, Orationem Dominicam, secũdùm septem petitiones in ea contentas. Dicamus igitur

PATER noster. id est, ô Pater dulcissime, tu es qui spirituales generas filios per seminis tui dulcissimi amoris in eorum corda diffusionem: qui eis præstat vitam. Igitur si ego Domine verè sum filius tuus, ostende quomodo te vero amore queam diligere, & ex totis præcordiis meis amplexari. Tu quidem Domine es Pater noster; & diffundis affluenter in omnibus te diligentibus bonitatem tuam. Si autem ego te verè diligerem, destillaret aliquid in me de largitate roris tuæ gratiæ & charitatis. O Domine da mihi vt te toto ardore valeam diligere: si enim toto conamine te diligerem voluntatis, appareret in me tuæ largitas bonitatis.

ET hoc modo potest intelligi quod sequitur in oratione Dominica, scilicet anagogicè. Itaq; præcedente meditatione eo modo quo diximus, nostri amoris affectio paullatim exardescet. Nam sicut stupa madefacta in igne posita primò exiccatur, deinde accenditur: sic & cor multò plus ignescit & in Deum eleuatur per præcedentem meditationem. Et per hunc modum potest anima deuota dicere illud quod mox sequitur: QVI es in cœlis. O miserabilis anima mea, quando ad similitudinem cæli efficieris clara & limpida, & diuersitate

virtutum ſicut cœlum ſtellarum varietate adornaberis. Tunc Pater optime cognoſcam quia tibi placet in me habitare, cùm te ardentiſsimo amore amplexabor, & à peccatorum meorum fæcibus per incendium tuæ dilectionis purgatus fuero. Tunc cognoſcam te proculdubiò cùm tua gratia obumbrabit mihi, & dignaberis venire ad inhabitandum templum animæ meę à peccatis mundatę.

PETITIO PRIMA.

SEQVITVR deinde: SANctificetur nomen tuum. O Sanctiſsime Pater, tunc nomen tuum in nobis ſanctificabitur, id eſt cognitio nominis tui erit in nobis ſine terra, hoc eſt ſine omni carnali affectione, & diligeris à nobis ſolus ſuper omnia quæ in mundo ſunt. Cùm ego Domine hoc fuero aſſequutus, non habebit in me locum terra, quæ eſt carnale deſiderium: tu enim benigniſsime Pater per tuam gratiam & charitatem ſolum in me habitabis.

SECVNDA PETITIO.

Adueniat Regnum tuum. Heu me peccatorem nequiſsimum, quia ſæpè ſatagunt intrare & regnare in me cœnodoxia, voracitas, & carnis voluptas: ego verò Domine nollem vt in me quicquam regnaret, niſi tu ſuperoptime Pater, qui es in Cœlis. Tunc autem in me verè regnabis, cùm te ardentiſſimè amauero. Quando igitur Domine te poſsidebo, & amoroſæ charitatis vinculis amplexabor; vt

tu ſolus

tu solus in regno meæ voluntatis iniquitatum tenebris pleno incipias regnare?

TERTIA PETITIO.

Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Tua autem voluntas tunc in me primò fiet, cùm ego miser & vermis totus terrenus consensero tuæ Voluntati, quantum poßibile est humanæ fragilitati; sicut consentiunt illi beati spiritus, qui in cœlis facie ad faciem contemplantur tuam maiestatem. Verumtamen ô Deus meus dulciſsime, quid me faciet tuæ voluntati consentire, nisi feruor tui amoris qui copulat contrarias voluntates, & diligentē te tibi conformat; & miro modo tansformat de claritate in claritatem? Quando igitur te diligam ex toto corde ô BONE IESV Domine & Redemptor mi? Quando tibi soli consentiam, nisi cum amoris glutino tibi soli adhæsero?

QVARTA PETITIO.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. O Panis Angelorum, quando de te dulciſsimo cibo saturari potero. Per te panem viuum qui de cœlo descendisti, viuunt Angeli & spiritus beati in regno tuo, tibi Pater Optime & Redemptor ignitis amoris adhærentes desideriis. Vt ergo illo cibo quo in cœlesti gloria, viuunt Angeli, in hac mortali vita ego valeam sustentari, & vt mensæ tuæ æternæ beatitudinis epulas valeam degustare, ô Pater Optime & Æterne da mihi semper hunc panem; quia superplenum

plenum inquietudine est cor meum, donec te pane viuo aliquatenus impleatur: qui de cœlo descendisti; cum panis tui amoris sit panis quotidianus: tantò enim auidius appetitur, quantò ardentius amatur.

QVINTA PETITIO.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. O bone creditor dulcis IESV & Redemptor meus, quando & quomodo scire potero esse mihi dimissa peccata mea? Si ego te Domine verè diligerem, indubitanter per quẽdam in ęternum saporem à te mihi dimissa esse scelera mea cognoscerem; sicut peccatum me constituit inimicum tibi; ita si amor me tibi conglutinaret, te ad indulgendum mihi delicta mea cogeret: ac gratum & acceptum coram oculis tuis faceret. Igitur Domine & Saluator mi quando ego potero tibi per amorem conciliari, vt experientia dicere valeam, mihi dimissa esse peccata mea, & quod tu conuersus es in pium & mansuetum.

SEXTA PETITIO.

Et ne nos inducas in tentationem. Et hoc peto Pater mi & Creator de tua confidens bonitate, sperans me inseparabiliter tibi amore coaptari. Scio Domine quia si post te amoris tui odor me currere compulerit, quod tibi tanto copulabor vinculo, vt facilè omnia contemnam, & tibi nunquam à te diuellendus adhæream. Quis mihi Domine auxilium præ-

um præſtabit, vt te inueniam & te ſolum inſeparabiliter amplectar; nam tu ſolus es bonus & dulcis hoſpes animæ, & tu ſolus me potes tutum reddere, & ab omni aduerſitate liberare.

SEPTIMA PETITIO.

Sed libera nos à malo. non ſolùm à malo pœnæ infernalis, ſed temporalis. Et non peto hoc chare & bone Pater vt tormenta fugiam, ſed ne multo in Purgatorio demorans tempore, à complemento mei deſiderii impediar; ſcilicet à viſione tuæ maieſtatis, quam ſancti Angeli & animæ ſanctæ ſemper cupiunt intueri. Si autem ego te verè diligerem, amor ille omnem peccatorum meorum reatum conſumeret. Si ego te Domine verè diligerem, tui amoris incendium adureret mearum iniquitatum rubiginem: vt flammis ignitorum deſideriorum purgatus, ad te ſpiritus meus ſine aliqua mora in die volaret obitus mei. Quando igitur te Domine tàm ardenter diligam, vt amor meus ab æternis ſuppliciis & diuortio tuæ viſionis me liberare ſufficiat? Tu Domine qui per nunquam terminanda ſecula viuis & regnas, hoc facturus es. Tu Domine apud quem non eſt transmutatio, neque viciſsitudinis obumbratio, potens es mihi inutili ſeruo tuo ſanctas impendere virtutes; qui beatos Angelos & ſanctas animas ſatias. Tu es Domine Sapientia increata, qui ſplendoris tui clariſsimis radiis Angelos illuſtras, & omnes

mnes cœlestes ciues: tua enim virtus omnes viuificat creaturas. Adauge Domine amatores tuos & à terrenorum auelle amore: & eos ad tuam notitiam & amorem conuertens, ab omni auerte dispersione, & tuo regno & veritati cœlesti fac appropinquare. Tu enim Redemptor noster in templo claritatis æternæ veros congregas filios Israël: qui sparsim per bonorum terrenorum concupiscentias discurrunt. Vnde frater ora sic dicens: O bone Iesu dulcis & speciose, suauis, & misericors, miserere omnium peccatorum; quos precioso sanguine tuo, & tot & tantis doloribus redemisti. Qui viuis & regnas cum Deo Patre, in vnitate Spiritus Sancti Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Cap. XXV.

Ostendit multipliciter quàm vituperandus est, qui desidia deserit prædicta exercitia.

SAnctus Abbas Effrem in tractatu de contemplatione, durè reprehendit eos qui Diuinis seruitiis dedicati, & ad sanctam religionem vocati, quibus Dominus tantam quietem & opportunitatem ad vacandum spiritualibus exercitiis, & adhærendum Deo per orationis & contemplationis studium contulit, inutilibus occupationibus, incuria,

negligentia, & torpore non curant in eis exerceri: aduersus quos tales adducit rationes. Primò, quia isti non obediunt Dei præcepto, qui ait: Vacate & videte quoniam ego sum Deus. Per hoc nobis insinuans, quia circa hoc debemus nos singulariter intendere, occupari, & contemplari; scilicet quoniam ipse est Deus & Dominus qui summè diligendus est. Si igitur religiosus huiusmodi exercitia spernit, clarè patet eum esse inobedientem & præmemorati præcepti transgressorem.

SECVNDA est, quia ex hoc apparet quod religiosus modicùm diligit Deum, & minùs quàm quamcunq; aliam rem, non implendo quæ ad suum habitum & religionem pertinent. Et cùm Dei specialis amicus & cultor nominetur, & sacram scripturam quæ est imago Dei iugiter legat vel audiat; & Diuinum decantet Officium, quod est cum Deo loqui, & quod hæc omnia non sentiat Monachus, magnum indicium est quòd modicùm diligit Deum, & modicam partem habet cum eo. Vnde bonum fuisset ei, si ad religionem non venisset.

TERTIA est, eo quòd quantò isti tepidiùs & negligentius Deum colunt, tantò sunt minùs certi de eius gratia, & quia eum non requirunt non ostēdit eis aliquod amoris signum. Vnde accidit vt ad eorum confusionem sæpè quibusdam in sęculo manentibus, & simplicibus, & idiotis maiora ostendat amoris insignia: quia fideliùs & diligentiùs eum colunt, diligunt, & quærunt.

Quarta

QVARTA ratio est, quia qui huiusmodi sunt permagna indicia manifestant in se parum Boni esse, qui in altiori statu positi, pigriores, frigidiores, inutiliores & indeuotiores sunt his, qui in minori statu sunt constituti. Et ideo meritò à Domino repelluntur, despiciuntur, & in aliorum in humiliori statu degentium scandalum dantur.

QVINTA, quia dedit eis maiorem oportunitatem ad benè viuendum quàm cæteris omnibus, & eos à laboribus hominum elongauit, vt possent ei vacare. Et quia tempus ad Deo vacandum eis impensum viuentes delicatè, segniter, & negligenter expendunt, non est mirum, si eis Dominus non dat sentimentum sui, neq; sui Amoris gustum.

SEXTA est, quia Deus constituit eos medios inter se ipsum & populum, & vult vt comedant peccata populi, quod & faciunt. & hoc non obstante, ipsi non satagunt adhærere Deo per asiduam orationem, contemplationem, & bonorum operum exercitationem. Vnde fit vt per hunc contemptum eum prouocent contra seipsos: & sic indignos seipsos reddunt, vt sint mediatores inter Deum & populum, & ad recipiendum emolumenta, quæ ob hoc eis à populo impenduntur.

SEPTIMA ratio, propter quam orationis & contemplationis exercitia religiosis sunt magis necessaria, est; quia eos faciunt in tentationibus fortiores, & à peccatis elongatiores, & aliorum exemplaria, & iustitiores, & ad corrigendum peccata ali-

orum feruentiores. Et propter omnes prædictas rationes hortatur præfatus Sanctus Pater vt religiosus nisi sit occupatus ratione obedientiæ, relictis omnibus se tradat exercitiis orationis, & contemplationis. Itaq; propter vitandam prolixitatem, prætermittimus hic plura alia documenta, quæ ad hanc materiam adduci potuissent. Vnde dantes finem in hac Via Illuminatiua, dicamus de Via Vnitiua & perfectiua.

TERTIA PARS.

CAP. XXVI.

QVID EST VIA VNITIVA, & Perfectiua; & de conditionibus eius qui ad eam cupit peruenire.

DIXIMVS DE VIA ILLVminatiua, quæ intellectum illuminat: & quomodo Monachus poterit meditando ad finem optatum, qui est adhærere Deo, per amorem pertingere: tempus est vt tractemus de via Vnitiua & Perfecti-

Perfectiua, quæ vnit animam cum Deo, & facit eam perfectam. Et hoc eſt, ſecundùm doctrinam Sancto rum vt ſupra dictum eſt, ad veram Sapientiam peruenire. Diffinientes autem primò viam Vnitiuam dicimus quòd eſt illa qua quis benè purgatus & illuminatus amoroſè vnitur Creatori ſuo, exultando de perfectionibus eius, illi ſoli placere deſiderans, libenter & deuotè nunc ipſum magnificat, nunc laudat, nunc admiratur; totus languet timore eius, vt poſſit dicere illud Canticorum: Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt. & illud: Fulcite me floribus, ſtipate me malis, nunciate Dilecto, quia eius amore langueo. Et amor iſte quo tuum quæris Dilectũ debet eſſe puriſſimus: ſcilicet principaliter propter ſuam Bonitatem, ſecundùm illud Pſalm. Quid enim mihi eſt in cœlo? & à te quid volui ſuper terram? id eſt, ego purè amo te, non propter dona cœlorum aut propter dona terrena, ſed propter tuam ſummam bonitatem, & propter teipſum. Vnde conſiderandum eſt, quòd per viam vnitiuam eleuat homo mentem ſuam in Deum, excludens omnes vanitates, id eſt omnia creata: & auertit affectum ſui amoris ab omni creatura, conuertens illum ad ſuum Creatorē: & proponit ſibi illud; Vidi cuncta quę erant ſub ſole, & ecce vniuerſa Vanitas. Fac igitur Frater ſicut auis in altum ſe eleuans; & ſi occurrunt muſcæ non cures, ſed pertranſeas, dicendo, Ad ſolem tendo, id eſt, ad Redemptorem meum Chriſtum, qui eſt verus Sol iuſtitiæ, qui ſolus eſt Sanctus,

ſolus Dominus, ſolus Altiſsimus; & ideo nolo cor meum circa vanitates terrenas occupare.

ACQVIRITVR autem hæc via per intimã recollectionem ab exterioribus ad interiora, ab infimis ad ſumma, à temporalibus ad æterna.

RVRSVM aduertendum quòd ad acquirendam hanc viam primò requiritur, quòd homo per virtuoſam aſſuefactionem & gratiam ſit in virtutibus radicatus, quòd nullam delectationem habeat in appetitu vanæ gloriæ, in cupiditate diuitiarum, in concupiſcentia oculorum & gulæ.

SECVNDO *requiritur internum ſilentium*: vt ſcilicet non occupet ſe Monachus circa exteriora, quid foris viderit, vel audierit, nihil curando tanquam in ſomnis occurriſſent.

TERTIO, quædam cum Deo amoroſa vnitio: vt omnia eius iudicia, omnia facta, omnes doctrinas cum ſumma reuerentia amplectatur.

QVARTO, quod nihil aliud quærat, ſed reputet ſibi illum Dilectum ſufficientiſsimum, ſuperexaltans eum in corde ſuo, diligat ſuper omne viſibile, audibile, cogitabile, & imaginabile. quia

totus { Amabilis,
Deſiderabilis,
Fidelis.

ET eſt aduertendum quòd iſte quem perfectè cupis diligere,

non eſt

non eſt	Viſibilis, Audibilis, Odorabilis, Guſtabilis, Tangibilis, Senſibilis,	ſed totus Deſiderabilis.

SCIAS quoq; quòd iſte quem amando quæris,

non eſt	Terminabilis, Figurabilis, Numerabilis, Circũſcriptibilis, Commutabilis, Imaginabilis,	ſed totus Deſiderabilis.

VLTERIVS cogita quòd ille quem diligis,

non eſt	Demonſtrabilis, Diffinibilis, Opinabilis, Æſtimabilis, Inueſtigabilis, Intelligibilis,	ſed totus Deſiderabilis.

QVINTO, quòd frequenter ad memoriam reducat Diuinas perfectiones, & illis intimè congratuletur. Et quamuis Dei perfectiones innumeræ ſint, tamen communiter tres occurrunt, in quibus tuum affectum excitare debes, ſic dicens:

O DOMINE & Dilecte mi congratulor tibi, quia tu es potentiſsimus, non quòd mihi in hoc bene ſit quaſi cõmodum meum principaliter quæ-

 rens,

rens, ſed quia illa eſt perfectio tua, quia nullum times, nullius indiges, nemo te ſuperare poteſt, nemo valet tibi reſiſtere, nullus Dæmon, nullus aduerſarius, & de hoc ego primo gaudeo.

SECVNDO Domine congratulor tibi, quia tu es Sapientiſsimus, in te enim ipſo clariſsimè, & limpidiſsimè intueris vniuerſa, ſcilicet bona & mala, præterita, præſentia, & futura, actualia & poſsibilia, temporalia & æterna, mutabilia immutabiliter, contingentia infallibiliter; & hoc totum eſt perfectionis tuæ: quia ſic nullus te decipere poteſt, quia nihil te latet.

TERTIO congratulor tibi, quia tu es ſummè bonus, hoc eſt ſummæ perfectionis: quia immutabiliter es Bonus, & ita bonus quòd quicquam te melius excogitari non poteſt: immò neq; dignius, neque nobilius.

QVARTO vtile eſt incipientem habere aliqua puncta & verba, per quæ exprimat deſiderium ſuum affabiliter alloquendo Dominum in oratione, prout diximus in fine viæ Illuminatiuæ, & dicemus in praxi huius vię Capitulo ſequenti.

CAP.

Cap. XXVII.

De his, quæ tota hebdomada post nocturnalem synaxim secundùm viam Vnitiuam meditaturus est deuotus Monachus, vt sex gradus possit ascendere quibus anima Deo adhæreat.

POstquam ad locum Orationi statutum perueneris, primò Crucis sacrosancto vexillo te munies, & recolligens spiritum assumes personam Filii vel Sponsæ cum affectu amoroso, & forma meditationem de perfectionibus & laudibus Diuinis discendo in eis gustare quàm dulcis est Dominus hoc modo;

Feria secunda, quomodo est Fons siue principium & finis omnium rerum.

Feria tertia, quomodo est Pulchritudo vniuersi.

Feria quarta, quomodo est Gloria mundi.

Feria quinta, quomodo totus est Charitas.

Feria sexta, quomodo est omnium Regula.

Sabbato, quomodo est quietissimus Gubernator.

Dominica, quomodo est sufficientissimus Donator.

FERIA SECVNDA debes morosè cogitare, quomodo Deus est auctor, hoc est Alpha, & O, principium & finis omnium: de cuius arbitrio omnia tàm mortalia quàm immortalia pendent: & qui solus dedit vniuersis esse.

QVOMODO ipse est qui facit, & reficit; creat, atq; creata gubernat: cuius idem est Posse quod Velle.

QVOmodo Deus non potest cogitari non esse: quia si ipse non esset, nihil esset: & etiam quia à nullo alio habet Esse, quin potiùs omne quod est, habet Esse ab eo.

QVOmodo nulla res est Bonitatis suæ tam diffusiua, sicut ipse: Bonum autem quantò communius, tantò melius.

QVOmodo nihil est tàm cito placabile, desiderabile, delectabile, & amabile sicut ille.

QVOmodo Deus est Causa vniuersalissima omnium rerum, illa scilicet quam Philosophi, naturali ratione ducti, cognouerunt esse Primam causam.

QVOmodo ipse est A quo, & In quo, & Per quem sunt omnia: & qui cœlum & terram implet, & eius virtute omnia subsistunt: & quòd est vbiq;: & quòd omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. qui non potest sentiri, neq; videri, cum ipse vniuersa sentiat, videat, sciat, & nusquam desit. Cùm igitur congratulando summæ Bonitati tui Dilecti, morosè in cordis tui intimis prædicta pertractaue-

tractaueris, forma orationem tuam ſuſpiriis & ignitis affectionibus, mentem in Deum eleuans; & in corde tuo alloquens Dominum, dic amoroſè:

O DOMINE, tu es amor meus, honor meus, ſpes mea, refugium meum, vita mea, finis meus, dux meus, eruditor meus, gaudium meum. Non aliud quæro Domine, nihil aliud volo, nihil aliud mihi dicatur, nihil aliud mihi proponatur niſi tu Deus meus: quia tu es mihi ſufficientiſsimus, tu es Pater meus, Frater meus, Nutritor meus, Rector meus, Cuſtos meus, qui es

totus { Amabilis,
Deſiderabilis,
Fidelis.

Quis tàm liberalis qui ſeipſum det?
Quis tàm charitatiuus, qui pro tàm vili peccatore moriatur?
Quis tàm humilis, qui maieſtatem ſuam tantùm humiliauit?

O DOMINE, qui nullum deſpicis, nullum quærentem te deſeris: nullum horres, ſed præuenis eum, & occurris quærenti. Delitiæ enim tuæ eſſe cum filiis hominum.

QVID in me inueniſti niſi ſordes peccatorum, & mecum vis eſſe vſq; ad conſummationem ſæculi? Nonne ſatis fuit te pro me mori, & dare tot Sacramenta, & Angelos cuſtodes? Et his ſemper ſum ingratus, ſed & tu vis eſſe mecum. O amantiſsime Pater, tam bonus es quo teipſum negare non potes.

tes. Faciamus igitur cambium simul: tu intende mihi, & ego tibi; & sicut scis & vis fac mecum: quia tuus & non alterius esse volo. Da mihi Domine vt ego tibi soli intendam, te solum diligam, tuo sem per amore ferueam: nihil aliud cupiam nisi te, & me totum tibi offeram, & oblatum nec aliquatenus repetam.

O IGNIS me incendens, ô Charitas me inflammans, ô lumen me illuminans, ô requies mea, ô refrigerium meum, ô spes mea, ô thesaure mi: ô vita mea, ô amor qui semper ardes, & nunquam extingueris.

O DOMINE IEsv Christe Rex meus, accende me igne Amoris tui desiderii, tuæ charitatis, tuæ lætitiæ, tuæ pacis, tuæ pietatis, tuæ mansuetudinis; vt totus dulcore tui amoris plenus, totaliter compos flammæ tuæ charitatis, te dulcissimum & speciosissimum Dominum meum diligam ex toto corde meo, ex tota anima mea, ex omnibus viribus meis, ex tota intentione mea, ex tota contritione cordis mei, & lachrymarum compunctione, ex multa reuerentia, tremore, & timore: te semper habens in corde meo, ante oculos meos in omni loco, ita vt in anima mea alicuius priuati amoris non sit accessus: sed transformatus totus in tuum amorem, merear tecum vnus spiritus esse.

POSTQVAM autem auxilio Diuinę gratiæ, secundùm prædictum modum per aliquod tempus fueris exercitatus, amorem adeptus, ascensis sex gra-

ſex gradibus infra deſcribendis, tunc ſine aliqua præcedenti meditatione, neque intellectus conſideratione, poteris centies in die amoroſè mentem in Deum leuare.

ET ſi quis ignorantia, vel ſimplicitate neſcit ſe in præfata via exercere, in fidei virtute fundatus, doleat ſaltem de ſuis peccatis. Et ſi neſcit in diuinis ſcripturis meditari, conetur ex toto corde ſuo Deum amare, in ſuis orationibus frequentans verba quæ ſequuntur;

O Domine, quando te potero amplexari certo & integro amore?

O amator ardentiſſime, quando te diligam filiali amore?

ET hoc faciens, quantumcunque ſit ſimplex, & illiteratus, ex dolore & compunctione peccatorum quaſi quodam pedum oſculo & ex recordatione Diuinorum beneficiorum ſicut quodam manuum oſculo aſcendet ad oſculum oris, ſcilicet ad effectum diuini amoris: ſecundùm illud quod Salomon ait in Canticis in perſona ſponſæ, ſcilicet deuotæ animæ Redemptori ſuo deſponſatæ: Oſculetur me oſculo oris ſui. Et non eſt putandus ſuperbus, vel præſumptuoſus, qui hoc oſculum oris petit: cum prius fuerit aſſuefactus & exercitatus in oſculis pedum & manuum per compunctionem peccatorum, & memoriam Diuinorum beneficiorum, vt dictum fuit ſupra Cap. XIX. cum loqueremur de via purgatiua. Et hæc ſufficiant quo ad exercitium feriæ ſe-

cunda.

cundæ, quod quidem consistit in suspiriis amorosis dilecti.

FERIA TERTIA veniens ad oratorium, signaculo sacro Sanctæ Crucis consignatus, assume personam Filii cum amoroso affectu, & forma meditationes hoc modo:

PRIMO INTVERE

Quomodo iste tuus Dilectus est decor vniuersi, & vniuersa decorauit.

Quomodo est ille, cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur, & in quem Angeli desiderant prospicere.

Quomodo ab isto tuo dilecto habēt decorem pulchritudinis sidera, rosæ, lilia, plantæ, & vniuersa creatura.

Quomodo ab illo habent aues decorem suauis melodiæ, philomelæ, alaudæ, & omnium auium genera, & organorum.

Quomodo ab illo habent dulcorem saporis, mel, vinum, & omnium pigmentariorum & fructuum genera.

Quomodo ille decorauit Cœlum syderibus, aërem volucribus, terram animalibus, aquam innumerabilium generum piscibus.

Quomodo ipse sustentat omnia: & si suam subtraheret sustentationem seu conseruationem, omnia in nihilum redigerentur.

Quomodo ipse est fons sapientiæ, à quo emanant

nant omnes thesauri sapientię & scientiæ. ille enim est æterna sapientia, attingens à fine vsq; ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter.

Quomodò ipse est qui cœlorum continet thronum, & abyssos intuetur: montes ponderat in statera, terram palmo concludit, & posuit legem aquis ne transirent terminos suos.

Cum igitur lentè ista, super potentia & decore dilecti tui fueris contemplatus, ex intimis cordis forma orationem amore ignitus eò modo quo diximus fer. ii. dicens: O Domine tu es amor meus, honor meus, spes mea, refugium meum, &c.

FERIA QVARTA ad locum orationis accedens, vbi tibi Crucis signaculum impresseris, &c. personam Sponsæ assumens ingenti amoris affectu forma meditationem modo qui sequitur,

INSPICE

Quomodo iste quem amando quæris, est mundi Gloria: quem adorant Angeli, adorant Archangeli, tremunt Potestates, & cui omnia seruiunt.

Quomodo eum iurè laudat omnis creatura: & ipse est Spes nostra, salus nostra, honor noster, gloria nostra, finis & expectatio nostra.

Quomodo est abundantissimus: nam sua est terra, & plenitudo eius, & gloria & diuitiæ in domo eius. & quod si honoratur & diues dicitur qui habet aurum, quantum honorari deberet, qui fecit aurum & gemmas, & omnia quæ sunt in vniuerso?

Quomodo

Quomodo iste tuus Dilectus est incompræhensibilis, de eo enim dicitur: Magnus Dominus & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.

Quomodo est tantæ excellentiæ, vt suam altissimam Celsitudinē nemo possit capere ad plenum: neque Angelus, immo neq; vlla creatura: quia omnis creatura est finita, Dilectus autem tuus infinitus: Finiti vero ad infinitum nulla est proportio.

Cumque ista congratulans Gloriæ & diuitiis tui Dilecti morosè fueris meditatus, ex præcordiis amore plenis forma orationem, vt supra Feria Secunda dicens: O Domine tu es amor meus, &c.

VBI FERIA QVINTA ad orationis locum perueneris, & Crucis Sanctæ vexillo te insignieris assumens personam &c. vt supra cum ardenti amore forma meditationes hoc modo:

CONTEMPLARE

Quomodo iste quem diligis totus est charitas: & qui manet in eo, manet in charitate: sicut natura ignis est ardere, incendere, & calefacere; sic proprietas Charitatis eius est creare, & se largissimè diffundere, ad amorem inflammare, accendere, saluare, redimere, custodire, liberare, illuminare.

Quomodo iste Dilectus tuus est, loco incircumscriptibilis: & tamen vbique est: nam si ascenderis in Cœlum illic est; si descenderis in Infernum adest. De illo enim dicit Bernardus: Deus vbique regnat, vbique imperat, vbique Maiestas eius omnia implet:

plet: nam in Inferno exercet actum iustitiæ: dicere autem in absentia eius hoc fieri perfidia est.

Quomodo iste dilectus tuus est Merces Sanctorum, Iubilus Angelorum, Speculum omnium electorum, expectatio Patriarcharum, Fundamentum Prophetarum, Solamen Apostolorum, Corona Martyrum, Iubar Confessorum, Gloria Virginum.

Cùm ergo ista charitati, & magnificentiæ dilecti tui congratulans demorando meditatus fueris, ora modo quo supra, dicẽs: O Dñe tu es amor meus, &c.

FERIA SEXTA ad oratorium perueniens, postquam te sacræ Crucis armis munieris, accipiens personam vt supra, cum affectu amoroso forma meditationem sic:

ANIMADVERTE

Quomodo iste quem cupis ardenter diligere, est Regula & exemplar omnium. & quantò res est ei propinquior, tantò est nobilior.

Quomodo aliqua habent Esse solùm, aliqua Esse & viuere, & sunt nobiliora prioribus; aliqua Esse, viuere, & discernere, & sunt secundùm naturam vtrisque nobiliora; aliqua præter hæc habent purum Esse, & virtuosum esse: & sunt eis plùs cæteris propinqua.

Quomodo per sincerissimã eius Bonitatẽ, est in eo omnis { Exemplaritas, Virtuositas, Communicabilitas.

Quomodo iste tuus Dilectus est Ordo siue ordinator vniuersorum, qui singula locat secundùm statum suum, & sua merita, sursum aut deorsum, sicut prudens pictor ponit colores, hic rubeum, illic nigrum, ibi fuluum, vt decor & opus suum.

Quomodo iste quem diligere concupiscis, est perfectissimus sine omni defectu; qui nullius indiget, quia est sibi sufficientissimus: quo melius, aut dignius, aut nobilius, aut perfectius quicquam neque est, neque potest cogitari.

Quomodo quicquid est laudabile, & perfectionis in creatura in positiuo, hoc est in eo in superlatiuo. Vbi autem hæc congratulando exemplaritati, ordinationi, & perfectioni tui Dilecti demorãs fueris contemplatus, affectu amoris igniti forma orationem eo modo quo diximus Feria secunda dicens: O Domine tu es amor meus, &c.

SABBATHO vbi accesseris ad locũ orationi deputatum, consignans te Sacro Sancto signaculo Crucis, ac assumens personam vt supra, cum affectu amoroso, forma sic meditationem,

CONSPICE PRIMITVS,

Quomodo iste quem amas est Quietissimus, & perpetua mundum ratione gubernat: terrarum cœlique sator est: Stabilisque manens dat cuncta moueri.

Quomodo est Principium Rector, Dux, semita, & Terminus omnium.

Quomodo ipse est Finis, & Requies tranquilla

piis, &

piis,& immobilis & immutabilis, quia vbiq; est: res autem dicitur moueri quæ tendit ad locum vbi prius non fuit; immobilis autem quæ vbique est, & non habet quò tendat.

Quomodo est omnium Recreator, ipse enim dixit: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati *estis*, & ego reficiam vos: & quòd anima quæ in *suo* Dilecto radicata est sicut in suo centro recreatur & quiescit: quæ verò non, multis vanis phantasmatibus inquietatur & fatigatur. Postquam hæc prædicta diligenter meditando in corde versaueris tuo, vt valeas in corde aliquem percipere saporem congratulans Quieti, stabilitati, & recreatiuæ virtuti tui Dilecti, amoroso affectu ora vt supra dicens: O Domine amor meus tu es. &c.

DOMINICA DIE ORATORIVM ingressus, & Sanctæ Crucis vexillo munitus assumensq; personam Filii vel Sponsæ cum amoris affectu forma isto modo meditationem tuam.

PRIMO COGITA

Quomodo iste quem amans desideras est sufficientissimus; & qui eum possidet, omnia possidet. & qui eum non habet, mendicus est & pauper. quia quicquid præter eum est non reficit; & si reficit non sufficit: & si ad tempus sufficit, non tamen in perpetuum satiat, quin adhuc ampliùs quæratur: qui autem eum habet, saturatus est; quia secum finem suum habet & non aliud quod quærat.

COGITA

Quomodo iſte tuus dilectus eſt ſuper

omne { Viſibile, Audibile, Guſtabile, Odorabile, Tangibile, Senſibile.

Quomodo eſt altior: quia ſuper

omne { Terminabile, Figurabile, Numerabile, Circumſcriptibile, Commutabile, Imaginabile.

Quomodo eſt altiſsimus: eſt enim ſuper

omne { Demonſtrabile, Diffinibile, Opinabile, Inueſtigabile, Æxiſtimabile, Intelligibile.

Eſt tamen totus amabilis, maximè laudabilis & ſummè deſiderabilis.

Quomodo iſte tuus dilectus eſt theſaurus fidelis: & vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt cor tuum; quicquid tibi auferatur: ſi ille in te permanſerit ſufficit tibi;

cit tibi; nam illic eſt illud vnum, quod dixit Marthę eſſe neceſſarium.

Quomodo ille eſt ſumma complacentia noſtra, & ſi totus mundus nos reprobet, ſi ille nos approbat ſufficit nobis; Deſiderium enim noſtrum ipſe eſt & noſtra ſufficientia.

Quomodo eſt vita à qua habent Viuere omnia; in quo nos mouemur, viuimus, & ſumus: de illo enim dicitur: Ex ipſo & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia.

Quomodo Dilectus tuus dicitur Chriſtus, id eſt, vnctus. nam eſt talis vnctio & ſalſa, quæ appoſita vnicuique rei mundi, facit ipſam ſapidam.

Quomodo in electis eſt ſapor gratiæ, in damnatis ſapor iuſtitiæ, & vindex iniquitatum.

Quomodo iſte tuus Dilectus eſt Creator, Gubernator, Redemptor, Iuſtificator, Retributor, & glorificator. Exultans igitur in meditatione harum perfectionum dilecti tui, & eis congratulans, liquefiat anima tua, & in pace in idipſum dormiat & requieſcat: & dicat: Nolite ſuſcitare dilectam donec ipſa velit, & prorumpam in eius laudibus. Et ſi dignè eum laudare nequeã, de eo tamen non ſilebo; cum ſolùm de eo gaudeam: ille enim eſt dulciſsimus ſapor, & qui eum guſtat, victus ab eius ſapore, mori poterit præ amore. Tu ſolus amans vnice dilecte mi pulcherrime: Vbi quæſo vis manere? Vbi vis te quæram, qui totus es ſapor & dulcedo? O dulcis hoſpes animæ, eſto hoſpes meus, & ego tecum ſine fine.

Cumq; ista congratulans sufficienti & fideli thesauro vitæ & vnctioni tui dilecti morosè meditatus fueris, ex intimis suspiriis & desideriis eius forma orationem prout diximus Feria secunda, dicens: O Domine tu es amor meus, &c.

CAP. XXVIII.

Quomodo anima nostra per feruidum amorem, sine aliqua intellectus operatione, erigitur in Deum.

DIximus in superioribus quomodo intellectus noster per meditationem & laudationem Diuinarum perfectionum erigitur in Deum; & qualiter in anima nostra, per verba & desideria ignita ignis Diuini amoris est accendendus: nunc tractandum est, qualiter mens iam aliquantulum secundùm formam supra positam exercitata, eleuatur in Deum absq; vlla intellectus actione, & ei per feruidum amorem adhæret; quod Sancti veram sapientiam nuncupant. vt em̃ dicit Diuinus ille Dionys. Sapientia ista est per ignorantiam cognita; eò quòd nulla humana ratio intellectus vel notitia eleuat animam ad huiusmodi amorosam vnionem; sed est opus solius Dei, qui sine aliquo intellectus nostri officio dignatur sui sentimentum animæ communicare.

care. Vnde hic anima nostra, quoad intelligere potius se habet passiuè & receptiuè quàm actiuè: nam ibi sensus non habet locum, vbi sola regnat amoris affectio. De hac sapientia dicit Beatus Iacobus, Quod omne donum perfectum de sursum est descendens, id est à Deo. Ista est sapientia quæ tantum & tàm sæpè commendatur in Libro Sapientiæ. Et non gignitur in nobis hæc sapientia per studium intellectus, sicut scientiæ humanitùs acquisitæ, sed per exercitia internorum affectuum, de qua loquitur Propheta, cum ait: Renuit consolari anima mea, memor fui Dei & delectatus sum, & defecit spiritus meus: hoc est quòd anima quę omnem humanam & carnalem delectationem à se repulerit, tactu Diuinæ Sapientiæ exhilaratur, & sursum eleuatur, & hic deficit. nam non sufficit linguæ exprimere officio, quod de suo hic sentit dilecto. Ad hanc sapientiam nunquam Philosophi peruenerunt, neq; illi qui circa corporalia & phantasmata intellectum occupant. Et est super omnia dona nobis supernaturaliter infusa quantum ad modum eleuandi in Deum, scilicet per amorem, superiorem animæ portionem. neq; enim in aliqua alia re Anima tantum quiescit; neq; adhuc in eo habens respectum ad aliquid commodi vel voluptatis, sed solùm propter seipsum; qui solus est summè amabilis; quem quærit & petit & diligit duntaxat; quia sentit eum summè bonum, immo ipsum summum bonum, ab omni defectu & miseria

elongatissimum. Et vt dicit quoq; idem Beatus Dionysius Cap. VII. de Diuinis nominibus: Sapientia ista ita pertingit suum Dilectum per amorem, quòd non speculatur, vel considerat eum speculatiuè, vel subtiliter, quod quidem non mouet ad amorem. sicut si quis ad inuestigandum aliquas veritates subtiles vehementer occupetur in materia de Trinitate, vel de Æterna Verbi generatione, aut de mundi Creatione, in quibus patefit Diuina Potentia, non afficitur ad amorem; sed solummodo hæc sapientia studet illis considerationibus, quæ afficiant animam nostram, vt eleuetur & calescat ad amorem ardentem sui Conditoris, sentiens eum absq; aliqua similitudine corporali, & intelligens ineffabiliter. itaq; supra naturæ cursum prius amatur quàm cognoscitur. Et qualiter per hanc Seraphicam sapientiam ametur & cognoscatur, hic experiri potest, dici non potest. nam cùm hoc totum sit purè spirituale, nihil corporeum ad illud aliquod adminiculum præstare potest: hoc enim Deus tantummodo per seipsum operatur. Vnde quilibet licet simplex & illiteratus, qualis est vnus rusticus, vel vna simplex vetula, in hac sapientia tàm alta potest repentè fieri magnus discipulus, prout ei Dominus illam sapientiam dignabitur communicare in magna vel parua quantitate, prout ad eam se præparauerit: si enim non se præparat faciens quod in se est, nunquam ad hanc sapientiam perueniet.

Cap. XXIX.

Quòd Exercitator plus ſentit & diligit, quàm videt & intelligit.

DAuid Propheta confirmat hanc ſententiam dicens: Guſtate & videte quoniam ſuauis eſt Dominus. Vbi oſtendit quòd deuotus quiſq; prius guſtat Deum affectu per amorem, & deinde cognoſcit intellectu quod interiori palato prægustauerat. Rurſum patet hoc per hoc, Quòd multi contemplatiui & deuoti plus amant quàm intelligant vel ſciant: ſicut patet de ignorantibus vel ſimplicibus, qui magnis Scholaſticis ſunt deuotiores. Illi ergo tales maiorem habent amorem, & ad plura ſe extendit in eis amor quàm intelligentia naturalis, & per conſequens aliquis eſt amor in eis; qui non eſt per intelligentiam vel cognitionem præuiam. Præexigit tamen talis amor lumen fidei, & præſentiam gratiæ & charitatis. ſecundùm ẽm quod ait Dionyſ. in principio libri de Myſtica Theologia, Iſta alta ſapientia de qua loquimur, iſta eſt ſapientia, quod ſolum eſt eius qui verus eſt Chriſtianus, & amicus Dei. Vnde notandum quòd quamuis amor iſte detur deuotis perſonis ſine hoc quod præexigatur aliqua cognitio præcedens, quia hic amor non firmatur in anima niſi per cognitionem Fidei, quam de Deo habemus; tamen quia hæc gratia non ita om-

nibus copiosè confertur, ideo qui nouiter contemplationi vacare incipiunt, antequam ad perfectionem huius amoris perueniant, in quo omnis contemplatio finitur, oportet primitus speculationi & considerationi creaturarum, & Diuinorum operum insistere: quemadmodum ei qui vult in altum ascendere opus est scala. Hoc insinuauit Propheta, cum dixit: In meditatione mea exardescet ignis. quasi dicat; Priusquam anima igne Diuini amoris inflammetur, oportet vt præcedat aliqua creaturarum & Diuinorum operum consideratio, qua veluti quadam scala sursum feratur. In perfectis verò & exercitatis contemplatiuis absq; vlla scala intelligentiæ vel considerationis speculatiuę vel practicæ alicuius alterius rei, quæ non est Deus; & adhuc nulla de Deo præcedente speculatiua cogitatione, mox per ardorem amoris erigitur sursum superior animæ portio. Et quia aliquis posset dicere quod Augustinus dicit; Inuisa amare possumus, incognita verò minimè: dico quod secundùm quòd dicunt Sancti Doctores, Augustinus vult dicere, quod in omni contemplatione requiritur aliqua cognitio: & hoc verum est, iste autem tàm altus amor de quo agitur, est totus circa Deum in quantum est summum bonum, & est speciale donum Dei: ita vt per nullum alium modum, neq; ab alio quàm à Deo haberi posit. Et ideo Amor istę pręsupponit cognitionem Dei, quæ habetur per lumen fidei, quæ est virtus Theologica, & per consequens nobis infusa

à solo

à ſolo Deo. & per nullam aliam viam gignitur in nobis talis amor, neque per aliquam cognitionem vel induſtriam aut artem humanam: ſicut ille amor communis, qui naturaliter excitatur in nobis ex quadam naturali inclinatione animæ noſtræ in rem amatam. Et ad clariorem præmiſſorum intelligentiã eſt notandum, Quòd ſicut contingit accedentem ad ignem prius ſentire calorem ignis, quàm videat eius lumen, ſic contemplatiuus perfectus prius ſentit calorem Diuini amoris, quàm cognoſcat quod experitur, ſaltem in hac vita: nam in Patria aliud erit, vbi anima noſtra inſeparabiliter vnietur cum illo æterno lumine gloriæ, quod eſt Deus. Ad iſtum amorem de quo loquimur, citiùs vel priùs aſcendit, qui ſæpiùs ſuſpirans & gemens in corde ſuo, dicit illud, quod ſupra diximus in meditatione & oratione Secundæ Feriæ hanc materiam tangente; O Domine quando te diligam? quando te fruar? quando te amplexabor? quando intra me intuebor? & cætera. Qui huiuſmodi eſt, citius eleuatur ad amandum, & feruenter deſiderandum Deum, quàm ſi contemplaretur profunda arcana immenſurabilis æternitatis, vel Diuinarum proceſsionum. qui enim huiuſmodi ſpeculationes in mente ſua verſat vt ſciat ſolùm, & non vt igne Diuini amoris igneſcat, parum proficit: nam amor eſt finis omnium cogitationum in homine benè ordinato. Et quia hoc non fecerunt Magni Philoſophi, neque faciunt moderni Theologi; ideò quamuis ſint magni

gni ſpeculatiui, ſunt tamen elongati à Deo & ab omni deuotione, & amore, & timore Dei, in multis & magnis ſceleribus inuoluti. De hac tàm ſublimi & tàm glorioſa ſapientia ait Beatus Paulus: Quam nullus ſapientum, ſcilicet Græcorum intelligere potuit. De qua etiam Corinthiis ſcribens, ait: Spiritus noſter ſpiritui Diuino vnitus, ſentit quæ ſunt eius, & hæc eſt ſapientia quam loquimur inter perfectos. De illa quoque Redemptor noſter dixit Apoſtolis ante aſcenſionem: Induemini virtute ex alto. Et hoc ſignatur cum ad altare induitur ſacerdos: qui incipiens à capite veſtit ſe amictu alba & caſulla: eo quòd iſta ſancta ſapientia ſolùm venit de ſurſum, neque quiſquam alius eam docere poteſt quàm Deus.

Cap. XXX.

De effectibus quos gradatim iſte amor Vnitiuus & Perfectiuus in anima operatur.

OPera ſiue effectus, quos iſte Diuinus amor & Spiritus ſupernæ contemplationis in mente deuota gradatim operatur, ſecundùm doctrinam Sanctorum ſunt ſex iſti gradus.

Illuminatio,	Deſiderium,
Inflammatio,	Saturitas,
Suauitas,	Raptus.

Et ſigni-

Et ſignificantur per ſex gradus, quibus Salomon aſcendebat ad thronum, qui erat in alto poſitus: quia eodem modo Chriſtus IESVS aſcendit per eos in altiori portione Animæ noſtræ, quæ dicitur apex mentis: & illic reſidet, cùm eam plena pace poſsidet.

PRIMVS Gradus, vel effectus, quem iſte ſupernus amor in anima contemplantis operatur, dicitùr illuminatio: poſtquam enim illius igne Seraphici amoris inflamatur, relinquit in ea quandam experimentalem Dei cognitionem: hîc cognoſcit anima Deum eſſe fontem totius bonitatis, nobilitatis, & ſpecioſitatis: & dignum omni honore, gloria, reuerentia, & laude. & ex comparatione ad ipſum, cognoſcit ſeipſum eſſe miſerabiliorem, viliorem, contemptibiliorem, & abominabiliorem quàm aliqua mortali lingua exprimi poſsit. Et comparans Deum ad ſeipſum, cognoſcit nihilominùs quanta ſit eius dulcedo, & clementia: quia ſuæ ſapientiæ tam inæſtimabiles theſauros dignatur in tam vili loco, ſcilicet ſua abominabili conſcientia, & anima peccatorum omnium ſpurcitiis plena reponere.

SECVNDVS Fructus, ſiue gradus huius vnitiui amoris, quæ eſt in hac altiſsima contemplationis pars, vocatur Inflammatio. nam anima illuminata habẽs experientiam ſpecioſitatis, ſublimitatis, & nobilitatis Diuinæ, manet intantum inflammata eius ignito amore, vt nihil aliud cogitet, neque in alia re delectetur: neque cogitare vel loqui aliud vellet.

vellet. Et tunc abhorret prorſus omnem carnis voluptatem vndecunque venientem.

TERTIVS effectus, ſiue gradus, eſt quædam ſuauitas & delectatio. Vbi enim anima fuerit illuminata, & igne iſto Diuini amoris inflammata, oritur in ea quædam ineffabilis delectatio omnes ſuperans mundanas delectationes, ſicut mellis dulcedo fellis amaritudinem. itaque modicum quid illius ſupernæ dulcedinis præualet, & plus animã delectat quàm omnes mundi huius quæ fuerunt & ſunt futuræ carnales delectationes.

QVARTVS gradus, dicitur eſuries vel deſiderium, cum enim Anima contemplantis ſic illuminata & delectata in Deo fuerit, ſicut dictum eſt: deſiderat ita vehementer per aſsiduum amorem & ſentimentum Deo adhærere, quòd potiùs quæcunque tormentorum & pœnarum genera in quibus ipſe non offenderetur eligeret, quàm illis ſupernis deliciis quas in ſuo dilecto expertus eſt ad horam carere. Et ideò omnis alia voluptas eſt ſibi Mors, & ſemper manet in illo ardore & vehementi deſiderio fruendi his deliciis, quas apud ſuum ſuperabilem Patrem & Dominum ſenſit.

QVINTVS gradus, dicittur ſaturitas: tunc enim ita anima illis Dei ſentimentis ſaturatur; vt nihil aliud quærat vel deſideret: quin potiùs aliud habere vel poſsidere eſt ſibi mors: tunc in ea ſopiuntur vniuerſa alia deſideria, gaudia, & affectiones; & videtur ſibi quòd fruitur Deo; & quod fru-

ens Deo,

ens Deo, fruitur omnibus quæ sunt: & quod sine illo nihil est: & quod tenens eum est generalis regina super omne quod est & esse potest.

Ex omnibus præmissis quinque gradibus quos præfatus Seraphicus amor in mente veri contemplatiui operatur, procedit sextus qui appellatur raptus, seu excessus mẽtis: non quòd ille raptus requirat quòd homo videat aliquas visiones imaginarias, vel reales: sed requiritur quòd homo videat se illuminari, inflamari, recreari, eleuari per amorẽ in suũ creatorem. ita quòd illud quod sentit & videt, non potest aliquibus verbis declarari ratione suę Sublimitatis, bonitatis, formositatis, puritatis, & nobilitatis. & ratio huius est, quia ille raptus, seu mentis excessus prouenit ex gratia Dei, sua immensa bonitate illam animam ita sursum ferre volentis; vt nulla alia res à Deo eam eleuare sufficiat; cum talis eleuatio omnem potentiam creatam transcendat. Et quia iste raptus est quid spirituale, ideo intellectus noster onere carnis prægrauatus non potest in eo diu permanere; sed quasi captiuus eleuatur, statim ad seipsum rediens. Habet se quoque intellectus noster in illo raptu, sicut oculus corporis intuens solis radios, qui non potest diu fixis obtutibus solem intueri; sed per modicum temporis aspicit: & mox non valens lucis solaris virtutem sustinere, clauditur & iterum aperitur ad intuendum: & mox solis vigorem non sustinens clauditur. simile accidit intellectui nostro in contemplatione solem iustitiæ

intueri conanti. Rursum est similis sagitæ quæ sursum proiecta, statim deorsum descendit ratione suę grauedinis ad descensum eam inclinantis. Et pisci extra aquam saltanti, & mox ad eam descendenti. Tale quid in proposito contingit.

HVIC sexto gradui annectunt Doctores hos duos sequentes:

PRIMVS dicitur Securitas: siquidem cum anima à suo Sponso Christo IESV experitur se tam ardenter amari, & sic illuminari, inflammari, deliciari, & rapi, concipit ab eo & in eo tantam securitatem, vt nulla huius mundi supplicia vel corporis detrimenta, neque adhuc ipsam *mortem* dubitaret propter eum sustinere: & extunc nihil timet. Et tantam habet fiduciam in æterna Dei bonitate quam prægustauit & expertus est, vt non formidet ab ea vnquam seiungi, quin potius confidat proculdubio se cum eo in gloria æternaliter futurum. O quanta habitat omni tempori lætitia in tali anima, quæ illam æternam beatitudinem, quam infallibiliter sperat, hîc iam præuidet & prægustat?

SECVNDVS est plena Tranquillitas, nam cùm animam huiusmodi nulla tribulatio neq; damna corporis, neq; metus terrere valeant, sequitur eam esse in plena pace & quiete, & tanta vt nullis verbis queat explicari. Vnde super hoc dicit Ricardus in suis contemplationibus: O anima Christiana cum hunc Paradisum possis ascendere, & in hac vita permanere, vende omnia quæ possides & scis,

ſcis, & compara hanc glorioſam poſſeſsionem, nec cara tibi videatur; nam eius venditor Chriſtus eſt, qui ſe offert vniuerſis eam emere cupientibus.

Et eſt aduertendum quod in hac vita nullam prę dictarum trium viarum ſupra expoſitarum, ſcilicet Purgatiuam, Illuminatiuam, & Vnitiuam plenè poſſumus perficere: ſed nos ipſos in illis exercentes, aſcendimus ad puritatem cordis, & charitatem perfectam in hac vita poſsibilem.

IN exercitio primæ viæ quęrimus Deum, quem quamuis inueniamus, non tamen per feruentem charitatem.

IN ſecunda via, ſcilicet Illuminatiua, offerimus hoſtias & ſacrificia laudis, & ardentium deſideriorum, ſpe & auiditate ad æternam beatitudinem perueniendi.

IN tertia via, ſcilicet Vnitiua, inuenimus illum quem diligit & deſiderat anima noſtra.

IN prima itaque via mundanæ concupiſcentiæ deſeruntur: in ſecunda mens illuſtratur: in tertia iam quietata quieſcit in Deo. Nec putandum eſt quòd in præſenti vita omnino à concupiſcentiis purgari queas, cùm hoc Beatus Paulus conſequi nequiuerit, vt ait Auguſtinus: & tractatus; Beatus vir. neque valemus omnes noſtras affectiones ſurſum erigere, quin quicquam earum terrę adhæreat. nam terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. neq; poſſumus ad tantam cordis munditiam hîc venire, vt Deo inceſſanter per feruorē actu-

alis amoris adhereamus. quia quandiu in corpore viuimus, peregrinamur à Domino.
Hactenus exposuimus tres vias prędictas: & quomodo per eas si orationi & meditationi studiosè vacaueris, poteris seriatim ad illud quod optas peruenire, scilicet ad vnionem illam cum Deo amorosam. Et ideo dantes finem huic viæ Vnitiuæ, oportet vt nunc saltem breuiter tangamus, qualiter contemplando poteris ad illam Seraphicam vnionem pertingere.

QVARTA PARS.

CAP. XXXI.

QVOD MAGNA LITERATVRA est scientia & non sapientia, & quod contemplatiuis non est omnino necessaria.

QVAMVIS multi Sancti, & præclari Doctores subtiliter de contemplatione locuti fuerint, sicut Beatus Gregorius in Moralibus, & Beatus Bernardus super Cantica, & Richardus de San-

de Sancto Victore in suo libro de Contemplatione; & multi alii, ad quorum tractatus eruditi recursum habere possunt: pro minus tamen eruditis tractabimus saltem breuiter de ipsa contemplatione: licet plura de ipsa in superioribus dixerimus. Et primò asserimus non esse necessariam contemplatiuo scientiæ copiam. Quamuis enim multa scientia & literatura, eruditioq; legis Diuinæ ac sacræ scripturæ non modicum apicem contemplationis ascendere cupientibus conferat adminiculum, interdum tamen multùm officit multis: non quidem ex se, sed ratione inflationis occasionaliter ex ea prouenientis. Nemo autem ad veram contemplationem scandere valet, nisi per scalam humilitatis, vt ait Apostolus: Si quis inter vos videtur sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat vt sit sapiens. hoc est, intellectum suum humiliando subiiciat, stultum se æstimans respectu Diuinæ Sapientiæ: vtpote non valens comprehendere Dei iudicia atque opera. Hinc est quòd in contemplationis adeptione iter ad eam perueniendi pluribus huius mundi sapientibus nil adeo interclusit, quàm quòd se humiliare dedignati sunt, scilicet suum intellectum captiuando & subdendo arcanis redemptionis per Christum Iesum Redemptorem nostrum patratæ, ac eius operibus tam humilibus exemplis quæ nobis reliquit. Attamen qui per hoc ostium tam humile & bassum non ingreditur, fur est & latro, & frustra laborat, prout dicit Dominus: In vanitate sensus sui capite incedēs leuato,

id eſt, in magna intellectus ſui & ſcientiæ ſuæ æſtimatione, renuensq́ humiliari & effici vt paruulus, nunquam per illam humilem ianuam valebit intrare: immo ceſpitans retroibit inſtar quorundam Domini noſtri diſcipulorum : de quibus ſcriptum eſt, quòd abierunt retrorſum, cum eum intelligere non potuerunt. Quod etiam conſtat quibusdã contigiſſe viris doctiſsimis, qui vtinam tantam ſcientiæ copiã non acquiſiuiſſet, ſed potiùs in ſua ſimplicitate ſicut eorum patres abſque literatura permanſiſſent: non ratione ſcientiæ, quæ ex ſe proficua eſt, & plurimum prodeſt benè ea vtenti, humiliter, & in Dei gratia; ſed hoc prouenit ex ſuperbię ſurreptione, ſicut dicit Apoſtolus, Quia ſcientia inflat. Contingit etiam hoc ſecũdùm complexionum & perſonarum diuerſitatem: experientia enim cognoſcimus vinum optimum non parum nocere febricitantibus: enſem quoq́ furioſo, ſi ſeipſum eo occidat. Videmus præterea ægris oculis odioſam eſſe lucem, quæ ſanis eſt amabilis, dulcis, & delectabilis. Simile eſt de ſcientia, quæ cum ſit bona in ſe, homini tamen indiſpoſito, & moribus inordinato, ea abutenti multùm nocet.

Cap. XXXII.

Qui ſunt aptiores ad contemplationem.

SIcut ait Beatus Gregorius Moralium ſextò libro, ſunt quidã naturaliter, aut ex complexione vel aſſuefa-

assuefactione adeo ad exteriora occupationesq; terrenas proni, vt ad contemplationem erigi non possint: ad vitam verò actiuam multũ aptiores inueniuntur. Qui si contemplationi vacare conarentur, in magnos inciderent errores &blasphemias;eo quòd tantò deteriores cordis tumultus tolerant, quantò eis libentius ad cogitationes vacat. Vnde tales circa opera vitæ actiuæ versari habent.

Alii autem mentem habent ita tranquillam & ociosam, vt si eos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant: sed delectabiliter viuunt in cõsideratione operum Dei, vitæq; cœlestis. & hæc ruminantes ac tota humilitate de sua salute præmeditantes, quantùm valent mentes suas ab exercitatione immoderati laboris abstrahant. Sępè enim qui Deum contemplari quieti poterant, occupationibus pressi ceciderunt. Et sic tales circa opera exteriora versantes, potiùs deficerent quàm proficerent. Sunt alii qui ex consuetudine, vel ex virtute contemplationis, vel ex excessiuo Dei amore, aut fortè eis à suis progenitoribus inest, vt habeant mentem habilem, & quasi ambidextri valeãt modò circa vnam, modò circa alteram vitam occupari: & tales decet esse Prælatos. Qui autem sunt de prima conditione, & statu, scilicet illorum qui ratione complexionis vel consuetudinis sunt habiles ad exteriora,frequenter errant: si se profundis cogitationibus tradunt; operationibus & occupationibus exteriobus derelictis. Accidit

quoque perſonas ſimplices & illiteratas eſſe de conditione ſecunda & ſtatu. & hi ſecurè poſſunt degere in ſolitudine, & ſæpè cogitare de ſua ſalute ſine alia terrena occupatione. Vnde manifeſtè apparet, quòd perſonę ſimplices non ſunt tanquam ineptæ à contemplatione repellendæ. Vidimus enim & experientiam videmus in ſanctis Eremitis, & in aliquibus fæminis plus in Dei amore quoſdam per contemplationem profeciſſe, quàm plures magni Clerici & religioſi literati proficiunt. Cuius rationē aſsignat Gerſon in ſuo monte contemplationis: quia iſta vita contemplatiua meliùs acquiritur per bonam & ſimplicem Humilitatem, quàm per magnam literaturam: ſicut dicit Salomon de Dei Sapientia, Quòd ipſa graditur cum ſimplicibus, & cum eis eſt ſermocinatio eius. Et ideo in alio loco nobis præcipitur: Quærite Deum in ſimplicitate cordis: quia ipſę eſt ſimpliciſsimus, & inuenitur per ſimplicitatem.

Cap. XXXIII.

De differentia inter ſcientiam & ſapientiam.

MAgnam differentiam aſsignant Doctores inter Sapientiam & Scientiam, & præcipuè Beatus Bernardus: quia ſcientia conuenit intellectui & ipſi ſoli: ſed ſapientia pertinet ad affectum. Et ideo

ideo secundùm nominis etymologiam, sapientia interpretatur quasi sapida scientia: qui sapor pertinet ad affectionem, desiderium, appetitum, & voluntatem illius personæ cui sapientia inest. Et idcirco potest esse in aliquo magna scientia vel cognitio, in quo erit modica, vel nulla sapientia. Ratio huius est, vt dicit Gerson, quia non habet saporem, vel affectionem ad illud quod scit. Et declarat hoc per aliqua exempla. Potest quis cognoscere naturam mellis, quia fortè audiuit aliquando de ea loquentes alios, vel in aliquo libro legit, sine hoc quod aliquando mellis dulcorē degustauerit. Rursum medici sciunt languorum naturam, & frequenter meliùs quàm idem languidus: sed quantum ad doloris sensum, manifestum est ipsos ægros meliùs scire ęgritudines, non per rationem scientiæ, sed ratione experientiæ. Simili modo potest quis habere maximam notitiam alicuius personę, sine hoc quòd habeat magnam affectionem amoris vel odii, complacentiæ vel displicentiæ ad illam. Et ex alia parte potest quis multum affici, amore vel complacentia, erga aliquam personam absque eius magna cognitione. Secundùm ergo prædicta possumus videre, quomodo in aliquo potest esse magna sapientia sine multa scientia: & magna scientia, sine multa sapientia. Ex prædictis claret quantum distant ad vacandum contemplationi deuoti simplices, & illiterati; & literati indeuoti.

Cap. XXXIIII.

Quomodo vita contemplatiua debet incipere à labore actiuæ.

PRIMVS gradus pertinens ad ſtatum Incipientium & Imperfectorum eſt, Humilis confeſſio pœnitentia mediante, qua quis in ſe amorem mundi cum prauis concupiſcentiis mortificat, ac motus illicitos, & prauas conſuetudines: huius eſt carnem caſtigare & domare, ne rationi rebellet, ſed ei ſubiiciatur. & hoc facit per *ieiunia, vigilias*, abſtinentiam, afflictiones, *lachrymas*, gemitus, & aſsidua ſuſpiria, & per laborem corporalem à Prælatis iniunctum. Qui ante talem pœnitentiam, vel ſine huiuſmodi labore & exercitio, repentè vellet vti perfecta & contemplatiua vita, hic ſeipſum seduceret: & eſſet ſicut qui vellet montem excelſum vnico ſaltu aſcendere. Et ideo dicit Beatus Gregorius, & alii ſancti, Quòd vita actiua quæ ſita eſt in laboribus & afflictionibus corporalibus, debet aſſumi ante contemplatiuam, tanquam aptans viam pro illa. Quod figuratum fuit in Iacob, qui ſeruiuit ſeptem annis pro Rachel typum gerente vitæ contemplatiuæ. priùs tamen ſuppoſita eſt ei Lya eius ſoror vitam actiuam deſignās. Ex quo notatur ſecundùm Gerſonem, iuuenes carnalibus adhuc tentationibus & vitiis plenos, magnos quoque peccatores, qui

res, qui multùm temporis vitæ suæ malè expenderunt, non posse neque debere mox se omninò tradere vitæ contemplatiuæ: cùm enim crederent se cogitare de Deo, & in loco secreto puras habere orationes, citiùs ipsi tunc & abundantiùs cogitarent ea, ad quæ ex suis malis inclinationibus afficerentur; & sic peiores efficerentur. Vnde & Seneca dissuadet, ne quis solus longo tempore degat. Et eadẽ ratione omnes sancti & Philosophi ociositatem damnant. Nihilominus ipsemet Seneca & sancti laudãt solitudinem & ociositatem contemplationis in exercitatis, ad liberiùs seruiendum Deo: sicut fecerunt sancti Eremitæ, & alii multi deuoti viri.

Cap. XXXV.

Quòd non omnes debent imitari gratiam singularem in solitudine habitandi quibusdam diuinitùs exhibitam.

QVibusdam ex Dei speciali munere exhibitum fuit, vt in iuuentute sua solitudini & solitariæ habitationi seipsos traderent. Quemadmodum D. Benedictus legitur fecisse, ipse tamen in Regula sua illud non consulit, sicut etiam faciunt alii Eremitæ & Doctores, persuadentes ne quis audeat attentare illud & aggredi: quia gratia singularis alicui data

non est omnino trahenda ad consequētiam, seu non omnibus est imitanda. Et qui quandoque oppositum ausi sunt facere, scilicet quærere solitudinem, & eremi ociositatem absque præcedente labore, & præuia instructione ac consuetudine conuersationis inter societatem, miserabiliter sunt defraudati. Rationē assignat præfatus Gerson dicens: Volare enim conati sunt antequam essent alati, & congredi bellum cum hoste im̄anissimo priusquam alios minores debellassent aduersarios, scilicet mundum & carnem. Et ideo dicit ipse quod non habet magnam fiduciam in quosdam nostri temporis Eremitas, se dicentes magnum afferre profectum sibiipsis: quod & sentiendum putat de fæminis in reclusoriis positis. Qui etiā scribens sororibus suis dicit: Scitis vos ipsæ sorores meæ dilectę quam necessitatē sustinuistis vsque huc esse in labore magno & forti: adhuc ex vobis aliquæ tali indigent, antequam potuissetis vos tenere in secreto & solitarias, & vos tradere omnino ad cogitandum de Deo in similitudine Eremitarum & reclusarum. Habemus enim & reclusorium non solum in nemoribus, locisq; desertis positum, sed vbicunq; possunt haberi vel exerceri tales loci ad declinandum mundum seu euitandum eius tumultum cum omnibus suis occupationibus & solicitudinibus. Propter hoc videmus in religionibus benè ordinatis, nouitios & insipientes oneratos fortiter in addiscendo, magnum habere seruitium in laboribus, & vigiliis, ieiuniis & clamo-

ribus & canticis, ad remouendum per iſta cogitationes, quas circa alia ſolitarii exiſtentes poſſent habere. ſed tamen aliqui benè experti in talibus pœnitentiis, & ſcientes tentationes & cogitationes prauas deuincere poſſunt diutius demorari in ſolitudine etiam abſq; labore. Vnde contingit aliquos eſſe tam fortis complexionis, ad vincendum domandumq́; cum labore tentationes ſuas quòd inhabiles ſunt ad perfectionem contemplationis: ſed oportet eos aſsiduè occupari laboribus vitæ actiuæ: & multi reperiuntur tales. E contrario eſt inuenire quoſdam, quibus ipſa vita actiua eſt graue onus & mirabiliter per eam impediuntur. Etiam accidit vt aliquis ſit talis & tàm benè in ſua naturali complexione ordinatus, vel etiam ex ſpeciali Dei gratia, quòd plùs vna die proficiet vacans contemplationi, quàm alius proficiet per ſpatium vnius anni. Verũtamen non intẽdo quòd quis ita vni vitæ ſtudeat, quod aliquando non intendat alteri, vel plus vel minus ſecundùm tempus, prout ſibi vtilius viderit expedire. non enim adeò ſe totum debet tradere vitæ actiuæ, quòd aliquando non habeat cogitare aliquid de Deo & de ſua conſcientia, ſcilicet ad confitendum peccata ſua & pœnitendum. Et è contrario, non ſit ita totus vacans contemplationi, quin aliquando oporteat eum laborare. Vnde ſemper in vna & eadem perſona oportet reperiri Martham cum Maria, & Mariam cum Martha, plus vel minus ſicut diximus: talis tamen ab illa vita denominabitur cui plùs incubuerit.

CAP.

Cap. XXXVI.

Quòd Diuinus amor est Principium & Finis vitæ contemplatiuæ.

RADIX & principium vitæ contemplatiuæ debet esse Amor Dei, id est quod propter eum vita deseratur mundana, omnesq; solicitudines & occupationes exteriores homo fugiat, vt se totus tradat Deo. Qui autem oppositum facit, seipsum decipit: & sæpè non perueniet ad laudabilem finē, nisi per pœnitentiam se emendatum reddiderit. Quales sunt multi religionem intrantes, vel literarum studio intendentes, non ex Dei amore, sed ex desidia simulatè laborē fugiunt mundi; vel vt habeant vnde viuant; vel ex vanitate & superbia, cupientes magnos & deuotos religiosos reputari; vel ex curiositate solummodo, scilicet vt sciant: cuiusmodi magni fuerūt Philosophi. Amor quoque Dei debet esse contemplationis finis: & hoc est quod eius amore & dilectione satagat homo de bono in melius proficere, & ab omni alio negotio & occupatione segregari terrena, tali scilicet quæ sit notabiliter contemplationis impeditiua. Neq; enim nescius sum, quod ad vacandum contemplationi & ad pigritiam & inordinatam tristitiam propulsandā, interdum necessaria & admodum proficua est modica & moderata occupatio. Diuinum amorem esse

finem contemplationis teſtatur Apoſtolus, cum ait: Plenitudo legis eſt Dilectio. Vnde in Lege Diuina, quæ ſapientia vel Theologia nuncupatur, ille debet æſtimari excellentior Magiſter & Doctor, qui Deum plus amat: ille namq; vitam perfectiorem & nobiliorem ſtatum ſortitur, qui Deum ardentiùs & rectiùs diligit. Et quia vita contemplatiua in exercitatis aptior eſt ad diligendum Deum, eò quòd eſt ſicut quædam ſchola vel gymnaſium vbi citiùs & faciliùs iſta ars Diuini amoris acquiritur: ideo vita iſta plus approbatur & commendatur in Sacra ſcriptura & à Sanctis Doctoribus; & præcipuè à vero Deo amoris Chriſto IESV, qui hanc protulit ſententiam: Maria optimam partem elegit. Et quæ eſt iſta pars optima? Reuera iſta ſcilicet quòd illa ſedebat ſecus pedes Domini, & audiebat verbum illius; & audiens eius amore inflammabatur. Notandum tñ eſt quòd frequenter quis in ſua vita actiua plus diligit Deum, quàm alius in ſua contemplatiua: & talis eſt perfectior, licet ſit in imperfectiori & humiliori ſtatu quàm contemplatiuus: & vita actiua illius perfectior erit contemplatiua alterius, quamuis ex ſe ſit in ſtatu imperfectiori. Vnde patet illos ſeduci qui putant finem vitæ contemplatiuæ eſſe duntaxat ſcire vel acquirere nouas veritates: quinimo præcipuus finis illius eſt Amare Deum, & guſtare quàm Bonus & ſuauis eſt. Eſto quòd ille ſapor vel guſtus, ſeu ſpirituale ſentimentum, fortè poteſt dici quidam cognitionis Modus: quia

amor ipse notitia est, sicut dicit Beatus Gregorius: quæ tamen cognitio est talis, & tam occulta, vt à nemine nisi qui ea fruitur, dignosci queat: quia per sermocinationem vel doctrinam nequaquam ostendi seu explicari potest. sicut consueuit dici de aliquo graui languore, quod nemo illius dolore ita vehementer afficitur sicut ipse patiens.

CAP. XXXVII.

In quo consistit Perfectio vitæ contemplatiuæ, per similitudinem mundani amoris.

DEclarare conuenit aliquatenus antequã vlteriùs procedamus, in quo perfectio consistit vitæ contemplatiuæ. Quãuis autem in pręcedenti Capitulo diximus, Dei amorem finem esse vitæ contemplatiuæ, nihilominus tamen, vt dicit Gerson ita potest dici, quòd ad illum finem, scilicet Dei amorem omnia opera nostra referenda sunt. Qua de causa volo aliquas conditiones ponere vitæ contemplatiuæ; non quidem quòd ego has sufficienter cognoscam; quin potiùs de his loquor sicut cæcus de coloribus, referens ea quæ Sancti nobis in suis libris tradiderunt, alia expertioribus in hac materia relinquens. Et vt faciliùs apprehendere valeamus, qualis debet esse amor Dei, cui perfectio vitæ contemplatiuæ

templatiuæ conuenit, volo hoc per eius contrarium enodare, ſcilicet, per amorem mundanum: eò quòd illum longè meliùs & famulariùs quàm Diuinum cognoſcimus, & experimur. Conſideremus igitur quid operatur Amor mundi in homine profundè in eo poſitus; ſicut eſt amor argenti, auri, honoris, dignitatis, vel prauæ carnalitatis. Certum eſt quòd in tali amore homo primo languet præ auiditate conſequendi illud, quod ſingulariter (licet ſtultè) diligit. Deinde ita mentem ſuam, & totum cor ſuum, & intellectum in re amata apponit, vt nil aliud niſi illam cogitare queat. Itaque ſui ipſius obliuiſcitur, omnem deponit pudorem, & nihil eſt quod continere vel abſtrahere eum à re amata valeat. neq; labor, neq; vexatio, neq; periculum, neq; mors, neq; amicorum conſilium, neq; timor Dei vel Diuinorum iudiciorum. Si dormiat, rem amatam ſomniat; ſi vigilet, nil aliud curat audire, neq; loqui; adeo vt vſum rationis amittat, & fiat ſicut amens, aut ebrius ſiue furibundus. Nihil eſt quod huiusmodi hominem à tali amore amouere poſſet: neq; quod ipſe formidaret vel recuſaret facere, dum tamen illud poſſet obtinere, cuius amore ſtulto & mundano ita ardet & vulneratur. Obliuiſcitur adhuc omnia bona tàm præſentis quã futuræ vitę. Vnde ſi quando quisquam de Paradiſo quicquam fortè loquatur, aut de Inferno, ſeu de morte, videtur ei quoddã eſſe ſomnium aut fabula. Neq; ad modicum etiam tempus huiuſmodi ſpiritualem cogitationem intra ſe

tra se retinet vel recipit: eò quòd amor carnalis, vel mundanus citissimè eam inde repellit.

Cap. XXXVIII.

Qualis debet esse amor Dei, quem Contemplatiuus debet habere.

SEcundùm præmissum exemplum consideremus pariformiter, quòd Amor Dei esset in aliquo tãtus, & talis, vt eum faceret penitùs mundum contemnere, & illius obliuisci; sicut mundi Amor facit obliuisci Dei: & quòd esset adeò ardens & fortis, sicque radicatus in corde, vt nequiret & nesciret sponte neque liberè aliunde cogitare: neque metueret vilipensionem & opprobria, seu increpationes & persecutiones, nec adhuc ipsam mortem præ ardore Diuini amoris: atque omnia quæ mundi sunt visa, audita, & ad memoriam reducta, viderentur ei quoddam somnium & fabula esse, propter Diuinum honorem & gloriam, ea omnia vilipendens, & breuiter mundi iudicio tanquam demens & ebrius ęstimaretur, eò quòd ea quæ mundi sunt, spernit: vilius ea æstimans quàm quæ Dei & paradisi sunt, mundano absorpti amore extimant. Tũc ego dico, quod iste talis esset amor Dei perfectus. Ad quem toto conatu verus contemplatiuus conari debet ascendere per suam contemplationem. Et in tali statu amoris existens, meritò dicendus esset mortuus mundo, & crucifixus: eò quòd nihil eius eum detinere va-

nere valet: & viueret Deo, dormiret vanitatibus huius ſæculi, & bonis æternis vigilaret;ad vniuerſa quæ per homines mundanos fiunt, corporis oculos haberet obtruſos & ſopitos, ſed ad ſanctorum gaudia patulos. Et hoc eſt quod ſancti Doctores aſſeuerant figurari per Moyſem, Qui volens cum Deo ſermonem habere, ingreſſus eſt caliginem: per hoc inſinuās, qui ad Diuini amoris perfectionem peruenire cupit, intrare oportere obliuionem mundanarū rerum, cuius typum illa caligo gerebat, vt ſcilicet neque videat, neque intendat, neque afficiatur ad eas. Sed qualiter hunc Dei amorem, qualem deſcripſimus, acquirere valeamus, aliqualiter oſtēdamus. Iſte quippe eſt Finis vitæ contemplatiuæ: & qui ad iſtum peruenerit amorem, qui huiuſmodi eſt, verticem attigit Montis, vbi cum tribus diſcipulis Chriſtus transfiguratus eſt: ille loquitur Deo in figura Moyſi quando legem accepit: iſte talis rapitur in ſpiritu, vel potius ſupra ſpiritum: huius conuerſatio in Cœlis eſt, iſte talis amore viuit, & feliciter & delectabiliter graditur ſine aliqua fumi vel caliginis obſcuritate. Verumtamen Fratres, proh dolor, quàm raris hæc gratia conceditur, & quàm modicum durat quamdiu in hoc exilio demoramur.

Cap. XXXIX.

De duobus modis, ſilentii & ſolitudinis.

De *duobus modis, silentii & solitudinis.*

SEcundùm statuum & humanarum conditionum varietatem, quisque potest sibi locum eligere secretum vt ibi in pace silentio quiescat; verum est tamen quòd principale secretum debet potiùs intra animam, quàm extra esse: hoc est, vt anima pellat eminus ab habitaculo sui cordis omnem humanam & mundanam sollicitudinem, & omnem vanam & noxiam cogitationem, & cuncta quæ eam impedire possunt, vt quò tendit perueniat. Interdum quippe contingit, vt quis solus corpore degens, & ab hominum consortio separatus, non propter hoc minores patiatur phantasias & cogitationes, ac melancholias: quin potius in seipso grauissimam & valdè onerosam tolerat societatem, quæ videlicet phantasię varios in eo tumultus generant, & magnas confabulationes, & garrulationes ante suę mentis oculos; modo vnũ modo aliud repræsentantes, deducẽtes eum modò ad coquinam, modò ad forum: offerentes ei im̃undas & carnales voluptates: obiiciendo quoque ei nũc choreas, nũc res pulchras, cantilenas, & huiusmodi alias vanitates, vt eum in peccatum præcipitent: secundùm quod de seipso Beatus Hieronymus humiliter confitetur: qui cùm nonnisi feris & scorpionibus associatus esset, interdum nihilominus cogitatione erat inter choreas puellarum saltantium. Rursum huiusmodi phantasiæ, siue cogitationes, prouocant animam solitariè degentem ad iram; & faciunt eam cum absente ac si esset præsens litigare, & verborum iniuriis eum lacessere.

lacessere. Aliquando numerabit argentum, & magnum thesaurum asportans faciet mercationes. Crebrò quoque mare suis desideriis transfretabit; nonnunquam etiam per diuersas terras transcurret; constituitur præterea in magnis dignitatibus. Itaque talis anima huiusmodi phantasiis & stultitiis quamuis sit sola, sæpè impletur. Vnde non in secreto & solitudine verè commoratur, licet exteriùs solitaria manere videatur. Neq; putanda est deuota anima contemplationi vacãs omnino sola esse, quia nunquam minùs sola quàm cùm est sola. Istarum tamen duarum solitudinum consortia multum inter se distant: nam deuota anima & contemplatiua non est sola, quia optimam, proficuam, & delectabilem possidet societatem, scilicet Deum & Sanctos, cum quibus degit per sancta desideria & deuotas cogitationes. altera autem, id est inutiliter vagabunda, habet societatem valdè nociuam, & in nullo ei proficuam.

Cap. XL.

Disputat, quòd contemplatiua vita primò proficit sibiipsi.

TRibus motiuis siue rationibus inter alias quidam admirantur, cùm quis se tradit contemplationi. Prima, quia contemplatiui sibi solùm prodesse videntur. Secunda, quia videntur plus velle

inuestigare & sapere quàm oportet, & in altū velle volare. Tertia, quia multi seducuntur & in amētiam & melancholiam vertūtur. Ad quas tres rationes, si fortè rationes dici possunt, respondet Gerson, referens Sanctos Doctores, qui de hac materia copiosè, subtiliter, & profundè loquūtur. Et primò quòd aliquis cōtēplationi intendens sibiipsi proficit multò plùs atq; diuiniùs, ampliùsq; Deo placet, quàm si vitæ actiuæ intenderet: & hoc sufficit. Nihil quippè post Deum plus debeo diligere quàm meipsum, & ampliùs etiam quàm residuum totius mundi. Vnde debeo diligere id quod amplius placet Deo, & illam vitam plus acceptare, qua ei valeo fieri acceptior quàm modicum acquirere meriti: & forsan volens alium lucri facere, detrimentum mei facerem, meipsum damnans. Hîc intelligenda sunt cū quis est tam liber, vt pro libito voluntatis suæ ita possit vni vitæ vacare, sicut & alteri. Et hoc dico propter habentes publica officia, & propter Prælatos, & alios in dignitate constitutos, quæ eos ad intendendum operibus vitę actiuæ obligant. Et simile est de mulieribus maritatis, quarum est pueros suos & familiam gubernare: & de illis qui suis parentibus ministrare tenentur. Si igitur isti pro tunc cùm curæ vel profectui aliorum studere debent, contemplari vellent, ipsi seipsos seducerent: & esset hæc quædam nequam & periculosa tentatio, scilicet vt esset eis delectabile semper contemplationi intendere, spretis vel postpositis his, ad quæ tenentur: &

tur: & ideo non solùm sibiipsis, sed etiam Reipublicæ nocerent. Secùs autem est de his, qui ratione officii aliis ministrare non sunt astricti.

CAP. XLI.

Quòd contemplatiui aliis etiam multùm proficiunt.

Consequenter ostendendum est personas contemplatiuas, non solùm sibiipsis, verùm etiam aliis non modicum esse proficuas. Primò eò, quòd aliis præbent exemplum bene viuendi, operibus prædicantes Deum super omnia esse amandum,& cuncta esse vanitatem, & ideo contemnenda. Et hęc non est paruipendenda doctrina,sed tantò præstantior quantò opera constant de fictione minus esse suspecta quàm verba. Rursus contemplatiui per suas deuotas orationes aliis omnibus prosunt, sed & sæpè euenit,vt hominibus negotiis mundi deditis, quamuis sceleratis, eorum meritis Deus aliquod magnum conferat,scilicet pacem: nihil enim possumus sine speciali Dei gratia, quam citiùs à Deo impetrant veri contemplatiui, quàm actiui. Sunt autem contemplatiui in Ecclesia sicut oculi in corpore illuminantes,& dirigentes vniuersa,quę per alia membra fiunt. Et si oculi non laborant sicut manus & pedes, non propter hoc manus vel pes dicere habet quòd oculi nonnisi sibiipsis pro-

ficiunt. Talium ſiquidem contemplatiuorum eſt, aliorum, qui non ſunt ita illuminati & ad ſpiritualia eleuati, opera dirigere, & in Deum referre: nam qui cor ad ſuperna eleuatũ habent, etiãſi in ſæculo commorentur, per ſeipſos ſciunt, & poterunt in Deum ea quę agunt bona, ſicut in finem ordinare. Verũtamen non dico quòd in caſu neceſsitatis contemplatiuus non habeat ſuam contemplationem prætermittere, ſcilicet ad ſubueniendum alterius neceſsitati. Qui verò vtranq; ſimul, & perfectę vitam tenere poſſet, iſte eſſet melior: ſicut Beatus Gregorius, & Beatus Bernardus, & alii Sancti tenuerunt. Et qui diligenter aduerteret quantùm anima, & ſpiritualia bona excedunt *corpus & bona temporalia*; iſte palam cognoſceret, quòd ad ſuccurrendũ aliorum neceſſitatibus corporalibus, plùs proficit toti Eccleſiæ vna alicuius viri contemplatiui oratio, quàm bis centũ eorum, qui operibus actiuæ vitę ſua ſponte & non ex obedientia intendunt. Et longè plùs proficiunt quàm ſi in mundo ſe occuparent, non ad ſuccurrendum aliis, ſed pro commodis propriis, & interdum in damnum aliorum. Itaque dico quod ſi quis ad vacandum vitę contemplatiuæ ſe inſtinctu Spiritus Sancti ſenſerit inclinari, aut moueri, & hoc alicuius viri ſpiritualis conſilio agnouerit, non confidens in ſeipſo, eò quòd facilè poſſet decipi, recipiens Angelum Sathanæ pro Angelo lucis, iſte talis ſine vituperio actiuæ poterit ſe dare vitæ contemplatiuæ: & hoc erit in eo laudabile, & non modicam propter

hoc

hoc recipiet in cœlis mercedem: nisi fortè per contrarium talis Prælato suo obedire teneretur, seu aliquod publicum officium exercere, aut alicui in casu vrgentis vel extremæ necessitatis subuenire. Vrgentem dico necessitatem, cum esset verisimile, quòd aliqui possent in corpore vel anima perire, si ipse eis valens remedium non impenderet.

CAP. XLII.

Ostendit exemplo non esse superbiam, vt quidam existimant, intendere contemplationi.

NEque dicendum est secundùm præfatum Gersonem quantùm ad secundam rationem ante dictam, quòd qui contemplationis fini vacat, quem superius exposui, hoc est ad summè amandũ Deum ex toto corde suo, iste talis nimis altè tendat, aut præsumptuosè agat, quin potius si quis ad hoc aptus est, & hanc à Deo consecutus est gratiam, deficeret, & minùs benè ageret, prout videtur, si Diuino munere non vteretur: præsertim Ecclesiastici & Religiosi, quorum vita ad hoc ordinatur potiùs quàm ad actiuam. nam Clericis maximè Theologis (si quod isti dicunt verum esset) eorum sciẽtia non solùm non prodesset, verùm etiam multùm obesset, inde quippe efficerentur tumidi, vani, vacui, & superbi. Vlterius hoc patet ad oculum per sequens

exemplum. Erit in curia Regis aliquis coquinæ administrator, cui Rex talem largietur gratiam, ſcilicet faciens eum ſuum Camerarium, quia iudicat eum ad hoc ſufficientem, ſicque placet Regi; nulli dubium quòd ſi prædictus miniſter hoc recuſat ob ſuam deſidiam, vel puſillanimitatem, aut voracitatem, dicens ſe potiùs in officio velle miniſtrare coquinæ, iſte talis multùm eſt reprehenſibilis. Eodem modo qui poteſt Deo in aliquo excellenti ſtatu ſeruire, & voluerit circa res minimas verſari, neque humilitas eum excuſabit; ſed fictioni & tempori cordis hoc imputabitur. Amplius dico quod deficiunt & errant qui in ſuis contemplationibus pluſquam oportet inquirere volunt. Valde quippè eſt eis humilitas neceſſaria, charitatis cuſtos & nutrix.

Cap. XLIII.

Quantùm actiuos contemplatiui præcellunt.

QVantùm ad tertiam rationem quod ſcilicet aliqui contemplatiui falluntur & efficiuntur dementes & melancholici, reſpondet prædictus Gerſon, quòd eodem modo in vita actiua multi decipiuntur, non habentes diſcretionem quæ requiritur ad opus cœptum conſumandum. Neq; omnibus hæc gratia exhibetur, ſcilicet intendere contemplationi certis de cauſis iam aſsignatis, quemadmodum

modum ait Apostolus: Vnusquisq; habet proprium donum à Deo: vnus sic, alius verò sic. Et iterum si in corpore omnia membra essent, oculus vbi manus &c. Verùm est tamen quod homines mundani facilè iudicant contemplatiuos esse amentes & melancholicos, quia non faciunt sicut & ipsi; nam omnia paruipendunt, quæ illi nimis amant & magnipendunt: sed non vident magnas consolationes & sancta opera, & spirituales diuitias quas acquirunt contemplatiui mundum spernentes,& à se procul pellentes omnem auaritiam, iram, inuidiam, & vniuersam Vanitatem. Quæ huius mundi amatoribus non modicam præstant vexationem,& contemplatiui viuunt in magna quiete & pace suæ Conscientiæ: quæ est tam magnum bonum,vt aliud ei hîc nequeat comparari; & loco mundanarum occupationum super terram in angustissimo loco & re modica,ipsi contemplatiui occupantur in maiori & ampliori loco atque negotio quàm sit totus Mundus, hoc est in Deo. Quid per hoc exprimere velim, norunt in talibus experti. Certum siquidem est, quòd vita rationalis creaturæ consistit potius in operatione intellectus seu rationis quàm in aliquo alio, hoc est in rationalibus meditationibus, & in amore spontaneo. Vnde illi & quasi solùm dicendi sunt viuere, qui in contemplatione tali cibo & potu reficiuntur; & non hi qui animas suas & vitam non plùs quàm bestiæ ad cælestia leuant: nam isti comedunt & bibunt, exultant,gaudent, & rident,&

sunt occupati in vanitatibus & leuitatibus; & sua corpora laborant: & sic per hunc modum sunt sicut pecora. Sed fortè dicent isti, quòd suis laboribus aliis auxilium præstant: Hoc idem faciunt equi & asini, & aliquando plus. Quamuis hoc sit laudabile in eo, qui non valet neque scit aliud, & illud complet fideliter, id est recta intentione, & bono fine, scilicet ad seruiendum Deo, & subueniendum proximo. Fateor tamen contemplatiuos in negotiis mundanis non esse ita sapientes & prudentes, sicut sunt actiui. Ratio est secundùm prædictum Doctorem, quia suum ingenium & intentionem circa talia non apponunt: vnde fit eos & simplices & insipientes iudicari. sed ipsi de hoc non curant; nam ad hoc vocati sunt secundùm Apostolum, & ad hoc totis viribus nituntur, scilicet stultos reputari vt possint esse sapientes.

CAP. XLIIII.
Quàm est necessaria contemplatiuo Diuina gratia.

IAm superiùs aliqualiter exposuimus, quòd silentium alterum est extra animam, alterum intra; & quòd contemplatiuus non tàm satagit exterius silentium & secretum attingere, quàm interius. Ad quod acquirendum est necessaria custodia & secretum Cellæ. dicit enim Beatus Bernardus, quòd Speciosus

ciosus animæ IESVS Christus verecundus est amicus, neque libenter ad sponsam suam accedit multitudine præsente; quærit autem esse solus. Oportet igitur animam à se omnino expellere exterius, & interius omnes occupationes, & solummodo esse sollicitam & intẽtam ad recipiendum Sponsum suum, quoniam quidem est simplex & vnicus; ideo vult quæri in simplicitate & vnitate cordis. Tale autem cor, scilicet circa exteriora occupatum, non est simplex & vnitum, sed humanis, vanis, & illicitis curis multipliciter diuisum. Sed heu Fratres ad quantam miseriam nobilis Anima redacta est propter peccatum, quæ in primò statu innocentiæ ordinata fuerat ad contemplandum Deum Creatorem suum, & considerandum spiritualia: quod nũc tanta pœna & difficultate, onere corruptionis suæ aggrauata, vix explere potest. Quod benè experiũtur qui ad hoc conantur. O DEVS meus quid est nunc illud, quod ipsam animam in altum ferre & congregare ad vnitatem & reducere ad simplicitatem posset, & eam ab hoc procelloso & fluctuanti tumultuosoque mari per iñumerabiles sollicitudines, per diuersas phantasias & imaginationes velociter inundantes eripere? Certè hoc nemo nisi virtus tuæ gratiæ valet facere; & huius maris magni & spatiosi quod intra nos est motus mitigare. Tu Domine suscitas egenum iacentem de puluere vanarum cogitationum, & eleuas pauperem de stercore inordinatarum delectationum, collocans eum in alto, vt

sedeat

ſedeat cum Principibus, id eſt cum Angelis & Sanctis, & conuerſatio eius ſit in cœlis. Hoc gratiæ munus illis verè & ſolùm conceditur qui accuratè & ardenter illud exquirunt, & ad hoc ſe diſponunt.

Cap. XLV.

Qualiter anima contemplatiua ſupra corpus eleuatur, & efficitur ſimplex & vnica.

NOn debemus exiſtimare quòd anima ſecundùm ſubſtantiam deſerit proprium corpus, cum in contemplatione rapitur ſecundùm communem curſum; ſed protunc dicitur eſſe, vbi fuerit Cor & amor eius. Secundùm enim B. Auguſtinũ, Anima veriùs eſt vbi amat quàm vbi animat, id eſt quàm in corpore quod viuificat. Dico igitur quòd talis Animæ deuotæ eleuatio extra mundum, & ſupra iſta corporalia vſque adſeipſam, vel vſque ad Angelos, vel certè vſque ad Creatorem ſuum, quia altiùs non poteſt aſcendere, fit per fortem & Sanctam meditationem, vel per ardentem Amorem. Itaq; talis fortis & Sancta meditatio, vel Amoris ardor, virtute eſt tam potens, vt faciat eam obliuiſci, & ceſſare cæteras alias operationes & phantaſias, ac ſi eſſet in perfecta quiete & in quodam dulci ſopore. & ſi penitus tales operationes non ceſſant, non tamen valẽt

interrum-

interrumpere vel ſuperare illam validam meditationem ſeu feruidam dilectionem, propter ſuam vigoroſam virtutem. Oportet quoque vt anima in tali meditatione totaliter ſit occupata & amore feruenti, neque ſit ei cura protunc de quacunq; alia re, neque ad alia reſpiciat, niſi fortè ea curſim tranſcurrens: non tamen in eis pedem figens, id eſt non demoretur in talibus. Et hoc poſſe fieri quotidiana experientia in rebus minoribus nobis oſtendit. Hoc aſſerit Ariſtoteles dicens, Quod contingit nonunquam quempiam ſuper aliqua re tam vehementer meditari, vt apertis oculis non videat illud quod ante ipſum tranſit: & ſæpè illi cum quibus eſt loquentur & facient coram eo multa, quorum ipſe nihil ſciet; ſed in ſua vehementi meditatione perſeuerabit ac ſi dormiret. Vnde & de tali conſueuit dici iſtud commune prouerbium: Iſte ſuos meditatur amores. Talem modum raptus concipiunt aliquãdo Scholaſtici, cùm ad compilandum aliqua ſubtilia intendunt. Tale quoque aliquid ſolet accidere pictoribus, & aliarum ſubtilium artium artificibus poſitis in vehementibus imaginationibus. Legitur quippe de quodã Philoſopho nomine Archimedes in Geometricis peritiſsimo, quod decreuit imaginãdo facere ſubtilia inſtrumenta ad expugnandum, defendendum, & capiendum vrbes. & cùm vrbem quam prædictus Philoſophus incolebat ab hoſtibus capi contingeret, iuſsit Dux exercitus, ne prenominatus Philoſophus necaretur: & cum à caſu quidam ad

dam ad eum intrasset & in illis vehementibus imaginationibus occupatum reperiret, interrogauit eum quod esset eius nomen; ille verò manens fixus & intentus in suis imaginationibus nesciebat neq; attendebat quid ab eo quæreret, nisi quòd innuebat ei, ne eum impediret, nihil aliud respondens: vnde & vitam perdidit. Ecce quàm attenta erat istius cogitatio, vt eius virtute, neque inuasionem propriæ Vrbis, neq; hostem qui eum occiderit, agnouerit. Alius quoq; Philosophus nomine Carneades sæpè ad mensam sedens obliuiscebatur sumere cibum, & oportebat, ne inedia periret, vt quędam eius ancilla sibi victum capiendum subministraret. De quo Valerius quod prędiximus recitans dicit, eum solum propter animam vixisse, & corpore veluti re extera & inutili fuisse circumseptum. Prędicta adduximus exempla ad demonstrandum Quòd anima imaginationes & sollicitudines inutiles à se posit expellere, vt valeat ad altiora & sibi magis proficua eleuari & ascendere; & sic reduci ad vnitatem & simplicitatem, intendens duntaxat quomodo posit peruenire ad suum Creatorē qui est eius Locus, Finis & Amor: quamuis hoc facere tantò sit fortiùs & difficiliùs scilicet, quod in præmisis exemplis ostendimus; quantò oportet nos vti spiritualibus meditationibus, & habere cogitationes altiores & magis extraneas.

CAP.

Cap. XLVI.

De diuersis modis, quos in tractando de Contemplatione Sancti habuêre.

Richardus de Sancto victore, quendam edidit librum in quinque partes diuisum, vbi subtiliter &profundè tractat hanc materiam contemplationis, eam in sex species diuidens. Quarum duę ponuntur in Imaginatione, duæ in Ratione, & duæ in Intelligentia. & secundũ hoc prędictus Doctor ponit intra animam tres cœlos secundùm quod ipsa anima circumuoluitur diuersimodè cogitans siuè meditans, scilicet vel corporea quæ sensibus exterioribus percipiuntur; aut seipsam vel Angelos, siuè eorum statum; aut reuera ipsa contemplans Deitatem. Et præsertim præfatus Richardus in quinta parte illius libri tradit, quomodo contemplatio tribus modis formatur, siue diuersificatur. Aliquando inquantum ipsa anima interdum amplius dilatatur, quandoque per hoc quod plùs eleuat anima suum intellectum, quandoque autem secundùm quòd habet ipsum intellectum sicut alienatum & oblitum. Declarat verò quomodo hoc fiat, adducens auctoritates & exempla Sacræ scripturæ: Accidit siquidem hoc, vel per vehementem Admirationem, vel præ feruore Deuotionis,vel præ magnitudine

gnitudine Delectationis, & spiritualis Consolationis. Sed quia intentio mea est loqui non subtiliter, at verè & breuiter, tùm propter materiæ subtilitatem quæ pertinet ad magnos Theologos, tùm etiam quia meum excedit intellectum, de ea modicum loquendum est. & ideo ponemus hîc modos contemplationis qui à simplicioribus capi & intelligi faciliùs possint, quos Sancti exercuerunt & in suis scriptis nobis tradiderunt. Beatus verò Augustinus in libro Confessionum describit quendam certum modum contemplandi, quem cum matre sua habuit, stans ad quandam hortuli fenestram, non longò ante eiusdem suæ parentis obitum. Beatus præterea Gregorius in *suis Moralibus* largissimè loquitur de contemplatione, monstrans pericula & commoda, quæ in ea sunt: sed particularem modum intrandi ad eam, ibiq; manendi, inibi non tradit. Sanctus Hieronymus inter cætera scribit quendam modum ad Eustochiam virginem; scilicet, vt cogitaret horam mortis: qualeq; tunc præmium esset perceptura qualiter Virgo Maria vna cum Filio suo Redemptore nostro, & Sanctis Angelis, atq; Virginibus exirent obuiam ei, illud Canticum concinentes quod post transitum filiorum Israël per mare rubrum Maria cecinit soror Moysi: Cantemus Domino; gloriosè eñ &c. De seipso dicit etiam idem B. Hieronymus, quòd post validas tentationes & sæuas pectoris sui tunsiones sibi assiduis fletibus & lachrymis Diuinum auxilium quærenti visum est Angelorum

lorum intereſſe cœtibus præ magnitudine pacis & ſpiritualis lætitiæ ſuæ conſcientiæ, ſibi poſt ſuam tribulationem & pœnitentiam à Deo cœlitus tranſmiſſæ. Communiter omnes Doctores in hoc modo concordant;ſcilicet, vt homo meditetur terribilia Infernorum ſupplicia, Paradiſi gaudia, peccata propria,mundi vanitatem. Tamen quia de iis materiis in via Purgatiua,Illuminatiua,& Vnitiua,ſatis locuti ſumus : adhuc alium quærimus contemplationis modum. Sanctus igitur Bernardus, in omnibus ferè ſermonibus ſuper Cantica tractat vnum modum, ſcilicet, matrimonii ſpiritualis inter Deum & animam : quem ſequitur quidam alius nouus Doctor inter Deum & animam ſimiliter quoddam contemplans ſpirituale matrimonium.& intitulatur ille liber Horologium æternę ſapientiæ. Et reuera iſte modus eſt arduus & ſubtilis & ſatis periculoſus, & maximè his qui eum tenere vellent in principio ſuę conuerſionis. Rationē huius aſsignat Gerſon ſic dicens: quia cum tales nouitii & in ſpiritualibus minimè exercitati inciperent meditari ſpirituale matrimonium,facilè tranſirent ad carnalis recordationē, & quærentes puritatem animæ,plus ſordeſcerent.

Cap. XLVII.

De modo contemplationis, quem in initio ſuæ conuerſionis B.Bernardus habuit.

DE seipso refert D. Bernardus, qualiter in suæ exordio conuersionis agnouit sibi esse necessarium Habere bona opera & merita, quæ ex seipso nequibat habere & exigere: & ideò prouidit sibi acquirere hęc ex meritis Christi Redemptoris nostri: & tunc accuratissimè meditabatur totius vitæ Dominicę decursum, à Conceptione vsq; ad Ascensionem: & ex vniuersis pœnis & amaritudinibus eius collegit sibi fasciculum mirrhæ, qui assiduè inter eius vbera commoraretur: atq; illum iugi memoria in suo pectore collocauit, ei intimè compatiendo. Propter quod concludo D. Bernardum suam contemplationem & spiritualem ascensum, à vita Domini inchoasse, eam crebrò meditando. secundùm quod de B. Cecilia legimus, quòd Euangelium Christi semper in suo pectore gerebat absconditum; scilicet eius vitam assiduè meditando: & diebus ac noctibus non cessabat à colloquiis Diuinis & oratione. Et Doctor Seraphicus Bonauentura, in suo Stimulo amoris tractat quoq; hanc materiam, & specialiter de Passione Dñi & Redemptoris nostri IESV Christi, ostendens Quod in ea inuenitur omne Bonum, & quod ipsa est ostium huius viæ, scilicet Contemplationis; & qui aliunde vult ingredi, ipse seipsum decipit. Et confirmat præfatus Doctor suam sententiam auctoritate Domini, qui ait: Ego sum Via, Veritas, & Vita. Via per quam est gradiendum, reVitas gradientem illuminans, Vita euntem recrans, sustentans, & remunerans. Sunt & nonnulli

commu-

communiter qui non habent alium modum in sua Contemplatione, nisi quem in aliquo deuoto libro didicerunt, legentes Vitam alicuius Sancti; vel aliquid huiusmodi aliud ad exercendam suam deuotionem secundùm materiam quam reperiunt: & istis semper sunt libri necessarii. Vnde iste modus per se solus non est sufficiens, nisi assuescerēt illum exercere absque librorum præsentia. Rursum sunt alii qui Diuina officia agentes in Ecclesia, discunt & exercitantur contemplari nitentes;& hoc difficillimum iudico, præcipue à principio; & vix per hanc viam poterit quis ad perfectionem contemplationis peruenire propter laborem cantui annexum. nisi tales forsan essent in secreto priùs assuefacti per Contemplationem. Et propter vitandam prolixitatem prætermissis multis aliis modis, quos in exercitiis & materiis contemplationis multę deuotæ personæ habuerunt, dicemus adhuc aliqua de ea.

Cap. XLVIII.

Quid est contemplatio, & de diuersis eius speciebus, & de materia qua debet Bonus Monachus contemplari.

SEcundùm Richardum, contemplatio est quidam liber animi intuitus in Diuina spectacula

cum admiratione suspensus. vel secundùm Beatum Augustinum, Contemplatio est quædam mentis illustratio ad inuisibilia Dei, animum salubriter alliciens. Secundùm autem Hugonem contemplatio est quædam intelligentiæ perspicacitas, quam habens omnia manifesta aperta visione cognoscit, secundùm illud: Spiritus omnia scrutatur: hoc est, omnia scrutari facit: etiam profunda Dei. Antequã autẽ species contemplationis distinguamus, est notandum cum præfato Richardo, quòd contemplatiuus potest in contemplatione per tres vias proficere. Prima est propria industria, & hoc secundùm illud quod sibi videtur multùm ei ad hoc adminiculum conferre posse. Et hi debent circa hoc diligenter studium adhibere, vt Diuinæ gratiæ auxilio mereantur altius ascendere. Secunda via est arte & doctrina alterius, sicut faciunt qui supra positas, & alias Sanctorum supra hac materia datas doctrinas obseruant, & imitantur. Tertia est, speciali gratia Dei hominem in altum ad sua arcana eleuare volentis. His igitur præmissis est aduertendum, quòd contemplatio distinguitur in tres partes seu species. Prima dicitur mentis dilatatio; & est quando contemplans humana industria extenditur & dilatatur supra id quod cogitat. Secunda dicitur mentis subleuatio; & est quando intellectus contemplantis Diuino lumine specialiter illustratus percipit ea, ad quæ non sufficit humana industria. Et quamuis illud quod intelligit sit supra rationem humanam, sic tamen

tamen eſt intra ſe quòd non alienatur neq; tranſit extra ſe, ſed videt ſe eſſe in ſe: licet non ſicut ante ſolebat. Tertia apellatur mentis alienatio: & hoc eſt cum videt ea ad quæ aſcendere nequit humana induſtria: in qua viſione adeò efficiturcontemplãs extra ſeipſum & extra ſolitum intellectus ſui iudicium, vt neſciat vbi eſt, neque qualiter eſt, ſcilicet an in corpore, vel extra corpus, & hoc alio nomine dicitur Raptus; de quo ſuperius in via Vnititiua locuti ſumus. Et nota hìc quod prima iſtarum trium ſpecierum quæ dicta eſt mentis dilatatio, iuuatur arte, exercitatione aſsidua,& diligentia nimia. Secunda, ſcilicet mentis ſubleuatio, iuuatur cœleſti lumine. quod interdum ſupra humanam induſtriam recipit, aliquando ſupra propriam conſcientiam, nonnunquam ſupra naturam. Et per hunc modum eleuati ſunt in altum Prophetæ, qui viderunt & dixerunt præterita & futura,& humanorum cordium occulta, ſine raptu & abſque alienatione à ſenſibus. Tertia, ſcilicet mentis alienatio ſiue Raptus fit, vel propter deuotionis exceſſum ex feruentiſsimo Dei amore prouenientem; vel propter nimium ſtuporem ſuper aliqua re, qua videtur homini valdè admirabilis; vel propter magnitudinem delectationis & gaudii, quod concipimus de aliquo beneficio intra noſmetipſos ex Dei ſpeciali gratia recepto. Et vlterius ſecundùm prædictum Doctorem aduertendũ, quòd contemplatiuus ſentiens ſe in ſua contemplatione frigidum, debet ſe ſpirituali arte calefacere,

vt queat contemplando citiùs ad Deum aſcendere, accipiens aliquam materiam deuotionis, ſeu feruoris excitatiuam, ſecundùm quod ſuperius diximus in meditationibus illarum trium viarum, ſcilicet Purgatiuæ, Illuminatiuæ, & Vnitiuæ. Sed quia vt ſupra diximus ſecundùm illum Seraphicum Doctorem eximium Bonauenturam, Oſtium per quod eſt ingreſſus ad contemplationem eſt Vita & Paſsio Domini noſtri IESV Chriſti, & qui aliunde voluerit introire ipſe ſe fallit: dicemus hic in quodam compendio de Vita Domini vſque ad Cænam.

CAP. XLIX.
Quomodo Contemplatiuus debet aſcendere in ſua contemplatione tribus modis ſecundùm Vitam & Paſsionem Domini.

SCire debes quod Chriſtus IESVS Deus & Homo Dei & hominum Mediator, ipſe eſt Via per quam ad Diuinitatis notitiam ſimul & Amorem debes aſcẽdere. ſecundùm enĩ Auguſtinum ſeptimo Confeſsionum Ad hoc Chriſtus carnem aſſumpſit, vt qui Deum ſpiritualiter intelligere non potuimus, per Chriſtum Verbum Caro factum, aſcenderemus ad notitiam & amorem ſpiritualem. In Chriſti ergo Vita & morte conſtitue tibi triplicem contemplationis modum

modum per deuota exercitia. Prima contemplatio ſit, vt affectu quodam dulci & affectu cordiali, licet quodammodo carnali Christo adhæreas, Christum comiteris iugiter, circa Chriſti Vitam & Mortem affectatus, & eius præſentia & recordatione in tuis exercitiis delectatus. In hac prima aſcenſione vel primo affectu, potes diuerſimodè tuum exercitium variare ſicut Chriſtum in vita multi diuerſimodè allecti, id eſt diuerſis intentionibus ſequebantur. Apoſtoli enim primò eum ſequebãtur ſola eius præſentia delectati, eius colloquio recreati, eius dulcedine & affabilitate attracti. Et tu etiam primò hoc modo ſequere Chriſtum, eſto in eius comitatu. Cogita quàm fuerit eius præſentia dulcis; cogita corporis elegantiam & ſpecioſitatem, Nam erat Specioſus forma præ filiis hominum. Attende ſuaues eius ſermones, & dulciſsimam doctrinam, & modum quo in omnibus ſe habuit, quàm dulciter & benignè verba illa melliflua protulit. Attende modum quo interiùs ſe habuit, quia ab intra mitis, Benignus, & ſuauis. Attende in eo ſenſum maturum, aſpectum venuſtum. Cogita in Chriſto profundiſsimam Sapientiam in corde, venuſtiſsimam eloquentiam in ore, optimam morum diſpoſitionem: & hoc modo Apoſtoli eum ſequebantur. Alii Chriſtum ſequebantur vt eorum curaret infirmitates; ſequere & tu eum interdum hoc modo, & humiliter proſtratus adora eum dicens: Domine, ſi vis potes me mundare: vel, IESV Fili Dauid miſerere mei.

Quidam ſequebantur eum propter miracula eius, & tu mirare potentiam eius in miraculis: naturam enim mutat, elementa commutat, demonſtrationes fugat, omnemq́; languorem curat. In his poteris eum cognoſcere eſſe Deum, qui naturæ ſuos in primordio indidit effectus naturales: ſalua ſibi ſemper in omnibus obedientia, etiam ad effectus ſupernaturales producendos. Et ſimilibus modis potes variare exercitium, & affectum in hac prima contemplatione.

Sed aduerte quòd licet hæc exercitatio perſonę ſpirituali ſatis vtilis ſit, ſcilicet occupare ſe circa mores, & geſtus IESV Chriſti Domini noſtri, tamen quantùm ad aſcenſum ad eius amorem non ſufficit, immo & per ſe parum prodeſt. Quid profuit Iudæ, Pilato, Herodi, vel Phariſæis quòd Chriſti mores vel geſtus aut præſentiam corporalem viderunt, qui eum imitari noluerunt? Terminus igitur huius primi modi contemplandi Vitam & Paſsionem Domini, ſecundùm Bernardum ſuper Cantica, erit tibi, vt ſicut Apoſtoli hoc modo tracti omnia mundana, ſcilicet diuitias, parentes, & omnia alia reliquerunt; ita & tu in hoc perſeuerabis gradu, vt cor tuum illa ſuauitas occupet, & totum ſibi amore vniuerſæ carnis ac carnalis illecebræ vendicet. Et breuiter, Homo cor ſuum debet extendere in tali exercitio, in affectùm & amorem humanitatis Chriſti, vt omnis affectus ſuus & appetitus ad dulcedinem humanitatis Chriſti transferatur. Et iſte primus gra-

mus gradus contemplandi Christum est Incipientium. Secundus modus contemplandi Vitam & Passionem Domini, est iam aliquantulum altior pręcedenti, scilicet non solùm circa humanitatem se exercere, sed vt dicit Bernardus, in homine Christo Deum inuenire: licet non Deum nudum, neq; nudum hominem: sed & Christum Deum pariter & Hominem comprehendere, Christumq; vt Deum pariter & Hominem diligere & adorare. Multum quidem fructum in exercitio confert circa Vitam & Passionem Christi Domini, si quoties legis vel cogitas Christum, hoc vel illud passum fuisse, vel fecisse: talem tibi de Christo conceptum poteris formare, vt tibi lucidè Deum & hominem repræsentet, id est vnam Personam significet, quæ simul est Deus & homo: vt quicquid legis vel cogitas Christum fecisse, siue in mortuis suscitandis, siue in miraculis faciendis, hominem fecisse Christum non dubites: quicquid legis Christum sustinuisse, siue in manuum perforatione, seu in pedum conclauatione, Deum credas indubitanter sustulisse: & hoc propter personæ vnitatem, in qua Diuinitas & Humanitas sine naturarum permixtione subsistiterunt. Et hoc credit quilibet verus Christianus. Sed quantò lucidiùs concipit deuotus, tantò in Christi Vita, Passione, & miraculis, pinguior erit affectus. Si Christum hominem cogitas, inde tibi dulcis affectus, & magna fiducia; quia homo mitissimus, benignissimus, nobilissimus, suauissimus,

totus decorus, gratiosus & formosus. Inde tibi fiducia accedendi, adorandi, & facilior conceptus: Nam facilior est nobis humanitatis notitia, vtpote menti impressa, quàm Dei à mente remotissima. Sed si Christum Deum cogitas, inde tibi omnia verba, facta, miracula, gestus, magis apparent metuenda, terrenda, horrenda, & admiranda. Et sic si vtrunque in Christo intelligis & concipis, magna tibi inde proueniet Deuotio, amor & fiducia; & rursum timor, & reuerentia.

Et iste secundus gradus contemplandi Christum est Proficientium.

Tertius modus contemplandi Vitam Domini, est iam per humanitatem Christi ad spiritualem affectum assurgere, & iam Christum Deum per speculum in ænigmate mentalibus oculis intueri: & sic ex humanitate ad noticiam, & amorem Diuinitatis peruenire. Et per huiusmodi mentis intuitum & adhæsionem & transformationem incipit quodam modo homo vnus spiritus cū Deo fieri, & extra seipsum transgredi: & ipsam veritatem intueri, & ad vnionem & adhæsionem habilitari. Vnde Augustinus septimo libro Confessionum ait: Iam admonitus redire ad me ipsum, intraui ad intima mea Duce te; & potui, quoniam factus es adiutor meus: & vidi qualicunque oculo animæ meæ super eundem oculum animæ meæ, super mentem meam, lucem Domini incommutabilem; non hanc vulgarem & conspicuam omni carni; neque quasi ex eodem ge-

dem genere, grandior erat, tanquam si ista multa multoq; clariùs claresceret, totumq; occuparet magnitudine, non illud illa erat, sed aliud valde ab istis. Qui nouit veritatem, nouit eam; & qui nouit eam, nouit æternitatem; charitas nouit eam. O æterna Veritas, & vera Charitas, & chara Æternitas, Tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte. Ecce iste est vltimus gradus contemplationis in hac peregrinatione, donec ascendamus ad essentialem Dei visionem. Sed caueat hic bestia, id est homo impurus, ne tangat montem hunc, neque adhuc appropiet; nam bestia quæ tetigerit montem, lapidabitur. Et iste Tertius gradus contēplandi Vitam Domini, est eorum qui iam sunt exercitati & appropinquant perfectioni.

Cap. L.

De Figuris, Prophetiis, & Scripturis circa Christi incarnationem.

Circa opus nostræ redemptionis versatur materia totius Scripturæ, & omnia in scriptura contenta ad illud referuntur. Ipsum futurum testamentum vetus pronunciat, Illud iam factum nouum clariùs demonstrat. Cogita igitur quàm multa in figuris, gestis, factis, oraculis, apparitionibus, per Reges, Prophetas, Sacerdotes, ipsum opus præcesserunt; & ex hoc intellige magnitudinem eius, quòd

quod erigit gratitudinem. Tracta apud te vehemens desiderium Patrum præcedentium. Mirare tuam & multorum circa hoc opus tepiditatem & ingratitudinem.

Cap. LI.

De Dominica annunciatione.

CVm veniret plenitudo temporis vt prædictæ Figuræ adimplerentur, & dignaretur Deus adimplere desiderium Sanctorum Patrum, missus est Gabriel Archangelus ad Virginem, vt ei Dominicam Incarnationem annunciaret. Contemplare hîc & exulta Sanctorum Patrum impleta desideria & Diuina oracula. Animo reuolue reuerentiam per Angelum Virgini incomparabili exhibitā & stupesce quantum potes Dei humiliationem. Attende Mariæ exaltationem. Aduerte eius humilitatem aliasq; virtutes. In corde ruminare eiusdem lætitiā, exultationem, & iucundam deuotionem. Neque obliuioni tradendum est ministerium, per eam cognatæ suæ Helisabeth impensum.

Cap. LII.

De Vita Domini, sub quodam compendio, ad exercitium nouiter contemplari incipientium.

ET vt ſub quodam compendio totam vitam Dñi recollectam tecum deportare valeas, conſidera Quomodo Deus factus paruulus vagit, & lachrymatur in præſepio. Attende eius paupertatem, Intuere eius humilitatem, & deſcenſum Angelorum, & vigilias paſtorum. Conſpice vtrorumque ad inuicem mutua colloquia: Mariæ & Ioſeph vehementem ſtuporem. Inſpice Dominam noſtram genuflexam, præ magnitudine lætitiæ quem peperit adorantem, & in corde ſuo iubilantem. Aſpice attẽtiſsimè tam ſpecioſiſsimi infantis vultum & elegantiam, atque eius interiorem magnitudinem & ſapientiam: quem reuerenter adorabis, & præſepe deoſculaberis.

Celebratam octauo die eius circumciſionem, & nominis IEſu impoſitionem, & vide quomodo immunis ab omni peccato non dedignatur accipere antidotum peccati; vt tu in te ſuperfluas & inordinatas circũcidas concupiſcentias. Vocatur Ieſus, vt per hoc intelligas eum ſuorum non alienorum eſſe Saluatorem. Condole infanti; quia tam tenerrimus vulneratur, & pro te ſuum incipit fundere ſanguinem: & quòd extrinſecus plorans intrinſecus miſerabili homini compatitur.

Stellam tam fulgentem, Magos ad puerum Ieſum deducentem, & eorum magnam fidem & deuotionem: & ſequere eos, & deuotiſsimè offer æterno infanti quicquid habes, ſcilicet animam & corpus.

IN quanta vtilitate & penuria eum Magi inuenerunt:

nerunt. Non enim voluit amator paupertatis, neque ad illorum Regum aduentum aliquem temporalem apparatum oſtendere. Et quomodo paruulus Rex ab Oriente deduxerit eos ductu ſtellæ, à quibus tanquam Verus Deus adoratur? Attende hîc tria de Chriſto nato teſtimonia, ſcilicet Stellæ, Magorum, & Iudęorum, qui perhibent teſtimonium de Chriſto, & de loco natiuitatis eius.

Quomodo poſt natiuitatis eius quadrageſimum diem, Mater eius offert eum in templo Deo Patri, & redimit eum tanquam primogenitum, offerens pauperem oblationem. Vide nihilominus illam proceſsionem, in qua tantæ tamq; cœleſtes perſonæ conueniunt, ſcilicet Virgo Maria cum puero ſuo DEO noſtro, & ſuo IESV, Anna Prophetiſſa, Simeon & Ioſeph, & tota deuotione ſatage occurrere illis. Et nota eorum colloquia, magnamq; deuotionem.

CONTEMPLARE

CHRIſti & ſuæ Matris humilitatem: qui cùm non eſſent Legi ſubditi, Legem obſeruare voluerūt.

Quomodo Chriſtus adhuc infantulus Herodem fugiens vadit in exilium. Attende eius patientiam, & diſce pati: ſequere peregrinantes, & attende eorum mutua colloquia, & diſce ab eis pauperem & humilem eſſe.

Quomodo à duodecimo vſq; ad triceſimum ætatis ſuæ annum, Rex gloriæ latet in plebe: quippe neq; prædicabat, neq; miracula faciebat, ſed tàm

longum tenens ſilentium, multùm docuit tacens, & nihil faciens multùm operatus eſt. Tamdiu enim tacens docuit te ne ſis facilis ad docendum, ſed priùs diſce tacere & humiliari.

Quomodo triceſimo ætatis ſuæ anno per Ioannem baptizatur. Vnde quàm reuerenter ſe habet Ioannes ad eum non audens eum tangere? & mirare & imitare ſtupendam Dei noſtri humilitatem ſe à Ioanne ſicut quilibet alius plebeius permittentis baptizari, & quomodo omnem iuſtitiam, hoc eſt Perfectam impleuerit obedientiam. Aduerte quomodo hîc viſibiliter tota Beatiſsima Trinitas manifeſtata fuit; Pater in voce, Filius in carne, Spiritus Sanctus in columbæ ſpecie: & quòd Pater mittit Filium ad prædicandum dicens: Ipſum audite.

Quomodo poſthæc abiit in deſertum, vbi ieiunauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus & tentabatur à Sathana. Cogita Chriſti in eremò conuerſationem, Quid ibi fecit, de deuota eius oratione & contemplatione. Nota ibi eius humilitatem, quia fuit cum beſtiis ſecundùm Marcum. Cogita ſtupendam Chriſti patientiam, A Dæmone portatur & ſuſtinet. Quàm ſapienter reſiſtit Sathanæ: & tibi exemplum dedit reſiſtendi. Mirare eius Dignitatem, quia Angeli miniſtrabant ei.

CONTEMPLARE

Quomodò de monte deſcendens, elegit in Diſcipulos quoſdam piſcatores & abiectos homines; & per eoſdem prędicationis gladio cœpit totum mundum debellare.

Nota

Nota eius vitam cōmunem cum Apoſtolis, eius dulcem conuerſationem. Conſidera eorum ſecretū colloquium in domo, & in via: & quomodo ipſe eſt inter eos ſicut qui miniſtrat. cum eis comedit in vna mēſa & catino. non habet priuilegium inter eos.

Quomodo extunc deinceps viuus eſt ſuper terram & cum hominibus conuerſatus: ſiquidem inter homines ambulans, & vbiq; verbum Dei ſeminans, multa miracula, quæ niſi à Deo fieri non potuerunt, fecit: cæcis viſum, ſurdis auditum reſtituit, Dęmones fugauit, lepr oſos mundauit: breuiter, omnes ſanauit; & tot miracula fecit, vt vix valeant ſcribi. Rogantibus peccata indulſit, vbiq; prædicabat, parabolas *myſticas* proponebat, in quarum vna Paſtorem ſe dixit, ad ouem perditam reducendam aduenifſe.

Quomodo ſæpè Chriſtum ſequebatur multitudo copioſa: aliquando quatuor millia, interdum quinq; millia, & eo ampliùs etiam vſq; ad eremum. Sequere & tu, & eſto prope IEſum, vt eius verba audias, faciem Chriſti, & Apoſtolorum cernas, & colloquia & miracula videas.

Quomodo volens ſe hoſtiam offerre, propter quod venerat, vt ſe verum Agnum Paſchalem oſtenderet, quinta die ante Paſcha allatum à diſcipulis aſſellum cœli terræq; Dominus aſcendit: magnoq; triumpho, laudumq; præconiis; pueris Hæbreorum clamantibus Hoſanna in excelſis, Hieruſalem Sanctam ingreditur.

Nota

Nota, Christi Regis stupendam humilitatem in eo, scilicet Quòd sedet super asinam Apostolorum vestimentis stratam. Vbi est eius familia & Regius apparatus? Intuere Iesum, qui cùm appropinquaret Hierusalem fleuit super illam; magis autem dolore compassionis tactus, misericorditer fleuit super animam peccatricem.

Descripsimus ecce breuiter, & sub compendio Vitam Domini, vt faciliùs eam memoria valeas retinere, siquidem circa nihil aliud poteris vtiliùs & salubriùs tuam mentem occupare; & ideo omni die aliquid de Vita & Passione Christi in aliqua hora ad hoc deputata debes mente ruminare.

Cap. LIII.

Continet quoddam aliud Vitæ Dominicæ Summarium metricè.

O CRVX, frutex saluificus,
Viuo fonte rigatus,
Quem flos exornat fulgidus,
Fructus fœcundat gratus,
IEsvs Rex Regis Filius,
IEsvs de Deo natus,
IEsvs promissus Patribus,
IEsvs præfiguratus,
IEsvs afflatu genitus,
IEsvs donis dotatus,

IEsvs in lucem editus,
IEsvs Sol mundo datus,
IEsvs infans pauperculus,
IEsvs Maria lactatus,
IEsvs tener puerulus,
IEsvs cultro plagatus,
IEsvs Legi ſuppoſitus,
IEsvs vlnis portatus,
IEsvs oſtenſus Regibus,
IEsvs Regno fugatus,
IEsvs plenus virtutibus,
IEsvs Vir baptizatus,
IEsvs ferarum ſocius,
IEsvs hoſte tentatus,
IEsvs verbis veridicus,
IEsvs zelo flammatus,
IEsvs ſignis mirificus,
IEsvs transfiguratus,
IEsvs pius affectibus,
IEsvs lachrymatus,
IEsvs Rex orbis agnitus,
IEsvs aſello latus,
IEsvs Seruorum famulus,
IEsvs Panis ſacratus,
IEsvs Iudæis proditus,
IEsvs orans proſtratus,
IEsvs turba circumdatus,
IEsvs vinculatus.
IEsvs ductus Præſidibus,

IEsvs

IESVS ter denegatus,
IESVS Pilato traditus,
IESVS pòſt flagellatus,
IESVS illuſus penitus,
IESVS morti donatus,
IESVS fit ligni baiulus,
IESVS flentes ſolatus,
IESVS turbæ expoſitus,
IESVS expoliatus,
IESVS clauatus fortiùs,
IESVS ſurſum leuatus,
IESVS portentum omnibus,
IESVS altè affatus,
IESVS miris clarificus,
IESVS morte damnatus,
IESVS transfixus acriùs,
IESVS infrà delatus,
IESVS iunctus latronibus,
IESVS felle potatus,
IESVS clamans & anxius,
IESVS exanimatus,
IESVS ſepulchro conditus,
IESVS ſurgens Beatus,
IESVS terrens exercitus,
IESVS Cœlo leuatus,
IESVS Princeps altificus,
IESVS orbi prælatus,
IESVS largitor Spiritus,
IESVS Iudex legatus,

IESVS Princeps pacificus,
IESVS Sponsus ornatus,
IESVS Iudex æquissimus,
IESVS Rex expectatus,
IESVS cunctorum Dominus,
IESVS desideratus,
IESVS alpha Principium,
IESVS ω Finis optatus,
IESV purga nos à sordibus,
IESV perlustra cogitatus.
IESV perfectos fac virtutibus,
IESV Sacrosq; spira flatus,
IESV defende nos ab hostibus,
IESV nosterque sis ducatus,
IESV à te sit mortalibus,
IESV æternæ vitæ status.
O Crux, frutex saluificus, vt supra.

MARIA super omnes cælos assumpta
Maria variè adornata,
Maria in cœli statu præclara,
Maria Dæmonibus terribilis, vt castrorum acies ordinata,
Maria nostri sollicita pro nobis aduocata,
O Maria Mater pia, filiorum sis sollicita.
Recordare quæsumus nostri, dum steteris in conspectu Dei: vt loquaris pro nobis bona, qui tibi semper canimus, Aue Maria.

Cap. LIIII.

De Cœna Domini, & de præparatione ad recipiendum Euchariſtiæ venerabile Sacramentum.

INter cũcta Redemptoris noſtri memorialia, conſtat digniſsimum eſſe illud vltimæ Cœnæ finale conuiuium; in quo Seipſum in cibum & potum tradidit Diſcipulis. Vnde interdum ſpiritualiter & deuotè circa hoc mirabile Sacramentum tuas formabis meditationes. Conſidera igitur eius hîc ſtupendã humilitatẽ, quomodo ſcilicet Deus Maieſtatis cum illis ſuis pauperculis Diſcipulis, & etiam Iuda proditore ſuo in eadem menſa & ſcutella cœnauerit. Conſidera pedum lotionem; nam volens cordibus eorum exemplum humilitatis arctiùs imprimere, proſtratus ante eos, pedes humiliter lauabat: & quantæ charitatis & pietatis fuerit, eoſdem tàm dulcibus colloquiis & verbis exortatoriis confortare.

Sed ſuper omnia debes iugiter & maximè cùm ad Sanctam communionem accedis memoriam agere illius tàm alti Myſterii, quod ibidem fuit primitus inſtitutum. Nam poſtquam cum ſuis Diſcipulis comedit Agnum Paſchalem & typicum, ſecundùm conſuetudinem Iudæorum; conſecrans ſuum Sacratiſsimum Corpus, dedit eis Seipſum verum A-

gnum Paſchalem: quibus etiam dedit poteſtatem illud conſecrare, & aliis miniſtrare. O Largiſsima magnificentia, ô largitas inaudita, ô exceſsiua Charitas. Qui ſeipſum dedit, quid negare poterit? Quid vltra potuit facere? Quicquid potuit pro nobis fecit: donauit omnia quæ habuit, dedit ſuum Regnum: dedit ſeipſum. Vnde & in hac Cœna dicebat; Hęc quotieſcunque feceritis, in mei memoriam facietis: id eſt in memoriam eorum quæ adhuc carnem mortalem gerens pro vobis feci. pro vobis enim ſum illuſus, inhonoratus, & crucifixus. Circa quam comemorationem dicit Beatus Hieronymus: Hanc vltimam memoriam nobis reliquit, quemadmodum ſi quis peregrè proficiſcens, aliquod pignus ei quem diligit relinquat; vt quotieſcunque viderit, poſsit eius beneficia & amicitias commemorari: quem ſi ille perfectè dilexit, ſine ingenti deſiderio vel fletu illud videre non poteſt: ideoq; Saluator hoc tradidit Sacramentũ, vt ſemper commemoremur, quia pro nobis mortuus eſt. Hoc igitur cùm accipimus à Sacerdotibus comemoremur, quia Corpus & Sanguis Chriſti eſt, vt non ſimus ingrati tanti beneficii. Hoc Sacramentum ſuper omnia Sacramenta excellentiſsimum, ægris eſt medicina, peregrinantibus dieta, debiles confortat, valentes delectat, languores ſanat, ſanitatem ſeruat: fit homo manſuetior ad correptionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, ſagatior ad cautelam, ad obediendum promptior, ad gratiarum acti-

rum actionem deuotior. Hoc etiam super cœleste Sacramentum munit sensum, & in grauioribus peccatis reprimit penitus consensum. Si igitur post huius tanti Sacramenti sumptionem non ita crebrò feralibus motibus iracundiæ, inuidiæ, luxuriæ, & aliorum vitiorum te senseris agitari; Age gratias Corpori & Sanguini Domini, quia Virtus Sacramenti operatur in te; & gaude, quia pessimum vulnus appropinquat sanitati. Aduerte tamen quòd effectus Sacramentorùm, solet esse secundùm recipientium dispositionem, & præparationem. Iudas enim quamuis Dominicum Corpus perceperit, non tamen prædicta munera participauit. Ideo ante sumptionem huius tàm reuerēdi Sacramenti, magnopere præparationi debitæ studendum est, vt tantum Sacramentum dignè valeas sumere. Qui enim Corpus & Sāguinem Domini recipit indignè, iudicium sibi manducat, & bibit. Tria autem sunt quæ ad dignam receptionem huius Sacramenti requiruntur,

scilicet, { Munditia corporalis, Puritas spiritualis, Deuotio actualis,

Munditia corporalis interdum est de congruo, interdum est necessariò requisita. Puritas conscientiæ siue spiritualis, prçsertim à mortalibus criminibus est necessaria: & ideo attende vt ante huiusmodi Sacramenti receptionem, habeas contritionē: & si fieri potest ante conspectum Domini lachry-

mas fundas, quibus te abluas à commiſsis ſceleribus, corde, ore, opere, & inſuper bonis quæ facere omiſiſti. Vnde dicit Beatus Gregorius: Operæprecium eſt cùm Diuina iſta myſteria agimus, ante Deum in contritione cordis nosmetipſos mactemus; hoc eſt, quòd peccatum non corpus mactes: qui enim myſteria Dominicę paſſionis celebramus, debemus imitari quod agimus. Poſt hæc confitere omnia peccata tua, quorum conſcientia te accuſat; & præſertim notabilia, quæ omnia ſunt confitenda: & de ignoratis te coram Sacerdote fatere culpabilem. His autem duobus, ſcilicet contritione & confeſsione, abluis conſcientiæ impuritatem.

Tertium quod eſt Actualis deuotio, in te gignunt Timor & amor: Timor inducit reuerentiam, Amor verò accendit deſiderium, vel affectum. Accede igitur cum timore, & reuerentia. Attende quàm terribilis eſt menſa iſta; Vnde cum debita diligentia, & diligenti vigilantia ad eam eſt neceſſariò accedendum: nam reuera in hac ſacerdotali menſa præſens eſt Chriſtus; & idem ille qui vltimam Cænam cum Apoſtolis celebrauit iſtam conſecrat: Non enim eſt purus homo, qui panem & vinum in Corpus & Sanguinem CHRIſti conuertit, ſed ipſemet Chriſtus qui pro nobis crucifixus eſt. Verba ab ore Sacerdotis proferuntur, ſed Diuina gratia, & virtute materiæ conſecrantur. Quo igitur auſu ad illam menſam vbi præſens eſt Chriſtus, tàm intrepidus accedis & audes Filium Dei tangere,

quem

quem Ioannes Baptista veretur contingere? quem Petrus Apostolorum Princeps præ formidine à se expulit, dicens; Exi à me Domine, quia homo peccator sum. Quem adorant Dominationes, tremunt Potestates.

Deinde considera, quòd iste quem sumis, tuus futurus est Iudex. Time igitur accedere: si enim indignè & irreuerenter ipsum receperis, post tuam mortem iratum senties, cùm Tribunali eius iudicandus astabis. Aduerte quoq; quòd quamuis per millia millium annorum te præparaueris crebrissimis orationibus, & assiduis meditationibus, nihil esset ad condignam huius Sacramẽti sumptionem; etiamsi omnium meritis Sanctorũ gauderes: quanto magis quòd tu indeuotus, tepidus, & impræparatus accedis.

Considera præterea, eo modo quo dictum est, tuam vilitatem, & te indignum reputabis; & sic congruam reuerentiam adipisceris. Hoc autem potissimè ad condignam huius tremendi Sacramenti susceptionem valet, si in oculis tuis tibiipsi vilis appareas. Rursum debes habere desiderium accedere ad hoc pretiosum Sacramentum; sicut enim dicit Augustinus: Panis iste requirit esuriem hominis interioris.

Affectum autem, quo ad hoc suauissimum Sacramentum accedendum est, diuersi diuersimodè formant: Quidam enim trahuntur ex desiderio vnionis cum Christo, vt eum quem eorum diligit anima,

intra ſemetipſos amplexibus aſtringant. Quidam alii trahuntur ex deſiderio conſequendi ſanitatem à ſuis paſsionibus & vitiis: vt ſcilicet tanquam medicum trahant Chriſtum ad ſeipſos, per quem ab omni languore animæ curari queant. Alios quoſdã trahit delictorum conſcientia: quoniam hoc ineffabile Sacramentum in remiſsionem peccatorum eſt inſtitutum. Trahit vero nonnulos amor, & compaſsio proximorum: vt per hoc tam acceptabile Sacrificium ſubueniant viuis & defunctis.

Et vt tuum deſiderium ardentiùs inflammetur & exercitetur, poteris diligenter Vitam Chriſti reuoluere.

Conſidera igitur quomodo vniuerſos dolores omnium ad ſe accedentium tulit, & omnes languores noſtros ipſe portauit: ſiquidem mulier immunda ad eum retro accedens ſanata eſt. Peccatrix eius pedes deoſculans eſt mundata. Cananea dum importunè eum ſequitur, exaudita eſt. Leproſi accedentes curati ſunt. Dæmoniaci, paralytici, & cuncta naturæ monſtra, dum accedunt & credunt, ſalutem conſequuntur: Nam virtus de illo exibat, & ſanabat omnes. Publicani & peccatores accedentes veniam promerentur; neque eorum conuiuium deſpexit. Cùm igitur feceris quod in te eſt, accede cum fide & fiducia ſperans de infinita Dei pietate. Debes adhuc ante huius Dulciſsimi Sacramẽti communionem, Paſsionem Domini deuotiſsimè ruminari: quippe ſpecialiter in memoriam Dominicæ

nicæ Paſsionis legitur inſtitutum. Et ſi quæris in quo te potius affectu debeas exercere, an ſcilicet Timoris & reuerentiæ; vel Amoris & deſiderii, hoc eſt an debeas ſecundùm quod multi faciunt anhelo & ardenti deſiderio, ad illud tam dulce Sacramentum accedere; vel ſecundùm alios ſtimulo conſcientiæ & præ timore attendendo huius Sacramenti excellentiam, & propriam infirmitatem ab eius frequenti receptione abſtinere. Ad hoc reſpondent Sancti vtrumq; affectum commendantes: & quòd relinquendum eſt cuiusq; conſcientię, quòd ſibi potiùs faciendum videtur. Zachęus namque feſtinauit, gaudens in domo ſua Dominum recipere: Centurio verò ſuam contemplans vilitatem hoc recuſauit, dicens: DOMINE non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum: & vterq; fuit Domino acceptus. Vnum tamen omnibus ſecurum eſſe videtur, vt ſcilicet nec ex reuerētia timentes Deſiderium & Spem excludamus; neq; rurſum ex ſpe & deſiderio Reuerentiā & Timorem relinquamus: ſed inter vtrumq; affectum ex vna parte confidentes, & ex altera metuentes, inducamur illud recipere. Ait enim B. Gregorius: Nihil enim nobis ſecuriùs, quàm ſub ſpe ſemper timere. Tamen ſi abſolutè loquamur, indubitanter affectus Amoris potior eſt quàm Timoris. ſed quod abſolutè meliùs eſt in caſu fit, & eſt multis periculoſiùs & deteriùs.

CAP.

Cap. LV.

Quomodo vir deuotus & contemplatiuus, propter aliquos Scrupulos eum molestantes, non debet ab huius tàm saluberrimi Sacramenti perceptione abstinere.

Contingit interdum, vt volentibus ad hoc tàm ineffabile mysterium accedere, adueniant ipso tempore aliquæ cogitationes de sua indignitate: & præcipuè videtur eis sua peccata minùs benè fuisse confessos. Hoc secundùm Gersonem potest prouenire ex Dæmonis suggestione, vt impediantur à tanti boni participatione. Vnde isti debent considerare, quia nunquam viribus propriis ad hoc poterunt dignificari, quamuis ad hoc per spatium centum annorum insudarent, nisi eis ex speciali Dei munere concederetur. quòd tamen donum æquè potest largiri Deus nunc, sicut post memoratum annorum spatium.

Debet vlterius considerare, quòd in hac vita nemo potest scire infallibili & absoluta certitudine se esse in gratia vel non, nisi hoc ei singulariter reuelatur. Et reuera qui absque huiusmodi certitudine nollet Eucharistiam sumere, seipsum deciperet; & videretur habere quandam superbiæ speciem.

Est alia humana, seu moralis certitudo, quæ in nostro

nostro proposito requiritur, & sufficit: scilicet, Cum quis in sui recollectione & propriæ conscientiæ discussione fecit, quod tunc sua discretio & sanum seu prouidum aliorum consilium iudicat faciẽdum: & hoc per tempus ad hoc sufficiens, & communiter reseruari solitum. & si tunc non se nouerit esse in mortali, securè & absque periculo incurrendi nouum peccatum mortale poterit ad Sacrã accedere Cõmunionem: etiamsi vt sæpè contingit, superueniant aliqua dubia leuia; & debet talia contẽnendo vincere, & contrariũ eis agere, & seipsum ad hoc agendum cogere. Leue dubium appello, cum alicui videtur, quòd aliquid sit bonum & iustum, potiùs quàm malum & peccatum: licet habeat aliquas leues rationes & cogitationes contrarias ei inducẽtes aliquid ambiguitatis, non tamẽ tãtæ, quin primum iudicium, scilicet quòd sit bonum & iustum sit longe certius: ita quòd si illud ad alium pertineret, nullatenus vacillaret neq; dubitaret. Verumtamen si maiorem certitudinem non habet vnius quàm alterius partis, debet abstinere quousque aliorum vel suo consilio, vel Diuina inspiratione per humilem orationem obtenta ad alteram illorum partium magis declinet. Et si hoc modo quis non accipit securitatem, semper se iudicabit male confessum, & nunquam habebit requiem, neque ad pacem conscientiæ poterit peruenire, quod nullo modo potest dici bonum. Omnia hæc sunt accepta à præfato Doctore in tractatu de Diuersis tentationibus Diaboli.

CAP. LVI.

Quomodo Dominica Paſsio continet in ſe omnem Perfectionem in hac vita homini poſsibilem.

SCiendum eſt, quòd omnia perfectionis opera, quæ Redemptor noſter docuit in Euangelio, ipſe in ſemetipſo in ſua Paſsione perfectiſsimè compleuit. Itaq; in Cruce Domini eſt finis Legis, & totius Sacræ Scripturæ: & in eius Paſsione eſt Summa totius Perfectionis: & in eius morte eſt omnis verbi conſummatio. Et ideò Apoſtolus Paulus dicebat: Non iudicaui me aliud ſcire niſi Chriſtum Ieſum, & hunc crucifixum. Nam reuera Frater hoc Scire eſt, omnia ſcire quæ ſaluti expediunt. Si enim de voluntaria paupertate loquamur, Quis pauperior Chriſto, qui nudus pependit in Cruce, in qua non habuit vbi reclinaret caput ſuum. Si de obedientia & humilitate: Quis aliquando humilior & abiectior Filio Dei? qui factus eſt obediens vſq; ad mortem, mortem autem Crucis? Si de virginali caſtitate, Quis caſtior eo, cuius Mater Virgo eſt, & cuius Pater fœminam neſcit. Si de charitate loquamur, Quis vnquam maiorem vel tantã Charitatem habuit vt Chriſtus, qui animam ſuam poſuit pro amicis ſuis? Rurſum ſi de patientia, omnis eius Paſſio excellentiſsimè hanc demonſtrat. Si verò de

contemptu

contemptu mundi, & à rebus mundanis elongatione: Quis ita alienus à terrẽis, ſicut Chriſtus in Cruce ſuper omnia terrenna exaltatus? Si de abſtinentia & ieiunio & victus inopia, Chriſtus non guſtauit in Paſsione ſua niſi fel & acetum. Si de corporis caſtigatione: Cuius vnquam corpus extitit caſtigatius Corpore Chriſti in Cruce pendentis? Si de efficatia orationis, Quis vnquam Chriſto efficaciùs orauit, qui præ attentionis vehementia, guttas ſanguineas ſudauit? Si de largitione eleemoſynarum, & de aliis miſericordiæ operibus: Quis vnquá largiorem impendit eleemoſinam quàm idem Dominus, qui Corpus ſuum in Cibum & Sanguinem ſuum in potum nobis pauperibus in perpetuam eleemoſinam dedit? Viſitauit rurſum infirmos: quando infirma Diſcipulorum corda roborauit, & complures infirmos curauit, & captiuos lymbi redemit. Mortuos è monumentis reſuſcitauit. Sed & ſi de dilectione inimicorum loquimur, In Cruce pendens pro ſuis crucifixoribus orauit. Si de iniuriarum remiſsione: Quis libentiùs aliquando dimiſit debita ſuis debitoribus, qui latroni non ſolùm peccata dimiſit, ſed etiam Paradiſum promiſit?

Et ſimiliter de aliis operibus ſimilibus diſcurrendo per ſingula opera ſupererogationis: quæ omnia in Paſsione Chriſti ſi diligenter attendimus, inueniemus ſupereroganter impleta. quę etiam nos ſi cupimus Chriſtum perfectè imitari, debemus adimplere vel opere, vel ſaltem deſiderio; & illa inſpicere

cere & ad exemplum eorum operari: vt fiat illud quòd in Exodo Dominus dicit: Inſpice, & fac ſecundùm exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt. Et cum Redemptor noſter in multis Sacrę Scripturæ locis, Mons propter altitudinem ſuæ excellentiſsimæ perfectionis dicatur, præcipuè tamen dicitur mons in Cruce exaltatus propter eminentiam merendi ſuæ Sacratiſsimæ Paſsionis. In hoc igitur Monte, id eſt CHRIſto crucifixo exemplum nobis monſtratum eſt, vt diligenter & attentè illud inſpiciamus, & efficaciter imitemur. Intuere ergo per viſceralem compaſsionem exemplar Dominicæ Paſsionis, in te eam incorporando, & efficaciùs imitando. Vnde ſciendum eſt, quòd ſi omnia quæ Chriſtus in hoc mundo pro nobis paſſus eſt vellemus referre, eſſent innumerabilia; neque totus mundus poſſet capere, qui de eis ſcribendi eſſent libri, vt dicit Beatus Ioannes in fine ſui Euangelii. Quia igitur omnia Saluatoris noſtri ſcribere geſta minimè valemus, eius ſaltem glorioſiſsimam Paſsionem moroſè & deuotè contemplari aſſiduè conemur.

CAP. LVII.

Quòd Paſsio Domini ſex modis eſt meditanda.

CIrca Paſsionem Domini hoc modo ſe habere poteſt vir deuotus, & contemplatiuus. Primò contem-

contemplando eam ad imitandum. Secundò ad compatiendum. Tertiò ad admirandum. Quartò ad exultandum. Quintò ad resoluendum. Sextò ad quiescendum. Primò dico quòd debemus Passionem Dñi contemplari ad imitandum, eò quòd ipsa est altissima & perfectissima Christiana imitatio: & altissima & perfectissima Vita est Christum imitari: summa & perfecta religio, & religiosa perfectio: regula & exemplar omnis perfectionis vitæ & virtutis; scilicet imitari Christum in sua morte & passione. Sit igitur nostra viuendi regula Christi passio: & tantò consolemur, quantò Christo magis conformamur. & tantò contristemur, quantò longiùs ab hoc exemplari & regula elongamur. Semper quantum in nobis est, quæramus ab omnibus conculcari, persecutionem pati, vilipendi, illudi, affligi, flagellari, & in diuinis officiis ab omnibus despici. Simus nudi cum nudo, nihil omnino habere cupiamus: immò habere aliquid sit nobis grauissima pœna, & dolor immensus, & in nulla re lætitiam capiamus. abhorreamus gustare dulcia & delectabilia, cupientes potius vilibus, & amaris refici: & appetamus vt omnes cibi potiùs nobis inferant fellis quàm mellis saporem: Christus enim felle & aceto potatus fuit. Et vt breuiter dicam consideremus omnia, quæ pro nobis sustinuit, & quomodo se habuit in passionibus, & inquantum possumus, ei conformemur.

Secundò debemus contemplari Christi passio-

nem, ad compatiendum & condolendum Christo: considera eius verba, & dolores; afflictionem cordis, nostram ingratitudinem, maternos dolores. Debemus considerare eius verbera, illusiones, & opprobria: & in corde nostro versare, & ruminare, quantum in hoc fuit eius opprobrium & contemptus? quantus dolor, quanta in corde afflictio, & in corpore tàm ratione passionis, quàm ratione compassionis nostrorum peccatorum. Consideremus igitur quanta amaritudine fuerit plenus Dominus, & dulcedo Angelorum. O quantum ipsum torquebat non solum pœna illata, sed etiam ingratitudo nostra, & afflictio matris astantis, quam tàm vehementer diligebat, & prę dolore & compassione pœnę deficere cernebat. Illic filius crucifigebatur cum matre, propter mutuam dilectionem; & propter compassionem eorum mutuam, erat vtriusque maxima afflictio; & præsertim quia vterque sciebat alterum pro se pati. sciebat enim mater filium pati pro se, sicut pro aliis quos erat redempturus. sciebat certissimè filius quòd gladius eius per compassionem maternam animam transfigebat. Refoue quæso ista in animo tuo replendo cum illis iniuriis & pœnis, videns Dominum & sponsum animæ tuæ talia pro te perpeti. Nam si ei verè per amorem fueris vnitus, tunc ei compatieris. si autem non sentis dolorem Christi qui est caput tuum, quomodo es Vnū cum illo? Et sicut magis compatiendum est capiti quàm cæteris membris, ita incomparabiliter

magis

magis compatiendum est Christo, quàm alicui amico, quantumcunque dilecto; & etiam plusquam tibiipsi, si omnia quæ prædicta sunt sufferres. Igitur Dilectißime frater myrrha & aceto, quibus ipse potatus est, inebriemur, & solùm eius vulnera sentiamus: & transfigant viscera nostra eius opprobria, vulnera, & flagella: et nihil in nobis sit quod cōpassionis dolore non repleatur, & largiter non affligatur:

Tertiò contemplari debemus Dominicam Passionem, ad admirandum. Nam si consideremus Quis, quæ, pro quibus, & à quibus passus fuit, vehementer stupere debemus. Quis? scilicet, Filius Dei verus summè potens, sapiens & bonus, & simpliciter quicquid nobilitatis ei attribueris, nihil est ad illum. Omnia quæ sunt quantumcunque sint bona & magna, ad tuum Dilectum sunt quasi quædam scintillula. Quæ passus est? peregrinationem, exilium, famem, sitim, calorem, frigora, tentationes, terrores, persecutiones, insidias, sputa, opprobria, vincula, verbera, illusiones, dolores, vulnera: gloria conspuitur, iustitia condemnatur, iudex adiudicatur, qui nunquam offendit inculpatur, innocens diffamatur, Deus blasphematur, Christus conculcatur, vita moritur, sol obscuratur, luna denigratur, stellę sparguntur. Et hæc omnia sustinet patiēter, quasi agnus; cùm omnem creaturam posset solo nutu mittere in abyssum gehennæ.

Pro quibus passus est? pro nequißimis seruis, pro sceleratißimis inimicis: & adhuc pro diaboli-

cis viris:pro filiis dæmonum imitatoribus,pro Diuinæ maiestatis contemptoribus,& Diuinæ bonitati ingratis. Attende quòd talis & tantus,talia & tanta, pro tam vilissimis passus est.

A quibus passus est? á specialiter dilectis & prælectis: quibus omnem ostendit benignitatem. altissimus à vilissimis, à stultis sapientissimus, à teterrimis & fœdissimis Diuinus splendor. In omnibus igitur his subleuemur in stuporem Diuinæ bonitatis & largitatis.

Quartò debemus contemplari Passionem Domini ad exultandum. Debemus quippe in ea lætari,

propter { Redemptionem Humanam, Restaurationem Angelicam, Diuinam clementiam. }

De redemptione humana patrata per Dominicam Passionem, sine dubio multùm debemus gaudere. Quis non gaudebit & exultabit, videns se liberatum per hanc benedictam passionem à damnatione æterna, à culpæ ignominia, & à potestate diabolica? Sed & quis non in immensum exultabit, videns se tantum à Deo amari, vt tantæ seipsum propter eum subderet vilitati & pœnalitati? Non dico quòd gaudeat de eius vilificatione vel passione, sed de eius fructu,& de Diuini Amoris manifestatione.

Quis Princeps in regno vel imperio alicuius Imperatoris, vel Regis, videns se tantum à Rege vel Imperatore amari, vt esset pro eo mori paratus,non gauderet & exultaret? Quantò magis nos vilissimi

homines

homines, nephandißimi peccatores & serui inutiles, debemus gaudere & exultare, cùm videamus Regem Regum & Dominum Dominantium,& Creatorem nostrum ita nos incessanter amare, vt seipsum nobis per turpißimam & ignominiosissimam mortem Deo Patri in sacrificium obtulerit? Debemus etiam immensa lætitia exultare, eò quòd plus nos diligit quàm nosipsi. Rursus gaudendum & exultandum nobis est, quia per Domini Paßionem videmus reparatam Angelorum ruinam. Vehemēs nobis debet esse lætitia, cùm videmus esse per Christi mortem, de nobis tā nobile collegium reparari: & quòd fiat vnū ouile & vnus pastor, & simus simul vnum. In hoc etiam debet gaudere cœlestis curia, & militans Ecclesia. O verè amabilis & reuerendißsima Paßio Saluatoris, quæ distantia ita coniungis, separata ita fortißimè vnis, & vinculo consummati amoris & fœlicis gaudii in æternum amplecteris. Potißimè autem debemus gaudere & exultare, cernentes in omnibus supradictis altißimam Domini & Saluatoris nostri clementiam. Hoc æstimo esse altißimam gloriam iustorum, tàm hominum, quàm Angelorum, scilicet quantò intimius & profundius Dei clementiam & beneuolentiam, & immensitatem Bonitatis eius contemplantur. Et vbi lucidiùs apparet diffusio Diuinæ bonitatis, & benignißimæ clementiæ dulcißimi & amantißimi Patris & Domini nostri Iesu Christi, quàm in eius passione? in qua tanta & talia tam turpia & grauia voluit sustine-

re vt liberaret & glorificaret inimicum suum, immo quandam vanitatem dignam morte æterna? In hoc gaudium ingrediatur homo, & reficiatur magnificentia Diuinæ benignitatis. Accedat homo ad cor altum, & in corde suo exaltet excellentissimam & ineffabilem clementiam Iesu Christi Redemptoris nostri crucifixi.

Quintò, Dominica Passio est consideranda ad Resoluendum corda nostra, & ad perfectè in eum transformandum. quod fit cùm homo non solùm imitatur, compatitur, admiratur, & exultat, sed etiam totus in IESVM Christum Redemptorem nostrum conuertitur, ita vt iam semper, & vbique appareat ei crucifixus. Et adhuc homo tunc in ipsum resoluitur; vel liquefit, cum factus extra se, & super omnia positus, & etiam supra se, segregatus ab omnibus, totus conuertitur in Dominum suum crucifixum, in tantum quòd nihil videt vel sentit intra seipsum, nisi Christum crucifixum, illusum, inhonoratum, & pro nobis passum.

Sextò, debemus contemplari Passionem Christi ad quietem, & internam dulcedinem. quod fit cum homo resolutus & liquefactus, prout diximus, sitiẽs, non cessat in corde versare ipsam Domini passionem: & ingressus prout valet in eius thesaurum, humiliter & deuotè liquefit deuoto amore, & feruenti deuotione deficit à seipso, & quiescit in Christo crucifixo. & quantò ei plus adhæret, tantò magis deuotissimo amore, in seipso deficit & resoluitur. & quã-

to à se

to à ſeipſo deficit amore & deuotione, tanto fortius adhæret dilecto ſuo, pro ſe mortuo, & magis quieſcit in eo. Itaque ſe mutuo augent, Adhæſio amoris & Deuotio; donec ſponſa tota abſorbetur ab illo camino igne amoris paſsionis ſui dilecti; & ſic in amplexibus ſponſi dormiens quieſcit, qui clamat dicens: Adiuro vos filiæ Hieruſalem, ne ſuſcitetis neque euigilare faciatis dilectam, quoadusque ipſa velit. & cętera. Ruminabis igitur Domini Paſsionem ad colligendum ex ea hos affectus ad purgandam & inflammandam colligentem Compaſsionem, ad vnionem & amorem: Admirationem, ad mentis eleuationem: Gaudium & exultationem: ad cordis dilatationem: Reſolutionem, ad perfectam confirmationem: Quietem, ad deuotionis conſeruationem. Sed vt faciliùs poſsis ipſam paſsionem contēplari; diuidentes eam in aliquot breues partes, eam hic ponemus, prout colligitur ex Sacro Euangelio.

Cap. LVIII.

De Domini Paſsione in ſex partes diuiſa: & primo de quodam breui modo ad faciliùs eam meditandum.

Sciendum quod in contemplādo Chriſti paſsionem, vt hoc faciliùs peragere queas & vtiliùs, debes in ea tria conſiderare:

ſcilicet { Factum, Modum, Cauſam.

Et ad hæc tria eſt ſemper reſpiciendum in paſſionis contemplatione.

Factum dicimus: vt cum fuit captus, ligatus, colaphizatus, alapis cæſus, flagellatus, &cætera. quæ debes deuotè contemplari.

Modus, eſt geſtus & humilitas, quam oſtendebat: & præſertim, cùm coram iudicibus præſentabatur: hoc eſt, inclinato capite & oculis in terram defixis. Quomodo proferebat illa verba tàm humiliter, quàm mãſuetè, & quàm ſuauiter propter vocis ſuauitatem. & ſi hominem quempiam ita dulciter audires loquentem, ingenti afficereris voluptate: nam eius vox non erat minùs dulcis quàm facies decora.

Contemplari etiam debes modum, quem interiùs habuit. manifeſtum eſt enim quòd interiùs gerebat maximam humilitatem; non inuidens, neque iraſcens aliquatenus contra Pilatum, neque contra Iudæos; ſed viſceroſè eis compatiens.

Circa tertium debes conſiderare, quòd tu es cauſa ſuæ paſſionis: nam paſſus eſt propter

tuam { Redemptionem, Illuminationem, Iuſtificationem, Glorificationem.

Et conſidera hoc beneficium, ac ſi pro te ſolo paſſus fuiſſet Chriſtus. Et ſimiliter in his quæ legeris &

ris & cogitaueris, cogita ac si diceret Christus: Hoc feci pro te, vt tu sequaris vestigia mea, & fias humilis & patiens, & accipiens crucẽ tuam me sequaris.

Igitur in opere, debes meditari Domini patientiam: in modo, eius humilitatem: in causa, eius ardentissimam charitatem. Et non solum debes contemplari in Christo prædictas virtutes, sed imitari eas operãdo, hoc enim est quod maximè tuus Dilectus desiderat. Et nota quod in contemplando passionem hoc modo, semper debes Christum considerare non solum hominem, neque Deum solum, sed vnam personam, quæ est Deus & homo verus.

PRIMA PARS Dominicæ Paßionis.

IGITVR CELEBRATA ILLA SOlenni & Regali Cœna Christus Deus & Homo, surrexit; & cœpit ire cum Discipulis suis ad mortẽ. Cogita nunc quàm dulcibus verbis loquitur eis de sua Passione, docens eos, & præueniens dicendo: Percusso Pastore dispergentur oues gregis. Rursum Petro: Antequam gallus cantet ter me negabis. Ista trahens ad sensum literalem, ante omnia reuerenter & pia dulcedine contemplare vt prædiximus, personam Christi, Deum esse simul & Hominem: & ea quæ facit & loquitur, diligenter & reuerenter, cum quodam stupore & pietate audi & intu-

ere. Denique ad vtilitatem & profectum tuum, & morum tuorum informationem diligenter considera, quàm dulciter illa verba protulit, & quàm benignè se habuit, & quàm benigno colloquio eos admonuit. Quantum præterea interiùs fuit plenus mœstitia, & contristatus de morte sua tam vicina. Vlteriùs tertiò cogita, quomodo ob tuam redemptionem incipit ad passionem ire, & pro te immolari compungendo te ad lachrymas & deuotionem.

Et ista & similia in corde tuo versabis, respiciendo ad illa tria, quæ præmemorauimus, scilicet Factum, Modum, & Causá. neque enim in qualibet passionis particula memoranda sunt.

Consequenter *relictis aliis discipulis*, assumpsit secum solos tres præcipuos, quibus alloquens, dixit: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Et dimittens eos subiit solus in montem orare. Vbi post trinam orationem tanto fuit eminentis passionis timore affectus, vt præ eius magnitudine sudor eius factus fuerit sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram: quod de alio nemine, quantumcunque afflicto legitur. Considera quomodo tunc apparuit ei Angelus confortans eum. Et confestim surgens ab oratione, licet vehementer adhuc pænam formidaret, exiit obuiam inimicis suis: qui vno solo verbo audito ab eo, mox ceciderunt in terram quasi mortui. Quomodo ei Iudas osculum dedit, & ipse patientissimè tulit. Attende quàm crudeliter Iudęi eum apprehenderunt, ligauerunt & traxerunt: & omnes

omnes eius discipuli eum deserentes fugerunt. Intuere quomodo eum primò deduxerunt in domum Annæ: vbi grauiter à quodam seruo nequissimo, in sua speciosissima facie percussus fuit. Debes nunc contemplari, vt iam præmissum est, Quis est hic qui tam opprobriosè & irreuerenter tractatur? Et te ei subiiciens per rationis consensum, crede & cogita eum verè esse Filium Dei, Principium omnium, Saluatorem hominum, & Retributorem omnium. Et hæc quo ad primam partem.

SECVNDA PARS Dominicæ Passionis.

QVANTVM AD SECVNDAM partem, considera quomodo Dominus trahitur ita crudeliter & inhumanè de domo Annæ ad domum Caiphæ, vbi eum Scribæ, Sacerdotes, & Pharisæi inuidia pleni præstolabantur. Et quomodo per Caipham adiuratus veritatem dicens, fuit multipliciter percussus, tanquam falsò nomen sibi attribuens Diuinum. Quomodo velantes faciem eius percusserunt, conspuerunt, & illuserunt eum, quærentes contra eum falsos testes, quia veri inueniri nequibant. Quomodo negatur à Petro, qui se cæteris credebat fortiorem: quem cum respexisset Dominus, memor sui Dilecti fleuit amarè. Cogita quomodo statim summo manè trahitur per plateas ad iudi-

ad Iudicem, vt eum ad mortem condemnaret. Videns autem Iudas quòd ad mortem peteret, tantum in se doluit, quòd tam dulcem Magistrum suum tradidisset, vt seipsum præ amaritudine & dolore laqueo suspenderet: & retulit triginta argenteos, quibus emptus est ager, iuxta Hieremiæ Vaticinium. Quomodo deinde multis clamoribus, falsis accusationibus, concurrente tota populi multitudine, est coram populo accusatus. Missus & ductus per plateas ad Herodem, ab eo vt stultus irridetur. Hîc diligentissimè considera qualis est qui patitur, & ei configurare vt compatiaris.

Innocentissimo,
Mitissimo,
Nobilissimo,
Amantissimo.

TERTIA PARS Dominicæ Passionis.

QVANTVM AD TERTIAM PARtem attende quomodo stante IESV humilimè coram Pilato Præside, magnus tumultus, & clamor validus inualuit, clamantibus Iudeis: Crucifige, crucifige. Nos legem habemus, & secundùm legem nostram debet mori. Tunc Pilatus fecit Christum per totum corpus durissimè flagellari; & in figura Regis tanquam se illicitè regem nominasset, multipliciter illuditur, ac chlamyde induitur: caput

spinis

ſpinis coronatur, arundine grauiter verberatur; vt Rex, genibus flexis, irriſoriè adoratur.

Hic Frater diligenter attende modum, quo Chriſtus ſe habuit. Quomodo Pilatus ſedens pro Tribunali tanquam dominus foret Chriſti Domini & iudex eius, Neſcis, inquit, quia poteſtatem habeo dimittere te, & poteſtatem habeo crucifigere te. Attende modum quo Iudæi ſe habuerunt. conſidera cauſam, cur hæc omnia Chriſtus ſuſtinuit propter te redimendum.

Iterant & multiplicant clamores Iudæi, Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris. Crucifige, crucifige, & cętera. Tunc Pilatus timore Cæſaris victus, tradidit eis Chriſtum crucifigendum. Exiens autem vt crucifigatur, ipſe ſuum portat patibulum, latronibus aſſociatus. Sequentibus autem ſe mulieribus, cum ingenti dolore ait: Nolite flere ſuper me, & cętera. Conſidera autem quantus & quàm glorioſus Rex Cœli & terræ, & Dominus Sabaoth ſit iſte qui ſic irridetur, qui ſic illuditur in figura Regis. & egredere obuiam ei, intuens eum cum ingenti admiratione. & attende quomodo eſt.

Immenſus { Poteſtate, Specioſitate, Felicitate, Æternitate.

Admirare igitur { Maieſtatem annihilari, Specioſitatem decolorari, Felicitatem tormentari, Æternitatem mori.

QVAR-

QVARTA PARS.

IN HAC QVARTA PARTE CONtemplare, quomodo ducto Domino in montem Caluariæ, incipiunt se lictores disponere ad crucifigendum, exuendo Christum vestibus: & sic de singulis. Cogita tu diligentissimè modum crucifixionis. Primò crucem erexerunt, & manus & pedes eius cruci affigentes, iuncturas membrorum crudelissimè diuaricauerunt. Aduerte quoque eius indicibilem patientiam & modum quo se habuit.

Rursum poteris & alio modo hanc crucifixionem meditari, scilicet Quòd Crucem in terra ponentes, ipso Domino libenter manus & pedes expandente, primò eum cruci affixerunt, & deinde erexerunt.

Respice deinde eum in cruce lachrimantem, & pro suis crucifixoribus orantem, quomodo blasphematur à prætereuntibus Pharisæis, & ab iniquo latrone. Et quomodo in vertice crucis verissimus titulus scribitur: IESVS Nazarenus Rex Iudæorum.

Conspice Virginem benedictam matrem eius gloriosam, sub cruce stantem doloribus plenam: quæ vtiq; tantò ampliorem habuit dolorem, quantò feruentiorem habuit amorem.

Attende quomodo Matrem suam Ioanni commisit. & factæ sunt deinde tenebræ per totum mũdum. Et quomodo Dominus voce magna clama-

uit & dixit: Heli, Heli, lamazabathani: hoc eſt: Deus meus, Deus meus vt quid me dereliquiſti? In quibus verbis oſtendit quanta ſua foret pœna: quaſi humanitas à Diuinitate quodam modo derelicta eſſet, non verè, ſed per modum loquendi. Adhuc intuere attentè quomodo ei ſitienti dederunt bibere acetum felle miſtum. Et quomodo impletis omnibus clamans voce Magna emiſit Spiritum: oſtendens per hoc, quòd quamdiu voluit, vires ſibi retinuit: & quòd nullus animam à ſe tolleret niſi eam ipſe poneret. Vnde præcipuè Centurio ex hac voce motus, dicebat; Verè Filius Dei erat iſte.

Et hìc conſidera modum quo paſſus eſt.

Paſſus eſt enim ſicut verus Agnus.
Liberaliſsimè, reſpectu proximi.
Seueriſsimè, reſpectu ſui.
Obedientiſsimè, reſpectu Patris.
Prudentiſsimè: reſpectu aduerſarii.

Stude igitur ad habendum habitum, ſecundùm effigiem imitationis Chriſti, ita quòd ex conſuetudine patiendi, pro eo habitus virtutum obtineas, ſcilicet, Benignitatis, ſeueritatis, humilitatis, & patientiæ, & cæterarum virtutum. Et hæc quo ad quartam partem ſufficiant.

QVINTA PARS.

CONTEMPLARE IN HAC QVINta parte quomodo mortuo Chriſto in Cruce, venit

venit Longinus cum aliis militibus, & confringunt crura latronum: & cùm venissent ad Christum & inuenissent iam mortuum, non fregerunt eius crura, vt Prophetia impleretur, quæ ait: Os non minuetis ex eo. sed prædictus Longinus lancea latus eius aperuit: vnde sanguis & aqua exiuit, & sic Ecclesiæ Sacramenta consecrauit. Velum templi tunc scinditur in duas partes, à summo vsque deorsum. Sol obscurauit & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram, terra tremuit, petræ scisæ sunt, monumenta aperta sunt; vt in die resurrectionis cum Domino resurgerent corpora Sanctorum, ibi quiescentia. Attende benè hîc, quanta pro te Dominus passus est: & ex desiderio Passionis, Crucem amplectere. Ita quòd sicut Dominus passus est iniurias, opprobria, irrisiones, & supplicia, ita tu Passionem Domini imitando, amplexeris pro eo omnem Passionem, iniurias, probra, illusiones, & cruciatus. Et hæc quantum ad quintam partem sufficere credo.

SEXTA PARS.

NOTANDVM QVOD CHRISTI Passio, non solùm reformat memoriam per deuotam meditationem, neq; solùm inflammat affectum per deuotionem, sed magnoperè illuminat intellectum ad veritatis cognitionem. In vniuersitatis enim cognitione, septem erant clausa ante Christi Pas-

ſti Paſsionem, quæ in ea ſunt aperta. De quibus poteſt intelligi illud Apocalypſis: Aperta ſunt ſeptem ſigilla,

quæ ſunt {
Deus mirabilis,
Spiritus intelligibilis,
Mundus ſenſibilis,
Paradiſus delectabilis,
Infernus horribilis,
Virtus laudabililis,
Culpa vituperabilis.
}

Primum ſigillum quod eſt DEVS mirabilis, in Paſsione Chriſti fuit apertum: quia in ſua Paſsione oſtendit ſe eſſe ſummam Sapientiam in eo quòd tam ſapienter fefellit Diabolum, nolens eum ſua infinita potentia opprimere. Rurſum oſtendit ſe eſſe ſummam iuſtitiam, in quantum quæſiuit pretium noſtræ redemptionis. Sum̃am præterea miſericordiam; in eo quòd pro nobis proprium tradidit Filium.

Secundum ſigillum fuit ſpiritus intelligibilis: & hoc etiam fuit apertum per Chriſti Paſsionem; in quantum per eam apparuit, quantæ benignitatis ſunt Angeli, qui Chriſtum Deum ſuum crucifigi permiſerunt: quantæq; dignitatis ſunt homines, qui Chriſtum eorum amore pati coegerunt: atque quantæ crudelitatis Dæmones, qui Deum ſuum tali morte mori fecerunt.

Tertium ſigillum quod eſt mundus ſenſibilis, fuit reſeratum per Chriſti Paſsionem; inquantum pro-

batur esse locus tenebrarum,in quo regnat cæcitas: non enim veram lucem cognouit. Regnat etiam in eo sterilitas, eò quòd Christum infructuosum putauit. Similiter regnat impietas: quia innocentem damnauit.

Quartum sigillum est Paradisus, qui per Crucem ostenditur esse locus plenus gloriæ, lætitiæ,& abundantiæ: cum Christus propter eius restitutionem factus est vilis, pauper & miserabilis.

Quintum sigillum, scilicet Infernus terribilis per Christi mortem, ostensus est esse locus omnis egestatis,vilitatis,& paupertatis. Si enim Christus prædicta tria sustulit vt destrueret peccatum, multo magis debent ea pati damnati in iustam retributionem suorum scelerum.

Sextum sigillum est *virtus laudabilis*, quæ per Crucem Christi manifestatur esse pretiosa,spetiosa, & fructuosa. Pretiosa,quia Christus maluit vita priuari, quàm virtuti aduersari. Speciosa, quia fulget in eius opprobriis. Fructuosa,quia solum vnus perfectus actus virtutis expoliauit Infernum, aperuit cœlum, restaurauit perditum.

Septimum quoque sigillum fuit apertum,inquantum apparuit peccatum quàm sit detestabile & culpabile: ad cuius remissionem fuit opus tanto precio, tam ingenti remedio, & tam difficili medicamento. & hæc quo ad sextam partem dicta sufficiant.

CAP-

Cap. LIX.

Quomodo Contemplatiuus in contemplando debet ſemper memor eſſe Paſsionis Dominicæ, ne deuotionis feruor extinguatur.

QVoniam feruor deuotionis creatur, & conſeruatur in nobis, per iugem Dominicæ paſsionis memoriam, vt ait Seraphicus Doctor Sanctus Bonauentura in tractatu de Perfectione vitæ, debet ſemper ſtudere contemplatiuus vt habeat aſsiduè ante oculos cordis ſui Chriſtum in cruce morientem, vt in ſe conſeruet deuotionem & non extinguatur. Et idcirco dicit Dominus in Exodo: Ignis in altari meó nunquam deficiet: quem nutriet ſacerdos ſubiiciens ligna per ſingulos dies. Altare Dei eſt cor tuum, in quo ſemper debet ardere ignis feruentis deuotionis, ad eius conſeruationem & augmentum apponendum eſt lignum Crucis, & iugis Dominicę paſsionis memoria habenda. Et hoc eſt, quod Propheta Eſaias ait: Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. id eſt quicunque deſiderat aquas gratiarum, aquas deuotionis, & aquas lachrymarum, hauriat de fontibus Saluatoris. hoc eſt de Chriſti vulneribus. Accede igitur affectionum pedibus ad Ieſum vulneratum; ad Ieſum ſpinis co-

ronatum: ad Iesum ligno Crucis confixum: & cum Apostolo Thoma non modo mitte manum tuam in latus eius, sed totus per illud ingredere vsque ad cor eius: & illic per ardentissimum amorem Dilecti sui crucifixi totus in ipsum transformatus, Diuini amoris clauis confixus, præcordialis dilectionis lancea transfixus, & intima compassione vulneratus, nihil aliud quæras, nihil aliud desideres, in nulla alia re consolari appetas, nisi vt Christo valeas in Cruce commori: vt cum Beato Apostolo Paulo possis exclamare: Christo confixus sum Cruci; Viuo ego, iam non ego. viuit verò in me Christus. Hoc igitur modo debes habere passionem in memoria, & comtemplari quod passio eius,

fuit {
Ignominiosissima,
Acerbissima,
Generalissima,
Diuturnissima.
}

Primò considera quòd fuerit ignominiosissima Passio Christi sponsi animæ tuæ, quia fuit crucifixus quasi fuisset latro vel prædo. nulli enim criminosi in lege tali mortis genere mulctabantur, nisi pessimi & sceleratissimi, vt latrones & prædones. Considera & alteram ignominiam Christi maiorē. fuit enim crucifixus in loco turpissimo & fœtidissimo, scilicet in monte Caluariæ, vbi erant multa criminosorum cadauera, & ossa fœtida. quia ille locus erat talibus criminosis occidendis deputatus. nam ibi decollabantur & suspendebantur in patibulis homines

mines nequam, & sceleratissimi. Sed & considera aliud non minus dedecus: quia inter latrones, tanquam latro; quinimmo in medio eorum tanquam Princeps latronum crucifigitur. Vnde dicit Esaias: Cum sceleratis reputatus est. Contemplare vlterius quomodo ad augmentum dedecoris, in aëre ponitur: & inter cœlum & terram suspenditur, quasi indignus viuere, vel mori in terra.

O indigna indignatio, & iniuria, vt mundi Dominum vniuersus negauerit mundus: nihil à mundo mundi Domino vilius reputatum est.

Mors igitur Filii Dei fuit ignominiosissima ex mortis qualitate, quia crucifixus; ex commorientium societate, quia cum iniquis deputatus; ex loci fœditate: quia in fœtido Caluariæ monte positus.

O bone Iesu, ò benignissime Saluator, qui non semel tantùm, sed sæpissimè confunderis: quantò autem quis in pluribus locis confunditur, tantò mundo contemptibilior reputatur. O Domine in horto apprehenderis, & vinciris. In domo Annæ colaphizaris. In æde Cayphę conspueris. In aula Herodis illuderis. Crucem sacris tibi humeris baiulans, in Caluariæ monte crucifigeris. Proh dolor, libertas captiuorum: gloria Angelorum: vita hominum occiditur. O infelicissimi Iudæi quàm benè complestis quod quondam spopondistis, dicentes: Morte turpissima condemnemus eum. Et Bernardus dicit: Exinaniuit semetipsum formam serui accipiens, vt subesset: filius erat, & seruus effi-

citur. Non solummodo formam serui accepit, vt subesset, sed & mali serui, vt vapularet, & pœnam solueret cum reus non esset. Et non modo seruus seruorum Dei, sed fit quoque seruus seruorum diaboli. Neque hoc ei suffecit, sed & elegit mortem, omni morte ignominiosiorem. Humiliauit enim semetipsum, factus obediens vsque ad mortem omni plenam dedecore.

Debes secundo deuotè attendere passionem Domini, quàm fuerit acerba. non enim permisit Dominus, vt sua membra in Cruce aliquid solatii reciperent eorum, quæ anxiis cordibus doloris leuamen esse solent. Neque illud tam reuerendum tanquam Diuinum caput, habuit vbi se reclinaret, cum in Cruce spirauit.

Contemplare vlterius quàm acerba fuerit Christi passio: quantò enim quis est delicatior, tantò in patiendo eius dolor est acerbior. Et quia nunquam fuit tam delicatum corpus, sicut corpus Christi, nam eius caro fuit tota virginea: id est de Spiritu sancto concepta, & de virgine nata, ideo eius passio fuit cæterorum omnium passionibus acerbior. Si enim Christus in sola mortis memoria, in anima sua præ carnis teneritudine adeo fuit afflictus, vt sudor sui sacratissimi corporis esset sanguineus, in terram decurrens: quantò vehementius affligeret eum pœna in gustu amarissimæ mortis, & passionis? Super quo dicit beatus Bernardus: Angustias tui corporis Domine Iesu, certissime indicabat sudor ille sanguineus, qui

us, qui orationis tempore de sua sanctissima carne decurrebat in terram. Quid fecisti dulcissime puer, vt ita tractareris? Quid commisisti amantissime iuuenis, vt ita iudicareris? Ecce ego sum causa tui doloris: ego plaga tuę occisionis.

Adhuc vide frater diligentius, quàm amara mors Christi fuerit. Quantò quis innocentior, tantò pœna ad tolerandum grauior. si enim Christus propter peccata sua pœnam sustinuisset, aliquantulum ei tolerabilior fuisset: sed ipse peccatum non fecit, neque inuentus est dolus in ore eius. Et hoc ipsum testatur Pilatus dicens: Ego nullam causam mortis inuenio in eo. Ipse enim est candor lucis æternæ, & speculum sine macula, & imago Diuinæ maiestatis & bonitatis; sicut scribitur in libro Sapientiæ.

Considera adhuc pleniùs, quàm fuerit pænalis mors sponsi tui Iesu Christi: quantò generalior, tantò pæna acerbior: Christus autem sponsus tuus, passus est in omni parte corporis sui sic, quòd nullum ita paruum membrum in eo esset, quin pœnam haberet. nullus ita modicus locus, quin repletus esset amaritudine. à planta pedis vsque ad verticem, non fuit in eo sanitas. Vnde præ doloris vehementia clamauit dicens: O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte dolorem meum. Reuera Domine Iesu Christe, nunquam fuit dolor similis dolori tuo: tanta enim fuit doloris tui effusio, vt totum corpus tuum sanguine aspergeretur. O bone Iesu, ô dulcissime Domine, non gutta sed vnda san-

da ſanguinis ita largiter per quinque partes corporis tui emanauit, de manibus tuis in crucifixione, in capitis coronatione, de toto corpore in flagellatione, de ipſo corde in lateris apparitione. Neque mirum ſi nec gutta ſanguinis in te remanſerit. Dic mihi quæſo mi dilectiſsime Domine, cum vna ſanguinis tui gutta ad totius mundi redemptionem ſufficere potuiſſet, cur tantum ſanguinem de corpore tuo effundi permiſiſti? Scio Domine & verè ſcio, quod non propter aliud feciſti, niſi vt oſtenderes quantò affectu me diligeres. Quid igitur retribuam Dño, pro omnibus quæ retribuit mihi. Certè Domine, quandiu vixero, memor ero laborum tuorum quos *ſuſtinuiſti in prædicando*, fatigationum in diſcurrendo, vigiliarum in orando, lachrymarum in compatiendo, dolorum, conuiciorum, ſputorum, colaphorum, ſubſannorum, clauorum, vulnerum: alioquin requiretur à me ſanguis, qui effuſus eſt ſuper terram. Quis igitur dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, vt poſsim flere die ac nocte mortem Domini mei IESV Chriſti, quam non pro ſuis, ſed pro meis peccatis ſuſtinuit? Vulneratus enim eſt propter iniquitates noſtras: attritus eſt propter ſcelera noſtra, ſicut dicit Eſaias Propheta.

Continuatio prædictæ materiæ.

VLterius conſidera diligenter & attende, quia mors

mors & Paßio Christi fuit diutina; à prima enim die natiuitatis suæ, vsque ad vltimum diem mortis suæ, semper fuit in paßionibus & doloribus: sicut ipse testatur per Prophetam dicens: Pauper sum ego & in laboribus à iuuentute mea. Et alibi dicit: Fui flagellatus tota die, id est toto tempore vitæ meæ. Adhuc aliter considera, quàm morosa fuerit Paßio Christi; vt pœna eius diutiùs duraret; vt dolor non cito finiretur: vt mors protraheretur, & sic morosius cruciaretur, & durius vexaretur.

Ex his omnibus quæ dicta sunt colligere poteris, quàm probrosa, quàm dolorosa, quàm vilis, quàm morosa fuit mors & paßio tua Dilecte IESV. Et hæc omnia sustinuit vt ad amorem suum te accenderet: vt pro omnibus his toto corde, tota anima, tota mente ipsum diligeres. Quid enim beneuolentiùs, quàm quòd Dominus propter serui salutem, accipiat serui formam. Quid potiùs informat hominem in salutem, quàm exemplum tolerandi mortem, propter iusticiam & obedientiam Diuinam? Quid verò hominem magis incitat ad diligendum Deum, quàm tanta benignitas, quòd pro nobis filius Dei altißimus, absque meritis, imò cum multis nostris demeritis, posuerit animam suam? Hoc tantæ benignitatis est, vt nihil clementius, nihil benignius, nihil amicabilius cogitari poßit. Hæc benignitas tantò ostenditur maior, quantò pro nobis grauiora & abiectiora dignatus est sustinere. Deus enim qui proprio Filio non pepercit, sed

pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non cum illo omnia nobis donauit? Ex quo inuitamur ad ipsum amandum, & amatum imitandum. Vę igitur illis qui tantæ benignitatis & beneficiis sunt ingrati, in quorum animabus nullum mors Christi habet effectum. Vnde inquit B. Bernardus: Vide caput Christi inclinatum, ad te osculandum: manus perfossas ad largiendum, latus apertum ad diligendum, totius corporis extensionem ad se totum impendendum.

Væ iterum illis, qui suis peccatis rursum Christum in semetipsis crucifigentes, super dolorem vulnerum eius dolorem adiiciunt. Sed væ tertiò illis quorum corda ad planctum emoliri nequeunt; neque ad beneuolentiam prouocari, & ad boni operis virtutem inflammare, non valet tanti sanguinis aspersio, tanti pretii efusio, tant ædignationis magnitudo. Certè isti tales inimici Crucis Christi, plus Dei filium hodie ad dexteram Dei Patris in cœlis sedentem crucifigunt, quàm olim fecerunt qui in Crucis patibulo eum suspenderunt. Ad tales, & de talibus Dominus conquerendo per beatum Bernardum loquitur, dicens: O homo vide quid patior pro te, si est dolor sicut quo crucior: ad te clamo, qui pro te morior: vide pœnas quibus afficior, vide clauos, quibus confodior: & cum sit tantus interior & exterior, planctus est grauior, cum te sic ingratum experior: Caue tibi, caue, ne tantorum ingratus existas beneficiorum, ne tantò pro te dato indeuo-

tus sis

tus sis precio, sed pone Christum crucifixum vt signaculum super cor tuum: vt sicut sigillum in cera molli imprimit figuram, seu imaginem suam, sic imprimas tu eum cordi tuo: & dicas cum Propheta: *Factum est cor meum tanquam cera liquescens.* Pone eum etiam vt signaculum super brachium tuum: vt videlicet nunquam desinas operari, nunquam desinas laborare pro nomine Iesu: sed cũ operatus omnia fueris, tunc incipe quasi nihil feceris. Si autem aliquando aliquid triste, aliquid graue, aliquid tædii, aliquid amaritudinis acciderit, vel certè si aliquod bonum desipuerit, statim recurras ad crucifixum Iesum pendentem in Cruce. Ibi intuere coronam spineam, clauos ferreos, lanceam lateris: ibi contemplare vulnera Christi, vulnera pedum & vulnera manuum, vulnera capitis, vulnus lateris, vulnera totius corporis, recolens qui sic pro te passus est, qui pro te tanta sustinuit, quantùm te amauerit. Vnde dicit Sanctus & Seraphicus Doctor Bonauentura, scribens sorori suæ: Crede mihi, quia statim tali intuitu omne triste lætum; omne graue, leue: omne tædiosum, amabile: omne asperũ dulce & suaue reperies: ita vt & tu incipias exclamare cum beato Iob & dicere: Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc propter angustias pasionis Christi, cibi mei sunt: & perquam dulcia & delectabilia facta sunt mihi. Vnde legitur, quòd cũ quidam religionem fuisset ingressus, in tantum impatiens factus est propter asperitatem ciborum, &

cætera-

cæterarum disciplinarum religionis, vt religionis pondus vix portare posset; & cum ex nimia impatientia sic angustiatus fuisset: procidit ante imaginem crucifixi, & ibi replicare cœpit cum lachrymis multis intolerabiles angustias, & labores ordinis; insipiditatem ciborum, panis, & potus: & statim ex latere imaginis cœpit sanguis emanare; & cum ille fortiter flens, suas angustias replicaret, respondens imago crucifixi, dixit: Quandocunque senseris aliquam asperitatem in cibo, vel in potu, intinge in sallsamento sanguinis lateris mei. Et de cætero patienter tolerauit asperitates religionis, & ingenti deuotione afficiebatur ad passionem Christi. Vnde & in sanctitate dies suos finiuit

CAP. LX.

DE RESVRRECTIONE, & gloriosa Domini ascensione, & Spiritus sancti missione.

QVONIAM iam de vita & passione Domini locuti sumus, nunc breuiter tractabimus de eius resurrectione, & ascensione, & Spiritus Sancti missione.

Cogita igitur primitus quomodo Domino de Cruce deposito, & tumulato, anima eius beatissima

ad in

ad infernum descendit, scilicet ad locum vbi Sancti Patres commorabantur: qui dicitur Limbus sanctorum Patrum.

Considera quid ibi egit, & de gaudio sanctorum Patrum videntium se esse in tanta gloria, propter præsentiam Dei & Domini sui: & de tristicia dæmonum, quam habuerunt videntes sic se vinci, & expoliari, & illas sanctas animas de eorum potestate liberari. Attende quomodo tertia die resurrexerit triumphator mortis, per hoc ostendens nos quoque in carne esse resuscitandos. Si igitur Christo passo fuisti compassus, nunc congaude resurgenti. Considera quomodo resurgente Domino custodes interram præ timore cadentes, facti sunt velut mortui. Intuere præterea Angelos super sepulchrum sedentes: & credibile est quod multitudo Angelorum erat circa sepulchrum. Et cogita visitationem mulierum, Mariæ scilicet Magdalenæ, & aliarum duarum. & quomodo non inuenientes Dominũ in sepulchro, præ amoris vehementia cogebantur ad illud frequenter recurrere. Meditare diuersas Christi apparitiones. Primo apparuit suæ dulcissimæ matri, deinde Mariæ Magdalenæ, & aliis duabus Mariis, & discipulis. & quantum gauisi fuerunt in eius visione: & in dulcibus cum eo colloquiis. Pensa rursum quare Christus voluit apparere in Galilea: reuera non nisi vt tu transmigrares de vitiis ad virtutes: Galilea namque interpretatur transmigratio. Itaque transmigrantibus nobis à vitiis ad virtutes, ani-

tes, animæ ſimul cum corporibus tranſmigrabunt ad regna cœleſtia: vbi videbimus Chriſtum poſt generalem reſurrectionem.

Contemplare adhuc quomodo poſt quadraginta dierum decurſum, egreſsis Domina noſtra & Diſcipulis à Bethania in monte Oliuarum, apparuit illis Dominus ſanctorum Patrum & Angelorum innumerabili multitudine aſſociatus: & confortans Dominã, & cæteros cœpit ſurſum ferri, propria virtute paulatim aſendens illarum ſanctarum animarum copioſiſsimo cœtu & Angelorum agminibus ſtipatus. Ruminare illam tantam tanquam mirabilem proceſsionem, in qua Angelis præcedentibus ſancti Patres Dominum circumſepiebant: & omnes ſimul cum ineffabilibus triumpho, canticis, & tripudio ingreſsi ſunt illam cœleſtem Hieruſalem: & fuit tunc celebratum tam ſolenne feſtum, quantum vſque ad mundi conſummationem non celebrabitur. Cogita de triſtitia apoſtolorum & de deſcenſu Angelorum eos conſolantium. Diſce & tu aſcendere cum Chriſto per vias & exercitia præmiſſa, ante omnia te vitiis exuens, quia cum Chriſto nullum vitium aſcendit, vt dicit beatus Auguſtinus.

Vlterius conſidera, quomodo poſt Domini aſcẽſionem moratur Domina cum diſcipulis in cœnaculo: hoc eſt in monte Syon: vbi cum diſcipulis Dominus cœnauit, vacantes ieiuniis & orationibus, aliiſque ſpiritualibus exercitiis: expectantes aduentum Spiritus ſancti, vt eis Dominus ante promiſerat. Ita-

rat. Itaque decem post Dominicam ascensionem peractis diebus, orantibus simul vt dictum est, Domina nostra cum Apostolis Dominica die, hora tertia, & canentibus illum Prophetæ versiculum: *Emitte spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ*: descendit super eos repente Spiritus *sanctus*: per quem continuò fuerunt illuminati, confortati, & in perfecta charitate fundati. Contemplare nunc quomodo in linguis igneis, cum vehementi sonitu cecidit super eos. Considera dona & effectus Spiritus sancti: cum enim fores domus vbi erant congregati clausæ essent, propter metum Iudæorum, domum egressi omni spreto timore, cœperunt prædicare multitudini gentium copiosæ, qui propter vehementiam sonitus illuc concurrerant: & quomodo Beatus Petrus ex eis tria fere millia mox ad fidem conuertit.

Hæc & alia poteris circa illud ingens mysterium contemplari: quæ ob vitandam prolixitatem omittenda censuimus. Quantùm ad materiam igitur contemplationis hæc cum his, quæ de vita & passione Domini superius diximus, sufficere credimus.

Cap. LXI.

Quòd ad arcem contemplationis pertingere cupientibus, summè necessaria est fortis perseuerantia.

Qui

QVi absque forti perseuerantia ad culmen contemplationis se posse peruenire existimat, vel ad perfectum ardorem diuini amoris, similis est montem altum ascendenti; & propter aliquam difficultatem vel impedimentum ei occurens mox descendenti. Comparatur rursum ignem in lignis viridibus & putridis accendere conanti: qui cum mox non accenditur, & non videt nisi fummum, vel adeo modicam flammam quod facilè extingui potest, ira commotus destruit quod construxerat, & hinc inde dispergit.

Comparatur etiam tritici quod seminauit, maturitatem expectare patienter non valenti, *neque* arborem *quam plantauit*, vt *mittat* radices in terram, propter moram, periculum & difficultatem quam videt.

Similis est quoque simiæ viridem nucem comedere cupienti: quæ mox vt corticis sentit amaritudinem, non perseuerat in comedendo, sed proiicit: & ideo ad nuclei dulcedinem non pertingit.

Assimilatur vlterius iste militi pigro: qui antequam ciuitas obsessa plenè debelletur, tædio victus & labore, discedit.

Vides ergo Frater, quomodo sic faciens arcem non attingit contemplationis: sicut enim non perseuerans, neque ignem, neque triticum, neque arborem, neque nuclei gustum poterit obtinere, neque plenè ciuitatem poterit debellare, referendo ista ad præmissa puncta; ità nemo ad contempla-

tionis

tionis perfectionem absque forti perseuerantia poterit ascendere.

Cap. LXII.

De multis quę impediunt ne contemplatiuus ad culmen ascendat contemplationis.

STemus adhuc modicum in vno prædictorum exemplorum, & attendamus illum qui ad verticem alicuius montis cupit ascendere: Iste enim talis sæpe ascendit sine reditu ad montis ima: & si pausare contigerit, non redit ad pedem montis, sed à loco vbi pausauit, cœptum prosequitur ascensum. Pariformiter qui contemplationis perfectionem adipisci desiderat, non debet retrocedere, si contigerit pausare: immò neque debet pausare; quia non progredi, retrogredi est. Huius ergo defectu perseuerantiæ, tam rari inueniuntur, qui perfectionem obtineant contemplationis. Cùm enim quidam modicum ascenderint, si quid pœnæ vel laboris sentiunt, statim pausant, & retrocedunt.

Sunt & alii qui in ascendendo, neque ordinem habent, neque modum: mox enim vnico saltu volunt ad montis sum̄itatem peruenire non inchoantes ab infimis, vt transeant per medium. Infima autem montis sunt, Consideratio propriorum peccatorum, & defectuum.

Sunt adhuc alii, qui grauia in humeris suis onera habentes, credunt se sic onustos ascendere posse. Ista onera sunt occupationes circa mundana, & fortis circa ea cogitatio, quæ animam plurimum aggrauat, eam ad terrena redire semper compellens: & si quando se leuari contigerit, statim compellitur descendere.

Rursum sunt quidam alii, Qui propter quasdam ante eos volantes muscas inchoatum ascensum deserentes, descedunt; & progredi renuunt. Muscæ circa eum volantes sunt vanæ cogitationes; ob quas anima cœptum iter nullatenus debet deserere: sed eas manu cuiusdam sanctæ indignationis procul abigere.

Adhuc sunt, qui prædictas muscas conantur insequi, instar puerorum papiliones insequentium.

Vlterius sunt, qui ad latratum canum infernalium mox terrẽtur: id est, statim vt aliquam turpem cogitationem seu tentationem sentiunt, quod cœperãt, prorsus territi, iter dimittunt, vel cum ea certamen assumunt, conantes eam à se propellere: quod tamẽ fieri non potest, sed citiùs vincitur si de ea non curatur, inchoatum iter continuando instar peregrini; Qui ad quemlibet latratum canũ non sistit pedem; sed concito gressu, tanquam non curando, iter continuat; & sic silent. Quantò enim plus persisteret ad se defendendum, vel ad eos compescendum; tantò amplius latrarent: & sic iter suum impedirent.

Præterea sunt alii, Qui non extendunt manum

dexteram ad eum, qui in altum eos poteſt ſubleua-re: Immò potius retrahunt, appodiantes, & confi-dentes in multitudine diuitiarum, & virium ſuarum. & ideo non mirum ſi citò labūtur ad ima. Vnde de-bet contemplatiuus ſemper extendere manum ſu-am ad auxilium Diuinæ gratię, in propriis viribus omnino non confidens; neque illuc quò tendit, per *ſeipſum* præſumens poſſe peruenire.

Sunt & alii, Qui ſtatim putant ſe eſſe in ſummo, cùm tamen verè ſint ad pedem montis: & ideo aſ-cendere renuunt, propter quod ſemper retrocedūt.

Aliqui quoque ſunt, Qui vſque ad ſummitatem aſcendunt: qui tamen continuò efficiuntur inanis gloriæ cupidi. Vidētur enim ſibi iter ſuum benè pe-regiſſe, & ſuam dietam viriliter conſummaſſe; & non curant diligentiam adhibere qualiter ibi per-durent. Vnde & ſtatim relabuntur ad ima: & non aſcendunt ita velociter ſicut vellent. Et fortè eis Deus nunquam auxilium præſtabit, vt illuc vnde ceciderunt reaſcendant: hoc exigente eorum ſu-perbia, ingratitudine, & abuſu cognitionis habi-tæ: quod eſt Horribile, & cauſa nunquam præſu-mendi, immo ſe tenendi in profunda humilitate, ſcilicet videt homo quod ille qui Deo fuerat tam proximus & familiaris, in collocutione ſua: & ſi-cut auicula quæ conſtruxerat ſibi nidum intra cœ-lum, poſtea deiiceretur vſque ad infernum ſine re-uocatione.

Deinceps ſunt alii, Qui cùm ſe in monte iſto mo-

dicùm aliis altiùs viderint, cæteros aspernantur, & derident infra illos existentes: qui vt labantur iustè deseruntur à Deo: quatenus cadentes, quàm modicùm à semetipsis valeant, agnoscant.

Sunt qui istum montem non nisi curiositate conscendere volunt, & vt dicere valeant: Etiam fuimus ibidem. aut reuera vt aliqua secreta inquirant: aut propter solam suam recreationem & delectationem: aut propter loci eminentis amœnitatem, non autem vt meliùs Deo placeant, proximiusque ei seruiant; honestiùs, ampliùs, & magis meritoriè. Et isti citò amittunt Dei auxilium, atque eius gratiam: aut certè nimis durè, turpiter, atque miserabiliter reperiunt se deceptos: putant, enim se esse in monte Dei, cum sint in monte diaboli.

Postremò est aliquos inuenire plusquàm dicat ratio festinantes, & suum nitentes præire ductorem: aut velociùs quàm vult ille, properantes: quod magna est Fatuitas. Ductor iste, sicut dictum est, gratia Dei est. Qui ergo non potest, aut dignatur expectare spatium temporis secundùm motum istius gratiæ, iure eam perdit: & alia vice pro libitu suo eam tàm citò non reperiet.

Sunt igitur quidam, qui ad hanc recipiendam Gratiam non sunt parati; cùm ab ea vocantur & mouentur: immo potiùs refutant, aut aliis negotiis se tradunt, vel certè verbo vel facto dicunt Gratiæ, vt adhuc modicùm eos expectet: & sic ipsa depulsa mox recedit. Oportet ergo nos vigilare semper

super

ſuper cuſtodia cordis noſtri ad recipiendum viſitationem Diuinæ gratiæ, & moueri ſecundùm ipſius inſtinctum; neque velociùs, neque tardiùs, omni tempore cum profunda humilitate indignos nos iudicando, etiam ad Montis huius latus iacere, quantò magis ad eius apicem aſcendere: quantò enim profundius in corde ſuo ſe quis humiliauerit, tantò trahetur altius. Quemadmodum Rex præpotens, Volẽs honorare militem ſuum, Tantò eum collocat ſuperiùs, ſcilicet vt ſedeat cum Principibus; quantò eum ad hoc plus cernit renitentem, & contradicentem. & quantò ipſe ſe profundius humiliat, & indignum reputat, tantò Rex inſtantiùs trahit, & aſcendere compellit. Super omnia enim diſplicet Deo Præſumptio; neque placet ei modus volentium ad eum effrænatè & ſine timore, quaſi ad ſuum ſocium & ſibi ſimilem, accedere: ſed ſemper debet cuſtodiri ſancta & laudabilis verecundia, tremor, pauor, & timor, cum confidentia ſuæ Benignitatis. Sine confidentia enim talis timor nimis eſſet culpabilis, & impedimentum aſcendendi ad montem contemplationis: eſſet enim talis timor immoderatus.

Cap. LXIII.

De quibusdam aliis impedimentis Contemplationis.

DIcamus adhuc de quibusdam aliis obstaculis, & impedimentis Contemplationis. Sunt igitur quidam qui Asinum suum, hoc est Corpus proprium nimis vexant, ita quòd anima eo vti non potest.

Alii autem nimis sunt repleti, atque onusti, infirmi & dormientes, siue pigri: nimis enim demorati sunt in infirmaria carnalitatis per excessiuam comestionem, & potationem, aut vaniloquium. Tales autem sunt quasi contracti, resoluti paralytici, & dormitantes. ideòque oportet ipsos curari, scilicet ab infimis incipiendo, per humilem Pœnitentiam.

Sed & quidam sunt, Qui ascendendo vehementem patiuntur famem aliquando spiritualem verbi Diuini, & cupiunt post hoc illud audire, vel legere. Vnde fit vt in lectione nimis se detineant, recipientes ibi ampliorem, quàm recta ratio dicat refectionem. vnde & velocitatis sui ascensus, à qua inceperunt, obliti; non ascendunt secundùm quod cœperant. Verum est tamen talem refectionem interdum esse proficuam & necessariam & præsertim in principio, quando sobriè sumitur. Semper igitur debet homo considerare suum ascensum in legendo: vt scilicet plus quærat Deuotionem quàm instructionem.

Rursum reperiuntur alii, recalcitrantes atque saltantes contra stimulum ipsos perurgentem ad ascedendum: hoc est, Qui nimium fugiunt tribulationes.

Præterea ſunt alii, qui non adhuc ſufficienter inſtructi, de itinere quærendo, ſeu interrogando à ſcientibus, vel de habendo deſuper conſilium non curant: ſed abundantes in ſenſu proprio, confidũt in ſeipſis ſeipſos docere volentes; & ideo ſæpè aberrant, & deficiunt.

Vlteriùs ſunt alii diligenter per ſtudium feruens viam quærentes, vt de hac ſciant loqui & alios docere, licet ibi ipſi non fuerint: loquuntur autem, quia ſic audierunt ab aliis: nec nituntur aliquando per viam quam docent aſcendere: & ideo non mirũ ſi tales in imis maneant ſemper: Non enim itur per eam per ſola verba, ſed oportet pedes ad opus mittere. Et iſti aſsimilantur illis qui in præliis exhortantur & inſtruunt alios fortiter certare, ſed ipſi neq; arma tangere volunt. Vel ſicut illi, Qui aliis demonſtrant vias, per quas ipſi ob ſuam imbecillitatem, vel puſillanimitatem, non poſſunt ambulare.

Sunt adhuc alii, qui poſtquam vnam viam arripuerunt, continuò declinant ad aliam; & hoc propter eorum inconſtantiam: aut quia putant leuiorem aut delectabiliorem ſe inuenturos. Vnde parum vel nihil proficiunt. Sicut canes ceruos inſequentes, nullum venantur, ſi modò poſt vnum, modò poſt alium currant; ſed oportet vt veſtigia primi inſequantur, & circa aliquem alium non occupentur: vt canes in arte venandi benè inſtructi agere conſueuerunt.

Alii verò ſeipſos & huius viæ pericula non atten-

dentes imprudenter & incautè pedes ponunt, & ideo à summis ad ima ruinas patiuntur.

Alii autem cùm ascendunt, retrò aspiciunt vel inferiùs: & cum aliquis eos ad descendendum inuitat, mox totum derelinquunt: qui tantò efficiuntur inhabiles, quantò diutiùs inferiùs detinentur. & inde difficilius & grauius reascendunt: quia mundana conuersatio in loquendo, vel aliquid aliud mundanum exercendo, non modicum impedit vel retardat: & in talibus cor suum figens, & non velociter resiliens, & citius discedens, vt continuet ascensum suum, magnum sibi parat impedimentum. Ideòq; non oportet in istis moram facere, nisi quantum necessitas deposcit. & cum corpus fuerit inferiùs, saltem corda sint sursum. quod tamen his qui non sunt experti difficile est: quia neque anchoram cordis fixam habent in monte, eò quòd desunt eis chordæ bonæ consuetudinis quibus alligari habet cor.

Sunt præterea, qui cùm ascenderint, nunquam putant se inde recessuros, sed illic persistere, tanquam iure hæreditario: sed in suo casu deorsum fragilitatem propriã cognoscunt, & tribulantur: atque discunt quòd diuina Gratia illic eos collocauit, & tenuit, quamdiu sibi placuit. & si in alto eos contigerit esse, per humilitatem semper timent se casuros. Cùm autem se inferius esse vident, hoc æquo animo portantes sperant se per diuinam misericordiam iterum ascensuros. Oportet enim vt homo

non so-

non ſolum immobiliter & conſtanter ſe habeat in aduerſitate corporali, ſed etiam in ſpirituali, & multò ampliùs; ſcilicet, in tentationibus, duriſq; mentis afflictionibus: quæ ſunt abſque conſolatione aliqua earum, quas habere conſueuerat, vel deſiderat.

Poſtremò ſunt aliqui, qui aſcendendo nimias & exceſsiuas faciunt expenſas: puta per lachrymas & corporis aſsiduas afflictiones; ita vt ea ad quæ tenentur, nequeant explere. Et ideò miſericors Dominus, miſericorditer ſe habet cum iſtis; interdum permittens eos decidere & labi inferiùs, vt ea quæ ſunt neceſſaria peragere valeant.

Iſta ſunt quæ impediunt aſcenſum ad montem contemplationis. Alia ſunt innumerabilia impedimenta, ſed tamen ad prædicta reduci poſſunt: ad quæ ſuperanda & vitanda, neceſſaria eſt fortis Perſeuerantia cum gradibus ſupradictis, ſcilicet Humili patientia, locoq; ſecreto, & ſilentio.

Cap. LXIIII.

Quomodo quidam deficiunt in forti perſeuerantia, & ideò modicùm in Contemplatione proficiunt.

PLures ſunt non benè cauti circa perſeuerantiæ fortitudinem, & circa contemplationis fructum:

& ideo ad eius perfectionem non possunt pertingere: non enim curant orationi vacare, vel meditationi; nisi se ad ista præsenserint deuotione affectos, & in eis gustauerint aliquam spiritualem dulcedinem: videtur enim oratio vel meditatio eis nihil prodesse, si deuotionis affectum non senserint. Sed isti similes sunt illi, qui nimio frigore cruciatur, & non vult ad ignem accedere, nisi prius calescat. Aut illi qui fame vexatur & renuit cibum quærere, nisi prius fuerit saturatus. Cur enim quis se tradit orationi seu meditationi, nisi vt igne Diuini amoris calefiat, vel vt donis seu gratia Dei saturetur? Errant autem vel deficiunt isti in hoc quia se putant tempus perdere, si orantes vel meditantes mox deuotionis imbre non irrigantur. Ad quod dicit Gerson, quòd si ipsi nituntur & laborant quantum in se est habere deuotionem, & assiduè contra suas cogitationes certamen gerunt: quia eis multùm displicent, eò quòd habere eos pacem non permittunt. Hi sæpè maius reportant meritum, quàm si eis statim sine tali conflictu deuotio adueniret. Ratio est: quia militant & seruiunt Deo, propriis sumptibus, & cùm maiori pœna atque labore. Verum est tamen, quòd volens seipsum exercere, oportet vt habeat ad hoc magnum temporis spatium, reiecto à se omni onere occupationum; tàm ad se, quàm ad alios pertinentium: seq; ad permanēdum per duas vel tres horas in vno loco fixum cogat, siue consolatio sequatur, siue non; ad quam tamen

habendam

habendam aſsiduè laborare debet: cumq; ſe nimio tædio affectum ſenſerit, ſibiipſi dicat: quòd adhuc expectet per mediam horam vel integram, faciendo pœnitentiam ſuam, ſpectans Diuinę Gratiæ largitatem: poſt horam verò elapſam adhuc ſe commoneat ad perſiſtendum alia hora. Et ſæpè in dimidiæ horæ parte extrema talis in ſua contemplatione amplius proficiet quàm omni tempore præcedenti, & quàm aliis decem diebus, aut certè in vno menſe. Et ſi à caſu in ſuo egreſſu reperit ſe quaſi refutatum, ſic ſcilicet, quòd eleemoſyna ei denegetur, puta quòd non conſequatur gratiã Deuotionis, oportet vt humiliter ſe conuertat ad Dominum, confidendo ſe indignum tanta gratia: & quòd potiùs meretur flagellari, & affligi, quàm huiuſmodi conſolationibus perfrui: & dicat,

O DOMINE Deus totius conſolationis Laus & gloria tibi ſint ſemper; mihi autem vt dignum eſt & iuſtum confuſio, niſi oppoſitum mihi proueniat de tua miſericordia. Per talem modum vincet Deum faciens ei Sacrificium de ſui cordis duritia; & certè Deus non obliuiſcetur miſereri eius, ſuam ei conferens miſericordiam; cùm cognouerit horam ſecũdùm ſuum beneplacitum opportunam. Neque debet quis in lachrymis, & deuotione ad ſuam conſolationem, huiuſmodi conſolationes vehementer affectare, ſed vt per eas ardentiori amore Deo adhæreat. Si igitur magis placet ei quòd pro tunc ei famulemur, ſine huiuſmodi conſolationibus,

bus,

bus; illud idem debet nobis placere & debemus dicere,

O DOMINE Deus meus omnipotens, optimè per te mecum agitur, si pręmium meum à te reseruetur mihi in alia vita: hoc vnum suppliciter oro, vt mihi ità non irascaris, quod tuam amittam gratiam: de cætero, Fiat voluntas tua.

Si verò quisquam nostrûm optatam deuotionem fuerit assecutus; sollicitus sit, vt omnipotenti Deo Gratias referat, orans instantiùs; vt opus plantationis suæ in eo cœptum, augmentet, & confirmet: ita quod tale quid hic non conferat ei vt pręmium, sed in futurum reseruet ei præbendam integram.

CAP. LXV.

Qualis sit cognitio quam Contemplatiuus hîc habet de DEO.

SVfficere debet viro contemplatiuo quòd clarè se speret visurum Deum in patria: in pręsenti autem exilio sufficiat ei credere eum esse suum Creatorem, Redemptorem, Gubernatorem, & Remuneratorem: & sic de aliis dignitatibus de quibus per fidem certi sumus: nec appetat hic videre clarè Diuinam naturam.

Quocirca aduertere debet contemplatiuus, Quod secundùm Diuinum Dionysium quantumcũque contempletur altè Deum, & videatur sibi aliqua no-

qua noua intueri; si tale quid Quod cernit, quomodocunque videtur esse simile alicui rei huius mundi; procul dubio credat se non clara visione videre Deum: & idem iudicium est de Angelis. Deus namque non est mole magnus, nec aliquo colore affectus, puta albo, nigro, rufo, flauo, aut cærulæo, neque Angelus. Verum est tamen, quod benè cognoscitur Deus hîc per alium modum, verbis vel scriptis inexplicabilem: nisi quòd illi qui Deum sic cognoscunt, sciunt quod vident: sentientes in anima sua quasi quendam dulcorem, repletionem, saporem, seu melodiam, quæ sentimenta nullatenus explicari valent. Quippe quemadmodum intra nos aliquando sentimus benè ipsum amorem, vel gaudium quo afficimur; tamen non possumus dicere quod sint rotunda aut quadrata, seu alba vel nigra, vel alicuius alterius coloris, eò quòd non sunt corporea: ita nemo posset huiusmodi spiritualia sentimenta alteri exponere, si ea in se non prægustasset.

Non tamen dico quod non posset de Deo etiam hîc concipi Quid sit, quantum ad assumptam humanitatem: quia benè possumus imaginari quare nostram assumpserit naturam. Et sic quòd de Deo prædiximus, intelligendum est, quantum ad Diuinam naturam.

Et si anima esset multùm assuefacta in assidua contēplatione per fortem & iugem meditationem; facilè eleuaretur supra se; & inueniret ibi pulchras contem-

contemplationes ſine numero, & eſſet ei quaſi quidam portus, & refugium contra vniuerſas tribulationes & fluctuationes, & amaritudines huius maris tàm ſpatioſi, id eſt, Huius mundi.

Cap. LXVI.

Quomodo tribus modis Devs per Gratiam habitat in Anima.

IN ſuperioribus ſimpliciter locuti ſumus de materiis Contemplationis, alios ſubtiliores contemplandi modos peritioribus & magis eruditis relinquentes: & ideò de hoc nos expedientes, nunc poſtremò exponemus quomodo trifariam habitat Deus in anima per Gratiam.

Primò per iuſtificationem, abſque hoc quòd ipſa anima habeat de hoc aliquod ſentimentum. Et quamuis non habeat ſentimentum de hoc, eſt tamen Deo accepta.

Secundò per aliquam Spiritualem conſolationem ſeu ſentimentum: ſicut hi qui in ſua contemplatione recipiunt aut ſentiunt varios ſpiritualium gaudiorum ſeu conſolationum modos. Nam interdum videtur ſibi, quòd reſoluuntur in quandam ſpiritualem dulcedinem; ita quod omnia quæ vident & cogitant, iudicant eſſe plena illa ineffabili dulcedine. Nonnunquam habent quandam ſecu-

ritatem

ritatem humilitate plenam, qua mediante ipsi sibiipsis vilescunt, recipientes duntaxat consolationem in his quæ sunt secundùm Deum, & placent Deo. Nam quotiescunq; quis placet sibiipsi, & de seipso gaudet; verè sciat se veræ humilitatis esse expertem: & consolationes quæ exinde oriuntur non esse à Deo. Vera humilitas semper coniungitur consolationibus bonis & Diuinis, & facit vt homo cognoscat suam vilitatem & suos defectus; & ideo ipse sibi vilescit, & in oculis cordis sui abominabilis videtur, in seipso plus compræhēdens, quàm totus mundus: & censet Deum tantæ esse excellentiæ, tantæque Maiestatis, vt totum residuum videatur ei quasi nihil esse omnino, nisi in quantum in talibus rebus Deum speculamur. Aliquando anima sentit intra seipsam quandam spiritualem ebrietatem, eam in diuinas laudes & ad sancta & deuota suspiria commouentem, ita vt interiùs non se valeat continere, quin exteriùs per aliqua signa pandat. Nonnunquam videtur ei quòd omnia sunt plena claritate Diuina, & quod vniuersa glorificant Deum.

Tertiò habitat Deus in Anima per quādam Vnionem, sicut in Beatissimo Apostolo Paulo, & in aliis excellentissimis contemplatiuis: de quo loqui me indignum reputo, illud magnis Doctoribus relinquens: nostræ ruditati sufficiant quæ dicta sunt.

CAP.

Cap. LXVII.

Quòd omnes tenentur se extendere ad perfectionem sub pæna damni præsentis & futuri, & præcipuè Religiosi.

VOx multorum est, Sufficit mihi vita communis: Si cum infimis saluari potero, satis est: nolo merita Apostolorum, nolo per summa volare, contentus incedere per planiora. Sed viderint hi, Quòd iam imperfectio est nolle esse perfectum, vt dicit Gerson in sua mystica Theologia: in via enim Dei non progredi, retrogredi est. Damnatur insuper seruus piger, qui talentum seruare contentus, illud in fœnus non tradit. Faciamus hoc perspicuum in exemplo familiari. Habet aliquis præpotens & nobilis paterfamilias plures filios, quemlibet aptissimum ad ampliandam rem familiarem industria sua: vnus illorum aliis laborantibus, sedet in domo piger & iners; nihil curans, dummodo non sordidè viuat: nihil altum, nihil præclarum vel dignum ingenio suo, aut paterna nobilitate recogitans, dicit Sufficere sibi bona iam habita, & qualicunq; vita vti. Euocat autem pater eum ad actus sublimiores & arduos, monet, stimulat. Si hic filius non obaudit, neque obedit, liquet quòd odiosus

erit

erit patri. Sic ſimiliter ponitur apud Patrem cœleſtem his quos trahit ad charismata meliora & ad actus Diuiniores, dum torpeſcunt hærentes infimis; neq; ad perfectionẽ ſemetipſos extendentes. Quod tamen intelligendum eſt de illis, qui nullo ſtatu vel officio humiliori ſic alligati tenentur, quòd abſq; præcepti transgreſsione nequeant ad altiora conſcendere. Et ex his ſufficit, & altiſsimum reputari debet in eis, quòd propter diuinæ iuſsionis obedientiam, in illo ſtatu tenentur aſtricti; quamuis ad perfectionem non ſe extendant contemplationis.

Animaduertendum denique eſt, quòd ſi Maria honorabiliter cum Martha poterat hoſpiti Chriſto miniſtrare, collaudauit eam nihilominus Chriſtus, quòd vni intenta optimam partem elegerit. Itaque maledictus qui partem ſuam, ſi aliter liceret facere, facit deteriorem.

Ex præmiſsis liquidò apparet, quòd cum vita Contemplatiua, ſicut oſtendunt Theologi ſit, perfectior quàm Actiua, quilibet ad contemplationem idoneus, non præalligatus actioni obedientię neceſſitate, poteſt ad illam licenter ſe tradere, dimiſsis operibus vitæ actiuæ. Vnde dicit Auguſtinus: Otium ſanctum quærit Charitas, negotium ſolicitudinis ſuſcipit neceſsitas Charitatis, quam ſarcinam ſi nullus imponit, contemplationi vacandum eſt; quaſi dicat quod ſi negotium, id eſt actionem charitatis, nemo imponit, id eſt ſuperioris iuſsione, vel euidenti neceſsitate, debemus contemplationi va-

care. Neque opponat quis facultatem quam haberet in vita actiua proficiendi, & condemnationem ſuam ſi talentum abſconderit, in quo poſſet negotiari prędicando, vel pauperibus miniſtrando; quoniam abunde proficit Eccleſiæ contemplatiuus obſequens Deo corde vel intellectu, vbi alii de manibus, ore, vel pedibus ſubſeruiunt. Qua de re multi ſunt, apud quos damnabilis iudicanda eſt omiſsio contemplationis inquirendæ; quemadmodum hi, qui ſunt poſiti in ſchola religionis: quæ eſt Schola deuotionis, orationis & fletuum. Quales inſuper conuenit eſſe Eccleſiaſticos, qui labores populorum in otio poſsident, vt cuſtodiant iuſtificationes Domini & legem eius exquirant: quales demum plures inueniuntur, tàm viri quàm fœminæ de ſæculo, quibus ſufficiens otium, inſtructio, & ingenium ſuppetunt, vt ſe totos in Deum conuertant & rapiant: ſaltem habeant fidem, ſpem, & charitatem. non enim requiritur maior inſtructio ad hoc, vt ſecundùm totum ſuum affectum valeant in Deum ferri.

Cap. LXVIII.

Quomodo in certis caſibus debet vir contemplatiuus de alto contemplationis deſcendere, & ad tempus ſua ſpiritualia exercitia interrumpere.

DVobus modis debet contemplatiuus sua prætermittere contemplandi exercitia, & descendere de Monte contemplationis, scilicet ad seipsũ, & ad proximum. Ad se ipsum debet triplieiter descendere contemplator.

Primò, cum quis in altiori gradu constitutus descendit, interdum, vt se perfectiùs in inferiori gra*du* exerceat, ne semper supra ascendens negligens amittat, quod inferiùs iam acquisierat. Neque enim quis in supradictis exercitiis ad anteriora sic se debet extendere, vt non sit ei opus penitus ad posteriora respicere: sed ita debet in anteriora tendere, & de virtute in virtutem procedere, vt nequaquam negligat gradus ad quos ascendit: sed summopere studeat eos custodire. verbi gratia, per timorem primò fuisti conpunctus de peccatis, per timorem & mediationem mortis, & iudicii, & pœnarum infernalium & alia multa bona egisti in via purgatiua: deinde venisti ad spem per considerationem diuinorum beneficiorum in via illuminatiua: demum ad vnionem cum Deo, per seraphicum & ardentem amorem in via vnitiua: nunquid frater quia ascendisti ad talem vnionem, debes timorem & meditationes mortis & iudicii prorsus deserere? Absit, immo interdum debes descendere ad attentè considerandum mundi huius vanitatem, vitæ tuæ breuitatem, infernalium pœnarum acerbitatem, vt timeas deorsum descendere, & tali timore alliciaris ad cœlestia; & quasi quodam stimulo

compellaris aſcendere : & ſic ſemper in tuis exercitiis per ſpem, & charitatem aſcendas, vt ad timorem deſcendas : donec in te charitas perficiatur, qua foras timor mittatur; & ne fortè decidas in prȩſumptionem, & ſecuritatem & torpeſcas. & per hunc modum viri ſancti aſcendunt vſque ad cœlos; ſcilicet, per ſpei & charitatis affectum, & deſiderium : & deſcendunt vſque ad abyſſos, per pœnarum Inferni diligentem conſiderationem.

Secundo modo debes ad teipſum deſcendere, ſcilicet ad exterioris hominis in moribus & geſtibus debitam compoſitionem, & ordinationem : vt interior deuotio & ſanctitas tua in exterioribus eluceſcat. ſic enim mores exteriores regere, & noſmetipſos circumſpicere debemus ; quatenus cunctis imitabiles, & amabiles nosipſos exhibeamus. Hoc autem optimè explebimus, ſi tria in exterioribus moribus obſeruare ſtuduerimus. Primò, vt mores noſtri ſint maturi. Secundò, vt ſint humiles. Tertiò, vt ſint benigni. Maturitas namque nos aliis exemplares reddit, humilitas nos cuſtodit, benignttas vniuerſis amabiles facit.

Tertio modo debemus deſcendere ad nosipſos, ſcilicet ad faciendum aliquod corporale, ſeu manuale opus. Ita enim debemus ſpiritualia exercitia ordinare : vt quotidie in opere manuum ſuis & certis temporibus, nosipſos exerceamus : & ſuis rurſum temporibus in ſpiritualibus exercitiis proficiamus : quamuis manibus operantes illis vacare

care posſimus orando, meditando,& ad Timorem, & alias ſpirituales & virtuoſas affectiones noſmet. ipſos excitando. Hoc ſancti patres noſtri pro regula habuerunt; vt quantò fideliùs ad opus manuum ſe conferrent, tantò ad altiorem puritatis & charitatis gradum ſperarent ſe peruenturos. Itaque homines fragiles cùm ſimus, non putemus nos eſſe Angelos, qui ſemper vtuntur cibo ſpirituali, quem nos ignoramus, & velimus ſemper ſpiritualibus vacare exercitiis; ſed certis temporibus nosipſos operi manuum aptemus, multiplici ratione. Prima eſt, ne tædio victi omnino ſpiritualia exercitia relinquamus. Neque reputemus nos ſanctiores & ſpiritualiores quàm fuit ille magnus Antonius: qui niſi talem exercitii ſpiritualis & operis manualis viciſsitudinem ab Angelo didiciſſet, tædio victus ad ſęculum rediiſſet. Ideo vult Caſsianus, quod qui non eſt contentus quotidie aliquid manibus operari, non poteſt in cella finaliter perſeuerare.

Secunda eſt: quamuis enim modicum illa manualia opera à contemplatione nos contrahant, poſtea tamen valētiores ad eam nos reddunt: non enī poſſumus cum concupiſcentiis aſcendere, immò illæ aſcenſum impediunt; & ideo has concupiſcentias oportet nos vincere, & pręcipuè opere manuali: in deſiderio eſt enim omnis ocioſus. Sic ergo ſæpè opus manuum deſeruit ſpiritualibus exercitiis: inquantum impedimenta remouet aſcendendi per contemplationem.

Tertia ratio eſt; cor enim noſtrum eſt valde inſtabile, & hinc inde velut nauicula in fluctibus maris fluctuans, quatitur variis meditationibus & affectionibus Igitur vt dicit Caſsianus; Cor tuum velut quadam anchora te decet figere, pondere ſcilicet & occupatione alicuius operis manualis.

Quarta eſt, quoniam plures aditus tentandi inimicus in nobis reperit ocioſis quàm occupatis. Siquidem occupatus vno dæmone tentatur, ocioſus verò innumeris dæmonibus deuaſtatur.

Propter has rationes, & plures alias, quas ob vitandam prolixitatem omittere volui. Sancti Patres, & præcipuè in Aegypto tàm fideliter manibus laborauerunt; & ideo tàm ſublimiter à Sanctis extolluntur. Ne autem à ſpiritualibus exercitiis longè diſcedamus, ea debemus magis opera corporalia, quantùm in nobis eſt eligere, quæ cum ſpiritualibus videntur maiorem conuenientiam habere: ſicut ſanctos libros ſcribere, quod minus à ſpiritualibus impedit, & eſt ſpiritualiter magis fructuoſum.

Debemus igitur fideliter manibus operari, non ſicut ſęculares, qui recipiunt ſolùm mercedem tranſeuntem: nos autem non ſolùm temporalem mercedem, ſed immarceſcibilem recipiemus Coronam in cœlis.

Attende quòd Sancti Angeli laborantibus paſtoribus Chriſtum natum annunciauerunt ſpecialiter. Non tamen ſimus in laboribus nimii ſiue importuni, ſed moderati & diſcreti, ſilentium pręcipue cū laboramus

boramus custodientes: Silentium enim in quo, iuxta Prophetam, est fortitudo nostra, etsi vbique & semper est obseruandum, nisi necesitas vel vtilitas cogat, vel suadeat, maximè tamen in opere manuali, iuxta illud Apostoli: Obsecramus vos in Domino Iesu, vt cum silentio panem vestrum manducetis.

Similiter necesse est sępiùs propter proximũ, nostram interrũpere contentemplationem ad tempus, & hoc tripliciter, scilicet, Propter superiorem, propter æqualem, & propter inferiorem. Propter superiorem quidem, quia quamuis quantum in nobis est semper appetamus vacare spiritualibus exercitiis, silicet vel cum Lazaro peccata nostra deflere, & compunctionem ex memoria peccatorum, vel extremi iudicii in nobis excitare: vel cum Maria ad pedes Dominicos sedere, id est in Vita & Pasione Christi mentaliter nos exercitare; vel quouis magno alio exercitio spirituali. Si tamen venit superior, & vocans nos iubet deserere contemplationem: statim dimisis omnibus est obediendum; & debemus nos ipsos ponere ad pedes Vicarii Domini: id est superioris, dicentes: Paratum cor meum, paratum cor meum: Paratum, vt ad tuum imperium contemplationi vacem; paratum cum iubes vt exterioribus ministrem. Hoc non solùm ad iussionem superioris facere obligamur; sed etiam nonnunquam ad exhortationẽ fratris ex charitate. Omnia enim exercitia sua Sancti Patres libentiùs postposuerunt, vt obendientiam inuiolabiliter seruare

possent; atque hoc super omnia reputabant, si non suam sed alterius implerent voluntatem. Et quanquam obedientia præcepti vel necessitatis est magis necessaria, noli tamen discurrere si teneris vel non, quia sæpè obedientia charitatis est magis meritoria,& charitatem auget deuotè impleta.

Secundò, propter æqualem licet interdum; spiritualia exercitia dimittere; scilicet vt ei subueniamus moti compassione, pietate, auxilio, & consilio; scilicet corporaliter afflictos iuuando & eis succurrendo: & multò magis si viderimus aliquos spiritualiter afflictos: debemus enim eis auxiliari quantum possumus, admonendo, corripiendo, & attrahendo, in tribulationibus & tentatationibus consulendo & confortando. Nisi enim Paulus de tertio cœlo descendisset, & de alto statu mentis suæ infirmioribus se inclinasset, neminem attraxisset: sed descendit factus Omnia omnibus. Et carnalibus prædicabat quidem IESVM, & hunc crucifixum; spiritualibus autem spiritualia comparabat. Similiter & nos debemus esse Omnibus omnia, singulis succurentes, prout necesitas exigit; maximè si viderimus aliquos, à Christi iugo suberrare per aliquod mortale peccatum, attrahendo, admonendo, & corripiendo. Neque dicas in corde tuo: Sufficit mihi saluatio mea; pro me volo esse solicitus, non pro alio. Neque dicas, Nunquid ego superior eius sum, aut eius custos constitutus? Ecce talem cogitationem non gignit zelus Dei.

Debes igitur proximo succurere, si corporaliter eget, ei opem ferendo corporalibus eleemosynis: si autem spiritualiter, satage pro viribus ei spirituale auxilium ferre, fundendo preces pro eo, consulendo, instruendo, & dirigendo, maxime in tentationibus, & spiritualibus exercitiis. Sed vide ne alios doceas, quod ipse nescias: meliùs est enim humiliter confiteri ignorantiam tuam, quàm præsumptuosè velle docere. Sit tamen consilium tuum Diuinæ scripturæ consentaneum semper. Ea autem quæ in consilio recipis, vel de quibus cum aliis consulendo percipis, si secreta fuerint, caue ne publices; maxime de tentationibus aliorum: inde enim sæpe pericula veniunt. In consiliis etiam dandis, caue ne propriam sequaris passionem, & inclinationem: nam illa peruertit iudicium, & zelus sapere nescit. Rursum, antequam consilium impendas maximè in rebus arduis, Diu deliberato, & non quod priùs occurrerit edicito: sed tracta apud te summisso consilio tuo, semper sentire aliorum, ne pertinax inueniaris: & velis tu magis consentire humilibus, quam tibi consentiri. vnde tu nullius consilium debes vilipendere: Deus enim sæpe reuelat paruulis quod abscondit à sapientibus. omnium consilia attendas, non tamen suscipias, secundùm illud Apostoli: Omnia probate; quod bonum est tenete.

Tertiò debemus ab alto contemplationis ad proximum inferiorem descendere. vt scilicet cum quis

habet curã alios regendi: quales sunt Prelati, qui sępè à contemplatione necesse habent cessare, vt subditorum custodiæ & disciplinæ intendant. Custodię quidẽ, vt conseruentur stãtes qui iam dignè conuersantur. disciplinæ; vt corrigantur errantes, & minus ordinatè conuersantes. Alias certè Deus sanguinem animarum subditarum de manibns Prælatorum requiret. & nisi Frater minimus, qnantum in ipsis est, per eos adductus fuerit, faciem Ioseph, hoc est Christi veri Saluatoris non videbunt. Vide hic quam periculosus est status superior: quo necesse est vt homo seipsum deserat. Nam sæpè dum negligit, perdit. Nam dum homo multum foris occupatur & interiùs ociatur, nonnunquam exercitia interiora negligit, & ad cor durum descendit, & insensibilis fit solùm exteriora sentiens, & spiritualia non degustans; sicut benè ostendit B. Bernardus in libro de consideratione. Igitur consilio sanctorum, quantum in te est, semper locum superiorem & nimiam occupationem exteriorem deuita, salua semper humili & prompta obedientia. Cùm verò quis cogitur occupationibus exterioribus deseruire, debet valdè solicitè quandocunq; potest vel tempus habuerit ad intima recurrere, & spiritualibus exercitiis vacare; ne vt dictum est, insensibilis efficiatur. Vnde Beatus Gregorius, Sancti, inquit, viri qui exterioribus ministeriis officii necessitate coguntur deseruire, studiosè semper ad cordis secreta refugiunt; ibique cogitationis intimæ cacumen ascen-

dunt;

dunt: & legem Domini quasi in monte recipiunt: dum postpositis tumultibus actionum suarum temporalium, in contemplationis vertice Supernæ voluntatis sententiam perscrutātur. Vt enim in exterioribus officiis inoffensè deseruiant, ad cordis secreta incessabilitet recurrere curant.

Cap. LXIX.

De aliquibus doctrinis, quas vir deuotus obseruare debet circa ea, quæ dicta sunt; & ponitur etiam huius operis Conclusio.

VBi auxiliante Deo tractauimus, qualiter deuotus vir per exercitium orationis, meditationis, & contemplationis debeat animam suam Deo vnire secundùm tres vias, scilicet Purgatiuam, Illuminatiuam, & Vnitiuam; ad conclusionem huius operis, quanquam superiùs aliquid saltem ex parte dictum sit, decreuimus ponere aliqua documenta obseruanda circa supradicta. Quæ vt faciliùs corde retineri posint, disponemus ea secundùm ordinem alphabeti diuisa per § & cuilibet § præponenda est hæc præpositio, De

Abdicatione siue abscesione. Qui asiduè cupit meditationi vacare, abdicare à se debet omnem concupiscentiam siue appetitum Honoris, diuitiarum

rum, delitiarum & occupationem circa exteriora: harum enim rerum phantaſmata multum mentem diſtrahunt.

Bona vita. Debet virtuoſe viuere: quia in maleuolam animam non introibit Sapientiæ ſpiritus, neque ſpiritus meditationis.

Conſtante fiducia ad amatum. Quòd non facilè diſcedat ab amore Dilecti, propter ſuperuenientes tentationes. Conatur enī diabolus variis tentationibus virum deuotū terrere, & ab exercitio meditationis impedire. Idcirco dicere debes: Ego confido in eo, qui dixit: Fili mi da mihi cor tuū: qui non mortem ſed ſaluationem cupit peccatorum. nihil durum aut turbulentū de tuo cogites amato: ſed potiùs dic illud Iob: Et ſi me occiderit, in ipſo ſperabo.

Diſpoſitione corporali. Cùm fueris ſolus, poteris vti diuerſis ceremoniis in diſpoſitione membrorum; nunc eleuans manus ſicut Aaron, nunc flectēs genua ſicut Salomon; nonnunquam in faciem tuam cadens, & mox ſine mora ſurgens, manendo flexis genibus ſicut Chriſtus in monte Oliuarum: ſedens quoque ſicut Maria ad pedes Domini; extendens rurſus manus ad modum Crucis ſicut Chriſtus Dominus in Cruce; interdum defigens oculos in terra, ſicut Publicanus. aliquando eleuans in Cœlum, ſicut Apoſtoli in aſcenſione Domini. Itaq; per hanc exteriorem varietatem ceremoniarum diuerſi in animo generantur affectus. Incipientes ſiquidem debent flexis genibus orare, & oculis in terram defi-

ram defixis, vel expansis brachiis in effigem Crucis, vel faciendo plures prostrationes. Proficientes debent orare genuflexi, manus oculos sursum extollentes. Perfecti, stantes erecti supra pedes oculis in Cœlum eleuatis, cum desideriis & suspiriis intimis. Contemplatiui iam super se leuati, sedentes ad pedes Domini. Verumtamen in conuentu ne sis singularis, sed cum se inclinantibus te inclina, exhibens Domino filialem reuerentiam sicut Patri benignissimo: cum genua flectentibus, genua flecte; impendens Deo reuerentiam sicut seruus Domino. cum cadentibus in terram super facies suas cade; recognoscens Deum vt iudicem, & te vt reum & quòd in puluerem redigendus es.

Exercitiis diuersis. Debes tuas actiones diuersificare, secundùm illud: Modo lege, modo ora, modo feruenter labora. & sic erit hora breuis, laborq; fiet leuis. Si velles semper idem agere; minùs proficeres, teque deuastares.

Fine meditationis. Finis meditationis, orationis, & contemplationis tuæ, non sit proprium commodum; non euasio pœnarum, non aliquod lucrum, vel cœleste præmium, vel aliqua spiritualis dulcedo: talis enim amor esset mercenarius: sed vt pares in corde tuo habitaculum Deo, & des locum Gratiæ; & vt facias voluntatem eius, cuius delitiæ Esse cum filiis hominum: qui multum delectatur de nostra salute. Ad hunc enim finem anima humana est creata scilicet vt cordialiter & amorosè

vniatur

vniatur suo dulcissimo Creatori in hac vita per orationem, meditationem & contemplationem: & in alia per perpetuam Fruitionem. Et vt breuiter dicam; debes in omnibus tuis spiritualibus exercitiis quærere Gloriam Dei, honorem sanctorum, vtilitatem Ecclesiæ, salutem tuam; omnia referendo in Dei gloriam, secundùm illud Apostoli: Siue comedatis, siue bibatis, vel aliquid aliud faciatis; omnia in Gloriam Dei facite.

Gratitudine Gratiæ. Si aliquod bonum in te recognoscis, Da gloriam Deo, & gratias ei impende, & noli superbire. Non enim est volentis neque currentis, sed Dei miserentis. Noli inflari; *quia* gratia meditationis non solùm bonis, sed etiam malis aliquando conceditur.

Abundantia punctorum. Debes secundùm Gersonem, abundantiā punctorum habere, quibus cum incipis, possis amorosè inflammari: de quibus iam supra tractauimus.

Intimitate. Debes semper quocunque pergis Dilectum tuum sic cogitare, ac si ante oculos haberes: modo in præsepio, modo in Ægypto, nunc crucifixum, &c. in corde tuo intimis eum laudando iubilationibus, dulciter & affabiliter ei alloquendo; necessitates tuas ei proponendo, & auxilium postulando.

Charitate. Qualem vis se tibi exhibeat Deus, scilicet Benignum & misericordem, &c. talem tu te exhibeas proximo. Neminem spernas: & sic

eris

eris amicus Dei, qui nullum abhorruit, neminem despexit. Amicorum autem idem est velle & nolle. Vel aliter: Quia facilè frigescimus ideò oportet vt ignem quęramus Charitatis per gemitũ orationis, per meditationem Dominicæ passionis, per dolorem compassionis, per desiderium cum eo vnionis; secũdùm quod supra diximus in Via Vnitiua: O Domine quando te diligam &c.

Labore. Oportet te laborare; & non immeritò: quia in omnibus officiis grauiora sunt initia, postea tamen consuetudine alleuiatur onus. Ecce quantos agricolæ perferunt labores, vt fructus terræ percipiant: mercatores mare transmeant multis se periculis exponentes; milites in bello vulnera recipiunt, & hæc omnia sustinent propter res transitorias: multò igitur magis debes tu propter Bona æterna laborare.

Moderamine, scilicet actionum; per discretionẽ. Debes in omnibus tenere medium: non sis nimis feruens neque tepidus, non nimium remissus: nec rursum nimium inquietus, secundum illud. Omnibus modum adde, quæ est pulchra Virtus valdè.

Naturali complexione. Attende diligenter Quid est quod tuæ naturali inclinationi est conformius: quibusdam enim multum prodest esse diutiùs in oratione, quibusdam in meditatione: quidam faciliùs ad eam trahuntur ex iudicio rationis; quidam ex consideratione Diuinorum beneficiorum: quidam sunt aptiores ad vitam actiuam, quidam ad contempla-

contemplatiuam. Rursum circa sumptionem cibi & potus, debes aduertere naturam tuæ complexionis: & de vtroq; moderatè sumere; nam vni est nimium, quod alteri parum: idcirco vide ne cor tuum grauetur crapula & ebrietate.

Ordine, vt scilicet incipias à via purgatiua; vt primò laueris & munderis, deinde per illuminatiuam illustreris, antequam per vnitiuam dilecto vniaris: non enim decet lutosum & sordidum priusquam lauetur, ad osculum Regis accedere: ne incedas super tectum, antequam super terram discas incedere.

Promptitudine, vt in victu sic te habeas & in somno, quòd semper sis promptus Cor sursum leuare vt in te verificetur *illud : Sursum* corda, Habemus ad Dominum: & dicere valeas; Deus Deus meus, ad te de luce vigilo. Esto igitur ad vigilandum paratus, & voluntarius, atque discretus.

Quiete, vt fugias omnia quæ mentem distrahunt, quiescens in pace Domini; nisi officio, vel obedientia seu obligatione circa aliquam exteriorem occupationem sis astrictus. Fuge tamen iudicia & suspitiones: quia valde cor inquietum reddunt. Si autem in te insurgunt cogitationes suspicandi, proiice eas à te nihil determinatè iudicās: sed dic, Qui iudicat nos, Dominus est: In meliorem partem interpretare quæ ambigua sunt. Si quis autem ceciderit, compatere ei dicens: Si illa tentatio in me venisset, profundiùs forsan cecidissem.

Recollectione, sæpè te recolligere satage ab infimis

infimis ad ſuperna, à temporalibus ad æterna, ab exterioribus ad interna, à vanis ad ſempiterna. Ne cupias vanitates aut fabulas audire, ſed dic: Vidi cuncta quæ erant ſub ſole: & ecce omnia vanitas: & ſolus Dilectus meus bonus, ſolus amabilis, ſpecioſus, & mihi ſufficientiſsimus.

Seruitio Sanctorum. Debes habere deuotionem ad aliquos Sanctos, quibus quotidie aliqua impēdas ſeruitia: vt ante conſpectum Dei ſemper pro te intercedere dignentur. præſertim ad Dominam noſtram, ad Angelum cuſtodem, ad aliquem Apoſtolorum, Martyrum, Virginum, ſeu Confeſſorum: vel ad plures, vt pro te orent.

Totali ſubiectione. vt te totum ſubiicias diuinæ voluntati, dicens Domino: Piiſsime domine mi Ieſu Chriſte, ſicut tu ſcis & vis ita fac mecum. Et ſi tibi gratiam orandi, vel meditandi ſeu contemplādi contulerit, cum timore recipe. ſi autem non præſtiterit, patienter ſuſtine. ſis contentus omnibus ſine murmuratione, quæ erga te ipſe fecerit: & ita ſis vnus cum eo ſpiritus, vt nihil niſi Chriſtum crucifixum cogites.

Vlteriori tendentia per quietem contemplationis. Si es religioſus, vt dicit Gerſon, intendere obligaris ad obtinendam quietem contemplationis, quamuis vix in fine vitę tuæ valeas eam comprehendere. hoc ſiquidem requirit religionis ſtatus. ad milites pertinet miſerabiles perſonas defendere: agricolæ eſt terram excolere: religioſi verò eſt con-

templationi insistere. Et vt dicit Bonauentura, vbi desinis vna die, inde alia die inchoandum est: vt facias Sicut qui vult aliquem montem altum ascēdere, qui cum vult pausare, non redit retrò ad primum locum vnde cœperat, sed in loco in quo se inuenit requiescit: & resumptis viribus, illinc cœptum prosequitur ascensum. Et ideo parum vel nihil in contemplatione proficimus: quia quòd hódie difficulter gratia Dei adiuti adepti sumus, cras intendendo leuitati, & fabulis, vel ludis, amittimus. Vnde relicto montis ascensu descendimus ad vallem non frequentantes contemplationem.

Christo. Nihil Christo præponas, deprecans eū Vt dignetur esse adiutor, protector, & ductor tuus, & finis tui itineris.

FINITVR *præsens* Tractat*us, qui dicitur* Exercitato*rium* Vit*æ* Spiritu*alis.* In *quo si quis legendo, meditando, orando, seu contemplando accuratè se exercitauerit; facilè & in breui, ope* Diuin*æ* Grati*æ, subuectus quodam Seraphico amore, adhærebit* Domino: *& tandem poterit securus, vt sui laboris donatiuum,* Vit*am æternam sperare.*

TRACTATVS DIRECTORII HORARVM CANONICARVM.

Psal. 144.

Propè est Dominus omnibus inuocantibus eum: omnibus inuocantibus eum in veritate.

R 2

Ex Regula S. Benedicti de disciplina psallendi,
Cap. XIX.

VBiq; credimus Diuinam esse pręsentiam, & oculos Domini in omni loco speculari bonos & malos: maximè tamen hoc sine aliqua dubitatione credimus, cum ad opus Diuinum asistimus. Ideo semper memores simus, quod ait Propheta: Seruite Domino in timore. & iterum: Psallite sapienter &, In conspectu Angelorum psallam tibi. Ergo consideremus qualiter oporteat nos in conspectu Diuinitatis & Angelorum esse: & sic stemus ad psallendum, vt mens nostra concordet voci nostræ.

Admodum Reuerendo Domino

LVCÆ IANOVIO MONASTERII S. CRVCIS IN CALuo Monte Ordinis S. Benedicti Priori, Konomloteñ Præposito, amico singulari.

STANISLAVS GROCHOVIVS Custos Crusuiceñ in Christo salutem.

PRIMAM PARTEM LIBRI *huius Abbati vestro vigilantissimo, cum propter singulares eius virtutes & in Ecclesiam Dei merita, tum alias non leues ob causas iure optimo dedicaui: simulq; qualicunq; munere meam erga illum obseruantiam omnibus testatam esse volui.* Hanc autem reliquam eiusdem operis partem cui dedicarem, diu multumq; mecum cogitaui; *neq; alius mihi occurrere potuit, qui sibi eam iustius vendicaret, quàm tu* Vir Religiose, *qui &* Reuerendißimo Malißcuio *tuo proximus es dignitate & vitæ puritate; omnesq; numeros* Regulæ S. Benedicti *sanctè ac piè comples.* Est *autem hoc, pro vsu potißimum* Regularium *antiquißimi & celeberrimi* Ordinis *vestri,* Directorium Horarum Canonicarum, *quas & ipse fideliter feruentiq; spiritu absoluis, & alios idem opus accuratè facere sedulò curas.* Vtraq; *hæc pars eundem finem spectat, & eadem solatia animæ spiritusq; suauitates continet atq; delicias.* Vobis *igitur antesignanis & rectoribus* Monasterii S. Crucis, Abbati *inquã*

& Priori tàm sanctas lucubrationes & meditationes consecrare meritò debui; vt sicuti vos vna Religio, pietas, amor pene fraternus, & quidam quotidianus conuictus ac consuetudo coniunxit, ita & vnus liber vestra nomina circumserat. Accipe igitur Deo dicate Presbyter hoc meum qualecunq; erga te studium, & in orationibus tuis, quas ritè & ardenter ad Deum fundis, mei sæpè memor esto; amantemq; tui & studiosißimum redama; & quoties quoties occasio tulerit, tum Reuerendißimo Abbati tuo, tum reliquis Ordinis vestri Patribus de meliori nota me commenda. Datum Quercij ad radicem Montis Calui S. Crucis Die Inuentionis eiusdem S. Crucis, Anno 1 6 0 1.

INCIPIT TRACTATVS QVIDAM, DICTVS DIRECTORIVM HORARVM CANOnicarum:

in quo Religiosus instruitur qualiter se ad nocturnalem synaxim præparare debeat in illo puncto, siue horæ quadrante, ante Vigiliarum inchoationem. Et quomodo se debet habere tàm in nocturna quàm in diurna Psalmodia, vt valeat esse attentus & mentem in Deum eleuare. Et quid meditandum est illa temporis morula, quâ post nocturnæ & diurnæ synaxis expletionem genua flectimus.

CAPITVLVM PRIMVM.

Quòd Religiosus magnopere debet esse sollicitus circa Diuinum Officium.

IN SECVNDO LIBRO PAralipomenon capit. xxix. scribitur: Filii mei nolite negligere; Vos elegit Dominus, vt stetis coram eo, & ministretis illi, colatisq; eum. Quia igitur Deus elegit religiosum in suum ministrum, vt

colat & ſeruiat ei, oportet vt ſciat, qualiter ei ſeruiendum eſt. Nam vt ait Gerſon: nihil ita primo & præcipue conuenit religioſo, ſicut dignè & ſtudioſè cultum explere, diuinũ, id eſt Horas Canonicas. quas Pater & dux noſter Benedictus in regula opus Dei nuncupat. maxime cum præcipuum religioſi officium prout dicit B. Hieronymus,ſit Diuinis laudibus vacare, offerendo ei hymnos, pſalmos, orationes, & ſacrificia: & per hæc populum Deo reconciliare ſua & proximorum deflendo peccata. Vnde oportet monachum vigilanter ac diligenter ſtudere, vt ſeruitutis ſuæ penſum dignè valeat exoluere, ne illa eum Hieremiæ Prophetę formidanda comprehendat maledictio, *Maledictus homo* qui opus Dei facit negligenter.

CAP. II.

Quòd neceſſarium ſit Religioſo, ſe ante Vigilias præparatum reddere ad Diuinum officium perſoluendum.

Legitur in Eccleſiaſtico: Ante orationem præpara animam tuam,& noli eſſe quaſi homo qui tentat Deum. Legitur pręterea in collatione Abbatis Iſaac,quòd quales cupimus in oratione inueniri, tales antę eam oportet nos præparari. Scribitur

quoque

quoq; in libro, qui dicitur Speculum monachorũ: Stude excitare cor tuum aliqua deuotione præueniens Horam Canonicam, quam dicturus es. Sume tibi exemplum à paupere, qui cum vult eleemoſynã ab aliquo diuite expoſcere, ſtudet eum præuenire: cogitans quibus verbis ad impendendam optatam eleemoſynam valeat eum flectere. Inſpice quoque aliquem mortis reum, antequam contra eum feratur ſententia, quàm ſtudioſè nititur cogitare, antequam ſiſtatur iudicis tribunalibus, quid poterit perorare cum ei aſtiterit, quod eum valeat ad miſericordiam inclinare. Similiter ſeruus Dei antequam appareat in conſpectu Diuinæ maieſtatis ſollicitè conſiderare habet, quomodo & quibus verbis eius miſericordiam poſsit flectere. Grandis, igitur Fratres, & temeraria audacia eſt abſq; vlla præparatione ad tantam accedere maieſtatem. Omnis quippe tã diurni quàm nocturni diuini officii fructus conſiſtit in præuia præparatione, ſecundùm quod dicit Propheta: Præparationem cordis mei audiuit auris tua. Et nulla poteſt eſſe perfecta oratio quàm meditatio non præuenerit, vt ait Hugo in tractatu de oratione. Et Gerſon in tractatu de myſtica Theologia admonet, vt Religioſus prætermiſsis cæteris, ad Canonicas Horas dicendas ſe diſponat.

Itaq; dilectiſsimi Fratres non ſit nobis moleſtum vno horæ puncto, ante Vigilias à lectulis ſurgere: cùm omne earum meritum conſiſtat in præparatione. Et venundemus Deo illam temporis morulam,

 & experie-

& experiemur quàm abundanter retribuet nobis. Et vt in hac præparatione aliquem teneamus modum, & non sit nobis vanum surgere ante lucem; tangemus hîc breuiter tres præparationis modos.

Cap. III.

De tribus præparationum modis ad Diuinum officium peragendum; & specialiter quomodo se Religiosus ad Vigilias debeat præparare.

Dilectissimi Fratres, describunt Sancti tres præparationis modos, scilicet, præparationem

Remotam,	quæ	sanctè viuendo,
Propinquam,	consi	profundè considerando,
Proximam,	stit in	feruenter orando.

PRIMA est generalis; & hanc explemus benè & sanctè viuendo; scilicet vt nobis semper caueamus ab omni vanitate, tàm in cogitationibus quàm in verbis, quàm in actibus: & studeamus asiduè vt cor nostrum diligenter custodiatur, & tempus vtiliter expendatur: & operum intentio finaliter in Deum dirigatur, ne cor nostrum tempore orationis vanis phantasmatibus impediatur. Et si quando se vanis cogitationibus senserit infestari, debet aliquã-

tulum

tulum legere ante orationem: & conetur ad ea quæ legit applicare mentem ſuam: & materia lectionis debet eſſe talis, Vt ferat opem ad purè orandum.

SECVNDA præparatio dicitur Propinqua & ſpecialis, quæ facienda eſt in illo quadrante ante inchoationem Vigiliarum, hoc modo: Poſtquam igitur exurgentes de cubilibus fuerimus induti, manebimus in cœlis & ſtantes erecti ſupra pedes in loco vbi quiſque orare conſueuit, debemus nos pro viribus intra nosmetipſos recolligere. Et ſic recollecti, debemus mox conſiderare Quid eſt quod ſumus acturi; & propter quid ſurreximus à lectis. Qui enim non conſiderat quod acturus eſt, incautus incedit in operibus ſuis. Quid enim fratres acturi ſumus tempore diuini officii, niſi apparere in conſpectu Dei & Sanctorum Angelorum, & in concilio iuſtorum & ſanctorum fratrum? Vnde tria oportet nos diligenter conſiderare, ſcilicet quòd tendimus

ad { Deum adorandum,
Deo gratias agendum,
Deum orandum.

Primò tendimus ad Deum adorandum Trinum in perſonis, & vnum in eſſentia, adoratione Latriæ, ſuper iudicia iuſtificationis ſuæ. Iudicia autem iuſtificationis eius, Fratres intelligere debemus incarnationem Filii ſui vnigeniti Redēptoris noſtri, Natiuitatem, Circuncifionem, Regibus manifeſtationem, in templo præſentationem; & denique ſuam ſanctiſsimam paſsionem, reſurrectionem & cætera

alia : quæ gloriosus Dominus propter nostram redemptionem super terram operari dignatus est. Et dicuntur iudicia Diuinæ iustificationis, quia per ea redempti sumus & iustificati. Hoc est igitur primum, quod postquam à lectulis consurreximus, vt dictum est, cum summa diligentia & deuotione debemus considerare. Et in his iudiciis exhortantur nos sancti debere adorare, benedicere, laudare, & magnificare Dominum: accipiendo ea sicut obiecta in Vigiliis, sicut infra dicetur in Officio Vigiliarum.

Secundum quod considerandum est, cum ad Officium diuinum concurrimus, est, quod tendimus ad impendendum gratias Deo & eum laudandum pro receptis beneficiis, eaq; tanquã obiecta in Diurnis horis intueri : vt exponetur in Prima & Tertia.

Tertium quod à nobis est aduertendum, est, quod tendimus orare immensam Dei clementiam pro nobisipsis, & pro vniuersis Ecclesiæ statibus, accipiendo personam singularum vt explicabitur in Sexta & Nona. Inuitat autem nos ad prædicta, si attendimus quòd nihil Deo est

- Adorari digniùs,
- Laudari rationabilius,
- Magis necessarium & vtilius.

His cum ingenti deuotione mente pertractatis, oportet vt mox nosmetipsos circunspiciamus : an, vt decet, simus dispositi apparere in Dei præsentia : ad quem habere sermonem tendimus, in Psalmis enim alternatim nobis loquitur Deus, nosq; loquimur

quimur ei. Ad hanc diſpoſitionem requiruntur tria ſcilicet,

mentis { Purificatio, Recollectio, Affectatio,

Debemus primò habere mentem purificatam ab omni mortali peccato, vt ante Diuinam pręſentiam dignè apparere valeamus. Secundò recollectam ab omni diſtractione, vt Diuinum officium attentè dicerè queamus. Tertiò affectatam aliquo deuotionis affectu: vt excuſſo torpore reuerenter canere poſsimus: vt in ſequenti præparatione apparebit clariùs.

TERTIA præparatio quæ dicitur proxima, conſiſtit in orationis frequentia: nihil enim prodeſt humana induſtria niſi adſit Diuina gratia. Poſt prædictorum igitur conſiderationem flexis genibus ſuppliciter exoremus Dominum, vt concedat nobis quatenus ſuper iudicia iuſtificationis eius ipſum dignè queamus adorare, & penſum ſeruitutis noſtræ deuotè valeamus exoluere. Cumque auribus noſtris cymbalum maius inſonare cœperit, ſurgemus ab oratione dicentes hæc verba: Hoc ſignum magni Regis eſt, eamus, & inquiramus eum, & offeramus ei Aurum, Thus, & Myrrham:

Aurum deuotionis,
Thus deuotæ attentionis,
Myrrham fortis & reuerentis ſtationis.

Et ſic pergemus ad Oratorium cantantes in cordibus

dibus nostris cum ingenti lætitia cantica iubilationis dicentes iterum: Ecce venit ad Templum Sanctum suum Dominator Dominus, gaude & lætare Syon occurens Deo tuo. Ecce ô anima mea Deus vniuersæ terræ; & ideo in conspectu suæ immensæ Maiestatis psalle sapienter. His igitur & aliis similibus verbis Seraphicis oportet Monachum mentem excitare, & se totum in Deum leuare. Ingredientes autem Chorum aspergentes nosipsos aqua benedicta dicemus: Asperges me Domine. &c. concipientes generalem de culpis leuibus contritionem. Et in ipso ingressu dicemus quoque: Introibo in domum tuam. dicatur totus versus. Nosq; profundè inclinantes, mentis oculos in Eucharistiæ Sacramentum figentes, atque Dominum Deum nostrum cum summa reuerentia adorantes; adiungemus: Adoramus te CHRISte & benedicimus tibi, &c. & sequatur continuò: DEVS meus es tu, & confitebor tibi: DEVS meus es tu, & exaltabo te. Tibi laus, tibi Gloria, tibi gratiarum actio; te iure laudant, te adorant, te glorificant omnes creaturæ tuæ. Et hæc adoratio dicitur Latriæ, quæ est quædam species honoris, quæ soli Deo debetur. Et sic vnusquisque nostrum, in loco suo stans clausis oculis, & attracto spiritu, formabit intentionem in corde suo dicens: In conspectu Angelorum psallam tibi: ad laudem & gloriam & gratiarum actionem summæ & indiuiduæ Trinitatis, & humanitatis Iesu Christi, & in vnione omnium superferuentissima-

rum affectionum, & Orationem Domini mei IESV Christi olim in terris, & nunc in dextra Dei Patris pro nobis interpellantis; & in intellectu quem intendit Spiritus sanctus; & in veneratione Beatisimę virginis Marię,& istius Sancti cuius hodie memoriam celebramus, & omnium Sanctorum: pro salute quoque vniuersalis Ecclesiæ, desidero has exoluere laudes; vtinam possem dignas. Et scitote Fratres,quòd hæc intentionis formatio post prædictorum solicitam considerationem,est magnę Virtutis. Illa enim exhibet vniuerso Vigiliarum officio vim merendi, vt beatus Ambrosius, & alii Sancti testantur. Et adhuc si ex infirmitate,in vigiliarum processu, mens inaduertenter ad alia distrahitur; excusat nos à reatu distractionis: quia totum refertur ad primam intentionem, sicut præmissum est, formatam. Et ideo oratio semper est meritoria,nisi aduertenter distrahatur, & non curet quantùm in se est, mentem distractam reuocare. Et hæc sint quò ad præparationem, quam Monachus debet facere ante Vigilias in præmemorato horæ puncto, si cupit spiritualiter proficere, & suũ obsequium acceptum esse Deo. Et tota die erit deuotus & iucundus, & ad Diuinum officium promptus. Per horas diurnas breuiter, postquam in prædictis fuerit assuefactus, poterit considerare, quòd tendit apparere coram Domino vt adoret eum; eique gratias agat, atque deprecetur eum vt supra diximus. Et quoties ingressus fuerit Oratorium, toties aqua benedicta aspergatur

gatur, dicens vt ſupra: Adoramus te Chriſte &c. adiiciens: Deus meus es tu &c. Et ſtans in loco ſuo in illa morula qua genuflectitur, formet intentionem, & attracto & recollecto Spiritu tractet mentaliter pręmiſſa, ſcilicet. In conſpectu Angelorum, & cætera.

Cap. IIII.

Quomodo poterit deuotus Religioſus in Pſalmodia eſſe attentus, & mente in Deum eleuari.

DILECTISSIMI Fratres, Sancti in Pſalmodia varios deſcribunt attentionis modos. Sed quia hac noſtra ætate homines ſunt rudis intellectus, & in Diuinis rebus parum eruditi, rari poſſunt ad ſenſus Spirituales, quos Sancti deſcribunt pertingere. Et ideo ex omnibus modis, quos Sancti Doctores ponunt, vnum decreui mediocrem eligere: & ſecundùm totum Diuinum Officium, quo ad noſtram Pſalmodiam diſponere, vt quicunque quantumcunq; rudis, ipſum valeat capere, & in ipſo exerceri.

TRINA ORATIO.

Primò igitur pręmiſſa trina oratione, vel mentali præparatione, firmiter debemus credere nos eſſe in præſentia Dei, & conari vt ſimus ibi reuerenter, attentè

tentè & deuotè & ac si essemus Angeli Dei in cœlo ante thronum Diuinæ maiestatis in medio illorum, nos metipsos præsentare. Cùm autem qui præsidet facit signum, cogitare debemus nos à Deo vocari, vt ad habendum colloquia cum eo præparemur. Et quia indigni sumus; ipsi supplicamus, vt nos reddat dignos, dicentes in exordio Vigiliarum: DEVS in adiutorium meum intẽde: adiicientes ter, Domine labia mea aperies: Et os meum annunciabit laudem tuam. Et, Domine quid multiplicati sunt qui tribulãt me. In quibus suppliciter petimus longè à nobis fieri vniuersa hostium impedimenta, quatenus dignè & reuerenter Dominum super iudicia iustificationis eius adorare, laudare, & magnificare possimus: vt in superioribus dictũ est. Sequitur deinceps Inuitatorium. in quo cogitãdi sunt Angeli adesse, & nobis alloqui inuitando nos, vt vnà cum eis Dominum adoremus & laudemus. Et sunt deuotè ruminandi omnes versus huius Psalmi: Venite exultemus Domino, &c. Statim subditur Hymnus: qui est quidam

Deus in adiutorium

Domine labia

Domine quid multipli.

Inuitatorium

Hymnus

quidam modus laudis, quem Deo offerimus collaudantes Diuinam præsentiam, eique congratulantes. Subsequuntur Psalmi primi Nocturni, in quibus oportet Monachum mentem stabilire in aliquo certo loco, & certas disponere stationes; ne huc illuc vagus discurrat. Et inquantum poterit, applicet sensum Psalmi his, quæ in illo assignato loco fiunt, & sic prosequatur totum Vigiliarum officium, collocando omnes earundem Psalmos in iuncturis quatuor digitorum leue interioribus, & exterioribus hoc modo: Ponat vnguem pollicis in prima iunctura indicis: & in ea collocet primum Psalmum quem dicens meditari debet aduentum Angeli Nazareth, ac si cerneret venientem Angelum ad domunculam Dominæ nostræ & dicentem: Aue gratia. & cum Angelo multitudinem Angelorum psallentium: cum quibus & ipse cantet primum Palmum, applicans pro posse eum his, quæ ibi geruntur scilicet mysterio incarnationis Filii Dei.

I. Psalmus. — *Annunciatio.*

Primo finito Psalmo, ponat vnguem pollicis in secunda iunctura indicis aptans mentem suam Ciuitati Bethleem, & intueatur natum infantem positum in præsepio, & Angelos & pastores canentes. & cum eis cantet ipse secundum Psalmum, adaptans vt dictum est sensum eius, ad ea quæ illic aguntur. & sic procedat per

II. Psalmus — *Natiuitas.*

dat per omnes leue iuncturas, vt si mens vagare cœperit, vngue tangens iuncturam reuocet eam ad debitam meditationem.

Tertius Psalmus cantandus est Circumcisioni Domini, applicando iuxta præmissa eum mysteriis ibi gestis, scilicet materiali Circumcisioni, per quam nostra spiritualis significatur. Et impositioni nominis Iesu: quod interpretatur Saluator: & effusioni sui preciosi sanguinis & doloribus & lachrymis, & cætera.

III. *Psalmus.* — *Circumcisio.*

Quartum Psalmum canta cum Regibus, qui venerunt ad adorandum Regem Regum, adaptans eum, &c.

IIII. *Psal.* — *Adoratio Regum.*

Quintũ concine Psalmum cum Simeone & Anna in Præsentatione pueri IESV in templo.

V. *Psalmus.* — *Præsentatio.*

Sextum cum Domina nostra, & Ioseph in Ægypto, in amisione Domini in templo, in baptismo, deserto, & transfiguratione. Et sic finitur primus nocturnus. Sedens autem in subsellio attende ad sensum Lectionum & Responsoriorum cum dicuntur: & transfigurare cum Domino in monte.

VI. *Psalmus.* — *Fuga Domini in Aegiptum.*

SEQVITVR Secundus Nocturnus, in quo debemus facere alias sex Stationes.

Primam ad ingressum Domini in die Palmarum,

 in Ciui-

Stationes secundi Nocturni,

VII. *Psalmus.* in Ciuitatem Hierusalem. Et considera diligenter quæ ibi aguntur: quomodo Dominus flet sedens super asinam; & ibi, vnà cum vniuersis illis turbis, concine primũ Psalmum secundi Nocturni, qui in ordine Psalmodiæ septimus est; aptando illum ad propositum vt diximus. Secundus Psalmus concinendus est cum *Ingreßus Domini in Hierusalē.*

VIII. *Psalm.* Apostolis in Cœna. Et attende diligenter quę ibi aguntur. Tertius *Cæna Domini.*

IX. *Psalmus.* Psalmus est cantandus orante Domino in horto cum Michaele Archãgelo & aliis Angelis ibi astantibus. Quartũ *Oratio Domini.*

X. *Psalmus.* Psalmũ concine ab horto vsq; ad domũ Annę cum Beato Ioãne, cernens eum trahi captũ & vinctum. *A captione vsq; domum Caiphæ.*

XI. *Psalmus.* Quintum in domo Annæ vbi fuit colaphis & alapis cęsus. *In domo Annæ.*

XII. *Psalmus.* In domo Cayphę vbi fuit vultu velatus, & sputis linitus. Et sic est finis secundi Nocturni. *In domo Cayphæ.*

Cùm dicuntur Lectiones, visita Dominum in carcere; habendo tamen attentionem ad Lectiones & Responsoria.

SEQVITVR Tertius Nocturnus: qui continet

net tria Cantica, quorum primum concines cum Dominus deducitur à domo Cayphæ in domum Pilati. Secundum, cùm de domo Pilati ad Herodẽ. Tertiũ verò cũ reducitur ab Herode ad Pilatũ. Et deinde cũ dicitur Homilia, Intuere Dominũ flagellari & spinis coronari. Et post duodecimum Responsorium contemplare, quomodo educunt Dñum foras flagellatum, & spinis coronatum: & ostendunt eum populo dicentes, Ecce homo. & pro eorum blasphemiis concine Tu; Te Deum laudamus. Post hæc aspice quomodo sistitur Dominus Pilato, vt audiat Sententiam quæ per Euangelium significatur, quod attentè debes audire. Si autem fuerit dies ferialis, Stationes quæ fiunt in Canticis, & in Te Deum laudamus, sunt faciendæ in Pater noster, & Aue Maria: quæ dicuntur in principio laudum, & in Psalmis; Deus misereatur nostri; & Miserere mei Deus: ita vt Psalmus Miserere mei, finiatur extra ciuitatem, vbi Domi-

I. Canticum. *In domo Pilati.*

II. Canticum. *A Pilato ad Herodem.*

III. Canticum. *Ab Herode ad Pilatum.*

Homilia. *Flagellatio & coronatio.*

Te Deum. *Ecce homo.*

Euangelium. *Sententia.*

nus Crucem depoſuit. & in Pſalmis ſequentibus facies ſtationes, ſecundùm quod dicetur in laudibus feſtorum.

PSALMI laudum ſunt canendi cum ſtationibus quæ ſequuntur,

Deus miſereatur,	Cùm poſt latam ſententiam, iuſſus eſt reuerti ad locum vbi fuit flagellatus, vt ſe propriis indueret veſtimentis.
Dominus Regnauit,	Cùm educitur de domo Pilati, baiulans ſibi Crucem vſq; ad portam Ciuitatis.
Iubilate,	A porta ciuitatis vſque ad montem Caluariæ.
Deus Deus meus.	Cùm exuitur tunica, & cruci in terra poſitæ ſupinus affigitur.
Benedicite,	Cùm ſubleuatur de terra pendens in Cruce.
Laudate	Cùm de Cruce deponitur in matris gremio, & in ſepulchro.
Cap. & Reſpon.	Cùm deſcendit ad Lymbum Sanctorum Patrum.
Hymnus,	Ad gaudium quo gauiſi ſunt Sancti Patres in eius viſione.
Benedictus.	Cùm Sanctis Patribus de ſua liberatione ei gratias agentibus.
Pater noſter & Oratio,	Significat reunionem Animæ & corporis Domini in ſepulchro.

Aue

Aue stella, { Significat primam apparitionem Domini factam matri suæ & Dñæ nostræ: Et hîc finiuntur Laudes. Et hoc modo mens nostra inueniet se circa Deum semper occupatam fuisse, eum adorasse, benedixisse, laudasse, & glorificasse, & pro nostris necessitatibus orasse. Hæc enim tria in singulis Canonicis Horis explemus, Deum super iudicia iustificationis eius adorantes: & de suis beneficiis ei Gratias agentes: & pro nobisipsis, & pro vniuerso populo Dei exorantes, quamuis specialiter in nocturno officio iudicia Diuinę iustificationis assumimus tanquam obiecta: in diurno vero status Ecclesiæ & Beneficia à Deo recepta. Oportet igitur nos in omni opere Dei, & cunctis Horis Canonicis esse attentos, vt cùm sensus Psalmi vel versuum eius ad adorandum aut Gratias agendum vel exorandum nos inuitat, Adoremus, Gratias agamus, & exoremus. Et quia nonnulli formam adorandi, Gratias agendi, & orandi, in Psalmis ignorant; ideo hic est subscribenda.

Forma adorandi.

Adoratio his verbis non tàm vocaliter quàm mentaliter est facienda: O supersumme Dominę, anima mea te adorat, super iudicia iustificationis tuæ in tuo dilectissimo Filio expleta. His igitur vel similibus verbis in Psalmis, Dominus est à nobis adorandus.

Forma gratiarum actionis.

Gratiæ hoc modo agendæ sunt: O super summe Domine, anima mea tibi offert gratias, & laudes de ardentissimo amore tuo; quo me ante mundi constitutionem amasti, prædestinasti, creasti, redemisti, Christianum fecisti, conuertisti, de sæculo eduxisti.

Et per hunc modum præmissa verba ad agendas gratias, pro quocunque beneficio poterunt aptari.

Forma orandi inter Psalmos.

Orationem inter Psalmodiam per hunc modum formare poterimus pro nobis ipsis, aut pro sancta Ecclesia, vel pro peccatoribus seu pro parentibus, aut pro benefactoribus viuis & defunctis, vel quouis alio statu. Primò igitur in primo vigiliarum Psalmo quasi in fine eius, sic poterimus orare dicentes mentaliter & raptim: O Domine per tuam Sanctam incarnationem propitius esto mihi peccatori; vel, libera me de tali tentatione; vel, fac me humilem, aut castum, seu patientem; vel, concede mihi tuam gratiam vel gloriam. Vel dicendo: O Domine propitius esto Ecclesiæ tuæ, vel peccatoribus, aut animabus defunctorum &c. In secundo Psalmo sic est orandum: O Domine per Sanctam Natiuitatem tuam propitius esto mihi peccatori, vt supra. Vel, per tuam Sanctam circumcisionem, aut Regibus manife-

manifestationem, aut in templo præsentationem: vel per fugam in Ægyptum: vel per tuas Sanctas lachrymas quibus ciuitatem ingrediens Hierusalem lachrymatus es, largire mihi contritionem, & lachrymarum compunctionem: vel per tuam Sanctam cœnam. Et sic poterit Monachus per totam Psalmodiam orare tàm pro se quàm pro vniuersis Ecclesiæ statibus; formans diuersos affectus secundùm diuersitatem causarum, vel necessitatem.

CAP. V.

Quem modum debet habere Monachus in Prima & Tertia per totam Hebdomadam, assumendo tanquã obiecta beneficia Diuina secundùm Ferias.

Feria II.	Beneficium	Creationis,
Feria III.		Gratificationis,
Feria IIII.		Vocationis,
Feria V.		Iustificationis,
Feria VI.		Dotationis,
Sabbato		Gubernationis,
Dominica		Glorificationis.

Quodlibet istorum Beneficiorum distinguitur in sex articulos, quorum tres aptantur ad Primam, &

tres ad Tertiam, secũdùm senarium numerum Psalmorum, qui ad prædictas Horas dicuntur. Vnde singuli Psalmi sex canendi sunt, ad singulos articulos referendo Domino gratias hoc modo:

ORATIO.

GRatias tibi ago supersumme DOmine DEvs meus, de tali beneficio. Hymnos ad Primam, Tertiam, & Sextam, per totam Hebdomadam concine congratulans Diuinæ præsentiæ.

Feria Secunda.

Feria secunda considera beneficium creationis.

Gratias agens Domino qui te	Prædestinauit,	ad I.
	Creauit,	
	Corpus donauit.	
	Animam contulit,	ad III.
	Custodem Angelum tribuit,	
	Parentes Christianos dedit,	

FERIA SECVNDA AD PRIMAM.

Ab æterno te prædestinauit, & perpetua charitate dilexit, & semper circa te sollicitus fuit.

Creauit te tempore, quo ei placuit; & te inter suas nobilissimas creaturas, scilicet homines constituit: & noluit te condere lapidem, aut tale aliquid.

Impedit tibi corpus, cum membrorum integritate, complexionis bonitate, & sexus nobilitate à multis te miseriis eruens, & ad ei seruiendum te aptum faciens.

FERIA

FERIA SECVNDA AD TERTIAM.

Tribuit tibi animam, creans eam ad imaginem & ſimilitudinem ſuam; condendo eam ſui capacem & immortalem, & adornando multis viribus & potentiis.

Dedit tibi Angelum Cuſtodem à tuæ conceptionis hora, in vtero matris tuæ: qui te cuſtodiret & multis beneficiis donaret.

Largitus eſt Parentes Chriſtianos, ex quibus naſcereris Chriſtianus non Agarenus, aut Iudæus, vel infidelis: & in tempore fidei Chriſtianæ.

Feria Tertia.

Feria tertia ad Primam & Tertiam conſiderare debes beneficium gratificationis, eodem ordine quo feria ſecunda diſpoſuimus.

Gratias agens Domino qui te	Gratificauit, Spiritum ſanctum dedit, Sacramenta impendit,	ad I.
	Baptiſmo abluit, Confirmatione roborauit, Chriſtianum fecit.	ad III.

FERIA TERTIA AD PRIMAM.

Gratificauit te in ſuo dilectiſsimo Filio, non parcens ei, ſed eum tibi largiens in precium, exemplum, & ſocium.

Dedit tibi Spiritum ſanctum in ſignum adoptionis, &

nis, & in priuilegium dilectionis, & in annulum desponsationis: sua tibi Communicans dona, fructus, & Sanctas inspirationes.

Impendit tibi Sacramenta, & primo Sanctam Ecclesiam in refugium, vbi à diluuio peccatorum, sicut Nöe in arca à diluuio aquarum, posses saluus fieri.

FERIA TERTIA AD TERTIAM.

Abluit te baptismate; in quo tibi indulsit originalem culpam, restituit innocentiam, vestiuit sua iustitia.

Roborauit te in Sacramento confirmationis, quo multi caruere; quo te multis donauit muneribus, & eruit à malis pluribus.

Fecit te Christianum, vocans te suo nomine, ad ostendendum te gratificatum, & in sua gratia acceptum: & hoc tibi nomen imposuit in sui memoriã, constituens te Filium Dei, & hæredem Regni cælorum.

Feria Quarta.

Feria quarta debes ad Primam & Tertiam considerare beneficium, eodem ordine, quem in Feria secunda assignauimus.

Gratias agens Domino qui te	Sustulit,	ad I.
	Reuocauit,	
	Bona voluntate donauit,	
	Recepit,	ad III.
	De sæculo eduxit,	
	In loco reformato constituit.	

FERIA QVARTA AD PRIMAM.

Patienter te ſuſtulit, licet poſt tanta recepta beneficia à Deo auerſum, & per diuerſa ſcelera ad creaturas conuerſum: & diutiùs expectauit, & te damnare noluit, neque in tali ſtatu mori permiſit.

Te multifariis modis aberrantem tàm ſæpe reuocauit; modo per internas inſpirationes, aliquando per aliorum admonitiones: quandoque per Sacræ ſcripturæ exhortationes: nonnunquam per ſuorum beneficiorum largitiones: interdum per ſuppliciorum & æternorum gaudiorum oſtenſiones, & per alios modos plures.

Te bona voluntate, quæ ſuorum munerum eſt præcipuum, donauit; mentis tuæ ſurditatem dignanter confringendo: vocem virtutis voti ſuæ impendendo, conuerſionis tuæ obſtacula longè repellendo.

FERIA QVARTA AD TERTIAM.

Quoties ad eum conuerti voluiſti, paternaliter inſtar illius filii prodigi Euangelici, cum gaudio te recepit amplexando, & deoſculando, & primam ſtolam & annulum tibi reſtituendo.

Præter hoc quod te pœnitentem recepit, de ſæculo te eduxit, ſicut Loth de Sodomis & Abraham de Caldæis, & Nöe de diluuio.

In loco reformato te poſuit, coniungens te conuetui ſanctè & regulariter degentium, & cuſtodiens à conuentu malignantium: donauit quoque tibi

tempus

tempus pœnitendi, quod eſt valdè precioſum : & gratiam merendi; & per profeſsionem præuia confeſsione & ſubſequente abſolutione remiſsionem omnium præteritorum peccatorum conceſsit.

Feria Quinta.

FERIA Quinta debes conſiderare beneficium Iuſtificationis ordine quo ſupra.

Agens Gratias Domino qui tibi	Voluntatem mutauit, Perſeuerantiam dedit, Spem contulit.	ad I.
	Euchariſtiam tribuit, Scripturas exhibuit, Ornamenta virtutum tradidit.	ad III.

FERIA QVINTA AD PRIMAM.

Mutauit tuam voluntatem, vt opera pœnitentiæ quæ tibi prius erant amara, fierent dulcia : & quæ prius erãt dulcia efficerentur amara, dando tibi peccandi continentiam : quod eſt inſigne Donum.

Dedit tibi perſeuerantiam & conſtantiam, ſine quã nemo poteſt ſaluus fieri : cùm multi qui incœperunt non perſeuerauerint.

Contulit ſpem & gratiam, ne in cœptis deficeres ſed ſperares veniam: gratiam & gloriam te ab eo conſecuturum : de hoc te certum faciens diuerſis modis internarum conſolationum, & conferens gratiam

gratiam ad proficiendum per odium præteritorum malorum, & desiderium futurorum bonorum.

FERIA QVINTA AD TERTIAM.

Tribuit tibi Sacramentum altaris, parando in conspectu tuo mensam, vbi refectionem sumeres, & sustentari posses ne deficeres in profectu. donauit tibi Sacramentum sui preciosi corporis & sanguinis, in viaticum huius peregrinationis, & in Sacramentum cōmunionis, & in sacrificium Redemptionis.

Exhibuit tibi Sanctas scripturas tanquam speculum; vbi tuos defectus valeas contemplari, affectus valeant inflammari, & magis ac magis possis purgari & iustificari.

Traddidit ornamenta & exercitia virtutum, quibus fœditatem tuorum peccatorum operires. Et ne in iustificatione deficeres & tepesceres, Sanctos tibi in exempla contulit, quibus & instruaris & accendaris.

Feria Sexta.

FERIA sexta, in Prima & Tertia considerare debes Beneficium dotationis, ordine quo supra Feria Secunda agens Gratias Domino: qui,

Tibi { Insignia dona præbuit, / Alia plura bona adhibuit, / Gratiam meditandi exhibuit: } ad I.

Te { Inflammauit, / A peccato custodiuit, / Iacentem erexit. } ad III.

FERIA

FERIA SEXTA AD PRIMAM.

Præbuit tibi insignia dona Naturæ; præbens tibi sensum ad capiendum, & memoriam ad retinendum: Fortunæ, scilicet Fortitudinem & pulchritudinem: Gratiæ, purè credere & ardenter imitari.

Alia multa bona adhibuit; te reducens aberrantem; te instruens ignorantem; te erigens iacentem.

Gratiam meditandi, & in interioribus te exercendi exhibuit; intellectum erudiendo, affectum accendendo, effectum coagendo.

FERIA SEXTA AD TERTIAM.

Inflammauit tuum affectum: Nam non modo intellectum illustrauit meditatione, sed quòd plus est affectum affecit gustu & deuotione, & inflamauit interna consolatione, dando tibi arrham vitę ætern ę.

A peccato te custodiuit; propulsans causas ad delinquendum, præstans virtutem ad resistendum, sanans affectiones ad permanendum.

Te iacentem erexit. Et si aliquando te tentatione superari permisit, te fortiorem surgere fecit, vires ad fortius resistendum impendendo, & ne frangereris, manum suam super te imponendo.

Sabbatho.

Sabbatho ad Primam & ad Tertiam debes considerare beneficium Gubernationis, ordine quo supra: agens Gratias Domino; qui

In esse

Te	In Eſſe conſeruauit, A multis malis præſeruauit, Neceſſariis ſuſtentauit.	ad I.
Tibi	Alia adminiſtrauit, In Eſſe alias creaturas ſeruauit, Regendo & gubernando intendit.	ad III.

SABBATHO AD PRIMAM.

Conſeruauit te in Eſſe, dans tibi augmẽtum quotidianum, & eſſe iucundum & ſanum; cum ex te ſis Nihilum.

Te à cunabulis vſque ad præſentem diem præſeruauit à tantis periculis, languoribus, hoſtibus, & aliis malis pluribus.

Neceſſariis te ſuſtentauit, præſtans tibi ſufficienter victum & veſtitum quotidianum.

SABBATHO AD TERTIAM.

Subminiſtrauit tibi omnia alia neceſſaria, impendens domum ad manendum, & lectum ad quieſcẽdum &c. Et non modo largitus eſt neceſſaria, ſed & multa alia vtilia & iucunda.

Conſeruauit in Eſſe propter te cęteras creaturas, miniſtrans ſucceſsionem temporum, & producens diuerſitatem fructuum ad tolendum faſtidium.

Te rexit & gubernauit, deducens te non ſolùm per proſpera, ſed etiam per aduerſa: in quibus complura tibi contulit bona; purgando delicta, & augendo merita. Et quod potius eſt quòd ſemper circa te ita eſt ſolicitè intendens, & intentè ſolicitus ac ſi ali-

orum non esset ei cura. Et semper est tibi præsens, omnia opera tua prospiciens.

Dominica Die.

DIE Dominica ad Primam & Tertiam debes considerare beneficium Glorificationis, ordine quo supra Feria secunda; agens Gratias Domino de beneficiis glorificationis

Quę sunt { Supra te, Iuxta te, Intra te, } ad Primam. { Extra te, Subtus te, Circum te. } ad Tertiam.

DIE DOMINICA AD PRIMAM.

Gaudia Paradisi tibi promisit, supra te diuinitatis fruitionem Redemptoris nostri, eiusq; gloriosæ matris visionem. Considera igitur quàm grande erit gaudium videre Regem cœlorum in decore suo, & Dominam nostram virginem Mariam totam Deificatam & glorificatam.

Iuxta te, fruiturus es Sanctorum societate iucundissima, propter eorum qualitatem. sunt enim speciosissimi, nobilissimi, charitate plenissimi, & in numero plurimi.

Intra te, propter glorificationem animæ & corporis ratione quadruplicis dotis, qua adornabitur & vestietur immortalitate & prę Sole fulgebit.

Die

DIE DOMINICA AD TERTIAM.

Extra te, præbiturus eſt tibi locum amœniſsmum, delicatiſsimum, omni quod delectare poteſt refertiſsimum; ſcilicet odoribus, ſuauitatibus, canoribus, melodiis, & diuerſis harmoniis: altiſsimum, latiſsimum, luciduſsimum.

Subtus te, alia plura gaudia tibi largiturus eſt. Non enim ſolùm his quæ ſupra te ſunt, fruiturus es; ſed etiam quæ ſubtus te ſunt: cùm perſpexeris te tàm ſæuos & terribiles Diuina virtute hoſtes deuiciſſe, & commiſſos reatus Dei clementia defleuiſſe, & tam doloroſos cruciatus Dei miſericordia euaſiſſe.

Circum te alia multa bona tibi exhibiturus, quæ ſunt tàm multa, vt nequeant numerari: tàm magna, vt nequeant menſurari: tàm precioſa, vt nequeant æſtimari. Itaque gaudium accipies amotione omnium malorum, & impletione omnium deſideriorum; omne habens quod cupias, & nihil habens quod odias.

Vtilitas Gratiarum actionis pro beneficiis.

Hactenus dilectiſsimi Fratres per totius hebdomadæ Ferias in Prima & Tertia Dei beneficia retulimus, ne quis ſe valeat excuſare, dicens, Se ignorare pro acceptis beneficiis Gratias agere: cum in-

ter cuncta religiosi exercitia hoc sit præcipuum; vt Gratias agens de receptis, fiat dignus pro recipiendis. Quia em̃ sumus ingrati, ideo tantam virtutum & Diuinorum donorũ & præcipuè Diuini amoris patimur inopiam. Nullatenus quippe perfecto amore Deo valemus aptari, nisi per assiduam suorum beneficiorum considerationem: nam isti sunt funiculi, quibus trahimur, aptamur, & adhæremus Deo; secundùm quod ipse per Prophetam Osee testatur dicens: Traham eos in funiculis Adam. Et qui sunt Fratres funiculi Adam nisi diuinorum munerum iugis ruminatio? vt Linconiensis & Bonauentura dicunt. Studiosè igitur nobis insudandum est, vt in præmissis exercitiis assiduè nosipsos exercendi peritiam habeamus: & procul dubio experiemur animas nostras diuinitùs illuminari, & inflam̃ari: quia vt beatus Augustinus dicit, Nihil nos ita ad Dei inflammat amorem, sicut crebra Diuinorum beneficiorum recordatio.

CAP VI.

Quem modum debet tenere Religiosus in Sexta & Nona.

QVemadmodum supra diximus, non solum pro nobisipsis, sed pro toto mundo orare & totis pietatis visceribus supplicare debemus Dominum: quatenus suam dignetur inclinare misericordiam ad om-

ad omnes Creaturas, pro quibus Princeps Gloriæ Christus Redemptor noster pati dignatus est: vt scilicet ad agnitionem Veritatis Catholicæ Fidei trahantur, siue Christiani, siue Iudæi, siue alii infideles; & non priuentur illo Beatorum consortio felicissimo, & careant illa beatifica Diuinitatis visione, ad cuius contemplationem & fruitionem rationales Creaturæ fuerunt conditæ. Pro quibus quoque & Sanguinis Christi pretiosus thesaurus fuit effusus in Cruce. Præcipuè tamen Diuinam arctamur pro populo Christiano supplicare Maiestatem, sicut nos decet. Hieremias Propheta, videns populum suum per iniquum Regem Nabuchodonosor malè tractari, & captiuum in Babylonem trahi, dolens aiebat: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrimarum? & plorabo die ac nocte interfectos populi mei. Quis est Nabuchodonosor iniquus Rex, Fratres, nisi diabolus, qui trahit captiuas animas populi Christiani in Babylonem, hoc est in infernum? Et quis est Hieremias, nisi anima deuoti Religiosi Deo per amorem conglutinata, quæ ante Deum astans spiritu pietatis delibuta, ex intimis compassionis visceribus die ac nocte plangere, & preces fundere non desistit pro interfectis populi sui? Debemus igitur Fratres in Sexta & Nona affectuosè cuiuslibet status Ecclesiæ personam sumere, orantes, vt ad memoriam reuocemus illa septem verba, quæ Redemptor noster anxietate plenus in Cruce protulit, poscentes pro

reuerentia cuiuſque illorum verborum à Diuina maieſtate illud, quod cuilibet ſeptem ſtatuum perſonarum eſt neceſſarium.

	SEPTEM VERBA.	SEPTEM STATVS.
Primum	Pater dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt	*Inimicis Chriſtianis, Sarac: Iudæis, & aliis infidelibus.*
Secundum.	Mulier ecce filius tuus. & Diſcipulo: Ecce Mater tua.	*Parentibus.*
Tertium	Hodie mecum eris in Paradiſo.	*Benefactoribus.*
Quartum	Deus meus Deus meus vt quid dereliquiſti me?	*Tentatis, Afflictis, Captiuis.*
Quintum	Sitio.	*Exiſtentibus in peccato mortali.*
Sextum	Conſumatum eſt.	*Iuſtis.*
Septimum	Pater in manus tuas commendo Spiritum meum.	*Infirmis, & in mortis agonia laborantibus.*

Ad Sextam per totam hebdomadã.

Concine Primum Pſalmum repræſentando Primum ver-

mum Verbum, ſcilicet: Pater dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt. Ora pro Chriſtianis inimicis, Agarenis, Iudæis, & aliis infidelibus: concipiens in corde tuo vt ad cognitionem veritatis perueniant, ne illa æterna beatitudine priuentur. Et affectu pietatis forma orationem dicens: O piiſsime Dñe, per iſtud primum verbum quod in Cruce pendens protuliſti, miſerere omnium iſtarum animarum.

Concine ſecundum Pſalmum in perſona omniũ conſanguineorum, repręſentãs ſecundum verbum quod in Cruce Dominus protulit, ſcilicet: Mulier, ecce filius tuus: & diſcipulo, Ecce mater tua. Et formato ſic orationem: O Domine per iſtud verbum, propitius eſto noſtris conſanguineis.

Tertium cane Pſalmum in perſona benefactorum, repræſentans tertium verbum, quod Dominus dixit ad latronem, ſcilicet: Hodie mecum eris in Paradiſo. Orationem autem ſic formabis: O Domine per virtutem iſtius ſacri verbi tantæ miſericordiæ, miſerere benefactorum noſtrorum.

Ad Nonam per totam hebdomadã.

Hymnus eſt concinendus in perſona omnium tentatorum, afflictorum, & captiuorum ad repræſentãdum quartum verbum, ſcilicet: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? Oratio autem ſic eſt formanda: O Domine per virtutem huius verbi ſubuenire dignare afflictis omnibus, & tentatis, atque captiuis.

Concine Primum Psalmum, in persona omnium in mortali peccato persistentium; repræsentans quintum Christi verbum in Cruce pendentis, scilicet: Sitio, salutem videlicet animarum. Et formetur per hunc modum oratio: O Domine per virtutem huius sacrosancti verbi, miserere cunctorum in mortali consistentium crimine, & trahe eos ad veram pœnitentiam.

Secundus Psalmus, in persona vniuersorum iustorum est cantandus, ad insinuandum sextum verbum Christi, scilicet: Consumatum est; videlicet, omne quod Prophetatum fuerat, super iudicia iustificationis Patris mei. Orationem verò forma hoc modo: O Domine per hoc sacrosanctum verbum, conserua vniuersos iustos in actibus veræ iustitiæ.

Psalmus Tertius, canendus est in persona ægrotantium, & in agone mortis laborantium. Et per eum repræsentatur septimum Christi verbum, quod in Cruce protulit, scilicet: Pater in manus tuas commendo Spiritum meum. Et est hoc modo formanda oratio: O domine per hoc sanctum verbum miserere omnium infirmantium, & recipe animas eorum qui in mortis laborant agonia.

Cap. VII.
De Vesperis.

AD Vesperarum officium solicitiùs debet se Religiosus præparare, vt offerat Domino sacrificium

cium Veſpertinum. Et Matutinorum & Vigiliarum repetita præparatione, cum fuerit in oratorio in loco ſuo, attracto ſpiritu, aſcendat mente cœlum; præſentans ſe ante thronum Diuinæ maieſtatis, & multitudinis Angelorum, & omnium Sanctorum in circuitu throni pſallentium; & quaſi inter eos cum ſumma ſit reuerentia, laudans Deum,

Concinat Pſalm.	Primum Secundum Tertium	cum	Angelis, Patriarchis, Prophetis.
Cantet	Quartum Cap. & Reſp. Hymnum	cum	Apoſtolis, Martyribus, Confeſſoribus.
Concinat	Magnificat	verſus quinque	Primos cum Domina noſtra: ſecundos cum Virginibus.
Concinat	Pater noſter, & Collectam.		In perſona Eccleſiæ militantis.

Cap. VIII.
De Completorio.

Inter Horas Canonicas diurnas, vltima eſt Completorium. & quemadmodum hîc eſt terminus diei & operum vitæ actiuæ, ita deuotus Religioſus illis expletis tranſire debet ad contemplationem, &

ab exterioribus ad interiora. Et ideo in principio Completorii præmittimus, Conuerte nos Deus. &c. rogantes Dominum vt conuertat nos ab actione ad contemplationem.

Psalle Primum Psalmum cum vniuersis Sanctis Patribus, in persona animarum in Purgatorio luentium: repręsentans Dominum ad Lymbum descendētem. Est autem sic orandum: O Domine per tuum sacrosanctum descensum ad Lymbum, miserere omnium animarum in purgatorio commanentium. *Psalm. I.*

Psalmus secundus est psallendus in persona sanctæ Ecclesiæ, repręsentans Redemptorem *nostrum in monte oliuarum* in die Ascensionis cum Domina nostra, & toto illo sacro collegio eiusdem Ecclesiæ typum gerente. Et orabis sic: O Domine per tuam sanctam ascensionem, miserere Ecclesiæ tuæ, ordinum & graduum eius. *Psalm. II.*

Tertium concine Psalmum, & totum complectorii residuum in persona totius nostræ Congregationis cum Domina nostra, & cum Apostolis & discipulis & sanctis mulieribus in cœnaculo ad insinuandum aduentum Spiritus sancti. Ora vero hoc modo: O Domine per aduentum Spiritus sancti miserere huius nostræ Congregationis: & dignare in nobis eiusdem Sancti Spiritus gratiam & dona diffundere: vt ipse nos semper gubernet & regat. *Psalm III.*

CONCLVSIO HVIVS OPERIS.

Diximus hactenus de repræsentationibus deuotis & obiectis, ad quæ in singulis Psalmis Diuini officii debet Religiosus respicere. Nam sicut præmissum est, multum confert vt attenti simus & deuoti mentem in aliquo certo loco stabilire. His obiectis vsi sunt Sancti in Psalmodia diuersimodè. Nam quidam habuerunt respectum ad Horas Dominicæ passionis. Alii ad vitam Redemptoris nostri per totam hebdomadam, vt ostendit Bonauentura in suo libro de Contemplatione Vitæ Christi. Nonnulli ad Euangelium literaliter, vt scribit Gerson in suo Monetesseron. Quidam alii ad Diuina beneficia. Et quia non omnia conueniunt omnibus, secundùm capacitatem huius nostri temporis, ex omnibus præmissis excerpsimus illa, quæ melius & minori fastidio valent exercitari. Vnde qui dignus citharista cupit esse Domini, modum supra positum obseruet diligenter. Quod si egerit, secura conscietia poterit apparere super distractionibus in Officio Diuino habitis ante Diuinam clementiã, faciens quod in se est, nam absque mentis distractione Deo cantare, Angelicum est non humanum officium. Et vt parum eruditi intelligant, quid nomine obiecti significatur, dicimus, quòd in præsenti obiectũ dicitur, Quæcunque materia deuota quæ præsentatur intellectui, vt Vita Domini, Dei beneficia, status diuersi personarum, vt supra patuit.

Cap.

Cap. IX.

Quomodo ſunt Horæ Canonicæ terminandæ: & quid meditari debet bonus Monachus in illa morula, in qua poſt ſingulas Horas Canonicas in oratorio flectit genua.

DIximus ecce de Horis Canonicis quantum ad ingreſſum, & quantum ad progreſſum; videndum eſt modo de eiſdem quantum ad egreſſum. Legitur quippe in Eccleſiaſte: Melior eſt finis orationis, quàm principium. Hoc dicit, quia omnis laus in fine canitur. Nam opus cuius finis bonus eſt, ipſum quoque bonum eſt. Non igitur Fratres decet, vt finita Hora Canonica, de oratorio mox egredi feſtinemus. Valde enim hoc Sancti reprahendunt. quinimmo expleto penſo ſeruitutis noſtræ debito, mens noſtra ſolicita ſit ex intimis præcordiis Dominum exorare; quatenus ſeruitium noſtrum gratum habere dignetur: & humili corde

Veniam petere,
Gratias agere,
Sacrificium offerre.

Primò conſideret, ſi habuerit attentionem, deuotionem,

uotionem, & reuerentiam. & de eo in quo se cognouerit defecisse, exposcat sibi à Domino indulgentiam: vt nostræ humilitas orationis, suppleat imperfectionē deuotionis. & dicat corde contrito illa Publicani quinq; verba: Deus propitius esto mihi peccatori. sunt enim ingentis virtutis, & admirandæ deuotionis. Si autem tantam efficaciam habuerunt, vt publicanum Deo reconciliarēt; debemus fiduciam habere quod pro negligentiis quas in Diuino officio inuiti committimus, valebunt satisfacere. Et ea dicētes, pectora tundere instar illius publicani non negligamus.

SECVNDO curet gratias Domino agere, qui dignatus est nos ad suas laudes admittere, & in nobis suam gratiam & consolationem diffundere, & præstare fiduciam exauditionis.

TERTIO studeat offerre sacrificium Vigiliarum, & Matutinorum, & cęterarum Horarum Canonicarum; quod summè necessarium est, ne aues cœli, scilicet dæmones, & vanæ cogitationes venientes, rapiant semen Diuini verbi in agro cordis nostri, tempore psalmodiæ seminatum. quod scilicet Diuinum semen, confestim oratione est abscondēdum. Vnde scitote Fratres quodlibet bonum opus, esse per orationem semper Deo offerendum: vt semen Deificum semper maneat in corde, & spiritualis fructus crescat in actionem: vt sit Deo grata, & nobis, & toti Ecclesiæ proficua. Et hæc oblatio post consumationem Diuini operis nequaquam est prætermittenda;

termittenda: vt dignetur in nobis Dominus conseruare, quod nobis bonum dignatus est præstare. Et facienda est per manus Sanctorum, quorum agimus festa, & præcipue Dominæ nostræ. & dicatur sic: Suscipe Domine Deus meus, precibus & meritis gloriosissimæ virginis Mariȩ, & omnium Sanctorum tuorum, singulariter Angelorum vel Apostolorum, vel talis Sancti cuius hodie memoriam agimus obsequium seruitutis meæ; & si quid his laudibus dignum egi, clemens respice: & quod negligentius actum est, propitius ignosce, per Christum Dominum nostrum. Vel sic: Consummatum est sacrificium Matutinum, vel Vespertinum, suscipe illud Domine per intercessionem *Beatissimæ Virginis* Mariæ, & istius Sancti cuius hodie memoriam celebramus, & omnium Sanctorum tuorum ad laudem & gloriam nominis tui, & salutem animarum nostrarum, & omnium Christianorum: & requiem defunctorum, per Christum Dominum nostrum. Post Horas autem reliquas sic est oblatio facienda: Consumatum est sacrificium laudis suscipe illud, & cætera. Et ita nosipsos in eadem semper conseruare deuotione, & morum grauitate post orationem debemus, ac si tunc ab oratione discederemus: aptantes mentem ad solita exercitia, vel ad ea quæ in superioribus tractauimus, morosiùs ea ruminando.

CAP

CAP. X.

Quid contemplandum est cum in fine Psalmorum canitur, Gloria Patri &c.

VNiuersa Dei beneficia, secundùm Bonauenturam, sunt,

Bona	Naturæ,
	Gratiæ
	Supereminentiæ.

Bona	Naturæ	sunt dona	Creationis
	Gratiæ,		Iustificationis
	Supereminentiæ		Redemptionis.

Ista autem tria munera preciosa attribuuntur tribus Diuinis personis.

Patri,	artribuitur	Creatio,
Filio,		Redemptio,
Spiritui sancto.		Iustificatio.

Quoties ergo psallimus, Gloria Patri, toties memores simus horum trium munerum sic dicentes,

Gloria
- Patri, qui cum non essem, me creauit.
- Filio, qui cum perditus essem, me redemit.
- Spiritui Sancto qui cum essem filius iræ, me iustificauit.

Vel generaliter loquendo.

Gloria

Glo-ria { Patri, qui omnia creauit: Filio, qui totum mundum redemit: Spiritui sancto, qui omnes sanctos iustificauit.

Tanta & talis Gloria propter hæc omnia, & eorum quodque sit ei pariter, quanta erat in principio, cum eum laudarent astra matutina; & quanta est nunc, & semper, & per discursum præsentis vitæ ei dabitur ab vniuersali Ecclesia: & quanta in sæcula sæculorum ei erit ab vniuersis cœli conciuibus in patria, qui tanta mihi largitus est bona, Amē.

Explicitum est Directorium Horarum Canonicarum ad Honorem & Gloriam Dei, & supergloriosæ Genitricis eius & Dominæ nostræ Virginis Mariæ. Deo gratias. Amen.

Tractatus iste in summa continet quatuor partes principales.

Præparationes ante Diuinum officium.
Adorationes ad Vigilias, Matutinas, & Vesperas.
Gratiarum actiones ad Primam, & Tertiam.
Orationes ad Sextam, Nonam, & Completorium.

Præparationes sunt tres.

Remota,	quæ	In sanctè viuendo,
Propinqua,	con-	In profundè considerando,
Proxima,	sistit	In feruenter orando.

Sancta vita consistit.

in { Cordis nostri peruigili obseruatione,
Temporis fructuosa expensione,
Nostrorum operum recta intentione. }

Debemus autem profundè considerare, quòd tendimus.

ad { Deum adorandum,
Deo Gratias agendum,
Deum orandum. }

Quia nihil est

Deo { Adorari digniùs,
Laudari rationabiliùs,
Magis necessarium & vtiliùs. }

Ad feruenter orandum, oportet habere

mentem { Puram,
Recollectam,
Affectam: vt in tertia præparatione continetur. }

Adorationes hoc modo fiunt.

In Vigiliis.

Adoranda est { Conuersatio,
Passio,
Glorificatio, } Christi.

In Vesperis.

Adorandum est, { Cum Domina nostra,
Cum triumphante Ecclesia,
Cum militanti Ecclesia.

In Psalmodia Primæ & Tertiæ agimus Gratias pro beneficiis à Domino receptis, ea ad memoriam reuocantes hoc ordine:

Feria II.	Beneficium	Creationis,
Feria III.		Gratificationis,
Feria IIII.		Vocationis,
Feria V.		Iustificationis,
Feria VI.		Dotationis,
Sabbato		Gubernationis.
Dominica		Glorificationis.

Vnumquodque præmemoratorum beneficiorum distinguitur in sex articulos: vt singulis sex Psalmis, qui per totam hebdomadam in Prima & Tertia psalluntur, correspondeant singuli sex articuli cuiusque prænominatorum beneficiorum, vt latius in singulis Feris superius dictum est.

Orationes in Sexta & Nona dicuntur pro septem statibus, in reuerentiam septem illorum sacrorum verborum à Christo in Cruce prolatorum.

In tribus Psalmis qui ad Sextam psalluntur, oramus

pro { Inimicis, Christianis, Saracenis,
Iudæis, & aliis infidelibus,
Consanguineis,
Benefactoribus.

In hymno & tribus Psalmis, qui ad Nonam canuntur, oramus

pro

pro {
Afflictis, tentatis, & captiuis,
In mortali peccato perſiſtentibus,
Iuſtis,
Infirmantibus, & in mortis agonia laborantibus.

In Completorio oramus

pro {
Animabus in Purgatorio luentibus,
Statu vniuerſalis Eccleſiæ,
Noſtra Congregatione.

Tractatus Directorii Horarum Canonicarum

FINIS.

...este liber e status